

Televerkets nybyggnadsobjekt utgöres numera i stor utsträckning av rena maskinhus, varför *telestyrelsen* i motsats till utredningen anser, att styrelsen i ökad omfattning bör svara för den byggnation som påkallas av teledriftens vidmakthållande och utveckling. Enligt styrelsen utgör den arkitektoniska utformningen inte längre något problem, då åtskilliga av televerkets byggnader är förlagda utanför tätorter, t. ex. radiostationer för FM- och TV-sändare samt tornbyggnader för radiolänkar. Styrelsen kan icke finna de skäl bärande, som utredningen anfört för en inskränkning av de befogenheter och det ansvar, som nu åvilar telestyrelsen i fråga om verkets driftbyggnader, samt anser den föreslagna beloppsgränsen påfallande låg och föga rationell. Det vore mera verklighetsbetonat att på ifrågasvarande område skapa uniformitet med vad som gäller för järnvägs- och vattenfallsstyrelserna. Telestyrelsen avstyrker därför bestämt utredningens förslag. — Fördelningen av arbetsuppgifterna mellan byggnads- och telestyrelserna bör enligt telestyrelsen grundas på byggnadsobjektens karaktär. Härvid bör telestyrelsen anförtros ansvaret för ny-, om- och tillbyggnad av drifthus, medan övriga objekt såsom hittills ombesörjes av byggnadsstyrelsen. Telestyrelsen förutsätter härvid att samråd skall kunna ske med byggnadsstyrelsen beträffande drifthusen i de fall då arkitektoniska och miljömässiga problem aktualiseras. Skulle denna ordning icke vara lämplig, bör arbetsfördelningen liksom nu ordnas med hänsyn till objektets karaktär efter överenskommelse mellan styrelserna.

Domänstyrelsen anser den föreslagna beloppsgränsen av 300 000 kr. rörande byggande av centrala administrations- och undervisningslokaler för domänverkets del medföra vissa nackdelar, eftersom gränsen blir beroende av pennningvärdets förändringar. En gräns baserad på byggnadens volym förefaller styrelsen mera praktisk. Till gruppen undervisningslokaler skulle möjligen kunna hänföras domänverkets s. k. kursgårdar samt maskinstationer och plantskolebyggnader. Kostnaderna för dessa byggnadsobjekt, vilka samtliga torde vara av sådan speciell beskaffenhet, att byggnadsstyrelsen knappast torde besitta större sakkunskap än domänstyrelsen rörande dessa byggnaders projektering och uppförande, torde uppgå till högst en halv miljon kronor. Generell frihet för domänstyrelsen att som hittills handlägga dessa byggnadsärenden synes därför enligt domänstyrelsen ändamålsenlig. — Styrelsen avstyrker en generell bestämmelse om att samtliga standardiserade ritningar skall prövas av byggnadsstyrelsen.

Luftfartsstyrelsen anser att ett överlåtande av projekteringen av större objekt till byggnadsstyrelsen icke är lämpligt, då flygplatsbyggnaderna är driftbyggnader, vars funktion som regel intimt sammanhänger med funktionerna inom flygplatsen. Styrelsen anför vidare att de större byggnadsprojekten är fåtaliga, varför dessa icke skulle komma att utgöra en kontinuerlig arbetsuppgift för den eller dem som inom byggnadsstyrelsen skulle sammanhålla projekteringen enligt utredningens förslag. Både lokalutred-

ning och projektering bör därför handhas av luftfartsstyrelsen i samråd med byggnadsstyrelsen. Beträffande själva byggnadsverksamheten anser luftfartsstyrelsen att denna liksom hittills i regel bör skötas av styrelsen. Under alla förhållanden anser styrelsen att den föreslagna beloppsgränsen är för låg. Efter närmare överenskommelse mellan de båda styrelserna skulle vissa större objekt kunna utföras genom byggnadsstyrelsens försorg.

Fångvårdsstyrelsen anser, att fördelningen av projekten mellan byggnadsstyrelsen och fångvårdsstyrelsen bör lösas så att fångvårdsstyrelsen — förutom reparations- och underhållsarbeten — får svara för sådana ny-, om- och tillbyggnader, vilka icke beräknas överstiga en kostnad av 300 000 kr. För övriga arbeten, som kan utföras med hjälp av intagna, föreslås att byggnadsstyrelsen, innan arbetet utbjudes på entreprenad, skall höra efter hos fångvårdsstyrelsen, om fångarbetskraft kan ställas till förfogande. *Fångvårdens byggnadskommitté* och *TCO* anför liknande synpunkter.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen avstyrker bestämt utredningens förslag i vad avser föreslagen överflyttning av husbyggnadsverksamheten inom väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond till byggnadsstyrelsen. Som motiv härför anföres bl. a. att en så liten del av den nuvarande verksamheten skulle kvarstanna, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen skulle få mycket stora svårigheter att bibehålla sin personal på detta område.

Beträffande förslaget till *personalorganisation* har synpunkter framförts i ett 25-tal yttranden. Vissa allmänna synpunkter på den föreslagna organisationen framföres i flera yttranden. Betydelsen av den personella upp- rustningen såväl kvantitativt som kvalitativt understrykes sålunda av flera remissorgan bl. a. *fångvårdsstyrelsen*, *fångvårdens byggnadskommitté*, *SAR* och *statstjänarkartellen*.

SBR understryker vikten av att byggnadsstyrelsens publikationsverksamhet bedrivs på ett effektivt och mera slagkraftigt sätt än hittills. *SBR* anser det värdefullt att ta fasta på utredningens önskemål, att ekonomiska möjligheter tillförsäkras byggnadsstyrelsen att anlita fristående experter för att självständigt eller i samarbete lösa vissa uppgifter. Även *SABO* understryker vad utredningen anfört rörande ökade krav på rådgivning och upp- lysningar. Erfarenheterna på plan- och byggnadsväsendets områden bör effektivt följas upp, sammanställas och vidarebefordras till de intresserade parterna. De åtgärder som utredningen föreslagit beträffande den vvs-tekniska verksamheten betecknas av *VVS-tekniska föreningen* som ändamålsenliga.

Statskontoret vill icke motsätta sig utredningens förslag att en särskild tjänst inrättas inom *administrativa byrån* för handhavandet av de löpande organisations- och rationaliseringsfrågorna inom byggnadsstyrelsen.

I fråga om förslaget för *utredningsbyrån* framhåller *byggnadsstyrelsen* att personalberäkningarna måste bli behäftade med en viss osäkerhet. Till

dess den nya organisationen vunnit stadga synes den av utredningen beräknade personalen vara alltför knapp. Styrelsen avser att enligt de riktlinjer utredningen uppdragit pröva nya vägar för att ernå en rationellare och effektivare arbetsmetodik och finner sig därför f. n. böra godtaga förslaget.

Personalförslaget för *intendentsbyrån* har, framhåller *byggnadsstyrelsen*, uppgjorts med utgångspunkt från nu rådande förhållanden i vad gäller den statliga fastighetsförvaltningen. Om pågående utredningar resulterar i överflyttningar till styrelsen av andra uppgifter medför detta behov av personalförstärkningar utöver dem som utredningen föreslagit och byggnadsstyrelsen upptagit i *petita* för nästa budgetår.

Rörande förslaget om ändrad kontrollmetodik inom bränslekontrollavdelningen anser *statskontoret*, att systemet försöksvis bör komma till användning. Sedan en tids erfarenhet härav vunnits, torde såväl planerna på ett sammanförande av bränslekontrollen för hela statsförvaltningen till byggnadsstyrelsen som personalbehovet inom bränslekontrollavdelningen böra tagas under omprövning. *Statens råd för byggnadsforskning* instämmer i förslaget till utökad bränslekontroll och anser det nödvändigt att erfarenhetsmaterial och utredningsresultat från verksamheten ställas till allmänt förfogande genom en ökad skriftlig information.

Vattenfallsstyrelsen finner det tveksamt om den föreslagna centraliserade övervakningen av bränslekontrollen är den lämpligaste formen beträffande verk och myndigheter, som själva har tillgång till teknisk expertis. Styrelsen föreslår, att kontrollen inskränkes till de större anläggningarna. Sedan erfarenhet vunnits härav kan övervägas om övervakningen lämpligen bör utsträckas till att omfatta jämväl smärre värmeanläggningar. Vidare är det tveksamt huruvida det är välbetänkt att införa månadsrapportering av bränsleförbrukningen. Det synes som om en på rätt sätt utformad lokal bränslekontroll skulle ge ett snabbare resultat. Styrelsen föreslår, att den månadsvisa rapporteringen till en början införes vid ett mindre antal anläggningar, innan den tillämpas i full skala. Även *Svenska ångpanneföreningarnas centralorganisation* ställer sig tveksam till den föreslagna bränslekontrollen och framhåller som angeläget, att man med ett begränsat material prövar metodens tillförlitlighet och möjligheter.

Statstjänarkartellen anser, att utbildning av den i värmecentralerna sysselsatta personalen skulle ge bättre resultat än anställandet av ytterligare underinspektörer.

Fortifikationsförvaltningen erinrar om vad 1960 års intendenturförvaltningsutredning anfört i sitt betänkande rörande bränsleanskaffningen för försvarets anläggningar samt att utredningens förslag lagts till grund för proposition i ärendet (1962: 168). De synpunkter denna utredning redovisat talar enligt fortifikationsförvaltningen mot att bränsleanskaffningsverksamheten överföres från intendenturförvaltningen till byggnadsstyrelsen.

Beträffande bränslekontrollen inom försvarets anläggningar avstyrker fortifikationsförvaltningen bestämt byggnadsstyrelseutredningens förslag om överförande av denna verksamhet till byggnadsstyrelsen. *Riksrevisionsverket* anser, att bränsleinköpen för värmeanläggningar i största möjliga utsträckning bör samordnas med statsverkets inköp av petroleumprodukter i övrigt och avstyrker därför den ifrågasatta centraliseringen av bränsleinköpen till byggnadsstyrelsen ävensom av bränslekontrollverksamheten för försvaret.

De skäl som utredningen framfört för sitt förslag, att intendentsbyråns utrikesavdelning placeras såsom en från övriga byråer fristående enhet, finner *TCO* och *byggnadsstyrelsen* riktiga. I sina petita för nästa budgetår har byggnadsstyrelsen upptagit de personalförstärkningar som utredningen beräknat erforderliga vid en överflyttning av utrikesdepartementets befattning med inredning av utrikeslokalerna. Byggnadsstyrelsen framhåller att det icke nu med säkerhet kan bedömas, huruvida den föreslagna personalförstärkningen är tillräcklig. Enligt *administrationsutredningens* uppfattning är det angeläget att handläggningen av utrikesförvaltningens fastighetsärenden i största möjliga utsträckning koncentreras till en förvaltningsmyndighet. De av byggnadsstyrelseutredningen berörda inredningsärendena bör därför i sin helhet förläggas till den organisation som får att handlägga utrikesrepresentationens fastighetsfrågor. Administrationsutredningen tillstyrker byggnadsstyrelseutredningens förslag till personalorganisation i denna del. Vidare framhålls att den kamerala revisionen av utlandsmyndigheternas medelsredovisning såvitt möjligt bör koncentreras till den kamerala organisationen vid utrikesdepartementet. Utredningen föreslår därför att, oavsett vilket alternativ som väljes för fastighetsärendenas handläggning, revisionen av utlandsmyndigheternas medelsförvaltning i vad avser medel som över budgeten ställts till byggnadsstyrelsens förfogande överflyttas från byggnadsstyrelsen till utrikesdepartementet.

Statskontoret har intet att erinra mot att inredningsfrågorna överflyttas från utrikesdepartementet till byggnadsstyrelsen, men biträder ej förslaget att utrikesavdelningen skall direkt underordnas generaldirektören. Avdelningen bör enligt statskontoret alltjämt vara knuten till intendentsbyrån.

Antikvarieutredningen har icke ansett sig på nuvarande stadium kunna taga ställning till byggnadsstyrelseutredningens förslag rörande *kulturhistoriska byrån*. Utredningens förslag i vad avser byrån tillstyrkes av *byggnadsstyrelsen*, *TCO* och *Svenska riksbyggen*. *Statens råd för byggnadsforskning* framhåller att en högt kvalificerad tjänsteman inom byrån bör avdelas enbart för att ta sådana initiativ som erfordras inom byråns verksamhetsområde. Även *Svenska teknologföreningen* anser att byrån bör göra en mera aktiv insats än f. n. vid den miljömässiga utformningen av våra samhällen.

Den av utredningen uppdragna gränslinjen mellan kulturhistoriska byråns och *riksantikvarieämbetets* kompetensområden anser ämbetet i huvudsak tillfredsställande. Ämbetet anser dock att byggnadsstyrelsen icke kan tillgodose ämbetets behov av tekniskt bistånd i framtiden mer än till en viss del. *Statens institut för byggnadsforskning* menar, att ytterligare prövning bör ske, huruvida byrån är behövlig som särskild enhet. Institutet ifrågasätter om icke byråns arbetsuppgifter kan övertagas av planbyrån, projekteringsbyråerna och riksantikvarieämbetet. Gränsdragningen mellan byggnadsstyrelsens och riksantikvarieämbetets verksamhetsområden bedömes av SAR som synnerligen oklar. Enligt förbundet bör byggnadsstyrelsen handha vårderna av byggnadsminnesmärken, varmed förbundet avser sådana äldre byggnader, som ännu är i bruk, medan riksantikvarieämbetets uppgift måste vara att handha vårderna av fornminnesmärken. Förbundet framhåller även att byrån inom sitt verksamhetsområde bör givas tillfälle att i planläggningssammanhang bevaka kulturhistoriska miljöfrågor.

Byggnadsstyrelsen anser, att det program som utredningen skisserat för *planbyrån* är väl genomtänkt och lämpat att läggas till grund för byråorganisation, men att en säker framtidsbedömning av planväsendets uppgifter icke är möjlig, varför den nu föreslagna organisationen icke kan betraktas som slutgiltig. Utredningens förslag angående planbyråns verksamhet på samhällsplaneringsforskningens område tillstyrkes av *statens råd för byggnadsforskning*. Byggnadsstyrelsen får icke bli en flaskhals i stadsbyggnadsarbetet och måste därför erhålla nödvändiga resurser framhåller *Svenska stadsförbundet*. En förstärkning av byggnadsstyrelsens kapacitet i syfte att ernå en snabb handläggning av framför allt planärenden och besvärärenden förordas av *HSB*. Planbyråns stora betydelse understrykes också av SAR, som särskilt pekar på de ökade krav den ändrade byggnadslagstiftningen kommer att ställa på byrån i egenskap av samordnare och övervakare av de olika myndigheternas tillämpning av lagstiftningen. Betydelsen av övervakning och samordning av de olika kommunala enheternas byggnadsplanering framhålls av *medicinalstyrelsen*, som även betonar vikten av att hänsyn toges till medicinsk-hygieniska frågeställningar.

SBEF erinrar om de ändringar som skett inom byggnadslagstiftningen beträffande handläggningen av planärenden. Enligt föreningen finns det all anledning för byggnadsstyrelsen att noggrant bevaka tolkningen av 26 § byggnadslagen, så att icke planärenden av större omfattning eller eljest av större allmän betydelse undandrages byggnadsstyrelsens bedömande. *Svenska riksbyggen* anser det för tidigt att fälla några allmänna omdömen om resultaten av den decentralisering av planärendena, som blev en följd av 1960 års ändrade byggnadslagstiftning, men understryker nödvändigheten av att byggnadsstyrelsens planbyrå ges nödiga ekonomiska och personella resurser för att i enlighet med styrelsens allmänna instruktion kunna följa

utvecklingen. Företaget delar i stort utredningens synpunkter rörande åtgärder för anpassning till de ändrade förutsättningarna samt framhåller att 1960 års ändringar i byggnadslagstiftningen ej får medföra en lägre planstandard. Det finns däremot ett starkt behov av bättre planer. Liknande synpunkter framföres av SABO, som biträder utredningens förslag om anlitande av fristående experter för samhällsplaneringen och anser det angeläget, att även sociologer får tillfälle framföra sina synpunkter på planarbetet.

Flertalet av de remissorgan som yttrat sig över *tekniska byråns* organisation betonar betydelsen av tillräckliga resurser inom byrån och behovet av fristående experter. *Statens institut för byggnadsforskning* anser att byggnadsstyrelsens byggande och förvaltande avdelningar icke bör äga instruktionsmässig förmånsställning framför andra byggande och förvaltande instanser i riket vad gäller utnyttjandet av tekniska byråns expertis och föreslår, att instruktionen för tekniska byrån ändras i enlighet härmed. Vidare framhålls att tekniska byrån icke bör ägna sig åt egen projektering av normalförslag och typritningar. Sådana uppgifter må ankomma på resp. projekteringsbyråer. Förstärkningen på installationsområdet bör enligt institutet utvidgas med expertis för elinstallationer. Liksom inom planbyrån bör, framhåller *Svenska teknologföreningen*, inom tekniska byrån större utrymme givas åt de rådgivande och vägledande arbetsuppgifterna i den mån ansvaret för dessa ej kan tagas av andra organ.

Den föreslagna organisationen av *projekteringsbyråerna* tillstyrkes i allt väsentligt av de remissorgan som yttrat sig i frågan. *Byggnadsstyrelsen* godtäger förslaget, även om enligt styrelsens mening den av utredningen beräknade personalen i nuläget och till dess den nya organisationen vunnit stadga synes vara alltför knapp i förhållande till behovet. Synpunkter av liknande innebörd har framhållits av SAR.

En möjlighet till rationalisering av projekteringen inom byggnadsstyrelsen är enligt *statskontoret* att i större utsträckning än hittills låta byggnadsbyråns upphandlingssektion på grundval av de byggnadsprogram, som utarbetas av utredningsbyrån, inköpa byggnaderna i färdigt skick i stället för att låta projektera och bygga dem. Särskilt skulle detta tillvägagångssätt kunna användas i fråga om bl. a. vissa tjänstebostäder och baracker.

Betydelsen av smidiga kommunikationer mellan olika byråer vid byggnadsärendenas handläggning betonas av *Statens institut för byggnadsforskning*. Institutet förutsätter att den tekniske direktörens uppgift blir att finna sådana former för byggherrefunktionen, att denna icke störes av ärendevandring av formell och tidskrävande karaktär. Från den utgångspunkten bör, enligt institutet, utredningsbyrå och kalkylavdelning tillhöra samma sektor inom styrelsen som projekterings- och byggnadsbyråerna. TCO framhåller att erfarenheter ännu saknas av de nyinrättade projekteringsbyråer-

na, men understryker att behovet av personal för granskning av entreprenad- och anbudshandlingar tillgodoses. Förslaget om projektledare biträdes av *SACO*, som emellertid anser det erforderligt, att projektledaren ges särskilda befogenheter att utanför den egna byrån lotsa och handlägga ärendet. Projektledaren bör såväl internt som externt vara den tjänsteman, som övervakar handläggningen av det särskilda projektet. Liknande synpunkter på projektledarna anföres av *SVR*.

Det synes *SBR* angeläget att alla uppgörelser avseende projektering baseras på samma grunder och förordar systemet med löpande räkning. Även *SVR* ifrågasätter lämpligheten av taxor som grund för alla arvodesuppgörelser och anser att fast taxa möjligen skulle kunna tillämpas vid enklare ofta återkommande konstruktionstyper, t. ex. bostadshus, enklare förrådslokaler m. m.

Utredningens förslag rörande organisationen för *byggnadsbyrån* och *byggnadsavdelningarna* godtages i alla väsentliga delar av de remissorgan som yttrat sig i frågan. *Byggnadsstyrelsen* anser det i hög grad angeläget, att distriktsförvaltningarna kan ges ökade befogenheter och att uppgifterna på det centrala planet i motsvarande grad kan minskas. Endast härigenom torde det bli möjligt, att med måttliga personalförstärkningar få fram en byggnadsorganisation, som på ett snabbt och ekonomiskt sätt kan omhänderta en växande arbetsmängd. Styrelsen understryker att stora krav måste ställas på ledningen för byggnadsavdelning, varför det är av avgörande betydelse att chefstjänsten är placerad i sådan löneställning, att den är konkurrensmässig på den allmänna arbetsmarknaden. De av utredningen upptragna allmänna riktlinjerna för arbetsfördelningen mellan den centrala byggnadsbyrån och de regionala byggnadsavdelningarna förefaller styrelsen i stort sett riktiga. *Svenska teknologföreningen* understryker behovet av den regionala uppbyggnaden inom byggnadsbyrån jämsides med ett stärkande av dess funktionsduglighet över huvud taget samt framhåller att stora krav måste ställas på kvalifikationerna hos de ledande funktionärerna inom styrelsen i vad avser byggnadsekonomi och byggnadsorganisation. Föreningen anser att byggnadsavdelningarna bör göras så självständiga som möjligt och att den centrala inspektions- och besiktningsavdelningen mera bör inriktas på upplysnings- och utvecklingsarbete än vad som framgår av betänkandet.

TCO ifrågasätter om icke stationsorten för fjärde distriktet bör vara Falun i stället för Uppsala samt anser vidare att vid byggnadsbyråns inspektions- och besiktningsgrupp minst två besiktningsmän avdelas för ventilationsanläggningar.

SBEF framhåller att den decentraliserade organisationen icke får medföra, att de regionala enheterna helt kommer att operera på egen hand. Vittomfattande direktiv från centralinstansen bör kunna bemästra dessa problem. Likartade synpunkter framföres av *SVR*.

Med ledning av erfarenheter från den egna verksamheten anser *fortifikationsförvaltningen* att ett sammanförande till ett regionalorgan av såväl nybyggnads- som underhållsverksamheten innebär vissa fördelar.

Statskontoret, som icke har något att erinra mot den tilltänkta organisationen, kan ej biträda förslaget att byggnadsavdelningarna inom ramen för fastställd kostnadstabla skall äga besluta om ändrings- och tilläggsarbeten. Medgivande till ev. ändringar bör enligt statskontoret inhämtas hos byggnadsbyrån. *SACO* ifrågasätter om icke den centrala organisationen krympts och uttunnats för mycket i fråga om högt kvalificerad personal för att byggnadsbyrån på ett tillfredsställande sätt skall kunna sköta sina uppgifter.

II. Byggnadsstyrelsens anslagsframställning

Byggnadsstyrelsen (skr. 11/9 1962) hemställer, att anslaget höjes med 1 730 200 kr.

Ökning eller
minskning

1. Löneregleringar

Avlöningsanslag

Administrativa byrån

- | | | |
|---|---|-------|
| a) 1 förste expeditionsvakt Ao 9 — uppsyningsman Ao 10 ... | + | 926 |
| b) 3 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång — kanslibiträden Ae 7 | + | 4 032 |

Utredningsbyrån

Programmeringsavdelningen

- | | | |
|---|---|-------|
| c) 1 intendent Ag 23 — byrådirektör Ae 25 | + | 3 420 |
|---|---|-------|

Intendentsbyrån

Underhållsavdelningen

- | | | |
|-------------------------------------|---|-------|
| d) 1 byrådirektör Ao 25—Ao 27 | + | 4 392 |
|-------------------------------------|---|-------|

Hysesavdelningen

- | | | |
|--|---|-------|
| e) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 11 | + | 1 680 |
| f) 1 kanslibiträde Ao 7 — kontorist Ao 9 | + | 1 492 |

Utrikesavdelningen

- | | | |
|--|---|-------|
| g) 1 byrådirektör Ae 25—Ae 27 | + | 3 780 |
| h) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 11 | + | 1 492 |

Kulturhistoriska byrån

- | | | |
|--|---|-------|
| i) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 11 | + | 1 680 |
| j) 1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9 | + | 1 492 |

Planbyrån

Expedition och arkiv

- | | | |
|--|---|-------|
| k) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 11 | + | 1 944 |
| l) 1 kanslibiträde Ao 7 — kontorist Ao 9 | + | 1 733 |

	Ökning eller minskning
Avdelningen för samordning och information	
m) 1 byrådirektör Ae 25—Ae 27	+ 3 780
n) 1 förste byråsekreterare Ae 23 — byrådirektör Ae 25	+ 3 420
o) 1 kontorsbiträde i reglerad befordringsgång — kanslibiträde Ae 7	+ 1 344
Juridiska avdelningen	
p) 1 byrådirektör Ao 27 — avdelningsdirektör Bo 1	+ 4 753
Tekniska byrån	
Expedition och arkiv	
q) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 11	+ 1 680
r) 1 kanslibiträde Ae 7 — kontorist Ae 9	+ 1 492
Konstruktionsavdelningen	
s) 1 förste byråingenjör Ae 23 — byrådirektör Ae 25	+ 3 420
Byggnadstekniska avdelningen	
t) 1 byråingenjör Ae 21 — förste byråingenjör Ae 23	+ 3 060
u) 1 ingenjör högst Ae 15 — byråingenjör Ae 19	+ 4 752
<i>Förskottsstat</i>	
Första projekteringsbyrån	
Byggnadstekniska avdelningen	
v) 1 byråingenjör Ag 21 — förste byråingenjör Ae 23	—
VVS-avdelningen	
x) 2 byråingenjörer Ae 21 — förste byråingenjörer Ae 23 ...	—
El-avdelningen	
y) 1 byråingenjör Ag 21 — förste byråingenjör Ae 23	—
Väg- och vattenbyggnadstekniska avdelningen	
z) 1 byrådirektör Ae 27 — avdelningsdirektör Be 1	—
å) 1 byråingenjör Ae 21 — förste byråingenjör Ae 23	—
Andra projekteringsbyrån	
ä) 1 byråingenjör Ae 21 — förste byråingenjör Ae 23	—
Kalkylavdelningen	
ö) 1 förste byråingenjör Ae 23 — byrådirektör Ae 25	—
aa) 1 byråingenjör Ag 21 — förste byråingenjör Ae 23	—
Byggnadsbyrån	
Upphandlingsavdelningen	
ab) 1 byrådirektör Ae 25—Ae 27	—
ac) 1 byråingenjör Ag 21 — förste byråingenjör Ae 23	—

Ökning eller
minskning

2. Ändrade anställningsformer

Avlöningsanslag

Intendentsbyrå

Underhållssektionerna 1—3

- | | |
|--|---|
| a) 3 byrådirektörer Ae 25—Ao 25 | — |
| b) 2 byråingenjörer Ag 21—Ae 21 | — |
| Bränslekontrollavdelningen | |
| c) 2 förste byråingenjörer Ae 21/Ag 23—Ae 23 | — |
| d) 1 inspektör Ae 24/Ag 25—Ae 25 | — |

Planbyrå

Avdelningen för översiktlig planläggning

- | | |
|---|---|
| e) 1 avdelningsdirektör Be 1—Bo 1 | — |
|---|---|

Juridiska avdelningen

- | | |
|---|---|
| f) 1 förste byråsekreterare Ag 23—Ae 23 | — |
|---|---|

Förskottsstat

Kalkylavdelningen

- | | |
|--|---|
| g) 1 förste byråingenjör Ag 23—Ae 23 | — |
| h) 2 byråingenjörer Ag 21—Ae 21 | — |

Andra projekteringsbyrå

- | | |
|---|---|
| i) 1 förste byråsekreterare Ag 21—Ae 21 | — |
|---|---|

Byggnadsbyrå

- | | |
|---|---|
| j) 3 förste byggnadsinspektörer Ae 24/Ag 25—Ae 25 | — |
| k) 1 byråingenjör Ag 21—Ae 21 | — |
| l) 1 målarmästare Ag 21—Ae 21 | — |

3. Ändrade tjänstebestämmelser

Avlöningsanslag

Intendentsbyrå

Bränslekontrollavdelningen

- | | |
|---|---|
| a) 2 underinspektörer Ae 19 — inspektörer Ae 19 | — |
| b) 3 underinspektörer Ae 17 — inspektörer Ae 17 | — |

4. Nya tjänster

Avlöningsanslag

Administrativa byrå

Allmänna avdelningen

- | | | |
|---|---|--------|
| a) 1 byrådirektör Ae 27 | + | 38 520 |
| b) 1 förste byråsekreterare Ae 23 | + | 31 320 |

	Ökning eller minskning
Utredningsbyrån	
Planeringsavdelningen	
c) 1 byrådirektör Ae 27	+ 38 520
d) 1 byråingenjör Ae 21	+ 28 620
Programmeringsavdelningen	
e) 1 byrådirektör Ae 25	+ 34 740
f) 1 kanslist i reglerad befordringsgång	+ 18 696
Intendentsbyrån	
Underhållsavdelningen	
g) 1 byrådirektör Ae 25	+ 34 740
h) 1 intendent Ae 23	+ 31 320
Fastighetsavdelningen	
i) 1 avdelningsdirektör Be 1	+ 49 716
j) 1 kansliskrivare Ae 11	+ 16 884
k) 1 kanslibiträde Ae 7	+ 13 716
Hyresavdelningen	
l) 1 byråassistent Ae 19	+ 25 488
Bränslekontrollavdelningen	
m) 1 byrådirektör Ae 27	+ 38 520
n) 1 byråingenjör Ae 21	+ 28 620
Utrikesavdelningen	
o) 1 byrådirektör Ae 25	+ 34 740
p) 1 intendent Ae 23	+ 31 320
q) 1 byråassistent Ae 19	+ 25 488
r) 1 kontorist Ae 9	+ 15 204
s) 1 kanslibiträde Ae 7	+ 13 716
Kulturhistoriska byrån	
Granskningsavdelningen	
t) 1 avdelningsdirektör Be 1	+ 49 716
u) 1 intendent Ae 23	+ 31 320
Tekniska byrån	
Allmänna avdelningen	
v) 1 avdelningsdirektör Be 1	+ 49 716
Konstruktionsavdelningen	
x) 1 byrådirektör Ae 25	+ 34 740

Ökning eller
minskning

Installationstekniska avdelningen

y) 1 avdelningsdirektör Be 1	+	49 716
z) 1 byrådirektör Ae 27	+	38 520

Förskottsstat

Fjärde projekteringsbyrån

å) 1 byggnadsråd Be 3	—	
-----------------------------	---	--

Kalkylavdelningen

ä) 1 byrådirektör Ae 25	—	
-------------------------------	---	--

Byggnadsbyrån

Planeringsavdelningen

ö) 1 byrådirektör Ae 25	—	
-------------------------------	---	--

Inspektion och besiktning

aa) 2 överinspektörer Be 1	—	
----------------------------------	---	--

Byggnadsavdelningarna

ab) 5 byggnadsdirektörer Be 1	—	
-------------------------------------	---	--

ac) 2 förste byggnadsinspektörer Ae 25	—	
--	---	--

ad) 1 byggnadsinspektör Ae 23	—	
-------------------------------------	---	--

ae) 1 byggnadsinspektör Ae 21	—	
-------------------------------------	---	--

5. Indragning av tjänster

Byggnadsbyrån

Entreprenadavdelningen

a) 1 avdelningsdirektör Be 1	—	
------------------------------------	---	--

b) 4 byråingenjörer Ae 21	—	
---------------------------------	---	--

Egenregiavdelningen

c) 1 byrådirektör Ae 27	—	
-------------------------------	---	--

d) 2 byråingenjörer Ae 21	—	
---------------------------------	---	--

VVS-avdelningen

e) 3 byråingenjörer Ae 21	—	
---------------------------------	---	--

6. Omräkningar

a) Merkostnader i anledning av beslut av 1962 års riksdag om statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m. (prop. 169)	+	883 761
b) Löneklassuppflyttningar	+	31 426
c) Avgår medel för särskilda utredningar	—	60 000
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	15 673

1 730 200

Motiv

1960 års byggnadsstyrelseutredning har vid uppgörande av sitt förslag till personalorganisation samrått med styrelsen. Styrelsen ansluter sig med en smärre jämkning helt till vad utredningen i dylikt hänseende föreslagit. Utredningen har i betänkandet närmare redogjort för de olika byråernas och avdelningarnas arbetsuppgifter och den uppbyggda organisationen. Styrelsen anser sig därför, då det gäller tjänster, som styrelsen i det följande föreslår reglerade, böra lämna relativt summariska motiveringar och i övrigt hänvisa till utredningens redogörelse.

3. a), b) På avdelningen finnes fem underinspektörer, varav två i Ae 19 och tre i Ae 17. I enlighet med byggnadsstyrelseutredningen föreslår styrelsen, att tjänsternas benämning ändras till inspektör.

4. a)—s), v)—ae), 5 a)—e) Beträffande motiven för dessa tjänster hänvisar styrelsen till vad utredningen anfört.

4. t), u) I sin redogörelse för kulturhistoriska byrån har byggnadsstyrelseutredningen framhållit betydelsen av att byråns verksamhet i högre grad präglas av initiativ och en utåtriktad information än vad som med hittillsvarande personaltillgång varit möjligt. För att de ledande tjänstemännen skall få tid att ägna sig häråt, måste de få en behövlig avlastning i den löpande verksamheten. Utredningen har föreslagit, att byrån förstärkes med två tjänster, förslagsvis intendent eller byrådirektörer.

Styrelsen bedömer det nödvändigt, om styrelsen skall ha några utsikter att kunna förvärva och behålla en arkitekt med sådana kvalifikationer, att denne i hög grad kan avlasta byråns ledning från kvalificerade granskningsärenden att en av de föreslagna tjänsterna placeras som avdelningsdirektör i Be 1. Den andra tjänsten bör vara intendent i Ae 23.

6. c) Under denna punkt hänvisar styrelsen till vad byggnadsstyrelseutredningen anfört rörande särskilt anslag till särskilda utredningar och arvoden till viss expertis m. m.

III. Departementschefen

I sitt tidigare avlämnade delbetänkande Byggnadsstyrelsens organisation (SOU 1961:48) redovisade 1960 års byggnadsstyrelseutredning sina förslag rörande byggnadsstyrelsens organisatoriska uppbyggnad. Betänkandet låg till grund för beslut av 1962 års riksdag om omorganisation av ämbetsverket (prop. 98; SU 99; Rskr. 230). Omorganisationen innebar en genomgripande förändring av väsentliga delar av ämbetsverket och en kraftig upprustning av dess personella resurser. Härigenom skapades ökade förutsättningar för styrelsen att rationellt, effektivt och ekonomiskt handha sina uppgifter. Genom omorganisationen förstärktes bl. a. verkets ledning med två nya chefsbefattningar, vilkas innehavare har till uppgift att närmast under generaldirektören sammanhålla och samordna verksamheten. Vidare ändrades byråindelningen, varigenom antalet permanenta byråer

ökades från sex till åtta. Uppgifter som sammanhänger med bokföring och ekonomisk kontroll koncentrerades till den administrativa byrån. För- och efterkalkylering samt upprättande av byggnadskostnadsindex uppdrogs åt den nytillskapade kalkylavdelningen. Vid sidan av de permanenta enheterna skulle vid behov kunna inrättas speciella byråer för vissa byggnadsprojekt av större omfattning. Två sådana byråer finnes f. n. De speciella byråerna förutsattes kompletterade med lämpligt sammansatta programkommittéer, varigenom särskilda byggnadskommittéer icke vidare skulle behöva tillsättas. Därjämte tillskapades vid sidan av styrelsen två rådgivande organ för samhällsplaneringsfrågor och för tekniska frågor. Slutligen genomfördes vissa anslagstekniska förenklingar.

Efter avlämnandet av nämnda betänkande angående byggnadsstyrelsens organisatoriska uppbyggnad återstod för byggnadsstyrelseutredningen att framlägga förslag i ytterligare en del frågor. Utredningen hade således *dels* att överväga huruvida till byggnadsstyrelsens förvaltning borde överföras sådana fastighetsbestånd, som förvaltas av statliga myndigheter och andra organ, vilka saknar byggnadsteknisk sakkunskap och vilka icke är så stora att de kan bära utgifterna för anställning i tillräcklig omfattning av sådan expertis, *dels* att närmare klarlägga, i vad mån den tillämpade fördelningen mellan byggnadsstyrelsen och de affärsdrivande verken i fråga om projektering och byggande för affärsverkens behov kunde anses vara den mest ändamålsenliga, *dels ock* att i detalj överse byggnadsstyrelsens personalorganisation och därmed förbundna spörsmål. Utredningen har i sitt slutbetänkande om byggnadsstyrelsens arbetsuppgifter och personalorganisation behandlat dessa spörsmål.

I det följande kommer jag att redovisa mina ställningstaganden till utredningens förslag. I samband med behandlingen av förslagen beträffande personalorganisationen upptager jag även byggnadsstyrelsens anslagsäskanden för budgetåret 1963/64, såvitt angår avlöningsanslaget.

Fastighetsförvaltning

Utredningen är av den principiella uppfattningen, att den statliga fastighetsförvaltningen bör koncentreras till byggnadsstyrelsen, såvida icke särskilda tungt vägande skäl talar emot en sådan anordning. Med utgångspunkt härifrån har utredningen funnit, att Karolinska sjukhusets fastighetsbestånd bör överflyttas till byggnadsstyrelsens förvaltning, under förutsättning att det klarlägges att sjukhuset för framtiden skall kvarbli under statligt huvudmannaskap. I övrigt har utredningen funnit så starka speciella motiv föreligga för att bibehålla nuvarande organisation av fastighetsförvaltningen, att några ändringar häri f. n. icke bör företagas. De brister, som kan vidlåda denna organisation, finner utredningen väsentligen kunna elimineras genom att byggnadsstyrelsen lämnar råd och upplysningar i fastighetsförvaltningsspörsmål samt i övrigt lämnar det biträde, som fordras

för förvaltningsverksamhetens handhavande. Dessutom understrykes vikten av att erforderligt samråd äger rum mellan vederbörande fastighetsförvaltande organ och byggnadsstyrelsen, särskilt i vad avser mark- och hyresfrågor.

Remissinstanserna har praktiskt taget enhälligt anslutit sig till utredningens förslag i fråga om den statliga fastighetsförvaltningens anordnande. Endast beträffande förslaget rörande Karolinska sjukhuset har invändningar framförts. Direktionen för sjukhuset och Svenska landstingsförbundet har sålunda avstyrkt, att förvaltningen av sjukhusets fastighetsbestånd överföres till byggnadsstyrelsen.

För egen del kan jag ansluta mig till utredningens förslag rörande organisationen av den statliga fastighetsförvaltningen. Till frågan om Karolinska sjukhusets fastigheter är jag dock icke beredd att nu ta ställning. Denna fråga bör slutligt prövas i samband med ställningstagandet till frågan om huvudmannaskapet för sjukhuset. Mitt ståndpunktstagande innebär således, att vid sidan av byggnadsstyrelsen alltså skall finnas ett antal organ med fastighetsförvaltande uppgifter.

I detta sammanhang vill jag understryka vikten av att erforderligt samråd i fastighetsförvaltningsfrågorna kommer till stånd mellan byggnadsstyrelsen som centralt fastighetsförvaltningsorgan och övriga fastighetsförvaltande myndigheter samt att styrelsen lämnar dessa erforderligt biträde. Handläggningen av dessa frågor synes böra lösas i huvudsak i enlighet med de av utredningen uppdragna riktlinjerna.

Byggnadsverksamhet

Vid sina överväganden rörande den mest ändamålsenliga fördelningen mellan byggnadsstyrelsen och andra myndigheter av husbyggnadsuppgifterna har utredningen stannat för att föreslå en beloppsgräns avseende byggnadsobjektens storlek som fördelningsgrund. Utredningen förordar, att denna gräns i nuläget avväges så att ny-, om- och tillbyggnadsobjekt med en beräknad byggkostnad av minst 300 000 kr. överlämnas till utförande genom byggnadsstyrelsens försorg, som i allmänhet också bör svara för projekteringen av ifrågavarande byggnadsföretag. Objekt för vilka byggkostnaderna beräknas understiga nämnda belopp samt reparations- och underhållsarbeten, oberoende av de därmed förenade kostnaderna, förutsättes således böra utföras genom vederbörande fastighetsförvaltande organ. Fördelningsgrunden föreslås tillämpad i huvudsak för byggnader för post-, tele- och luftfartsverket samt för fastighetsförvaltande myndigheter inom statens allmänna fastighetsfond och väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond, i den mån icke särskilda organ — t. ex. byggnadskommittéer — vid sidan av förvaltningsmyndigheten är verksamma för de enligt huvudregeln på byggnadsstyrelsen ankommande uppgifterna. Utredningen har utgått från att de affärsdrivande verken själva skall göra framställ-

ning om byggnadsanslag och i erforderligt samråd med byggnadsstyrelsen svara för programarbetet även för de byggnadsföretag, som skall projekteras och utföras genom byggnadsstyrelsens försorg. Övriga myndigheters byggnadsärenden, vilka enligt huvudregeln skall handläggas av byggnadsstyrelsen, bör däremot i sin helhet administreras av styrelsen, som således skall svara även för programarbetet och erforderliga framställningar till Kungl. Maj:t. De fördelningsgrunder som utredningen förordat är avsedda såsom allmänna riktlinjer. Avsteg bör således tillåtas i det enskilda fallet, om så befinner lämpligt ur organisatoriska eller andra synpunkter. Utredningen föreslår, att sådana avsteg skall kunna beslutas av byggnadsstyrelsen i samråd med vederbörande verk.

Utredningens förslag rörande fördelningen av husbyggnadsverksamheten mellan byggnadsstyrelsen och övriga statliga myndigheter har till övervägande delen tillstyrkts eller lämnats utan erinran av remissinstanserna. Vissa av de myndigheter, för vilka utredningens förslag innebär ändring av nuvarande förhållanden, har dock ställt sig negativa. Detta gäller telestyrelsen, luftfartsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och domänstyrelsen. Med hänsyn till vissa av de invändningar som framförts finner jag mig böra förorda att beloppsgränsen i fråga om husbyggnadsobjekt inom televerket och väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond bestämmas till 1 000 000 kr. På grund av den pågående utredningen rörande domänverkets företagsform är jag f. n. ej beredd att biträda byggnadsstyrelseutredningens förslag i vad avser detta verk. Däremot ansluter jag mig till förslagen i övrigt beträffande fördelningen av husbyggnadsuppgifterna mellan byggnadsstyrelsen och berörda myndigheter. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att vidtaga ändringar av angivna beloppsgränser, om så visar sig påkallat.

I detta sammanhang vill jag anmäla, att jag avser att senare föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt byggnadsstyrelsen att i samråd med berörda myndigheter och organ företaga en översyn av gällande föreskrifter rörande den statliga fastighetsförvaltningen och byggnadsverksamheten i syfte att åstadkomma en anpassning av bestämmelserna efter den av mig nu förordade organisationen för fastighetsförvaltningen och byggnadsverksamheten.

Personalorganisation m. m.

Utredningen har föreslagit dels vissa organisatoriska förändringar inom de olika byråerna och dels vissa personalförstärkningar. Härvid har utredningen icke lämnat några konkreta förslag till lönesättning för nya befattningar eller till lönereglering av befintliga tjänster. I dessa avseenden har dock preciserade äskanden framlagts av byggnadsstyrelsen i dess petita för nästa budgetår.

De remissinstanser, som yttrat sig över den föreslagna personalorganisationen, har med endast smärre invändningar anslutit sig till utredningens förslag.

I det följande redovisar jag mina ställningstaganden till såväl utredningens som styrelsens förslag.

Jag kan icke tillstyrka den begärda förstärkningen med två tjänster på *administrativa byrån*. I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör dock tre tjänster som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång förändras till tjänster som kanslibiträde i Ae 7.

På *utredningsbyråns* programmeringsavdelning tillstyrker jag inrättandet av en ny tjänst som byrådirektör i Ae 25.

Intendentsbyråns fastighetsavdelning anser jag böra tillföras två nya tjänster, nämligen en som kansliskrivare i Ae 11 och en som kanslibiträde i Ae 7.

På hyresavdelningen bör inrättas en ny tjänst som byråassistent i Ae 19. I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör vidare på samma avdelning en tjänst som kontorist i Ae 9 ändras till tjänst som kansliskrivare i Ae 11 och en tjänst som kanslibiträde i Ae 7 höjas till tjänst som kontorist i Ae 9.

I fråga om bränslekontrollavdelningen förordar jag med hänsyn till vad några av remissinstanserna anfört, att den föreslagna nya metodiken för den bränslekontrollerande verksamheten tills vidare införes försöksvis. Med hänsyn härtill kan jag icke biträda förslaget om personalförstärkning. Tjänstebenenämningen för två underinspektörer i Ae 19 och tre underinspektörer i Ae 17 bör ändras till inspektör i samma lönegrader.

Jag biträder förslaget om överförande av vissa inredningsfrågor från utrikesdepartementet till byggnadsstyrelsens utrikesavdelning. I anledning härav bör avdelningen förstärkas med en byrådirektör i Ae 25, en intendent i Ae 23, en byråassistent i Ae 19, en kontorist i Ae 9 och ett kanslibiträde i Ae 7. Den av utrikesdepartementets administrationsutredning berörda frågan om medelsredovisning m. m. anser jag böra lösas i annat sammanhang. I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en befattning som kontorist i Ae 9 på utrikesavdelningen höjas till en befattning som kansliskrivare i Ae 11.

Förslaget att utrikesavdelningen såsom en från intendentsbyrån fristående enhet skall vara direkt underställd generaldirektören anser jag mig inte kunna biträda.

Jag har icke något att invända mot vad utredningen anfört rörande gränsdragningen mellan *kulturhistoriska byråns* och riksantikvarieämbetets arbetsuppgifter. Förslagen om förstärkning av byråns personal anser jag mig dock inte kunna biträda.

I likhet med ett stort antal remissinstanser anser jag *planbyråns* verksamhet vara av synnerligen stor betydelse, och jag ansluter mig till de av utredningen angivna riktlinjerna för byråns verksamhet. I enlighet med vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av för flera huvudtit-

lar gemensamma frågor bör på byråns avdelning för samordning och information en tjänst som kontorsbiträde i reglerad befordringsgång höjas till en tjänst som kanslibiträde i Ae 7.

I fråga om *tekniska byrån* tillstyrker jag, att en installationsteknisk avdelning tillskapas. Den nuvarande materialavdelningen bör i fortsättningen benämnas byggnadstekniska avdelningen. Av de föreslagna fyra nya tjänsterna på byrån förordar jag inrättandet av en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 och en som byrådirektör i Ae 27, båda på installationstekniska avdelningen, samt en som byrådirektör i Ae 25 på konstruktionsavdelningen.

Beträffande *projekteringsbyråernas* verksamhet har utredningen anfört, att de samordnande och kontrollerande uppgifterna i möjligaste mån bör begränsas utan att effektiviteten och grundligheten eftersättes. Detta bör ske bl. a. genom att konsulterna ges ökat ansvar i vad avser samordning och kontroll. En förutsättning härför är, att styrelsen håller konsulterna under rättade om de krav och normer, som styrelsen anser böra tillämpas, och de kostnadsramar, som skall hållas. För att möjliggöra detta och för att jämväl i övrigt och på sikt åstadkomma väsentliga arbetskraftsbesparingar inom styrelsens projekteringsverksamhet har utredningen föreslagit, att vid ledningen av styrelsens projekteringsverksamhet ett vidgat normerings-, typiserings- och standardiseringsarbete kommer till stånd inom styrelsen. Till dessa riktlinjer och förslag ansluter jag mig helt.

Jag förutsätter, att styrelsen utför egen projektering till viss mindre del. I likhet med utredningen anser jag, att denna verksamhet bör kunna administreras inom ramen för den redan bestående organisationen.

Jag har icke någon erinran mot utredningens förslag om tillskapandet av en särskild utredningssektion inom *kalkylavdelningen*. Dock kan jag icke tillstyrka inrättandet av en ny tjänst som extra ordinarie byrådirektör på avdelningen.

Utredningens väsentligaste organisationsförslag avser *byggnadsbyrån*. I korthet innebär förslaget, att den regionala organisationen utbygges och ges vidgade uppgifter, befogenheter och ansvar samtidigt som den centrala organisationen nedskäres och ges en efter den minskade verksamheten anpassad struktur. Den regionala organisationen förutsättes omfatta fem byggnadsavdelningar vilka skall ha hand om verksamheten inom byggnads-, vvs- och el-facken vad gäller såväl entreprenad- som egenregiföretag. Antalet distrikt skulle således minska med två. Förslaget innebär, att byggnadsavdelningarna skall höra till byggnadsbyrån och att planeringen, ledningen och kontrollen av deras verksamhet skall utövas centralt. Byråns nuvarande indelning efter fack och företagsform brytes och byrån organiseras funktionellt i två avdelningar, planeringsavdelningen och upphandlingsavdelningen, varjämte en särskild arbetsgrupp för inspektion och besiktning tillskapas direkt under byggnadschefen. Jämfört med den beräkning av byråns personalbehov vid oförändrad organisation, som verkstälts

för budgetåret 1963/64, innebär förslaget en minskning med ett tjugotal tjänster, vilket skulle betyda en besparing i fråga om lönekostnader av storleksordningen 0,5 mkr.

Jag har endast några smärre invändningar mot utredningens förslag rörande byggnadsbyrån och byggnadsavdelningarna. Sålunda anser jag mig icke kunna tillstyrka, att byggnadsstyrelsen skall äga bestämma byggnadsavdelningarnas antal och stationeringsorter. Det bör enligt min mening ankomma på Kungl. Maj:t att efter framställning av styrelsen besluta i dessa frågor. Däremot torde det, i enlighet med gällande instruktion, få ankomma på styrelsen att besluta om den närmare fördelningen av befogenheterna mellan byggnadsavdelningarna och den centrala byggnadsbyrån. Jag förutsätter, att styrelsen härvid skall beakta vad statskontoret anfört beträffande förslaget att byggnadsavdelningarna skall äga att inom ramen för fastställd kostnadstablå besluta om ändrings- och tilläggsarbeten. Givetvis bör hinder inte föreligga för byggnadsavdelningarna att fatta beslut om sådana ändrings- och tilläggsarbeten, till vilka av praktiska skäl ett omedelbart ställningstagande måste ske i samband med pågående arbeten.

Vidare tillstyrker jag de föreslagna nya tjänsterna för byggnadsverksamheten. På byggnadsbyråns planeringsavdelning bör sålunda inrättas en tjänst som byrådirektör i Ae 25. För den föreslagna inspektions- och besiktningssgruppen bör tillskapas två tjänster som överinspektör i Be 1. Inom byggnadsavdelningarna torde inrättas fem befattningar som byggnadsdirektör i Be 1, två som förste byggnadsinspektör i Ae 25, en som byggnadsinspektör i Ae 23 och en som byggnadsinspektör i Ae 21. I enlighet med styrelsens förslag bör indragning ske av följande tjänster nämligen en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1, en som byrådirektör i Ae 27 samt nio som byråingenjör i Ae 21. Vidare förordar jag ändrad lönegradsplacering för ett antal befintliga tjänster. En tablå över den föreslagna personalorganisationen inom byggnadsbyrån och byggnadsavdelningarna torde såsom bilaga få fogas till statsrådsprotokollet (*Bilaga 1.*). I tablåen har upptagits dels samtliga ordinarie tjänster och dels extra-ordinarie tjänster i lägst lönegrad A 21. Jag vill i sammanhanget anmäla, att mina förslag rörande byråns och avdelningarnas personaluppsättning, i vad de angår de olika befattningarnas lönegradsplacering, varit föremål för överläggningar med vederbörande personalorganisationer och därvid godtagits av organisationerna.

Anslagsfrågor

Utredningen har slutligen behandlat vissa anslagsfrågor. Sålunda föreslås att det för innevarande budgetår för planbyråns och tekniska byråns räkning under avlöningsanslaget anvisade beloppet om 60 000 kr. för särskilda utredningar och arvoden till viss expertis m. m. för budgetåret 1963/64 höjes till 200 000 kr. Beloppet föreslås även få användas inom kulturhistoriska byrån. Utredningen förordar samtidigt att ifrågasvarande belopp

anvisas såsom ett särskilt reservationsanslag. Jag föreslår att sammanlagt 100 000 kr. beräknas för de av utredningen angivna ändamålen. Beloppet bör även i fortsättningen upptagas under styrelsens avlöningsanslag. Jag anser mig slutligen icke kunna biträda utredningens förslag, att byggnadsstyrelsen skall själv få disponera intäkterna av styrelsens publikationsverksamhet.

Byggnadsstyrelsens övriga äskanden i fråga om löneregleringar, ändrade anställningsformer och nya tjänster kan jag icke biträda.

Mina förslag till förstärkningar m. m. av den personal, som avlönas från byggnadsstyrelsens avlöningsanslag, innebär ökat medelsbehov om 369 300 kr. Mot styrelsens i petita gjorda beräkningar av merkostnaderna i anledning av 1962 års riksdags beslut och löneklassuppflyttningar har jag icke någon erinran. Posten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter beräknar jag till 10 400 kr.

Hemställan

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (6 915 000 + 1 335 000) 8 250 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna av mig i det föregående föreslagna riktlinjer för byggnadsstyrelsens verksamhet m. m.;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att utfärda de bestämmelser och att vidtaga de övergångsanordningar m. m. som erfordras i anledning av mina förslag;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för byggnadsstyrelsen som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

d) godkänna följande avlöningsstat för byggnadsstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 432 900
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	11 200
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	4 287 400
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 404 600
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	113 900
Summa kr. 8 250 000	

e) till *Byggnadsstyrelsen*: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 8 250 000 kr.

[78] 2. Byggnadsstyrelsen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	559 000	698 100
1962/63	801 000	
1963/64 (förslag)	948 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 11/9 1962) hemställer, att anslaget höjes med 220 000 kr.

	Nettoutgift 1961/62	Anvisat 1962/63	Ökning eller minskning
1. Reseersättningar	122 000	190 000	+ 35 000
2. Övriga expenser	576 000	543 000	+ 148 000
3. Publikationstryck	109 200	18 000	+ 62 000
4. Särskilda uppbördsmedel:			
Försäljning av publikationer	147 700	15 000	— 25 000
			+ 220 000

Motiv

1. De höjda biljettpiserna vid resa på järnväg medför ett ökat medelsbehov av 11 000 kr. Med hänsyn till den föreslagna ökningen av personalen, måste anslagsposten räknas upp med ytterligare 24 000 kr.

2. Med hänsyn till ökningarna av städlönerna erfordras ytterligare 15 500 kr. Den äskade personalökningen medför en ökning av utgifterna med 8 000 kr.

Det sammanlagda beloppet för skrivmateriel etc., inköp och underhåll av möbler, bokinköp etc. samt kopiering ökar genom omsättningsskatten med 8 000 kr. Med hänsyn till den äskade personalökningen erfordras ett ytterligare belopp om 11 500 kr. Avrundat upptages den sammanlagda ökningen till 18 700 kr. Ökade kostnader för telefon och annonser på grund av omsättningsskatten och den föreslagna personalökningen medför en uppräknings med 13 000 kr.

För budgetåret 1963/64 bör i enlighet med byggnadsstyrelseutredningen i posten till övriga expenser upptagas ett belopp av 20 000 kr. för maskinell statistikbearbetning för styrelsens bränslekontrollerande verksamhet.

För särskilda anläggningar erfordras en bruttoökning med 57 800 kr. eller netto med 29 800 kr. Styrelsen har låtit göra en beräkning av kostnaden i medeltal per befattningshavare för möblering med användande av statens kontorsmöbelserie av tjänsterum för dels befattningshavare i byrådirektörsgrad, dels övrig personal i lägre lönegrader. Beloppen slutar på resp. 2 300 kr. och 1 835 kr. Därvid har icke några kostnader beräknats för

nya telefonabonnemang, gardinuppsättning, takarmatur och skrivmaskiner. Styrelsen har vid sin beräkning för nästa budgetår utgått från ett genomsnittsbelopp för de äskade 25 nya tjänsterna av 2 400 kr. Beloppet för engångsanskaffningar skulle således uppgå till 60 000 kr. Ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 40 000 kr. avgår. Ytterligare bör beräknas 10 000 kr. för att enligt byggnadsstyrelseutredningen bestrida vissa engångskostnader för den bränslekontrollerande verksamheten.

Under våren 1962 sammanträdde på initiativ av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen representanter för de tekniska ämbetsverken för att diskutera organisationen av den kommitté, som skulle fortsätta arbetet med omarbetning av 1938 års järnbestämmelser. Därvid beslöts, att statens stålbyggnadskommitté skulle tillsättas, i vilken skulle ingå även representanter för tillverkare, producenter och konstruktörer. Kostnaderna för kommitténs arbete skulle bestridas av de i kommittén intresserade på samma sätt som f. n. sker i fråga om statens betongkommittés utgifter. I enlighet härmed skulle byggnadsstyrelsen svara för ett årligt bidrag om 10 000 kr. Styrelsen har i posten Övriga expenser för budgetåret 1963/64 räknat in ett dylikt belopp. Styrelsen är vidare på olika sätt engagerad i vissa andra svenska och utländska institutioner och utredningsorgan, vilkas verksamhet är av intresse för styrelsen. Som bidrag till deras verksamhet erlägger styrelsen årsavgifter vilka för nästa budgetår uppskattats till 3 000 kr.

Styrelsen äskar sålunda en ökning av posten med sammanlagt 148 000 kr.

3. Anslagsposten till publikationstryck är för innevarande budgetår upptagen med 18 000 kr. Under hänvisning till vad byggnadsstyrelseutredningen förordar föreslår styrelsen, att posten räknas upp med 62 000 kr.

Som en följd av den föreslagna ökningen av posten till publikationstryck bör inkomstposten Särskilda uppbördsmedel räknas upp med 25 000 kr.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar torde med hänsyn till den förordade personalförstärkningen m. m. böra räknas upp med 30 000 kr.

Under delposten till övriga expenser upptager jag 55 200 kr. för ökade städnings- och telefonkostnader m. m. Vidare beräknar jag i likhet med styrelsen 20 000 kr. för maskinell statistikbearbetning för bränslekontrollverksamheten. Kostnaderna härför torde böra föras upp under en särskild anslagspost benämnd Kostnader för bearbetning med matematikmaskin m. m. Vidare beräknar jag ett ökat medelsbehov av 57 800 kr. för särskilda anläggningar, varav 50 000 kr. engångsbelopp. Till engångsutgifter för inköp av möbler m. m. beräknar jag vidare 52 000 kr. För årsavgifter m. m. upptager jag slutligen 13 000 kr. Då ett för innevarande budgetår anvisat

engångsbelopp om sammanlagt 68 000 kr. avgår, skulle delposten för nästa år räknas upp med 130 000 kr.

Posten Publikationstryck bör höjas med 12 000 kr. och posten Särskilda uppbördsmedel med 25 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (801 000 + 147 000) 948 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 948 000 kr.

[79] 3. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1961/62	700 000	579 700	353 800
1962/63	700 000		
1963/64 (förslag)	700 000		

Byggnadsstyrelsen (skr. 11/9 1962) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Av behållningen vid ingången av innevarande budgetår om 353 800 kr. motsvarar ett belopp av 293 000 kr. sådana utgifter för beslutade utredningar, vilkas betalning ännu ej aktualiserats. Det för nya utredningar till förfogande stående beloppet utgjorde sålunda vid utgången av budgetåret 1961/62 60 800 kr.

Fr. o. m. den 1 juli 1962 skall från anslaget bestridas endast kostnaderna för utredningar, som utföres av experter och konsulter m. fl. utanför styrelsen.

För generalplaneutredningar rörande Stockholms universitet, Karolinska institutet och Chalmers tekniska högskola beräknas för budgetåret 1962/63 ett belopp av 400 000 kr. Med beaktande härav återstår av de 700 000 kr., som anvisats för innevarande budgetår, 300 000 kr. Detta belopp jämte de vid ingången av budgetåret av anslaget odisponerade medlen och medel, som under budgetåret kan komma att tillgodoföras anslaget från projekterings- och byggnadsanslag, beräknas bli i allt väsentligt tagna i anspråk för nya utredningar, beträffande vilka beslut torde komma att fattas under innevarande budgetår.

Beräkning av medelsbehovet för budgetåret 1963/64 ställer sig vansklig. Såväl storleken av de medel, vilka under nästa budgetår kan komma att återföras till anslaget, som omfattningen av nya utredningsuppdrag beror av faktorer som inte nu kan helt överblickas. Styrelsen föreslår vid dylikt förhållande oförändrad anslagsanvisning.

Departementschefen

I enlighet med förslag av byggnadsstyrelsen torde anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 700 000 kr.

[80] 4. **Länsarkitektorganisationen: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	5 911 000	5 158 500
1962/63	5 974 000	
1963/64 (förslag)	6 798 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 28/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 897 500 kr.

	Ökning
1. <i>Löneregleringar</i>	
a) 12 arkitekter Ae 21 — biträdande länsarkitekter Ae 25	62 125
b) 5 arkitekter Ae 21—Ae 23	10 502
2. <i>Ny tjänst</i>	
1 maskinist Ae 11	14 980
3. <i>Omräkningar</i>	
a) Merkostnader i anledning av beslut av 1962 års riksdag om statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m. (prop. 169)	792 163
b) Löneklassförändringar m. m.	13 556
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	4 174
	897 500

Motiv

2. Kungl. Maj:t föreskrev den 28 juni 1962 bl. a., att värmecentralerna i vissa fastigheter i Kristianstad skall utgöra en fast maskinanläggning, att anläggningen skall hänföras till klassificeringsgrupp 2, att byggnadsstyrelsen skall ansvara för anläggningen och dess drift samt att styrelsen skall pröva möjligheterna att inordna värmecentraler för ytterligare statliga fastigheter i nämnda maskinanläggning. Vidare har Kungl. Maj:t medgivit, att hos länsarkitektorganisationen må tills vidare fr. o. m. budgetåret 1962/63 i mån av tillgång på medel finnas inrättad en tjänst som maskinist i Ae 11. Tjänsten torde komma att fylla ett permanent behov. Styrelsen hemställer därför om medel för bestridande av de med tjänsten förenade kostnaderna.

Departementschefen

Då behovet av den för innevarande budgetår inrättade tjänsten som maskinist i Ae 11 för den fasta maskinanläggningen i Kristianstad kommer att bli stadigvarande, föreslår jag att medel anvisas för tjänsten. Merkostnaden uppgår till 15 000 kr.

Byggnadsstyrelsens äskanden i fråga om löneregleringar anser jag mig icke kunna tillstyrka. Mot styrelsens förslag till omräkningar har jag inte någon erinran; dock torde posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter böra räknas upp med 3 400 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (5 974 000 + 824 000) 6 798 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för länsarkitektorganisationen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 063 100
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	3 155 100
3. Avlöningar till biträdande ingenjörer och arkitekter m. fl., <i>förslagsvis</i>	476 500
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 018 700
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	84 600
	Summa kr. 6 798 000

b) till *Länsarkitektorganisationen*: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 6 798 000 kr.

[81] 5. Länsarkitektorganisationen: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	549 000	533 800
1962/63	567 000	
1963/64 (förslag)	596 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 28/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 28 800 kr.

	Nettoutgift 1961/62	Anvisat 1962/63	Öknin
1. Reseersättningar	240 400	276 000	6 800
2. Bränsle, lyse och vatten	20 100	18 000	3 000
3. Övriga expenser	259 600	262 000	19 000
			28 800

Motiv

1. Ändrade resekostnadsersättningar vid tjänsteresa med egen bil medför kostnadsökning av 3 500 kr. Höjda biljettpriser på järnväg beräknas till 3 300 kr.

2. Höjning av posten bör ske med hänsyn till belastningen.

3. Av den äskade ökningen avser 14 000 kr. ökade städningskostnader samt 5 000 kr. merutgifter för prisstegringar.

Departementschefen

Byggnadsstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit mig anledning till erinran; dock torde anslagsposten Reseersättningar böra räknas upp med 7 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (567 000 + 29 000) 596 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Länsarkitektorganisationen: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 596 000 kr.

[82] 6. Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1961/62	700 000	200	1 510 900
1962/63	700 000		
1963/64 (förslag)	100 000		

Anslaget är avsett för bidrag till bestridande av kostnader dels för upprättande av regionplan, dels till vägförening för genomförande av byggnadsplan (SFS 1958: 63).

Byggnadsstyrelsen (skr. 11/9 1962) hemställer, att anslaget upptages med oförändrat belopp.

Motiv

Vid utgången av budgetåret 1961/62 uppgick på anslaget tillgängliga medel till 1 510 900 kr. Sammanlagt står sålunda i runt tal 2 211 000 kr. till förfogande på anslaget för innevarande budgetår.

Kungl. Maj:t har den 29 september 1961 beviljat regionplaneförbundet för Stockholmstrakten ett statsbidrag på 1 230 000 kr. till täckande av kostnaderna för den framlagda regionplanen. Bidraget synes ännu icke ha tagits i anspråk. Frånräknas detta belopp kvarstår omkring 981 000 kr. En delvis på uppskattning grundad beräkning visar, att det totala bidragsbehovet f. n. är av storleksordningen 1,8 mkr. Med hänsyn till den allmänna fördröjning som på olika håll kunnat konstateras i fråga

om regionplanearbetets slutförande bedömer styrelsen det som sannolikt, att det behov av bidragsmedel, som kan bli aktuellt under budgetåret 1963/64, skall kunna tillgodoses med oförändrat anslag av 700 000 kr.

Departementschefen

Sedan förenämnda statsbidrag till regionplaneförbundet för stockholms-trakten utbetalats uppgår de för innevarande budgetår tillgängliga medlen å anslaget till drygt 980 000 kr. Enligt vad jag under hand inhämtat torde det totala medelsbehovet för innevarande och nästa budgetår icke komma att överstiga 1 100 000 kr. Med hänsyn härtill torde anslaget för nästa budgetår kunna minskas med 600 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (700 000 — 600 000) 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

[83] 7. Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	25 000	42 800
1962/63	40 000	
1963/64 (förslag)	50 000	

Byggnadsstyrelsen (skr. 11/9 1962) hemställer, att anslaget höjes med 10 000 kr.

Motiv

Med hänsyn till belastningen föreslår styrelsen, att anslaget höjes till 50 000 kr.

Departementschefen

Med hänsyn till belastningen torde anslaget böra uppföras med (40 000 + 10 000) 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kr.

G. Tekniska institut**[84] 1. Statens väginstitut**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	1 138 000	1 100 600
1962/63	1 122 000	
1963/64 (förslag)	1 385 000	

Direktionen för statens väginstitut (skr. 23/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 851 700 kr.

Avlöningar**A. Statens väginstituts verksamhet i allmänhet****1. Löneregleringar**

	Ökning eller minskning
a) 1 överdirektör Bp 5—Bp 6	+ 4 256
b) 1 förste forskningsingenjör Ao 27 — laborator Bo 1	+ 4 753
c) 2 förste forskningsingenjörer Ae 25—Ae 27	+ 5 817
d) 1 förste forskningsingenjör Ae 23—Ae 25	+ 3 398
e) 1 förste byråsekreterare Ao 25 — byrådirektör Ao 25	+ 3 398
f) 1 förste instrumentmakare Ae 12—Ae 13	+ 1 115
g) 2 instrumentmakare Ae 11 — tekniker Ae 12	+ 2 059
h) 2 institutionstekniker Ae 9 — instrumentmakare Ae 11 ...	+ 1 990
i) 1 kontorist Ae 9 — kansliskrivare Ae 11	+ 841
j) 1 kanslibitråde Ao 7 — kontorist Ao 9	+ 807

2. Ändrade tjänstebestämmelser

a) förste väggeolog Ae 23 — förste forskningsingenjör Ae 23	—
b) förste aktuarie Ae 21 — forskningsingenjör Ae 21	—

3. Nya tjänster**Administrativa kansliet**

a) 1 materialförvaltare Ae 10	+ 15 993
-------------------------------------	----------

Tekniska kansliet

b) 1 bibliotekarie Ae 19	+ 25 448
--------------------------------	----------

Belägningsavdelningen

c) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 15 187
--	----------

Maskintekniska avdelningen

d) 1 förste forskningsingenjör Ae 25	+ 34 680
e) 1 räknebiträde Ae 5	+ 12 338

Trafiktekniska avdelningen

f) 1 tekniker Ae 10	+ 15 993
---------------------------	----------

	Ökning eller minskning
g) 1 tekniskt biträde Ae 9	+ 15 187
h) 1 räknebiträde Ae 5	+ 12 338
Överflyttas från uppdragsverksamheten	
Beläggningsavdelningen	
i) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21)	+ 32 930
Bärighetsavdelningen	
j) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21)	+ 29 704
k) 1 laboratorieassistent Ae 11	+ 18 653
Geologiska avdelningen	
l) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21)	+ 32 930
m) 1 laboratoriebiträde högst Ae 9	+ 15 993
n) 1 ritbiträde Ae 7	+ 13 694
Maskintekniska avdelningen	
o) 1 förste forskningsingenjör Ae 25	+ 36 516
p) 1 forskningsingenjör Ae 21 (19—21)	+ 32 930
q) 1 ingenjör Ae 19	+ 26 787
r) 1 förste instrumentmakare Ae 13 (12—13)	+ 21 793
Trafiktekniska avdelningen	
s) 1 förste forskningsingenjör Ae 27	+ 38 456
t) 4 kontorister Ae 9	+ 60 746
4. Omräkningar	
a) Merkostnader i anledning av beslut av 1962 års riksdag om statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m. (prop. 169)	+ 172 185
b) Löneklassuppflyttningar	+ 5 924
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+ 8 501
B. Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning	
1. Lönereglering	
1 förste forskningsingenjör Ae 25—Ae 27	+ 3 775
2. Indragning av tjänster	
Överflyttning av tjänster enligt A. 3. i)—t)	— 361 132
3. Omräkningar	
a) Generell höjning av anslagsposten	— 3 003
b) Höjt rörligt tillägg	+ 97 760
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	— 5 040

Omkostnader

Statens väginstituts verksamhet i allmänhet

	Nettoutgift 1961/62	Anvisat 1962/63	Ökning
1. Reseersättningar	15 000	20 000	10 000
2. Övriga expenser	43 400	55 500	15 000
3. Materialkostnader m. m.	55 400	68 000	15 000
4. Tekniska inventarier och maskiner	20 900	25 000	15 000
5. Bibliotek	5 000	6 000	4 000
6. Avgifter för deltagande i fortbildningskurser	—	1 000	1 000
7. Maskinell databehandling	—	10 000	15 000

Särskilda uppbördsmedel

	Nettoinkomst 1961/62	Beräknat 1962/63	
Ersättningar för tillfälliga uppdrag m. m.	1 931 400	1 591 000	321 000
			851 700

Motiv

Institutets forskningsarbeten är i regel så omfattande och komplicerade att i stor utsträckning personal som är anställd för uppdragsverksamhet måste arbeta för forskningsuppgifter inom den allmänna verksamheten. För att forskningsverksamheten skall ge goda resultat måste den kunna planeras för relativt långa perioder. Detta är icke möjligt så länge verksamheten till sin huvuddel är beroende av möjligheten att erhålla uppdrag och igångsätta forskningsuppgifter tid efter annan måste avbrytas för att färdigställa brådskande uppdrag. Den stora uppdragsverksamheten försvårar även rekryteringen av personal till väginstitutet. Till följd av uppdragens tillfälliga art råder nämligen osäkra anställningsformer för stora delar av personalen.

Den av utredningen angående väginstitutets arbetsuppgifter och organisation föreslagna organisationen måste därför genomföras med av utvecklingen betingade ändringar och utökningar. Detta bör ske under tre år, varvid den kraftigaste förstärkningen på grund av det akuta läget måste genomföras första året.

Avlöningar

A. 2. a), b) Direktionen hemställer om ändrad tjänstebenämning i enlighet med förslag i utredningen angående väginstitutets arbetsuppgifter och organisation samt civildepartementets förslag i anslutning till tidigare lönegradsuppflyttningar.

A. 3. b) Bibliotekstjänsten vid institutet fungerar ej tillfredsställande. En kvalificerad bibliotekarie, som kan göra litteratursammanställningar av

såväl svensk som utländsk litteratur, erfordras för att underlätta och effektivisera forskningsarbetet. Det ökade internationella samarbetet kräver i allt större utsträckning att rapporter och meddelanden utges i engelsk översättning eller förses med sammanfattning. Detta arbete skulle med fördel kunna utföras av en kvalificerad bibliotekarie. Med hänsyn till de krav, som härigenom kommer att ställas, bör tjänsten ej placeras lägre än A 19.

A. 3. d) Inom maskintekniska avdelningen bedrivs bl. a. fordonsteknisk forskning. Denna har hittills i huvudsak varit inriktad på undersökningar rörande friktionen mellan fordonshjul och vägbana. Även andra forskningsuppgifter inom det fordonstekniska området avseende samverkan mellan fordon och vägbana måste behandlas med hänsyn till deras betydelse för trafiksäkerheten. Undersökningarna har också stor betydelse för bestämning av lämplig vägstandard för olika dimensionerande hastigheter. Institutets nuvarande personal räcker dock ej till för detta arbete och för den allt mera omfattande friktionsforskningen. Direktionen hemställer om inrättande av en ny tjänst, vilken med hänsyn till att innehavaren måste ha civilingenjörskompetens och flerårig erfarenhet av fordonsteknisk forskning, ej kan placeras lägre än i A 25.

Omkostnader. 1. Det anvisade beloppet för reseersättningar är otillräckligt med hänsyn till att institutets samtliga avdelningar i ökad omfattning nödgas företaga fältförsök i olika delar av landet i samband med sina forskningsuppgifter.

2. Ökade kostnader för renhållning och städning kan på grund av höjda löner beräknas till 4 000 kr. För stenciler, tillverkning av tillfälliga blanketter samt specialpapper för ritning och registrering erfordras ytterligare 5 000 kr. Kostnader för telefonsamtal på grund av större antal fältförsök och för annonsering väntas öka med 1 000 kr. För ersättningsanskaffning av förslitna inventarier äskas 4 000 kr. Ökade kostnader för bokinköp, bindning av böcker m. m. beräknas till 1 000 kr.

3. Belastningen var den 30 juni 1962 131 800 kr. Då anslaget endast uppgick till 55 500 kr. under budgetåret 1961/62, har överstigande belopp, 76 300 kr., per den 30 juni omförts till omkostnader för särskilda uppdragsgivares räkning. Anslaget bör därför successivt ökas för att kunna täcka för den allmänna forskningsverksamheten nödvändiga kostnader. För nästa budgetår erfordras en ökning av 15 000 kr.

4. Anslaget till tekniska inventarier skall täcka ny- och ersättningsanskaffning av samtliga mindre apparater och maskiner inklusive laboratorieutrustning samt mindre verkstadsmaskiner och handverktyg. Den äskade höjningen om 15 000 kr. får anses vara minimum.

5. Den för väginstitutets verksamhet erforderliga litteraturen har blivit alltmer omfattande. Tillgång till utländsk litteratur medför att institutet i sitt forskningsarbete i viss omfattning kan få del av forskningsresultat, som eljest skulle kräva dyrbara forskningar. En stor del av litteraturen inom samtliga forskningsgrenar är föråldrad och måste bytas ut.

Departementschefen

I enlighet med vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som tekniker i Ae 12 på maskintekniska avdelningens verkstad ändras till en som förste instrumentmakare i Ae 13 och en tjänst som kanslibiträde i Ao 7 ändras till tjänst som kontorist i Ao 9. Tjänsterna som förste väggeolog i Ae 23 och förste aktuarie i Ae 21 bör benämnas resp. förste forskningsingenjör i Ae 23 och forskningsingenjör i Ae 21. Vidare föreslår jag, att under allmänna verksamheten inrättas en tjänst som ingenjör i Ae 19 för biblioteksverksamheten på tekniska kansliet samt en tjänst som förste forskningsingenjör i Ae 25 på maskintekniska avdelningen. Medelsbehovet ökar genom dessa förslag med 62 100 kr.

Under institutets verksamhet i allmänhet upptager jag, i enlighet med direktionens förslag, 178 200 kr. för merkostnader i anledning av 1962 års riksdags beslut och för löneklassuppflyttningar. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör räknas upp med 1 900 kr. Under institutets verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning beräknar jag automatiska utgiftsökningar med sammanlagt 94 800 kr.

Jag är inte beredd att tillstyrka direktionens övriga förslag i fråga om avlöningar.

Beträffande omkostnaderna för den allmänna verksamheten föreslår jag en uppräknings av anslagsposten Reseersättningar med 3 000 kr. För övriga expenser förordar jag en höjning med 10 000 kr. Jag föreslår vidare att posten Övriga utgifter räknas upp med 27 000 kr., varav 15 000 kr. avser materialkostnader m. m., 10 000 kr. tekniska inventarier och maskiner samt 2 000 kr. biblioteket. I övrigt kan jag inte tillstyrka direktionens äskanden beträffande omkostnader.

I enlighet med tillämpade principer för beräkningen av de särskilda uppbördsmedlen bör dessa höjas med 114 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 122 000 + 263 000) 1 385 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens väginstitut som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande stat för statens väginstitut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Stat*Avlöningar**Statens väginstituts verksamhet i allmänhet*

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	343 700
2. Avlöningar till icke-ordinarie personal	572 900

3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	394 100
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	18 400
	1 329 100

Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	749 900
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	322 500
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	15 000
	1 087 400
	Summa kr. 2 416 500

Omkostnader

1. Statens väginstituts verksamhet i allmänhet, <i>förslagsvis</i>	273 500
2. Statens väginstituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning, <i>förslagsvis</i>	400 000
	673 500
	Summa kr. 3 090 000

Särskilda uppbördsmedel

Ersättningar för tillfälliga uppdrag m. m.	1 705 000
	Nettoutgift kr. 1 385 000

c) till *Statens väginstitut* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 385 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[85]. 2. *Statens väginstitut: Utrustning*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1961/62	67 000	68 800	18 900
1962/63	90 000		
1963/64 (förslag)	105 000		

Direktionen för statens väginstitut (skr. 23/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 60 500 kr.

Motiv

Återanskaffningsvärdet av institutets utrustning, exklusive kontorsutrustning, utgjorde den 1 januari 1962 2 800 000 kr., varav för utrustning anskaffad före år 1950 1 315 000 kr. Moderniseringar har i viss utsträckning kunnat påbörjas genom den för innevarande budgetår beviljade förstärkningen av anslaget. Då en så stor del av utrustningen är föråldrad och i behov av utbyte, erfordras en fortsatt förstärkning av anslaget för att institutet skall kunna använda moderna tekniska hjälpmedel vid forskning och undersökningar. För den trafiktekniska avdelningen föreligger extra behov av utrustning. Direktionen för institutet föreslår, att utrustning skall anskaffas för sammanlagt 150 500 kr. I beloppet ingår laboratorieutrustning för jordartsundersökningar för 18 000 kr., anordning för friktionsmätning vid höga hjulbelastningar för 30 000 kr., planslipmaskin för 20 000 kr., apparatur för framkomlighetsundersökningar för 28 000 kr. samt diverse utrustning för 54 500 kr.

Departementschefen

För att ge institutet ökade möjligheter att förnya och komplettera utrustningen föreslår jag att anslaget höjes med 15 000 kr.

Anslaget torde sålunda bära uppföras med (90 000 + 15 000) 105 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens väginstitut: Utrustning* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[86] 3. Statens geotekniska institut: Avlöningar

	Anslag	Nettontgift
1961/62	1 177 000	1 192 800
1962/63	1 181 000	
1963/64 (förslag)	982 000	

I. Utredningen rörande statens geotekniska instituts arbetsuppgifter och organisation

Med stöd av Kungl. Maj:ts bemyndigande tillkallade jag den 19 juli 1960 kanslirådet O. A. Berger, ordförande, överingenjören R. G. J. Klingberg och kanslirådet N. M. af Malmberg för att såsom sakkunniga inom kommunikationsdepartementet verkställa översyn av statens geotekniska instituts arbetsuppgifter och organisation. Resultatet av översynen har redovisats i ett den 6 juni 1962 dagtecknat betänkande (stencilerat).

Yttranden över betänkandet har avgivits av järnvägsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, vattenfallsstyrelsen, byggnadsstyrelsen, statens väginstitut, statens geotekniska institut, statskontoret, riksrevisionsverket,

Sveriges geologiska undersökning, statens lönenämnd, statens råd för byggnadsforskning, överstyrelsen för de tekniska högskolorna, länsstyrelsen i Älvsborgs län, Svenska vattenkraftföreningen, Tjänstemännens centralorganisation (TCO), Statstjänstemännens riksförbund, Sveriges akademikers centralorganisation (SACO), Svenska byggnadsentreprenörföreningen (i samråd med Svenska byggnadsindustriförbundet och Svenska väg- och vattenbyggarnas arbetsgivareförbund) samt Svenska konsulterande ingenjörers förening.

Nuvarande arbetsuppgifter och organisation m. m.

Statens geotekniska institut inrättades den 1 januari 1944 i enlighet med beslut av 1943 års riksdag (prop. 333; SU 256; Rskr. 480). Institutets nuvarande organisation genomfördes i huvudsak år 1947 (VI ht 1947, p. 62).

Enligt gällande instruktion för institutet, vilken utfärdades den 18 juni 1958 (nr 442) skall institutet handlägga geotekniska ärenden i den mån handläggningen därav inte ankommer på annan statlig myndighet. I frågor som rör statens väginstituts verksamhetsområde skall samråd ske med detta institut. Geotekniska institutet har att bedriva forskning, att systematiskt samla, ordna, bearbeta och i den mån så befinnes lämpligt offentliggöra vid verksamheten erhållna resultat, att i den mån så påkallas samverka med de tekniska högskolorna för att främja undervisningen på det geotekniska området samt att i övrigt verka för att sprida geoteknisk kunskap. Institutet har vidare att inom landet biträda statlig myndighet och enskild järnvägsförvaltning samt, i den mån arbetet i övrigt så medger, kommunala myndigheter och enskilda med geotekniska undersökningar och utredningar samt att i samband därmed utprova nya metoder för markförstärkning och dylikt.

Ledningen av institutet utövas av en direktion, bestående av tolv ledamöter, nämligen en ordförande, överdirektören och chefen för institutet samt högst tio andra ledamöter. Inom direktionen finns ett arbetsutskott, som utgöres av ordföranden, institutets chef samt ytterligare en ledamot. Arbetsutskottet avgör på direktionen ankommande ärenden, som inte är av principiell natur eller eljest av större betydelse.

Institutets verksamhet bedrivs på tre avdelningar, nämligen *forskningsavdelningen* för vetenskaplig, teknisk och teknisk-ekonomisk forskning som inte är av maskinteknisk art, *konsultationsavdelningen* för konsulterande verksamhet samt *maskintekniska avdelningen* för konstruktion, anskaffning och underhåll av institutets fält- och laboratorieutrustning samt för forskning av maskinteknisk art.

Inom institutet finnes dessutom ett *kansli* för olika administrativa och kamerala ärenden.

Den 1 juni 1962 fanns vid institutet sammanlagt 63 befattningar. Av dessa avlönas 39 helt och sex delvis med medel från uppdragsverksamheten.

Erforderliga medel för forskning, besvarande av remisser m. m. anvisas under sedvanliga avlönings- och omkostnadsanslag. För konsultationsverksamheten disponeras två särskilda å dessa anslag upptagna, förslagsvis betecknade poster, vilka får tagas i anspråk till så stor del, som motsvarar vad som debiteras uppdragsgivare. Inflytande ersättningar upptages i statsbokföringen under en särskild inkomsttitel i riksstaten.

Utredningens förslag

Utredningen erinrar om att en av grundtankarna vid geotekniska institutets tillkomst var att inom institutet samla den statliga geotekniska verksamheten. Järnvägsstyrelsen samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen var då de enda statliga verken med särskilda geotekniska avdelningar. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsens avdelning kom att bilda stommen i det nya institutet. Avsikten var att även de arbetsuppgifter som åvilade järnvägsstyrelsens avdelning skulle överflyttas till geotekniska institutet. Denna fråga var föremål för statsmakternas prövning åren närmast efter institutets tillkomst. Så småningom kom man fram till att en överflyttning inte borde komma till stånd.

Utvecklingen har därefter gått i den riktningen att även andra statliga verk inrättat geotekniska avdelningar. Sådana avdelningar finns numera, förutom inom järnvägsstyrelsen, inom vattenfallsstyrelsens vattenbyggnadstekniska byrå och elektrobyggnadsbyrå, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt byggnadsstyrelsen.

Uppgifterna inom *järnvägsstyrelsens geotekniska avdelning* är av speciell karaktär. Med hänsyn till trafiksäkerheten måste avdelningen ständigt ligga i beredskap för att med kort varsel kunna verkställa undersökningar och vidta skyddsåtgärder. Utredningen anser sig inte böra förorda någon överflyttning av avdelningens uppgifter till geotekniska institutet. Även avdelningen inom *vattenfallsstyrelsens vattenbyggnadstekniska byrå* sysslar med speciella geotekniska uppgifter. Av i stort sett samma skäl som talar för att järnvägsstyrelsens geotekniska avdelning bibehålles anser utredningen att vattenbyggnadstekniska byråns geotekniska avdelning icke bör överflyttas till geotekniska institutet. Bägge avdelningarna är dessutom av den storleken att en överflyttning av någon av dem och i än högre grad bägge skulle leda till betydande praktiska svårigheter.

Det arbete som utförs av de *geotekniska avdelningarna inom vattenfallsstyrelsens elektrobyggnadsbyrå, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen samt byggnadsstyrelsen* består i stor omfattning av kontroll och rådgivning. Kontrollen avser främst en granskning av privata geotekniska företags undersökningar. Den rådgivande verksamheten tjänar projekterande och byggande organ inom de olika verken. I avdelningarnas arbetsuppgifter ingår därjämte geotekniska undersökningar i varierande omfattning. Dessa undersökningar är som regel rutinbetonade och kräver inte speciell utrustning.

Slutligen ingår i avdelningarnas uppgifter att genom snabbutryckning i brådsakande fall förebygga stillestånd i pågående byggnadsarbeten.

Utredningen anser det orealistiskt att räkna med att geotekniska institutet skulle kunna överta det arbete som utföres av ifrågavarande avdelningar även om arbetet icke är av den speciella karaktär att avdelningarna av den anledningen bör bibehållas. En uppdelning av arbetsuppgifterna bör i stället ske. Avdelningarnas huvuduppgift bör vara att tjäna som serviceorgan åt resp. byggande verk. Geotekniska institutet bör däremot ta hand om svåra och dyrbara undersökningar samt anlitas för enklare undersökningar i den utsträckning dess kapacitet medger.

Utredningen anser det naturligt att *geoteknisk forskning* äger rum även inom de *geotekniska avdelningarna utanför geotekniska institutet* beträffande resp. verks speciella problem. Det väsentligaste är att den med statliga medel bekostade forskning som bedrivs utanför institutet sker i intim kontakt med institutet.

Beträffande gränsdragningen mellan *geotekniska institutet och väginstitutet* erinrar utredningen om att frågan för icke så länge sedan varit föremål för statsmakternas prövning (1959 års statsverksprop. VI ht; SU 6; Rskr 6). Några nya omständigheter har därefter inte framkommit som motiverar en omprövning härutinnan. Vad angår gränsdragningen mellan *geotekniska institutet och Sveriges geologiska undersökning* framhåller utredningen att geotekniska institutet och geologiska undersökningen arbetar efter olika riktlinjer och att några kompetenskonflikter dem emellan inte förekommer. Samarbetet mellan de båda institutionerna löper friktionsfritt och har under senare år dominerats av de arbeten som utförts inom Göta-älvundersökningens ram.

Beträffande behovet av *geoteknisk forskning* konstaterar utredningen, att en mycket betydande del av de belopp som årligen investeras i vägar, broar, flygfält, kraftverk, bostadshus m. m. avser grundläggningskostnader. De omfattande jordskred som tid efter annan inträffat vid vattendragen i västra Sverige har aktualiserat forskning rörande stabiliteten hos naturliga slänter.

Inom den offentliga sektorn förestår stora investeringar i olika anläggningar. Enligt en av byggnadsstyrelsen gjord prognos, som redovisas i styrelsens petita för budgetåret 1961/62, beräknas investeringsvolymen för styrelsens husbyggnadsverksamhet under den närmaste femårsperioden bli fyrdubblad. Delegationen för översiktlig vägplanering beräknar de totala kostnaderna för utbyggnad av landsbygdens och städernas vägar och gator för tiden fram till år 1975 till i runt tal 21 miljarder kr. (SOU 1958: 1 och 2).

De problem av geoteknisk natur som framför allt vägbyggandet kommer att medföra kräver enligt utredningen betydande forskningsinsatser, särskilt som vägarna numera i större omfattning än tidigare dras fram över

terrängpartier med dåliga grundförhållanden för att skona bebyggelseområden och på grund av de ökade kraven i fråga om vägars sträckning i plan och profil. De stora investeringarna inom den offentliga sektorn gör det i första hand till en uppgift för det allmänna att se till att den geotekniska forskningen bedrivs i önskvärd omfattning och med önskvärd intensitet. Utredningen understryker den stora ekonomiska betydelsen av att de geotekniska problemen i samband med detta byggande blir riktigt bedömda och rationellt lösta. Resurserna för forskning inom geotekniska institutet har sedan länge varit otillräckliga. Forskningen måste därför ges en starkare ställning inom institutet.

Geotekniska institutets *uppdagsverksamhet* har starkt ökat sedan institutets tillkomst. Ökningen beror inte endast på att byggnadsverksamheten numera har en helt annan omfattning än tidigare. Utvecklingen måste också ses mot bakgrunden av att den ekonomiska betydelsen av en riktig geoteknisk bedömning alltmer insetts och att nuvarande lokaliseringskrav många gånger nödvändiggör att byggnader och vägar måste förläggas på grund med dålig bärighet. Den arbetsmässiga utvecklingen inom institutet motsvaras inte av tillräckliga personalförstärkningar. Utredningen föreslår därför en betydande upprustning av institutets personella resurser för uppdagsverksamhet.

Geotekniska institutets *informationsverksamhet* har på grund av personalbrist inte kunnat bedrivas i önskvärd omfattning. Med den av utredningen föreslagna personella upprustningen får institutet möjlighet att intensifiera denna verksamhet. Utredningen understryker värdet av att de vetenskapliga rönen inom institutet snabbt blir kända och omsatta i praktiken.

En central fråga för utredningen har vid bedömningen av *institutets organisation* varit om forsknings- och konsultationsverksamheten skall organisatoriskt hållas isär eller om de båda verksamhetsgrenarna skall förenas. Utredningen har kommit till den slutsatsen att den nuvarande organisationen av institutet med en forskningsavdelning och en konsultationsavdelning inte stämmer väl överens med det nära samband som i verkligheten råder mellan forskning och uppdrag, mellan teori och praktik. Institutets samtliga avdelningar föreslås därför tilldelas forsknings- och konsultationsuppgifter, varjämte ytterligare en avdelning för forskning och konsultation föreslås inrättad. Syftet med denna organisation är att skapa smidiga former för verksamheten, en smidighet som ger utrymme för både rörlighet och kontinuitet.

För närvarande finns ett kemiskt-fysiskt laboratorium inom forskningsavdelningen och ett laboratorium för undersökning av jordprover inom konsultationsavdelningen. Utredningen föreslår att laboratorierna ges en fristående ställning och tilldelas såväl forsknings- som konsultationsuppgifter.

Den nuvarande maskintekniska avdelningen bör enligt önskemål från institutet benämnas mekaniska avdelningen.

Utredningen föreslår att det nuvarande kansliet ombildas till ett administrativt-kameralt kansli. Dessutom bör inrättas ett tekniskt kansli. De båda kanslierna skall sortera direkt under institutets chef.

Enligt utredningens förslag skulle institutet alltså bestå av ett administrativt-kameralt kansli, ett tekniskt kansli, tre avdelningar för forskning och konsultation, en mekanisk avdelning samt laboratorier.

Utredningen föreslår att antalet ledamöter i *institutets direktion*, som f. n. uppgår till tolv, minskas till sex. Därmed skulle behovet av arbetsutskott bortfalla. Enligt utredningen bör arvoden utgå till direktionens ledamöter utom institutets chef, förslagsvis med 2 000 kr. per år till ordföranden och med 1 200 kr. per år till annan ledamot.

Sammanlagt uppgår *antalet tjänster* enligt utredningens förslag till 93 mot 63 den 1 juni 1962. Av ökningen faller 14 tjänster på den nyinrättade avdelningen. Av det föreslagna antalet tjänster skall 57 bekostas av medel från uppdragsverksamheten; motsvarande antal var vid nämnda tidpunkt 39.

Förslaget innebär en förhållandevis kraftigare ökning av tjänsterna över 21 lönegraden än av tjänsterna i A 21 och lägre lönegrader. Enligt förslaget utgör antalet tjänster över 21 lönegraden ca 30 % av totalantalet tjänster mot för närvarande 20 %.

Utredningens förslag innebär beträffande *lönegradsplacering och tjänstebenämning* en anpassning till gällande normer i fråga om statliga institutioner av den typ som geotekniska institutet representerar. Utredningen har i vissa fall betecknat tjänsterna som högst-lönegrad. För forskningsingenjörer i högre lönegrad än A 19 har använts beteckningen forskningsingenjör eller förste forskningsingenjör, oavsett såväl tjänsternas lokalisering som deras rekrytering från ingenjör- eller akademikerhåll. I övrigt framgår förslaget av följande tablå:

Nuvarande organisation:

Direktion bestående av tolv ledamöter.

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
1	Överdirektör	 Bp 5

Kansli

SU 1	kamrerare	Ae 17/Ag 21
SU 1	kontors-	
	skrivare	 Ae 9/Ag 13
U 1	kansliskrivare	 Ag 11

Utredningens förslag:

Direktion bestående av sex ledamöter.

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
1	Överdirektör	 Bp 5

Administrativt-kameralt kansli

1	förste byrå-	
	sekreterare	 Ao 23
1	kontorsskrivare	... Ao 13
U 1	kansliskrivare	 Ae 11

Anm. U anger att tjänsten bestrides med uppdragsmedel.

SU anger att skillnaden mellan lönen i högre Ag och lägre Ae-lönegrad bestrides av uppdragsmedel.

Nuvarande organisation:

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
1	kontorist	Ae 9
U 1	kontorist	Ae 9
U 1	kontorist	Ag 9
1	expeditionsvakt ...	Ae 7
U 3	kanslibiträden	Ag 7
1	kontorsbiträde	Ae 5
1	kontorsbiträde	Ag 5

12

Forskningsavdelning

1 avdelningschef Be 3

Allmän sektion

U 1 ingenjör

(tjänsten vakant) Ag 27

U 1 ingenjör Ag 25

1 avdelnings-
ingenjör Ae 21

1 ingenjör Ae 17

SU 1 ingenjör ... Ae 15/Ag 17

U 1 ritbiträde Ag 5

Laboratorium

U 1 ingenjör Ae 17

1 laboratoriebiträde Ae 7

Litteratursektion

1 avdelningsingenjör Ae 21

U 1 biblioteksassistent Ag 11

11

Konsultationsavdelning

1 avdelningschef Bo 3

Fält- och kontorssektion

1 statsgeotekniker ... Ae 27

U 1 ingenjör Ag 25

U 2 ingenjörer Ag 19

SU 1 ingenjör ... Ae 15/Ag 17

U 1 ingenjör ... Ae 15/Ag 17

SU 1 ingenjör ... Ae 13/Ag 15

Utredningens förslag:

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
2	kontorister	Ao, Ae 9
1	expeditionsvakt ...	Ao 7
U 1	kontorsbiträde	Af 2/Ae 5
1	telefonist	Af 2/Ae 5

8

Tekniskt kansli

1 förste forsk-

ningsingenjör Ae 25

1 forsknings-

ingenjör Ae 21

1 assistent ... högst Ae 15

1 biblioteksassistent Ae 11

4

*Forsknings- och konsultations-
avdelning A*

1 avdelningschef Bo 3

1 statsgeotekniker ... Ae 27

U 2 statsgeotekniker ... Ae 27

1 förste forsknings-
ingenjör Ae 25

U 1 förste forsknings-
ingenjör Ae 25

U 2 forsknings-
ingenjörer Ae 21

U 2 ingenjörer ... högst Ae 19

U 2 fälttekniker högst Ae 15

1 kanslibiträde Ao 7

U 1 ritbiträde Ae 7

14

*Forsknings- och konsultations-
avdelning B*

1 avdelningschef Bo 3

1 statsgeotekniker ... Ae 27

U 2 statsgeotekniker ... Ae 27

1 förste forsknings-
ingenjör Ae 25

Nuvarande organisation:

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
U 1	ingenjör	Ag 15
U 1	fälttekniker	Ag 12
U 2	fälttekniker	Ag 10
U 1	fälttekniker	Ag 9

Laboratorium

U 1	ingenjör ...	Ae 21/Ag 27
1	avdelningsingenjör	Ae 21
U 1	förste labora-	
	toriebiträde	Ae 9/Ag 11
U 1	institutionstekniker	Ag 9
U 1	laboratoriebiträde	Ag 9
U 1	laboratoriebiträde	Ae 7
U 1	laboratoriebiträde	Ag 5
U 1	laboratoriebiträde	Ag 3

 21
Maskinteknisk avdelning

1	avdelningschef	Bo 3
---	----------------------	------

Konstruktions- och ritkontor

U 1	ingenjör	
	(tjänsten vakant)	Ag 25
1	ingenjör	Ae 21
1	ingenjör	Ae 17
U 1	ingenjör	Ae 15
SU 1	ingenjör ...	Ae 13/Ag 15
U 1	ingenjör	Ag 11

Mätsektion

1	statsgeotekniker ...	Ae 27
U 1	extra tjänsteman	Ag 12
U 1	laboratoriebiträde	Ae 9

Förråd

U 1	verkmästare	Ag 15
U 1	förrådsföreståndare	
	(tjänsten vakant)	Ag 12
U 1	extra tjänsteman	Ag 12
U 3	extra tjänstemän	Ag 10

Utredningens förslag:

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
U 1	förste forsknings-	
	ingenjör	Ae 25
U 2	forskningsingen-	
	jörer	Ae 21
U 2	ingenjörer ... högst	Ae 19
U 2	fälttekniker högst	Ae 15
1	kanslibiträde	Ao 7
U 1	ritbiträde	Ae 7

 14
*Forsknings- och konsultations-
avdelning C*

1	avdelningschef	Bo 3
1	statsgeotekniker ...	Ae 27
U 2	statsgeotekniker ...	Ae 27
1	förste forsknings-	
	ingenjör	Ae 25
U 1	förste forsknings-	
	ingenjör	Ae 25
U 2	forsknings-	
	ingenjörer	Ae 21
U 2	ingenjörer ... högst	Ae 19
U 2	fälttekniker högst	Ae 15
1	kanslibiträde	Ao 7
U 1	ritbiträde	Ae 7

 14
Mekanisk avdelning

1	avdelningschef	Bo 3
1	kanslibiträde	Ao 7

Mätsektion

1	statsgeotekniker ...	Ae 27
1	förste forsknings-	
	ingenjör	Ae 25
U 1	tekniker	Ae 11
U 1	laboratoriebiträde	
	högst	Ae 9

Nuvarande organisation:

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
1	förrådsförman	
	(tjänsten vakant)	Ae 9
U 1	förrådsbiträde	Ag 7
18		

Utredningens förslag:

Antal	Tjänstebenämning	Lönegrad
<i>Konstruktionskontor</i>		
1	forskningsingenjör	
	 högst	Ae 23
U 2	ingenjörer ...	högst Ae 19
1	ritare	Ae 13
U 1	tekniker	Ae 11
U 1	tekniskt biträde ...	Ae 9

Verkstad, förråd m. m.

1	verkmästare	Ao 15
1	förrådsmästare ...	Ao 13
U 1	verkstadsförman ...	Ae 13
U 2	tekniker	Ae 11
U 1	förste reparatör ...	Ae 10
U 1	förrådsförman	Ae 9
U 1	reparatör	Ae 9
U 2	tekniska biträden ...	Ae 9
U 1	förrådsman	Ae 7

23*Laboratorier*

1	laboratoriechef	Bo 1
1	forskningsingenjör	
	 högst	Ae 23
U 2	forskningsingenjörer	högst Ae 23
1	ingenjör ...	högst Ae 19
U 2	ingenjörer ...	högst Ae 19
1	laboratorieassistent	Ae 11
U 1	laboratorieassistent	Ae 11
1	laboratoriebiträde	
	 högst	Ae 9
U 4	laboratoriebiträden	
	 högst	Ae 9
U 1	institutionstekniker	Ae 9

15

Totalt 63

Totalt 93

De för den av utredningen föreslagna organisationen beräknade kostnaderna uppgår till 3 735 000 kr., varav 2 377 000 kr. lönekostnader och 1 358 000 kr. omkostnader. I förhållande till medelsanvisningen för budgetåret 1962/63 betyder detta en ökning med 1 575 000 kr. Av detta belopp faller 1 125 500 kr. på uppdragsverksamheten.

Utredningen föreslår, att de nuvarande båda anslagsposterna avseende uppdragsverksamheten vid geotekniska institutet brytes ut ur institutets avlönings- och omkostnadsanslag och sammanföres till ett särskilt förslagsanslag, för vilket skall fastställas en särskild stat avseende avlöningar och omkostnader för uppdragsverksamheten. För dispositionen av detta anslag bör föreskrivas, att utgifterna inte får överstiga 80 % av inkomsterna av uppdragsverksamheten.

Kostnaderna för teknisk upprustning av institutet beräknar utredningen till totalt ca 590 000 kr. Med hänsyn till beloppets storlek föreslås, att upprustningen genomföres under en femårsperiod.

Organisationsförslaget medför behov av ytterligare lokaltutrymmen. Då de nuvarande lokalerna inte är helt utnyttjade, kan arbetsplatser för ett personalantal motsvarande hälften av den av utredningen föreslagna ökningen beredas utan alltför kostnadskrävande ombyggnader. Utredningen förutsätter att det återstående lokalbehovet skall kunna tillgodoses genom att institutet får disponera ytterligare utrymmen i anslutning till institutets nuvarande lokaler.

Yttranden

Behovet av ökade resurser för geoteknisk forskning och konsultation understrykes av flertalet remissinstanser. De åtgärder, som utredningen förordar, är enligt *direktionen för geotekniska institutet* väl ägnade att ligga till grund för en effektiv upprustning av institutet. *Vattenfallsstyrelsen* och *statskontoret* framhåller nödvändigheten av att den geotekniska forskningen får de resurser i fråga om personal, utrustning och anslagsmedel, som svarar mot geoteknikens alltmer ökade ekonomiska betydelse i byggnadsverksamheten. *TCO* uttalar, att den föreslagna personalförstärkningen måste anses vara ett minimikrav. *Svenska konsulterande ingenjörers förening* framhåller, att förstärkningen av institutet väsentligen bör läggas på institutets forskningsuppgifter.

Utredningens uttalande om gränsdragningen mellan geotekniska institutet och andra statliga myndigheter liksom utredningens förslag att bibehålla de geotekniska avdelningarna vid olika statliga verk har inte föranlett någon erinran från remissmyndigheterna.

Behovet av ökad *informationsverksamhet* understrykes i flera remissyttranden. *Statens råd för byggnadsforskning* betonar, att geotekniska institutet bör som central för den geotekniska forskningen inom landet svara för denna information och ges tillräckliga resurser för att kunna bedriva denna i tillräcklig omfattning.

Den av utredningen föreslagna organisationen för verksamheten tillstyrkes eller lämnas utan erinran av flertalet remissmyndigheter. *Direktionen för statens väginstitut* konstaterar, att förutsättningen för att forskning skall kunna bedrivas tillfredsställande är att basorganisationen för denna verksamhet omfattar ett tillräckligt antal forskare med erforderliga assistenter i olika lönegrader. Några av de lägre tjänsterna inom uppdragsverksamheten bör överflyttas till forskningsverksamheten. Några remissmyndigheter bl. a. *byggnadsstyrelsen*, *statskontoret*, *statens råd för byggnadsforskning* och *Svenska byggnadsentreprenörföreningen* uttalar farhågor för att den föreslagna organisationen möjligen kan få till följd att konsultationsverksamheten kan komma att gynnas på bekostnad av forskningsverksamheten. Liknande synpunkter anföres av *TCO*, som tillägger att alltför många tjänster hänför sig till uppdragsverksamheten.

Beträffande utredningens förslag till lönesättning framhåller *väg- och vattenbyggnadsstyrelsen* att det synes som om den föreslagna lönesättningen för laboratoriepersonalen inte skulle göra det möjligt att rekrytera och kvarhålla lämpad arbetskraft. *Direktionen för statens geotekniska institut* ifrågasätter om inte de tjänstemän, som står avdelningscheferna närmast, borde ges en bättre löneställning än den föreslagna med hänsyn till bl. a. betydelsen av rådgivning till myndigheter och andra i frågor rörande undersökningar och åtgärder för grundläggnings- och jordarbeten. Denna rådgivning är många gånger mer krävande än då materialet framkommer genom egna undersökningar. Vidare får dessa befattningshavare jämte avdelningscheferna svara för de mera kvalificerade forskningsuppgifterna. Forskningens värde torde därför vara synnerligen beroende av hur ingående och långvarigt vederbörande forskningsledare kan medverka. En god lönesättning för befattningshavarna utgör därför en väsentlig förutsättning för värdefulla resultat och en rationell ekonomisk planering av undersökningarna. — Inom mekaniska avdelningen bör enligt direktionen den föreslagne förste forskningsingenjören på mätsektionen biträda avdelningschefen med forskningen. Med beaktande av betydelsen av den rådgivande verksamheten till myndigheter och andra beträffande utrustning och apparatur ställer sig direktionen tveksam till möjligheterna att med föreslagen lönesättning förvärva tillräckligt kvalificerad person. Att minska det nuvarande antalet tjänster på kamerala kansliet från nio till åtta, anser direktionen uteslutet med hänsyn till den ökning av verksamheten, som kommer att bli en följd av institutets upprustning. Ett av de tre av utredningen föreslagna ritbiträdena på avdelningarna för forskning och konsultation bör överföras till den allmänna verksamheten.

Statens lönenämnd påpekar, att sekreterarna åt avdelningscheferna på forsknings- och konsultationsavdelningarna samt på maskintekniska avdelningen fr. o. m. den 1 juli 1962 erhöll kontoristtjänster i Ae 9. De av utredningen i kanslibiträdes grad placerade fyra tjänsterna som avdelnings-

chefssekreterare bör i stället utgöras av kontorister i A 9. Ritbiträddestjänsterna, som av utredningen föreslagits placerade i Ae 7, bör enligt nämnden erhålla lönegradsbeteckningen högst Ae 7. I fråga om de på verkstaden, förrådet och laboratorierna redovisade tjänsterna har nämnden inte kunnat granska den föreslagna lönegradsplaceringen, då utredningen inte angivit vilka arbetsuppgifter som avsetts skola förenas med dessa tjänster. SACO uttalar att den föreslagna lönesättningen för den tekniska personalen är för låg. Chefen för det administrativa kansliet bör ges en högre löneställning. Biblioteket bör förestås av en akademiskt utbildad bibliotekarie. Med hänsyn till att såväl den tekniska som den administrativa samordningen av verksamheten inom institutet kommer att bli mer arbetskrävande föreslår SACO att institutets chef får generaldirektörs tjänsteställning. TCO framhåller att flera tjänster i lönegraden B 1 bör inrättas. Tekniska kansliet är underbemannat. För den utländska korrespondensen anser TCO en sekreterare i A 9 vara nödvändig. Biblioteksassistenten bör placeras i A 13. Teknikerna bör med hänsyn till löneutvecklingen för teknisk personal placeras i Ae 13.

Utredningens förslag om införande av ett särskilt anslag för uppdragsverksamheten tillstyrkes av *statskontoret*. Även om förslaget i denna del kan befaras medföra ett administrativt merarbete i förhållande till nu gällande ordning vill *direktionen för geotekniska institutet* inte motsätta sig förslaget.

Beträffande den av utredningen föreslagna procentsatsen varmed utgifterna av uppdragsverksamheten inte får överstiga inkomsterna av denna verksamhet uttalar *riksrevisionsverket* att en omprövning av den angivna procentsatsen bör företagas efter vunna erfarenheter förslagsvis om två eller tre år. *Direktionen för geotekniska institutet* accepterar en bestämd procentsats endast under förutsättning att verkningarna av fluktuationerna i institutets driftbudget kan överbryggas. *Direktionen* föreslår därför, att det av utredningen föreslagna procenttalet fastställs som riktvärde kring vilket variationer på ± 10 % skulle vara medgivna. I andra hand föreslår *direktionen* att medel ställs till förfogande på utrustningssidan för att överbrygga fluktuationerna i kostnadsvariationerna och möta kraven på den växande uppdragsverksamheten.

Beträffande frågan om institutets lokalbehov uttalar *byggnadsstyrelsen*, att det vore lämpligt i samband med planeringsarbeten för en nybyggnad för statens väginstitut att frågan om geotekniska institutets framtida placering jämväl togs upp till prövning.

II. Anslagsframställning av *direktionen för statens geotekniska institut*

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 30/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 938 000 kr.

A. Statens geotekniska instituts verksamhet i allmänhet

Ökning eller
minskning

1. Ändrade anställningsformer

a) 1 avdelningschef Be 3—Bo 3	—
b) 1 kontorist Ae 9—Ao 9	—
c) 1 expeditiönsvakt Ae 7—Ao 7	—

2. Nya tjänster

a) 1 avdelningschef Bo 3	+	54 740
b) 1 laboratoriechef Bo 1	+	49 643
c) 1 förste byråsekreterare Ao 23	+	31 282
d) 1 verkställare Ao 15	+	20 677
e) 1 förrådsställare Ao 13	+	18 652
f) 1 kontorsskrivare Ao 13	+	18 652
g) 2 statsgeotekniker Ae 27	+	76 910
h) 2 förste forskningsingenjörer Ae 25	+	69 360
i) 1 forskningsingenjör högst Ae 23	+	31 282
j) 1 biblioteksassistent Ae 11	+	16 833
k) 1 ritbiträde Ae 7	+	13 693

3. Indragning av tjänster

a) 1 kamrerare Ae 17	—	26 786
b) 1 förrådsförmän Ae 9	—	15 186

4. Anställning av tillfällig personal

+ 4 606

5. Omräkningar

a) Arvoden till direktionens ledamöter	+	4 400
b) Merkostnader i anledning av beslut av 1962 års riksdag om statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m. (prop. 169)	+	100 737
c) Löneklassuppflyttningar	+	3 457
d) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	+	5 048

B. Statens geotekniska instituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning

1. Ändrad anställningsform

1 institutionstekniker Ag 9—Ae 9	—
--	---

2. Nya tjänster

a) 3 statsgeotekniker Ae 27	—
b) 1 förste forskningsingenjör Ae 25	—

	Ökning eller minskning
c) 1 forskningsingenjör högst Ae 23	—
d) 2 ingenjörer högst Ae 19	—
e) 2 fälttekniker högst Ae 15	—
f) 1 verkstadsförmän Ae 13	—
g) 1 laboratorieassistent Ae 11	—
h) 1 tekniker Ae 11	—
i) 1 ritbiträde Ae 7	—
3. Omräkningar	
Ökad verksamhet, löneregleringar m. m.	+ 460 000
	+ 938 000

Motiv

Direktionen tillstyrker i allt väsentligt utredningens förslag rörande institutets arbetsuppgifter och organisation och hemställer att den nya organisationen för institutet måtte genomföras snarast. Direktionen förordar en utbyggnad i två etapper, varav första etappen föreslås genomförd fr. o. m. budgetåret 1963/64.

Vid utbyggnaden av den nya organisationen har direktionen tagit hänsyn till i gällande organisation förefintliga tjänster på stat. Det har medfört att i första etappen vissa avvikelser blivit oundvikliga i förhållande till utredningens förslag i vad gäller såväl lönegradsplaceringar av tjänster som befattningarnas fördelning på institutets verksamhet i allmänhet och på verksamheten för särskilda uppdragsgivares räkning.

A. 1. b), c), 2. c), f), 3. a). För det administrativt-kamerala kansliet åskas en förste byråsekreterare Ao 23, en kontorsskrivare Ao 13, en kontorist Ao 9 samt en expeditionsvakt Ao 7.

Kansliet föreslås i huvudsak färdigorganiserat redan i första etappen. Utredningens förslag innebär att kansliet skall omfatta åtta tjänster mot f. n. nio. Direktionen anser uteslutet att minska det nuvarande antalet tjänster med hänsyn till de vidgade arbetsuppgifter som det administrativt-kamerala kansliet avses erhålla. Den av utredningen föreslagna kansliskrivarbefattningen i Ae 11 på uppdragsmedel bör tills vidare som hittills vara en extratjänst. Vid bifall till direktionens förslag utgår tre nuvarande extraordinarie tjänster, nämligen en tjänst som kamrerare i Ae 17, en som kontorist i Ae 9 samt en som expeditionsvakt i Ae 7.

A. 2. h), j). Beträffande det tekniska kansliet åskas en förste forskningsingenjör i Ae 25 och en biblioteksassistent i Ae 11. Enligt utredningens förslag skall kansliet bestå av fyra tjänster. Av dessa räknar direktionen med att en som forskningsingenjör i Ae 21 och en som assistent i högst Ae 15 kan besättas med i nuvarande organisation ingående befattningar i samma lönegrader.

A. 1. a), 2. a), g), k), B. 2. a), b), d), e), i). I fråga om de föreslagna nya avdelningarna för forskning och konsultation äskas för verksamheten i allmänhet två tjänster som avdelningschef i Bo 3, två som statsgeotekniker i Ae 27 och en som ritbiträde i Ae 7 samt för uppdragsverksamheten tre tjänster som statsgeotekniker i Ae 27, en som förste forskningsingenjör i Ae 25, två som ingenjör i högst Ae 19, två som fälttekniker i högst Ae 15 och en som ritbiträde i Ae 7. För att de föreslagna avdelningarna tillfredsställande skall kunna fungera fr. o. m. budgetåret 1963/64 räknar direktionen således med att i första etappen 14 tjänster inrättas, varav 13 är nya. Det relativt stora antalet tjänster i högre lönegrader motiveras av behovet att kunna förvärva kvalificerad personal med högre teknisk utbildning. I likhet med utredningens förslag räknar direktionen med proportionsvis större upprustning av konsultationen än av forskningsverksamheten. Vidare måste viss jämvikt mellan forskning och allmän rådgivning å ena sidan och den direkta konsultationen å den andra förefinnas för att institutet skall kunna fullgöra sin uppgift. Den äskade ritbiträdeshjälp i den allmänna verksamheten återfinnes icke i utredningens förslag. Under en följd av år har ett starkt behov förelegat av en ritbiträdeshjälp i den allmänna verksamheten, främst forskningen. Direktionens förslag i första etappen innebär en personaluppsättning på de tre avdelningarna av 33 tjänstemän. Utredningens förslag upptar 42 tjänstemän.

Vid bifall till direktionens förslag utgår en tjänst som avdelningschef i Be 3.

A. 2. d), e), h), i), 3. b), B. 2. f), h). För den mekaniska avdelningen föreslås i fråga om den allmänna verksamheten följande fyra nya befattningshavare, nämligen en förste forskningsingenjör i Ae 25, en forskningsingenjör i högst Ae 23, en verkmästare i Ao 15 och en förrådsmästare i Ao 13. För uppdragsverksamheten äskas vidare en tjänst som verkstadsförmän i Ae 13 och en som tekniker i Ae 11. Direktionens förslag till personaluppsättning i etapp 1 omfattar 19 befattningshavare. Utredningen har vid full utbyggnad räknat med 23 tjänster. Vid utbyggnaden av den mekaniska avdelningen har direktionen i viss utsträckning tagit hänsyn till befintliga befattningar inom maskintekniska avdelningen, vilket medfört att utredningens förslag till tjänster i första etappen jämkats i några fall.

Vid bifall till direktionens förslag utgår en befintlig tjänst såsom förrådsförmän i Ae 9.

A. 2. b), B. 1., 2. c), g). För laboratorierna äskas beträffande verksamheten i allmänhet en tjänst som laboratoriechef i Bo 1 samt beträffande verksamheten för särskilda uppdragsgivares räkning en tjänst som forskningsingenjör i högst Ae 23, en som laboratorieassistent i Ae 11 och en som institutionstekniker i Ae 9. Enligt utredningens förslag skall den nuvarande laborieverksamheten friställas, vilket innebär tillskapandet av en del-

vis ny laboratorieorganisation. Direktionens förslag till personal på laboratorierna upptager i första etappen 14 befattningar mot av utredningen föreslagna 15. Även i detta fall har vissa förhållanden i den nuvarande organisationen beaktats, vilket medfört smärre avvikelser från utredningens förslag.

Beträffande äskandet under punkten A. 4. framhåller direktionen, att under en följd av år behov förelegat att kunna anlita sakkunniga, bl. a. inom geologi och fysik, samt även vid forskningsförsök i fält tillfälligt anställa hantlangare m. m. Det är därför motiverat att i samband med institutets upprustning ett mindre belopp inräknas i avlöningsanslagets icke-ordinariepost för detta ändamål.

B. 3. Institutets utgifter för avlöningar i samband med verksamheten för särskilda uppdragsgivares räkning beräknas till 980 000 kr. Detta innebär att den under innevarande budgetår i avlöningsanslaget ingående delposten Avlöningar till biträdande personal för konsultationsuppdrag m. m. uppräknas med 460 000 kr.

III. Departementschefen

Utredningen rörande statens geotekniska instituts arbetsuppgifter och organisation har i ett den 6 juni 1962 avlämnat betänkande föreslagit omorganisation av geotekniska institutet och i samband därmed en betydande utbyggnad av institutets personella och tekniska resurser. Förslaget innebär i huvudsak följande.

Den forskningsavdelning och den konsultationsavdelning, vilka nu finnes vid institutet, bör enligt utredningen båda tilldelas såväl forsknings- som konsultationsuppgifter. Härjämte föreslås ytterligare en avdelning för forskning och konsultation inrättad. De inom nuvarande forskningsavdelning och konsultationsavdelning befintliga laboratorierna bör brytas ut och bilda en avdelning för laboratorier. Maskintekniska avdelningen bör benämnas mekaniska avdelningen. Det kamerala kansliet förordar utredningen ombildat till ett administrativt-kameralt kansli. Vidare föreslås, att ett tekniskt kansli inrättas. Antalet ledamöter i direktionen bör minskas från tolv till sex. Utredningen föreslår vidare, att de båda anslagsposterna avseende uppdragsverksamheten brytes ut ur institutets avlönings- och omkostnadsstat och sammanföres till ett särskilt förslagsanslag, för vilket en stat avseende avlöningar och omkostnader för uppdragsverksamheten bör fastställas. För dispositionen av detta anslag bör enligt utredningen föreskrivas, att utgifterna inte får överstiga 80 % av inkomsterna av uppdragsverksamheten. Den tekniska upprustningen av institutet, som beräknas till totalt 590 000 kr., föreslås genomförd under en femårsperiod.

Utredningens förslag har vid remissbehandlingen mottagits positivt. I allmänhet betonas i remissyttrandena att geotekniska institutet f. n. inte förfogar över de personella och materiella resurser, som svarar mot det

ökade behov av forskning som den tekniska utvecklingen i dagens läge medför. Direktionen har i sina petita för nästa budgetår föreslagit en utbyggnad av institutet i två etapper. I det följande redovisar jag mina ställningstaganden till såväl utredningens förslag som direktionens äskanden.

För egen del är jag av den uppfattningen att en förstärkning av geotekniska institutets resurser är angelägen med hänsyn till utvecklingens krav på vidgade forskningsinsatser i samband med den ökade anläggningsverksamheten i vägar, kraftverk, byggnader m. m. Utredningens förslag till organisation innebär, att institutet organisatoriskt sett får den stadga som är nödvändig. Jag biträder därför utredningens förslag i denna del. Dock anser jag mig icke kunna förorda att en tredje avdelning för forskning och konsultation inrättas.

Jag tillstyrker att ett begränsat antal nya tjänster inrättas och att ett relativt stort antal redan befintliga tjänster höjes i lönegrad. Därjämte föreslår jag extra-ordinariesättning av vissa extra tjänster. Mina förslag innebär att tyngdpunkten i den personella upprustningen kommer att ligga på den allmänna verksamheten.

För den allmänna verksamheten torde följande nya tjänster böra inrättas, nämligen en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 och en som ritbiträde i högst Ae 7 på forsknings- och konsultationsavdelningarna, en som förste forskningsingenjör i Ae 25 på maskintekniska avdelningens mätsektion samt en som laboratoriechef i Be 1 på laboratorierna. För uppdragsverksamheten torde på forsknings- och konsultationsavdelningarna inrättas två befattningar som statsgeotekniker i Ae 27.

Vidare förordar jag, att på det administrativt-kamerala kansliet inrättas en byrådirektörstjänst i Ae 25 och en kontorsskrivartjänst i Ao 13, varvid en tjänst som kamrer i Ae 17/Ag 23 och en som kontorsskrivare i Ae 9/Ag 13 utgår. På verkstaden bör en tjänst som förrådsmästare i Ae 13 inrättas varvid en tjänst som förrådsförmän i Ae 9 utgår. Kostnaderna för samtliga dessa tjänster torde böra bestridas av medel från den allmänna verksamheten.

Jag vill dessutom föreslå, att en tjänst som biblioteksassistent i Ag 11 på det tekniska kansliet ändras till tjänst som förste biblioteksassistent i Ae 13 och att en tjänst som extra tjänsteman i Ag 12 på verkstaden höjes till tjänst som tekniker i Ae 13. En tjänst som laboratorieassistent i Ag 11 på laboratorierna bör ändras till tjänst som förste laboratorieassistent i Ae 13. Vidare bör en tjänst som verkmästare på verkstaden i Ag 15 och en tjänst som institutionstekniker i Ag 9 på laboratorierna extraordinariesättas. Kostnaderna för samtliga dessa tjänster bestrides f. n. med uppdragsmedel. Så bör ske även fortsättningsvis, dock att tjänsten som förste biblioteksassistent torde böra överföras till den allmänna verksamheten.

Vidare förordar jag ändrad lönegradsplacering för ett antal tjänster. Förslagen i detta avseende har varit föremål för överläggningar med veder-

börande personalorganisationer, vilka förklarat sig icke ha något att erinra mot de ifrågasatta lönegradsplaceringarna. En tablå över de tjänster, som kommer att finnas vid institutet vid organisationens genomförande med fördelning på allmän verksamhet och uppdragsverksamhet torde som bilaga (*Bilaga 2*) få fogas till statsrådsprotokollet i detta ärende.

Vid tidpunkten för avlämnandet av betänkandet fanns inom institutet 63 tjänster. Kostnaderna bestreds för 18 tjänster helt från anslag för den allmänna verksamheten, för 39 tjänster helt av uppdragsmedel och för sex tjänster delvis från anslag för allmän verksamhet och delvis av uppdragsmedel. Mina förslag innebär, att antalet tjänster ökar med åtta samt att kostnaderna för 30 tjänster kommer att bestridas från anslag till den allmänna verksamheten och för 41 tjänster av uppdragsmedel. Mina förslag innebär vidare, att antalet tjänster i lönegraden A 21 och högre ökar från f. n. 14 till 22.

Jag biträder utredningens förslag att ett särskilt förslagsanslag upptages för uppdragsverksamheten. Under anslaget bör en särskild stat för avlöningar och omkostnader fastställas. Jag kommer i det följande under punkten 88 att äska medel härför.

Med hänsyn härtill upptages under förevarande anslag endast avlöningskostnaderna för institutets allmänna verksamhet. De för innevarande budgetår anvisade medlen till avlöningar för den allmänna verksamheten uppgår till 661 000 kr. De ökade kostnaderna i anledning av de av mig förordade personalförstärkningarna beräknar jag till 211 200 kr. Vidare torde anslagsposten Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t, böra räknas upp med 4 400 kr. Anslagsposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör höjas med 3 000 kr. För automatiska kostnadsökningar till följd av beslut vid 1962 års riksdag och för löneklassuppflyttningar beräknar jag 102 400 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (661 000 + 321 000) 982 000 kr. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna av mig i det föregående föreslagna riktlinjer för omorganisation av statens geotekniska institut;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statens geotekniska institut som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;
- c) godkänna följande avlöningsstat för statens geotekniska institut, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	132 200
2. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	6 800
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal	540 800
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	289 200

5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, förslagsvis	13 000
---	--------

Summa kr. 982 000

d) till *Statens geotekniska institut*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 982 000 kr.

[87] 4. *Statens geotekniska institut*: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	703 000	482 800
1962/63	707 000	
1963/64 (förslag)	129 000	

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 30/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 242 000 kr.

	Nettoutgift 1961/62	Anvisat 1962/63	Ökning eller minskning	
A. Statens geotekniska instituts verksamhet i allmänhet				
1. Sjukvård m. m.	3 500	3 000	—	500
2. Reseersättningar	6 300	11 000	+	4 000
3. Värme, vatten, gas och elektricitet	30 600	11 000	+	5 000
4. Övriga expenser	32 700	29 000	+	11 000
5. Publikationstryck	5 600	12 000	+	3 000
6. Underhåll och anskaffning av apparater och redskap för forskning	36 000	38 000	+	12 000
7. Kostnader för provfält, förbrukningsmateriel m. m.	4 900	5 000	+	6 500
8. Böcker och tidskrifter	3 500	3 500	+	2 500
Särskilda uppbördsmedel				
	Nettoinkomst 1961/62	Beräknat 1962/63		
Inkomster av försålda publikationer	—	5 000	—	2 000

B. *Statens geotekniska instituts verksamhet för särskilda uppdragsgivares räkning*

	Nettoutgift 1961/62	Anvisat 1962/63		
Särskilda utgifter för konsultationsuppdrag m. m.	296 400	599 500	+	200 500
			+	242 000

Motiv

A. 1. Anslagsposten till sjukvård m. m. bör i likhet med utredningens förslag upptagas med 2 500 kr.

A. 2. För budgetåret 1962/63 får 1 000 kr. användas till internordiska resor. Utredningens förslag innebär en total uppräknings av anslagsposten till 18 000 kr., varav 3 000 kr. för resor inom de nordiska länderna. Direktionen föreslår, att i första etappen 15 000 kr. anvisas, varav 2 000 kr. till resor inom övriga nordiska länder.

A. 3. Merkostnaderna för värme, vatten, gas och elektricitet får tillskrivas ökade utgifter till följd av att institutet flyttat in i nya lokaler.

A. 4. Till följd av de större lokalerna har institutet fått ökade kostnader för bl. a. renhållning och städning samt telefon. Med hänsyn härtill och den utbyggnad av verksamheten som första etappen innebär finner direktionen en uppräknings av anslagsposten med 11 000 kr. erforderlig.

A. 5. Med hänsyn till den ökning av publiceringsverksamheten, som kan väntas vid institutets utbyggnad, föreslås att delposten räknas upp med 3 000 kr. i första etappen.

A. 6. Direktionens förslag till förstärkning av personalresurserna för verksamheten i allmänhet, främst forskningen, medför ökat krav på medel för anskaffning av apparater och redskap för ändamålet. Med hänsyn härtill räknar direktionen med en ökning av posten i första etappen med 12 000 kr.

A. 7. Posten är för innevarande budgetår upptagen med 5 000 kr., varav 2 000 kr. avser kostnader i samband med ett av institutet förhyrt provfält vid Skå-Edeby och återstoden utgifter för förbrukningsmateriel m. m., främst för forskningslaboratorierna. Underhållskostnaderna för provfältet har stegrats till följd av bl. a. nödvändig ogräsbekämpning. Det har visat sig svårt att vid fältundersökningarna finansiera speciellt de nödvändiga jord- och belastningsarbetena, t. ex. inköp och transporter av grus och virke. Med anledning härav anser direktionen ett belopp av 5 000 kr. erforderligt för ändamålet. Förevarande post bör ökas med 6 500 kr., varav 600 kr. beräknas för provfältet och återstoden, 5 900 kr., för förbrukningsmateriel m. m.

A. 8. Medlen för inköp av litteratur har visat sig otillräckliga. Biblioteksverksamheten får genom utredningens förslag en vidgad omfattning, vilket ökar behovet av anskaffning av litteratur. Direktionen anser, att i första etappen posten bör ökas med 2 500 kr.

Beträffande *särskilda uppbördsmedel* beräknar direktionen inkomsterna av försålda publikationer till 7 000 kr., vilket innebär en höjning med 2 000 kr.

B. I första etappen räknar direktionen med att utgifterna för omkostnader i samband med verksamheten för särskilda uppdragsgivares räkning kommer att uppgå till 800 000 kr. I anledning härav bör den i innevarande års stat under omkostnadsanslaget uppförda posten Särskilda utgifter för konsultationsuppdrag m. m. räknas upp med 200 500 kr.

Departementschefen

I det följande kommer jag vid behandlingen av anslaget till uppdragsverksamhet under punkten 88 att taga upp erforderliga medel för omkostnaderna i uppdragsverksamheten. Under här ifrågavarande anslag kommer jag således att behandla enbart omkostnader för den allmänna verksamheten.

För innevarande budgetår är omkostnaderna för den allmänna verksamheten beräknade till totalt 107 500 kr. Under anslagsposten Sjukvård bör för nästa budgetår upptagas ett oförändrat belopp. Posten Reseersättningar bör höjas med 2 000 kr. Vidare tillstyrker jag att posten Värme, vatten, gas och elektricitet höjes med 5 000 kr. och posten Övriga expenser med 10 000 kr., varav 5 000 kr. utgör engångsbelopp för anskaffning av kontorsutrustning i anledning av de nya tjänsterna. Posten Publikationstryck bör höjas med 2 000 kr. Under anslagsposten Övriga utgifter tillstyrker jag en ökning med 4 500 kr., varav 2 000 kr. för underhåll och anskaffning av apparater och redskap för forskning, 2 000 kr. för kostnader för provfält, förbrukningsmateriel m. m. samt 500 kr. för böcker och tidskrifter. Inkomsterna av särskilda uppbördsmedel beräknas öka med 2 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med $(107\,500 + 21\,500)$ 129 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 129 000 kr.

[88] 5. **Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet**

Anslag

1963/64 (förslag) 1 444 000

I enlighet med vad jag anfört under punkterna 86 och 87, upptager jag under förevarande anslag avlöningar och omkostnader för uppdragsverksamheten.

Jag förordar, att under anslagets stat för avlöningar uppföres tre förslagsvis betecknade anslagsposter, nämligen Avlöningar till icke-ordinarie personal, Rörligt tillägg samt Kompensation för höjda folkpensionsavgifter.

Avlöningskostnaderna, som för innevarande budgetår är uppförda med ett belopp av 520 000 kr., beräknar jag för nästa budgetår till 854 200 kr. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter upptager jag med 11 800 kr. Sammanlagt ökar avlöningsposten för uppdragsverksamheten för nästa budgetår med 346 000 kr. Av detta belopp utgör ca 50 000 kr. automatiska kostnadsökningar till följd av beslut vid 1962 års riksdag.

Omkostnaderna för uppdragsverksamheten, som för innevarande bud-

17—4116 62 *Bihang till riksdagens protokoll 1963. 1 saml. Nr 1. Bil. 8*

getår beräknats till 599 500 kr., torde med hänsyn till den beräknade belastningen böra minskas med 21 500 kr.

Innan närmare erfarenheter vunnits av den omläggning av anslagen för geotekniska institutet, som jag nu förordat, är jag icke beredd att tillstyrka utredningens förslag rörande dispositionen av här ifrågavarande anslag. Jag förordar i stället, att för institutets anslag meddelas samma dispositionsföreskrifter som f. n. gäller för statens provningsanstalts motsvarande anslag. Detta innebär, att institutet av anslaget får disponera sammanlagt högst ett belopp motsvarande de ersättningar institutet betingar sig av uppdragsgivare, efter frånräkning av de i ersättningarna ingående tilläggen för pensions- och kapitalkostnader m. m.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med sammanlagt (866 000 + 578 000) 1 444 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande stat för statens geotekniska instituts uppdragsverksamhet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Stat

Avlöningar:

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	600 300
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	253 900
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	11 800
	866 000

<i>Omkostnader, förslagsvis</i>	578 000
---------------------------------------	---------

Summa kr. 1 444 000

b) till *Statens geotekniska institut: Uppdragsverksamhet* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 444 000 kr.

[89]. 6. *Statens geotekniska institut: Utrustning*

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1961/62	50 000	21 000	37 000
1962/63	60 000		
1963/64 (förslag)	100 000		

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 30/8 1962) hemställer, att anslaget upptages med 310 000 kr.

Motiv

För anskaffning av teknisk utrustning har utredningen föreslagit 590 000 kr. att fördelas på en fem-årsperiod. Av detta belopp hänför sig 150 000 kr. till dagens anskaffningsbehov, innefattande bl. a. ett slopande av föråldrad materiel och anskaffning av modern sådan, medan 440 000 kr. avser kostnaderna för nytillkommande utrustning. Direktionen föreslår, att för nästa budgetår anvisas 150 000 kr. för ersättningsanskaffning och 90 000 kr. för nyanskaffning av utrustning. Direktionen förutsätter, att ifrågavarande belopp för ersättningsanskaffning får förbrukas under en tre-årsperiod. Fastläses vidare från den 1 juli 1963 ianspråktagandet av medel för uppdragsverksamheten till 80 % av inkomsterna, bör ytterligare 100 000 kr. ställas till förfogande för inköp av utrustning.

Utredningen har uttalat, att behov av nyanskaffning av inventarier m. m. föreligger samt framhållit angelägenheten av ersättningsanskaffning av sådana inventarier, vilka övertogs vid institutets tillkomst den 1 januari 1944 och fortfarande finnes i bruk. Direktionen beräknar kostnaderna för nya inventarier till 70 000 kr., varav 30 000 kr. avser nämnda ersättningsanskaffning och återstoden, 40 000 kr., erforderliga inventarier m. m. till nyanställd personal i första etappen.

Departementschefen

Förevarande anslag har under de senaste fyra budgetåren successivt höjts från 20 000 kr. till 60 000 kr. En fortsatt ökning av anslaget för att möjliggöra anskaffning av angelägen utrustning finner jag böra ske och förordar därför en höjning för nästa budgetår med ytterligare 40 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (60 000 + 40 000) 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens geotekniska institut: Utrustning* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

H. Statens elektriska inspektion m. m.**[90] 1. Statens elektriska inspektion: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	603 000	515 200
1962/63	674 000	
1963/64 (förslag)	794 000	

Kommerskollegium (skr. 29/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 121 000 kr.

1. Löneregleringar	Ökning
a) 1 kanslibiträde Ao 7 — kansliskrivare Ao 11	3 466
b) 1 kontorsbiträde Ao 5 — kanslibiträde Ao 7	772
2. Ny tjänst	
1 förste distriktsingenjör Ag 23	34 680
3. Omräkningar	
Merkostnader i anledning av beslut av 1962 års riksdag om stats- tjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m. (prop. 169)	82 082
	121 000

Motiv

Med hänsyn till den mycket snabba utvecklingen inom det elektriska starkströmsområdet är en förstärkning av elektriska inspektionens organisation påkallad. En fullständig omorganisation bör emellertid företagas i samband med att frågan om en decentralisering av inspektionen löses. Detta bör i sin tur ej ske förrän en upprustning av kollegii elektriska byrå kan genomföras. Detta senare spörsmål synes dock böra anstå något i avvaktan på erfarenheter från den utökning av byråns verksamhet som nyligen skett genom överflyttning till kollegium av elektrifieringsberedningens arbetsuppgifter. Under angivna förhållanden anser kollegium sig böra nu framföra förslag om endast ett par mindre förbättringar av inspektionens organisation, vilka synes kunna genomföras utan att en slutlig prövning av den framtida organisationen föregripes.

2. För budgetåret 1962/63 hemställde kollegium om inrättandet av två förste distriktsingenjörstjänster i Ae 23. Kollegium framhöll att arbetsbelastningen framförallt för överinspektörerna och byrådirektörerna var så betydande att det var angeläget att på detta sätt möjligheter skapades för att avlasta arbetsuppgifter från dem. Fr. o. m. innevarande budgetår inrättades en förste distriktsingenjörstjänst i Ag 23. Därmed finnes numera tre distriktsingenjörstjänster i A 23. Genom inrättandet av ytterligare en

förste distriktsingenjörstjänst i A 23 skulle finnas en sådan tjänst för vart och ett av de fyra distrikt, vari riket indelats för inspektionens tillsynsverksamhet, och för var och en av överinspektörerna.

Departementschefen

Under erinran om bl. a. elkraftsutredningens huvudbetänkande (SOU 1954: 12) förutsatte jag i 1961 års statsverksproposition, att kollegium skulle ägna frågan om decentralisering av elektriska inspektionen fortlöpan- de uppmärksamhet och framlägga förslag om decentralisering i etapper så snart förhållandena det medgav. På grund av behovet att slutföra vissa arbetsuppgifter har det hittills varit motiverat att icke genomföra en sådan decentralisering. Numera torde dock några bärande skäl för en fortsatt lokalisering till Stockholm av elektriska inspektionen icke längre kunna åberopas. Jag förutsätter, att kollegium i sin anslagsframställning för bud- getåret 1964/65 framlägger en plan till en successiv decentralisering av in- spektionen och föreslår erforderliga åtgärder för att den del av inspektionen som avser ett södra distrikt skall kunna lokaliseras till lämplig ort i Syd- sverige fr. o. m. den 1 juli 1964.

Då det är angeläget, att inspektionen erhåller ökade resurser för besikt- ningsverksamheten, tillstyrker jag inrättandet av en tjänst som förste distriktsingenjör i Ag 23. Det ökade medelsbehovet beräknar jag till 34 700 kr.

I enlighet med vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor bör en tjänst som kanslibiträ- de i Ao 7 ändras till en tjänst som kontorist i Ao 9 och en tjänst som kon- torsbiträde i Ao 5 ändras till en tjänst som kanslibiträde i Ao 7. Ökningen av medelsbehovet i anledning härav beräknar jag till 2 500 kr.

För automatiska lönekostnadsökningar till följd av beslut vid 1962 års riksdag föreslår jag i enlighet med kollegiets beräkningar 82 000 kr. Posten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter bör räknas upp med 800 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (674 000 + 120 000) 794 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i per- sonalförteckningen för statens elektriska inspektion som för- anledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för statens elektriska inspektion, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, *förslagsvis* 278 600
2. Avlöningar till tillfällig personal, *förslagsvis* 55 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 231 000

4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	219 200
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	10 200
	Summa kr. 794 000

c) till *Statens elektriska inspektion: Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 794 000 kr.

[91] 2. **Statens elektriska inspektion: Omkostnader**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	54 000	48 200
1962/63	63 000	
1963/64 (förslag)	62 000	

Kommerskollegium (skr. 29/8 1962) hemställer, att anslaget minskas med 1 500 kr.

	Nettoutgift 1961/62	Anvisat 1962/63	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m.	2 000	1 500	+ 500
2. Övriga expenser	26 500	32 500	— 2 000
			— 1 500

Motiv

1. Posten bör räknas upp med hänsyn till belastningen.

2. Ökade kostnader för städning och telefon m. m. beräknas öka posten med 3 000 kr. I posten för innevarande budgetår ingår engångsbelopp om dels 5 000 kr. för anskaffning av instrument, dels 1 000 kr. för kostnader i samband med inrättandet av en extra tjänst som förste distriktsingenjör. Vid bifall till kollegiets förslag om inrättandet av ytterligare en sådan tjänst erfordras ett belopp av 1 000 kr. jämväl för budgetåret 1963/64.

Departementschefen

Anslagsposten Sjukvård m. m. bör räknas upp med 1 000 kr. Delposten Övriga expenser bör i enlighet med kollegiets förslag minskas med 2 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (63 000 — 1 000) 62 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens elektriska inspektion: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 62 000 kr.

[92] 3. Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	6 000	6 700
1962/63	7 000	
1963/64 (förslag)	9 000	

Anslaget bör med hänsyn till höjda arvoden och resekostnadsersättningar räknas upp med 2 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 9 000 kr.

I. Djurgårdsnämnden**[93] 1. Djurgårdsnämnden: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	184 000	186 600
1962/63	190 000	
1963/64 (förslag)	212 000	

Djurgårdsnämnden (skr. 31/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 30 700 kr.

	Ökning
1. <i>Lönereglering</i>	
1 byrådirektör Ae 27 — kanslichef Be 1	4 740
2. <i>Anställning av tillfällig personal</i>	4 000
3. <i>Arvodesreglering</i>	2 100
4. <i>Omräkningar</i>	
a) Merkostnader i anledning av beslut av 1962 års riksdag om statstjänstemännens löner under åren 1962 och 1963 m. m. (prop. 169)	16 191
b) Löneklassuppflyttningar	3 402
c) Kompensation för höjda folkpensionsavgifter	267
	30 700

Motiv

3. I tekniska frågor biträdades nämnden av två experter. Sedan budgetåret 1957/58 har posten varit oförändrad. Hos Kungl. Maj:t har nämnden i skrivelse den 13 juli 1962 med anledning av beslutade höjningar av statstjänstemännens löner hemställt om höjning av posten med 1 400 kr. För budgetåret 1963/64 utgör höjningen 2 100 kr.

Departementschefen

Enligt statsmakternas beslut skall djurgårdsnämnden avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1964 och dess kvarstående uppgifter överföras till byggnadsstyrelsen. Med anledning härav kan jag icke biträda nämndens förslag till anställning av tillfällig personal. Nämndens äskande i fråga om lönereglering anser jag mig icke heller kunna biträda. Övriga äskanden har inte givit mig anledning till erinran. Anslagsposten Kompensation för höjda folkpensionsavgifter torde räknas upp med 200 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (190 000 + 22 000) 212 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna följande avlöningsstat för djurgårdsnämnden, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Arvoden, bestämda av Kungl. Maj:t	21 600
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	139 900
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	47 700
4. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	2 800
	Summa kr. 212 000

b) till *Djurgårdsnämnden*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 212 000 kr.

[94] 2. *Djurgårdsnämnden*: *Omkostnader*

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	12 000	12 400
1962/63	13 000	
1963/64 (förslag)	17 000	

Djurgårdsnämnden (skr. 31/8 1962) hemställer, att anslaget höjes med 3 500 kr.

	Nettoutgift 1961/62	Anvisat 1962/63	Ökning
1. Bränsle, lyse och vatten	2 800	2 500	500
2. Övriga expenser	8 500	9 500	3 000
			3 500

Motiv

1. Utökade lokaler medför uppräknig av posten med 500 kr.

2. För ökade städningskostnader till följd av utökade lokaler erfordras en höjning av posten med 3 000 kr. Ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp om 500 kr. för anskaffning av inventarier erfordras även för nästa budgetår.

Departementschefen

Nämndens beräkning av anslagsbehovet har icke givit mig anledning till erinran; dock torde delposten Bränsle, lyse och vatten böra höjas med 1 000 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (13 000 + 4 000) 17 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Djurgårdsnämnden*: *Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 17 000 kr.

J. Diverse**[95] 1. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond**

	Anslag
1962/63	2 687 000
1963/64 (förslag)	2 325 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till slottsbyggnadernas delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 2 325 000 kr.

[96] 2. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond

	Anslag
1962/63	3 427 000
1963/64 (förslag)	6 260 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till byggnadsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 6 260 000 kr.

[97] 3. Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond

	Anslag
1962/63	853 000
1963/64 (förslag)	957 000

Under hänvisning till vad chefen för finansdepartementet i annat sammanhang anför angående ersättning till sjöfartsstyrelsens delfond av statens allmänna fastighetsfond hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Sjöfartsstyrelsens delfond* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 957 000 kr.

[98] 4. Driftbidrag till statens järnvägar

Departementschefen

Under förevarande rubrik är för budgetåret 1962/63 upptaget ett anslag av 80 mkr. Vidare har för täckning av underskottet å statens järnvägars fond anvisats 50 mkr. under utgifter för statens kapitalfonder på driftbudgeten. Järnvägsstyrelsen (skr. 30/8 1962) har hemställt, att bidragsanslaget för nästa budgetår höjes med 90 mkr. Något anslag för täckning av underskott har ej äskats.

1953 års trafikutredning har i ett i maj 1961 avgivet betänkande »Svensk trafikpolitik I» (SOU 1961: 23) med förslag rörande riktlinjerna för den statliga trafikpolitiken förordat, att till SJ skall utgå ett till beloppet årligen prövat driftbidrag för förpliktelsen att trafikera vissa trafiksvaga järnvägslinjer. Bidraget bör enligt utredningen svara mot underskottet på de linjer, vilka SJ icke finner företagsekonomiskt motiverat att driva men som tillsvidare icke nedlagts. Trafikutredningen har vidare i ett i juni 1962 avgivet betänkande »Svensk trafikpolitik III» (SOU 1962: 35) framlagt en plan för lastbils- och traktortågstrafikens liberalisering. Över betänkandena har yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter och organisationer.

De av trafikutredningen framförda förslagen berör frågeställningar av stor räckvidd inom svensk trafikpolitik. Beredningen av hithörande spörsmål, innefattande även frågan om driftbidraget till SJ, beräknas bli slutförd i sådan tid att en proposition kan föreläggas vårriksdagen. I avbidan härpå torde de båda anslagen till SJ:s drift böra i riksstatsförslaget uppföras med preliminärt beräknade belopp av samma storlek som för innevarande budgetår.

I fråga om anslaget underskott å statens järnvägars fond kommer jag att göra hemställan i det följande vid behandlingen av statens affärsverksfonder, punkten 105.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Driftbidrag till statens järnvägar* för budgetåret 1963/64 beräkna ett anslag av 80 000 000 kr.

[99] 5. **Bidrag till viss busstrafik m. m.**

	Anslag
1961/62	2 000 000
1962/63	12 700 000
1963/64 (förslag)	3 000 000

¹ Härav 700 000 kr. å tilläggsstat.

Principerna för bidragsgivningen har närmare angivits i propositionen nr 98 till 1961 års riksdag (SBevU 1; Rskr. 292). Enligt statsmakternas beslut skulle statsbidrag under vissa angivna förutsättningar kunna utgå till den som under år 1961 med vederbörligt tillstånd på landsbygden varaktigt drev linjetrafik för personbefordran med motorfordon. För ändamålet anvisades ett anslag om 2 000 000 kr. Bestämmelserna för bidragsgivningen utformades i syfte att möjliggöra upprätthållandet av viss mindre lönsam landsbygdstrafik (SFS 1961:149).

I förra årets statsverksproposition (Bil. 8, p. 60) förordades att stöd lämnades ifrågavarande trafik också för år 1962 på väsentligen samma sätt och villkor som för år 1961. I anslutning härtill föreslogs, att ett oförändrat anslag om 2 000 000 kr. skulle anvisas för budgetåret 1962/63. Riksdagen biföll förslaget (SU 76; Rskr. 196). I kungörelsen den 18 maj 1962 (nr 165) om statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden har närmare bestämmelser meddelats för bidragsgivningen för år 1962. Sedermera har å tilläggsstat I till riksstaten för budgetåret 1962/63 ytterligare 700 000 kr. anvisats för ändamålet (prop. 1962: 190; SU 193; Rskr. 405).

Statens bitrafiknämnd (skr. 13/9 1962) hemställer, att för budgetåret 1963/64 måtte anvisas ett anslag av 3 500 000 kr. Därjämte har nämnden (skr. 5/10 1962) överlämnat en promemoria angående granskningen av ansökningar om statsbidrag för trafiken under år 1961.

Motiv

Av biltrafiknämndens promemoria rörande bidragsgivningen till 1961 års trafik framgår i huvudsak följande.

Sammanlagt inkom till nämnden 302 ansökningar om bidrag. Beträffande 272 av ansökningarna hade länsstyrelserna föreslagit bidrag med sammanlagt 2 141 510 kr.; för 30 ansökningar hade bidrag icke tillstyrkts.

Nämnden ansåg 278 ansökningar bidragsberättigade med ett sammanlagt belopp av 2 175 022 kr.; 24 av ansökningarna ansågs icke kunna bifallas. Sedan nio besvärsmål avgjorts och slutlig fördelning av bidragsanslaget skett, kom bidrag att utgå till 279 sökande med inemot 90 % av de vitsordade bidragsberättigade underskotten eller med sammanlagt 1,96 mkr.

Antalet utövare av landsbygstrafik har uppskattats till ca 525, vartill kommer omkring 210 utövare av linjetrafik med enbart personbil eller kombinerad person- och lastbil. Antalet landsbygdslinjer har uppskattats till ca

2 000; bidrag söktes för 580 av dessa. Under år 1960 drev de 302 sökandena med sammanlagt 1 344 motordrivna fordon en trafik i hela rörelsen som uppgick till 56 milj. vagnkm. I den landsbygdstrafik, till vilken bidrag kunde ifrågakomma, uppgick trafikarbetet till 26,9 milj. vagnkm under det att det stödberättigade trafikarbetet angivits till 13,5 milj. vagnkm. Bidrag har sålunda utgått till ca en fjärdedel av det av sökandena bedrivna totala trafikarbetet. De totala intäkterna i sökandenas trafikrörelse har angivits till 50,9 mkr. och kostnaderna — under hänsynstagande till bl. a. företagsekonomiskt riktiga avskrivningar och till rimliga företagarelöner — till 57,2 mkr. Bidraget har sålunda täckt ca 3,5 % av de totala kostnaderna i denna landsbygdstafik och ungefär 30 % av det totala underskottet i samma trafik. Av den totalt utbetalda bidragssumman om 1 956 000 kr. har 987 000 kr. eller ca 50 % fallit på de fyra nordligaste länen. I övrigt fördelar sig beloppet förhållandevis jämnt på övriga län; dock uppvisar Jönköpings och Skaraborgs län bidragssummor som väsentligt överstiger genomsnittet. Bidragen till dessa län uppgick till resp. 143 000 och 136 000 kr.

Materialet för det första år varunder bidrag utgått har naturligt nog varit heterogent. Länsstyrelserna har lagt ned ett betydande arbete på granskningen och kompletteringen av ärendena. Hos biltrafiknämnden har slutliga kompletteringar verkställts för att i görligaste mån bringa materialet i sådant skick, att en enhetlig bedömning av detsamma kunnat ske. — Hos nämnden har funnits anställd en revisor för befattningen med statsbidragsärendena.

Vad beträffar bidragsgivningen för år 1962 uppgår antalet ansökningar som kommit in till nämnden till 333. Ökningen hänförs sig huvudsakligen till norrlandslänen och till Södermanlands län. De redovisade underskotten på stödberättigade linjer uppvisar en ökning från 1961 till 1962 från ca 6,3 till närmare 9,9 mkr. Till viss del torde denna ökning vara beroende av ett riktigare hänsynstagande till avskrivningsbehovet å fordon — vilket mera ingående behandlats i 1962 års anvisningar för de bidragssökande. Vid bedömandet av de redovisade underskottens inverkan på medelsbehovet torde hänsyn böra tagas till bestämmelsen att statsbidrag f. n. som regel ej må överstiga vad som svarar mot två kr. per vagnmil stödberättigat trafikarbete. Biltrafiknämnden ifrågasätter, om icke en höjning av detta belopp måste anses berättigat. Med fastställande av maximerat belopp åsyftades, att statsbidrag icke skulle beviljas i sådan omfattning, att intresset för rationalisering av trafiken skulle minskas samt att bidrag icke skulle utgå till busslinjer, för vilka intäkterna var så låga att det berättigade i linjens fortsatta existens kunde ifrågasättas. Erfarenheterna från nämndens prövning av ansökningar, avseende 1961 års verksamhet, har givit vid handen, att för ett stort antal busslinjer, som måste anses vara av betydelse för befolkningen och näringslivet inom viss ort och beträffande vilka rationalise-

ringsåtgärder icke försummats, redovisas ett underskott, som uppgår till högre belopp än två kronor per vagnmil. Dessa omständigheter och den inträdda ändringen i prisnivån föranleder nämnden att föreslå att för beräkning av anslaget för 1963 års verksamhet maximeringen sker till tre kronor per vagnmil, dock med bibehållande av föreskrift om att detta belopp får överskridas då synnerliga skäl därtill föreligger.

Vid bedömande av medelsbehovet för 1963 års trafik konstateras, att det belopp, som skulle varit erforderligt för att utbetala statsbidrag med den i nu gällande författning föreskrivna maximeringen för år 1961 uppgick till ca 2 200 000 kr. Därest maximeringen av bidraget skett vid tre kronor per vagnmil, skulle det erforderliga beloppet ha uppgått till 2 860 000 kr. Några beräkningar, avseende högsta statsbidragsberättigade underskott för 1962 har icke ännu kunnat verkställas, eftersom granskning av ansökningarna först måste ske. Anledning finnes räkna med att det bidragsberättigade beloppet kommer att uppgå till procentuellt samma andel i redovisade underskottet som 1961, d.v.s. ca 34 %. Det belopp, som skulle erfordras för täckning av bidragsberättigade underskottet skulle på grundval härav kunna antagas komma att uppgå till ca 3 350 000 kr. Behovet av ökat statsbidrag från år 1962 till år 1963 synes icke få samma omfattning som från 1961 till 1962, bl. a. på grund därav, att möjligheten att erhålla statsbidrag numera torde vara allmänt känd, vilket den knappast var under år 1961, samt att den fortgående rationaliseringen av busstrafiken och i förekommande fall nedläggning av sådana linjer, som är uppenbarligen omöjliga att ens med statsbidrag kunna upprätthålla, kommer att äga rum. Med hänsyn härtill beräknar biltrafiknämnden att ökningen av det belopp, som blir erforderligt för år 1963 kan beräknas till ca tio procent av det bidragsberättigade underskottet för år 1963. Med ledning härav synes det bidragsberättigade underskottet för år 1963 kunna beräknas till ca 3 700 000 kr.

Det är enligt biltrafiknämndens uppfattning angeläget att största möjliga del av detta belopp kan täckas genom statsbidrag. I annat fall kan fortsatt uttunning av busstrafiken på landsbygden befaras komma att ske, vilket i sin tur måste komma att leda till för allmänheten och landsbygdens näringsliv icke önskvärda konsekvenser. Under hänvisning till det nu anförda föreslår nämnden, att det belopp, varmed statsbidrag för år 1963 till busstrafik på landsbygden bör utgå, upptages till 3 500 000 kr.

Yttranden

Över biltrafiknämndens framställning och promemoria har, efter remiss, länsstyrelserna i Jönköpings, Kalmar, Älvsborgs, Jämtlands (efter hörande av Jämtlands läns omnibusägareförening), Västerbottens och Norrbottens län, Svenska Omnibusägareförbundet och bussrationaliseringsnämnden avgivit yttranden.

Samtliga länsstyrelser uttalar sig i positiv riktning för biltrafiknäm-

dens förslag om en ökning av det maximerade bidraget från två till tre kronor per vagnmil och om ett ökat anslag i allmänhet med motiveringen att ett ytterligare stöd erfordras för att motverka en mera omfattande nedskärning av trafiken. Länsstyrelserna påtalar att trots vidtagna rationaliseringsåtgärder inom linjetrafiken någon förbättring av busstrafikens ekonomiska villkor icke synes ha inträtt; tendensen synes i stället vara att kostnaderna fortsatt att öka mera än inkomsterna. — Länsstyrelsen i Norrbottens län framhåller, att om ett visst bidrag per vagnmil stödberättigat trafikarbete bedömts som erforderligt för att upprätthålla en godtagbar transportförsörjning, bör någon reducering av detta bidrag icke ske; med hänsyn härtill föreslår länsstyrelsen att anslaget konstrueras som ett förslagsanslag. — Länsstyrelsen i Älvsborgs län framhåller, att flera av de linjer, för vilka bidrag söks inom länet, visserligen — sedan maximalt bidrag efter två kronor per vagnmil beräknats — utvisar kvarstående underskott av sådan storleksordning, att en höjning av maximibeloppet med en krona per vagnmil skulle avsevärt reducera nämnda underskott. Därvid är dock att märka, att detsamma i flertalet fall väsentligt reducerats redan genom bestämmelsen om att endast en tur per dag i vardera riktningen anses stödberättigad. Flertalet bidragssökande torde trafikera sina linjer med mera än en tur per dag i varje riktning. Enligt länsstyrelsens uppfattning synes flera bidragsberättigade linjer inom länet vara så litet bärkraftiga, att trafiken på dem upprätthålles endast så länge vagnparken tillåter det.

Svenska omnibusägareförbundet framhåller, att erfarenheterna av statsbidragsgivning till förlustbringande linjetrafik på landsbygden än så länge är alltför begränsade för att medge principiella omdömen. Den genomförda bidragsgivningen har dock, trots att relativt små medel stått till förfogande, varit av positiv betydelse för trafikföretagens möjligheter och strävan att upprätthålla linjetrafik på vägsträckor, där trafikunderlaget är otillräckligt för ekonomiskt självbärande trafik.

Förbundet har visserligen i olika sammanhang hävdat att mera generellt verkande metoder vore att föredraga framför ett system med individuell behovsprövade bidrag och har inte haft anledning frånga denna ståndpunkt. Sedan statsbidragsgivning i nuvarande form påbörjats, anser förbundet det emellertid vara rimligt och riktigt att den fullföljes intill dess ett mera generellt verkande system framkommit.

Redovisningen av de bidragssökande företagens ekonomi visar klart, att bidragsanslaget varit otillräckligt för att garantera att trafik i längden kan upprätthållas på ifrågavarande linjer. Det är därför enligt förbundet nödvändigt att anslaget räknas upp om bidragsgivningen skall ha åsyftad effekt.

Vad beträffar en höjning av maximibeloppet från två till tre kronor per vagnmil finner förbundet en sådan motiverad och tillstyrker densamma bl. a. med hänsyn till att kostnaderna för drift av busslinjetrafik ökat avsevärt sedan början av 1961 och kan förutses öka ytterligare från 1963 års

början. Enligt de beräkningar, som gjordes i samband med förbundets framställning i maj 1962 till statens biltrafiknämnd om medgivande till taxehöjning, uppgick sålunda inträffade och förväntade kostnadsstegringar till inte mindre än drygt 18 %. Utvecklingen har senare inte givit anledning till någon mera väsentlig ändring av då genomförda beräkningar. Det må jämväl påpekas att sedermera enligt lämnade medgivanden genomförda taxehöjningar inte medfört sådan ökning av trafikinkomsterna som motsvarar full kompensation för kostnadsökningarna.

Enligt gällande kungörelse må icke statsbidrag utgå med högre belopp än det stödberättigade underskottet. Denna bestämmelse är absolut. På linje med trafik motsvarande högst en dubbeltur per dag är linjens hela underskott stödberättigat. Om trafiken på den stödberättigade linjen är större än vad som motsvarar en dubbeltur per dag utgör det stödberättigade underskottet endast så stor del av linjens totalunderskott, som, räknat efter vagnmil, motsvarar högst en dubbeltur per dag. Detta innebär enligt förbundet, att kostnader och intäkter på den stödberättigade linjen förutsättes vara direkt proportionella mot utförda vagnmil. I realiteten föreligger emellertid ytterst sällan sådan direkt proportionalitet och på många linjer är avvikelserna härifrån betydande.

Mindre kostnaden vid nedskärning av turfrekvensen är sålunda, i trafik på medellånga och kortare landsbygdslinjer, vanligen inte proportionell mot minskningen av vagnmiltalet, utan väsentligt lägre. Eftersom minskad turfrekvens normalt leder till minskning också av de totala trafikintäkterna på linjen kan resultatet av en nedskärning av trafikutbudet därför i vissa fall bli att förlusten ökar i stället för minskar. Härvid kan emellertid en eljest icke motiverad försämring av trafikstandarden bli ekonomiskt fördelaktigt för trafikutövaren genom att gränsen för maximalt bidrag blir högre än före trafikens nedskärning.

Enligt förbundets mening är det inte tillfredsställande att statsbidragsgivningen till den förlustbringande busslinjetrafiken på detta sätt kan utgöra incitament till en sådan uppläggning av trafiken, som inte innebär optimalt utnyttjande av tillgängliga resurser och som därför ger allmänheten en sämre försörjning med kollektiva kommunikationsmedel än vad som eljest vore nödvändig. Förbundet vill därför föreslå, att den nu gällande regeln om beräkning av stödberättigat underskott ändras såtillvida att för viss stödberättigad linje redovisat totalunderskott samtidigt också utgör stödberättigat underskott. Förbundet avser därmed icke att föreslå någon ändring i nu gällande regel att maximibidraget skall beräknas efter ett stödberättigat trafikarbete motsvarande högst en dubbeltur per dag.

Därest stödberättigat underskott beräknats enligt vad förbundet föreslagit skulle det maximala bidragsbeloppet vid 1961 års bidragsgivning ha ökat med högst ca 0,5 mkr. till högst ca 2,7 mkr. Med hänsyn till att de verkliga underskotten i ett icke oväsentligt antal fall understigit två kronor

per vagnmil skulle det verkliga maximibeloppet dock ha stannat vid en lägre siffra än 2,7 mkr.

Den samlade effekten av biltrafiknämndens förslag om höjning av maxigränsen till tre kronor per vagnmil och förbundets förslag rörande ändrad beräkning av stödberättigat underskott skulle enligt på basis av redovisade uppgifter rörande 1961 års bidragsgivning överslagsvis gjorda beräkningar ha blivit en ökning av det maximala bidragsbeloppet till ca 3,7 mkr.

Även beträffande bestämmelserna om vilka trafikföretag, som kan komma ifråga för statsbidrag, bör enligt förbundet en översyn ske. Den för avgränsning av de företag, som skall anses bedriva landsbygdstrafik, och de linjer, som skall anses såsom landsbygdslinjer, gällande fyrafemtedelsregeln ger sålunda i vissa fall orättvisa resultat. Fall förekommer, där en linje visserligen till mer än en femtedel är belägen inom stadsplanlagt område, men där trafiken inom det stadsplanlagda området är belagd med förbud för befordran av passagerare lokalt inom området eller där lokal trafik av taxemässiga och andra skäl i praktiken inte kommer ifråga. Linjer av denna karaktär har ingen särskild fördel av att gå fram genom stadsplanlagt område och är alltså helt jämställda med övriga landsbygdslinjer. Statsbidragsbestämmelserna bör enligt förbundets mening ge utrymme för att karakterisera även här ifrågavarande trafik såsom landsbygdstrafik och dessa linjer såsom landsbygdslinjer.

Det av biltrafiknämnden för budgetåret 1963/64 föreslagna bidragsanslaget, 3,5 mkr., är med hänsyn till yrkade ändringar av bidragsvillkoren inte tillräckligt och bör enligt förbundets mening justeras upp till åtminstone 4 mkr.

Bussrationaliseringsnämnden har utan att därmed ingå på den principiella frågan om lämpligheten av individuellt provade driftbidrag, intet att erinra mot att biltrafiknämndens förslag genomföres. Nämnden framhåller i likhet med Svenska omnibusägareförbundet angelägenheten av en översyn av bestämmelserna i vad avser stödberättigat underskott. I övrigt framhåller nämnden, att även bestämmelserna om storleken av det stödberättigade trafikarbetet kan behöva överses närmast i fråga om beräkning av trafikarbetet å sträcka, som ingår i flera av samma företagare trafikerade linjer. Sådan sträcka får icke tagas i beräkning mer än en gång för en och samma företagare men två eller flera om trafiken bedrivs av två eller flera företag. Om dessa företag slås samman till ett minskas alltså det totala bidragsunderlaget, vilket kan påverka bedömningen av sammanslagningens lämplighet ur snävare ekonomisk synpunkt.

Departementschefen

Statsbidrag till viss linjetrafik på landsbygden utgick första gången för 1961 års trafik. Vissa erfarenheter från bidragsgivningen för detta år har nu kunnat redovisas av statens biltrafiknämnd. Av redogörelsen framgår,

att bidrag utgick till 279 av 302 sökande. Den av sökandena bedrivna trafiken omfattade ca en fjärdedel av samtliga landsbygdslinjer. Bidrag utgick till ca en fjärdedel av trafikarbetet i sökandenas rörelser. Om man tar hänsyn till endast den landsbygdstrafik, som enligt riktlinjerna för bidragsgivningen kunde ifrågakomma för bidrag, kom stödet att utgå till ca hälften av trafikarbetet. I ett betydande antal fall har kostnaderna för avskrivningar och företagarelöner måst uppskattas efter vissa av biltrafiknämnden närmare angivna grunder. Under hänsynstagande till en i dessa avseenden såvitt möjligt riktig företagsekonomisk bedömning har kostnaderna i sökandenas trafikrörelser beräknats till 57,2 mkr. Intäkterna har angivits till 50,9 mkr. och således har ett totalt underskott beräknats föreligga om 6,3 mkr. Av detta underskott var ca 3,5 mkr. att hänföra till stödberättigat underskott. Sammanlagt tillstyrktes bidrag om ca 2,2 mkr. Det anslag som för ändamålet stod till förfogande uppgick till 2 mkr. Med hänsyn till att från anslaget skulle bestridas jämväl kostnaderna för administration m. m. kom bidrag att utgå med sammanlagt 1,96 mkr. Bidraget täckte sålunda ca 3,5 % av de totala kostnaderna i sökandenas trafikrörelser, ungefär 30 % av det totala underskottet i hela trafikrörelsen, ca 57 % av det stödberättigade underskottet och inemot 90 % av de tillstyrkta bidragen för den stödberättigade trafiken. Av bidragssumman föll ca 50 % på de fyra nordligaste länen medan återstoden fördelade sig förhållandevis jämnt på övriga län; dock redovisas väsentligt större bidragssummor för Jönköpings och Skaraborgs län än för genomsnittet. Storleken av de utbetalade bidragen har självfallet varierat kraftigt. Lägsta bidraget utgick med 88 kr. och högsta med 256 929 kr. Inemot två tredjedelar av företagen har uppburit bidrag mellan 3 000 och 15 000 kr.

Även om det material, som sökandena kunnat prestera det första året för bidragsgivningen, i viss utsträckning varit bristfälligt och svårbedömbart, synes mig riktlinjerna för stödverksamheten i allt väsentligt ha kunnat följas. Bidragsgivningens syfte att möjliggöra upprätthållande av viss mindre lönsam landsbygdstrafik synes mig i huvudsak ha nåtts. Remissmyndigheterna har uttalat sig positivt för fortsatt stödverksamhet.

Mot bakgrunden av det anförda anser jag mig böra förorda att stödverksamheten fortsättes.

Antalet i rätt tid inkomna ansökningar om statsbidrag för år 1962 uppgår till 333. Länsstyrelserna har tillstyrkt bidrag om sammanlagt ca 2 780 000 kr. Kungl. Maj:t har på förslag av biltrafiknämnden den 30 november 1962 medgivit att ytterligare 16, för sent inkomna ansökningar får upptagas till prövning. Med hänsyn härtill kan det sammanlagda av länsstyrelserna tillstyrkta bidragsbeloppet beräknas till ca 2 845 000 kr.

För innevarande budgetår har för fortsatt bidragsgivning anvisats 2 mkr. å riksstaten och 0,7 mkr. å tilläggsstat I. Sammanlagt står sålunda 2,7 mkr. till förfogande för ändamålet. Med hänsyn till att från anslaget skall be-

stridas jämväl kostnaderna för administration av bidragsgivningen — för innevarande budgetår uppskattade till 45 000 kr. — blir dock i likhet med förra året en mindre jämkning av bidragsbeloppen nödvändig. Statsbidragen torde kunna utbetalas i början av år 1963.

Vad bidragsgivningen för år 1963 beträffar har biltrafiknämnden hemställt att anslaget måtte ökas till 3,5 mkr. samt i anslutning härtill föreslagit en höjning av nu gällande maximering av bidraget från två kronor till tre kronor per vagnmil stödberättigat trafikarbete. Såsom motiv för höjningen har nämnden åberopat dels att ett stort antal busslinjer, på vilka trafiken bedömts vara av betydelse för befolkningen och näringslivet, redovisat större underskott än vad som motsvarar två kronor per vagnmil och dels att ändringar inträtt i prisnivån.

Vid bidragsgivningens tillkomst förutsattes denna skola utformas inom en relativt begränsad ekonomisk ram. Maximeringen av bidraget till två kronor per vagnmil har tillkommit mot bakgrunden av bl. a. önskemålet att bidragsreglerna icke utformas på ett sätt som motverkar önskvärda rationaliseringar. Jag var emellertid redan då huvudprinciperna för bidragssystemet drogs upp medveten om att en dylik maximering i vissa fall kunde komma att framstå såsom alltför restriktiv. Jag uttalade därför, att eftersom det ur allmän synpunkt i en del fall kunde föreligga skäl för ett ytterligare stöd åt ekonomiskt mycket svag trafik och då beloppet två kronor per vagnmil under vissa förhållanden kunde sägas vara tilltaget i underkant, ett högre bidrag per vagnmil borde kunna utgå, om synnerliga skäl därtill förelåg. I såväl 1961 som 1962 års kungörelser har influtit bestämmelser, som medger dylika undantag från maximiregeln. Vid prövningen av 1961 års ansökningar har biltrafiknämnden icke i något fall ansett sig böra tillämpa den angivna undantagsregeln. Jag finner för min del att det nuvarande bidraget av två kronor per vagnmil i förening med möjligheten att, då synnerliga skäl föreligger, medge högre bidrag tillfredsställande tillgodoser de önskemål som legat bakom bidragets införande. Med hänsyn härtill synes bidragsgivningen även för år 1963 böra bygga på oförändrat högsta belopp av två kronor per vagnmil, varjämte bestämmelsen om högre bidrag, när synnerliga skäl föreligger, bör bibehållas.

Däremot synes mig vissa jämkningar i bestämmelserna böra göras med hänsyn till de erinringar som framkommit vid remissbehandlingen.

Enligt huvudregeln kan trafikföretag, som driver linjetrafik för personbefordran på landsbygden, ifrågakomma för bidrag, om de vägsträckor, på vilka trafiken bedrivs, till minst fyra femtedelar av sin sammanlagda längd är belägna utom stadsplanlagt område. Omnibusägareförbundet har nu föreslagit en utvidgning av kretsen av bidragsberättigade företag till att omfatta bl. a. även sådana trafikföretag, vars linjer visserligen till mer än en

femtedel är belägna inom stadsplanelagt område men vars trafik inom det stadsplanelagda området är belagd med förbud för befordran av passagerare lokalt inom området. Enligt min mening kan denna linjetrafik icke sägas ha någon direkt fördel av att gå fram genom stadsplanelagt område. I allt väsentligt är den att jämställa med linjetrafik på landsbygdslinjer. Av rättviseskäl bör en ändring av bestämmelserna komma till stånd i nu berört hänseende.

Vad omnibusägareförbundet och bussrationaliseringsnämnden anfört rörande angelägenheten av en i vissa fall liberalare beräkning av det stödberättigade underskottet finner jag värt beaktande.

Enligt nuvarande regler för beräkning av det stödberättigade underskottet gäller, att för linje med trafik motsvarande högst en dubbeltur per dag linjens hela underskott är stödberättigat. Om trafiken på den stödberättigade linjen är större än vad som motsvarar en dubbeltur per dag utgör det stödberättigade underskottet endast så stor del av totalunderskottet på linjen, som vid beräkning efter vagnmil motsvarar högst en dubbeltur per dag. Den valda beräkningsmetoden förutsätter, att kostnader och intäkter på den stödberättigade linjen bedömes vara direkt proportionella mot antalet utförda vagnmil. Detta är sällan fallet. Den praktiska olägenheten av denna relativt stränga beräkningsmetod är att under vissa omständigheter en eljest icke motiverad minskning av trafikutbudet kan leda till större förlust och därmed möjligheter till större statsbidrag för trafikutövaren. Det kan sålunda enligt min mening finnas skäl för att i vissa fall det stödberättigade underskottet fastställs genom uppskattning av den förlust, som skulle uppstått, om trafiken reducerats till allenast en dubbeltur per dag. Bidragsreglerna torde böra kompletteras i detta hänseende.

De av mig här förordade ändringarna i grunderna för bidragssystemet ställer ökade krav på anslagsmedel. Med ledning av bidragsgivningen för år 1961 har jag uppskattat det ytterligare medelsbehovet till 300 000 kr. I övrigt beräknar jag medelsbehovet till 2,7 mkr. eller samma belopp som anvisats för innevarande budgetår. Ett anslag av totalt 3 mkr., att avräknas mot automobilskattemedlen, torde därför böra anvisas för nästa budgetår. I likhet med vad som gällt för bidragsgivningen hittills torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda kungörelse i ämnet, varvid även andra jämkningar i förhållande till 1962 års kungörelse än de av mig tidigare berörda torde få vidtagas i den mån behov därav uppkommer och jämkningarna icke avser huvudgrunderna för bidragsgivningen.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till viss busstrafik m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett anslag av 3 000 000 kr., att avräknas mot automobilskattemedlen.

[100] 6. Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	46 000 000	48 226 300
1962/63	50 000 000	
1963/64 (förslag)	60 700 000	

Enligt en promemoria beräknar *generalpoststyrelsen* ersättningarna för tjänstebrevsförsändelser för budgetåret 1962/63 till 56 675 000 kr.

Ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet utgår jämlikt 2 § tjänstebrevsförordningen med viss procent av postverkets frankoteckensuppbörd. Ersättningen erlägges under kvartalet näst efter det, som ersättningen avser. Storleken av ifrågavarande procent bestämmes av *generalpoststyrelsen* och statskontoret. Fr. o. m. budgetåret 1956/57 t. v. har procenttalet bestämts till 12.

Med utgångspunkt från nämnda procenttal synes ersättning för befordran av tjänsteförsändelser i allmänhet under budgetåret 1963/64 kunna beräknas till 53 700 000 kr.

Jämväl ersättningen för befordran av post från de statliga kristidsorganen erlägges kvartalsvis i efterskott. För andra kvartalet 1962 uppgick ersättningen för dylik post till ca 12 100 kr. Den ersättning, som kommer att inflyta till postverket under budgetåret 1963/64, beräknas till 75 000 kr.

Från anslaget utgår från den 1 januari 1948 även ersättning för postdelgivning (SFS 1947: 641). Ersättningen uppgick under budgetåret 1961/62 till 816 425 kr. och beräknas för budgetåret 1963/64 till 1 000 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av militärbrev utgår jämväl från förevarande anslag. Ersättningen för denna befordran beräknas under innevarande budgetår inflyta med ca 200 000 kr. Samma belopp beräknas för budgetåret 1963/64.

För budgetåret 1961/62 har postverket i ersättning för tjänsteförsändelserna från de allmänna sjukkassorna erhållit ca 4 585 000 kr. Storleken av ifrågavarande post för budgetåret 1963/64 är svår att beräkna men synes böra upptagas till ca 5 700 000 kr.

Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser för budgetåret 1963/64 skulle alltså enligt styrelsens beräkningar uppgå till (53 700 000 + 75 000 + 1 000 000 + 200 000 + 5 700 000) 60 675 000 kr. eller avrundat 60 700 000 kr.

I en promemoria den 27 juni 1962 har *statskontoret* föreslagit, att ämbetsverkets befattning med beräkningen av ersättningen till postverket skall upphöra och i stället överföras på riksrevisionsverket. Vissa författningsändringar erfordras i samband med en sådan omläggning.

Generalpoststyrelsen och *riksrevisionsverket* har tillstyrkt statskontorets förslag.

Departementschefen

Mot generalpoststyrelsens medelsberäkning har jag icke något att erinra. Befattningen med bl. a. beräkningen av ersättningarna till postverket bör fr. o. m. nästa budgetår ankomma på riksrevisionsverket.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (50 000 000 + 10 700 000) 60 700 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 60 700 000 kr.

[101] 7. **Kostnader för vissa nämnder m. m.**

	Anslag
1963/64 (förslag)	20 000

Från det under tionde huvudtiteln upptagna anslaget till kostnader för vissa nämnder m. m. bestrides bl. a. arvoden och expenser m. m. för statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten samt statens oljeskyddsråd. Medel för bestridande av dessa kostnader för nästa budgetår bör anvisas under sjätte huvudtiteln. Jag föreslår därför att ett särskilt anslag benämnt *Kostnader för vissa nämnder m. m.* uppföres å riksstaten under sjätte huvudtiteln.

För statens oljeskyddsråd bör i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår beräknas 7 000 kr. Medelsbehovet för statens lånenämnd för den mindre skeppsfarten uppskattar jag till 13 000 kr., vilket innebär en uppräknig i förhållande till innevarande budgetår med 1 000 kr. föranledd av höjda arvoden till nämndens ordförande och sekreterare.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med 20 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kostnader för vissa nämnder m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 20 000 kr.

[102] 8. **Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	115 000	156 900
1962/63	115 000	
1963/64 (förslag)	511 000	

Från detta anslag bestrides f. n. kostnaderna för Sveriges deltagande i ett flertal internationella organ m. m. enligt p. 1—7 i det följande. Fr. o. m. nästa budgetår torde från anslaget jämväl böra bestridas bl. a. kostnaderna för deltagandet i visst internationellt samarbete på sjöfartens område (p. 9—16). För sistnämnda ändamål har för innevarande budgetår under

tionde huvudtiteln anslag Bidrag till vissa internationella byråer m. m. anvisats sammanlagt 337 600 kr. Totalt har sålunda för samtliga här ifrågasvarande ändamål upptagits 452 600 kr. för innevarande budgetår. Medelsbehovet för budgetåret 1963/64 under förevarande anslag beräknas sålunda.

	1962/63	Ökning eller minskning
1. Meteorologiska världsorganisationen (WMO), m. m.	70 000	+ 45 000
2. Internationella föreningen för frågor rörande väg- väsendet m. m.	800	—
3. Vissa förhandlingar rörande luftfarten	5 000	—
4. Förenta nationernas ekonomiska kommission för Europa (ECE)	15 000	—
5. Europeiska transportministerkonferensen (CEMT)	15 000	+ 10 000
6. Internationella järnvägsfördragen (CIM-CIV) ...	5 000	—
7. Vissa förhandlingar rörande vägtransporter	4 200	—
8. International Federation for Housing and Planning	—	+ 1 500
9. Internationella organisationen för fyrtekniska frågor	2 400	—
10. Internationella hydrografiska byrån	30 000	—
11. Mellanstatliga rådgivande sjöfartsorganisationen	71 000	—
12. Bidrag till internationell ispatrulleringstjänst i norra Atlanten	100 000	—
13. Bidrag till driften av ett livräddnings- och väder- leksfartyg i Nordsjön	37 000	+ 54 000
14. Kostnader för handelssjöfartens dirigerings	20 000	—
15. Internationella kommissionen i Bryssel för sjö- fartskongresser	500	+ 600
16. Bidrag till vissa fyrar i Röda havet	76 700	— 52 700
	452 600	+ 58 400

Motiv

1. Uppräkning med 45 000 kr. bör ske med hänsyn till att avgiften höjts för det svenska medlemskapet i den meteorologiska världsorganisationen.

5. Förstärkt svenskt deltagande i utskott och arbetsgrupper för allmänna trafiktekniska och trafikpolitiska ämnen föranleder en höjning med 10 000 kr.

8. Sedan ett antal år tillbaka har från anslaget Extra utgifter årligen utbetalats ett belopp om 1 500 kr., vilket av byggnadsstyrelsen tillställts International Federation for Housing and Planning såsom bidrag till federationens verksamhet. Då bidraget torde komma att utgå även fortsättningsvis, bör medel beräknas under förevarande anslag.

13. Sjöräddnings- och väderleksfartyget är sedan år 1957 stationerat å viss position i Nordsjön under en period varje år, f. n. oktober—mars. I

kostnaderna härför deltagar Danmark, Norge, Sverige och Västtyskland. Sveriges andel är 50 000 norska kr. eller 37 000 svenska kr.

I april 1962 tillsattes på danskt initiativ en dansk/norsk/svensk kommitté angående räddningstjänsten för fiskare i bl. a. Nordsjön och Skagerack. Kommittén föranleddes främst av önskemål att effektivisera själva sjöräddningen. Det ansågs jämväl angeläget, att fartygs- och utrustningsmaterielen förbättrades.

I september 1962 avgav kommittén ett betänkande med förslag om utvidgning av räddningstjänsten i Nordsjön och Skagerack. Såvitt angår tjänsten i Nordsjön föreslås i första hand, att den nuvarande tjänsten med ett fartyg utvidgas till att avse två fartyg. Härigenom tillgodoses såväl fiskarnas som meteorologernas intressen. De årliga kostnaderna för fartygen — beräknade till 375 000 norska kr. resp. 200 000 danska kr. — har föreslagits skola bestridas icke blott av de tre berörda skandinaviska länderna utan även av ytterligare Nordsjöländer. I andra hand föreslås, att endast ett av de båda fartygen utlägges på den för detta fartyg tänkta positionen. Ett enligt detta alternativ stationerat fartyg bedömdes bli bekostat av blott de tre skandinaviska länderna. Kostnaderna utgör, vad Sverige beträffar, i båda fallen ett belopp motsvarande ca högst 91 000 kr.

Över betänkandet har å svensk sida *yttranden* avgivits av sjöfartsstyrelsen, Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, fiskeristyrelsen, Svenska västkustfiskarnas centralförbund och Sjöräddningssällskapet.

Samtliga hörda myndigheter och organisationer har tillstyrkt betänkandets förslag, därvid i första hand anordningen med två fartyg.

15. För varje av medlemsland utsedd ledamot av kommissionen lämnas bidrag med vissa belopp per år. Dessa bidrag stod oförändrade under en följd av år. Fr. o. m. år 1963 har bidragen höjts. I kommissionen ingår tre svenska, av Kungl. Maj:t utsedda ledamöter.

Sjöfartsstyrelsen (skr. 23/8 1962) framhåller, att höjningen vid en oförändrad svensk representation i kommissionen innebär en ökning av bidraget till 10 000 belgiska francs. För ändamålet bör således upptagas 1 100 kr.

16. Överenskommelsen om underhåll och drift av vissa fyrar i Röda havet undertecknades av Sverige den 2 augusti 1962. Överenskommelsen träder i kraft under förutsättning av att de fördragsslutande parterna representerar minst 50 % av det tonnage, som trafikerar Suezkanalen. Av det för innevarande budgetår anvisade beloppet avser 61 000 kr. engångskostnader för upprustning av fyrarna och 15 700 kr. årliga driftkostnader. Beloppen är beräknade med utgångspunkt i att de stater, som förutsattes skola ratificera överenskommelsen, representerade en avsevärt högre procent än vad som utgör en förutsättning för avtalets ikraftträdande. Överenskommelsen har hittills godkänts — förutom av Sverige — av ytterligare sju stater. De sju staterna omfattar drygt 46 % av det kanalspasserande tonnaget. Det förväntas, att överenskommelsen kommer att ratificeras av så

många stater, att dessa representerar högst 64 % av kanaltonnaget. Härigenom kan Sveriges bidrag till de årliga driftkostnaderna beräknas till 24 000 kr. Bidraget till upprustningen av fyrarna skall efter utgången av innevarande budgetår icke längre utgå.

Departementschefen

Jag förordar en uppräknings anslag med sammanlagt 56 500 kr. på grund av ökade avgifter m. m. i anledning av Sveriges medlemskap i meteorologiska världsorganisationen, europeiska transportministerkonferensen och International Federation for Housing and Planning.

Mot den plan att utvidga sjöräddnings- och väderlekstjänsten, som framlagts av en skandinavisk kommitté, har jag — i likhet med de i ärendet hörda myndigheterna och organisationerna — i och för sig icke något att erinra. För att tillgodose önskemål från fiskarnas sida är det angeläget, att den nuvarande tjänsten ändras därhän att ett fartyg utlägges i Nordsjön på en nordligare position än vad f. n. är fallet. Genom en sådan anordning förbättras den del av tjänsten, som avser själva sjöräddningen. Däremot försämras förutsättningarna för den meteorologiska verksamheten. Därest en dylik försämring, indirekt även sjöräddningen till nackdel, skall kunna undvikas, bör åtgärder vidtagas för att genomföra förslaget jämväl vad det avser ytterligare ett fartyg, stationerat söder om det förut angivna fartyget. Frågan om två fartyg kompliceras emellertid bl. a. av att det vid detta alternativ gäller en angelägenhet, som sträcker sig utanför de skandinaviska länderna. Efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet, som deltagit i överläggningar i ämnet tillsammans med fiskeriministerna i Danmark och Norge, finner jag mig — i överensstämmelse med det beslut som på föranledande från dansk och norsk sida träffades vid överläggningarna — böra tills vidare förordas alternativet med endast ett fartyg, utlagt på den nordligare positionen. Kostnaderna för stationering av fartyget har beräknats till 375 000 norska kr. eller — delat på de tre skandinaviska länderna — för Sveriges del ca 91 000 kr. Mot denna beräkning har jag icke något att erinra och förordar, att högst 91 000 kr. avses för tjänsten nästa budgetår.

Enligt vad som upplysts mig föreligger bedömningar å svenskt håll att det skall vara möjligt att hos ytterligare Nordsjöländer finna ett sådant intresse att ett deltagande från deras sida i en anordning med två fartyg erhålles. Det är min förhoppning, att förutsättningar skall kunna skapas för att — åtminstone på något längre sikt — få till stånd en dylik anordning genom ett vidgat internationellt samgående på området.

Med hänsyn till det anförda synes det mig lämpligt, att det får ankomma på Kungl. Maj:t att inom ramen för det föreslagna beloppet av 91 000 kr. besluta i fråga om antalet fartyg och om organisationen av tjänsten.

Vad angår bidraget till internationella kommissionen i Bryssel för sjö-

fartskongresser tillstyrker jag, att ytterligare 600 kr. ställes till förfogande för att bestrida den kostnad, som föranledes av höjda medlemsavgifter.

Bidraget till driften av vissa fyrar i Röda havet har för innevarande budgetår beräknats till 15 700 kr. Det har emellertid visat sig, att överenskommelsen angående fyrarna icke torde komma att omfattas av det antal ratificeringar, som vid tiden för överenskommelsens tillkomst väntades. Detta innebär, att Sveriges andel i de årliga driftkostnaderna kommer att öka. Mot den därutinnan gjorda kostnadsuppskattningen har jag icke något att erinra och tillstyrker, att ett till 24 000 kr. förhöjt belopp beräknas för ändamålet. Det bör här anmälas, att det för innevarande budgetår till bidrag till upprustningen av fyrarna anvisade delbeloppet å 61 000 kr. torde komma att behöva överskridas i motsvarande mån, eller med ca 32 000 kr.

Slutligen bör anslaget räknas upp med ett belopp om 337 600 kr. motsvarande de medel som för innevarande budgetår anvisats under tionde huvudtitelns anslag till bidrag till vissa internationella byråer m. m. för internationellt samarbete på sjöfartens område.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (115 000 + 396 000) 511 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 511 000 kr.

[103] 9. **Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Reservation vid budget- årets utgång
1961/62	50 000	82 200	15 000
1962/63	35 000		
1963/64 (förslag)	50 000		

Länsstyrelsen i Älvsborgs län (skr. 31/8 1962) hemställer — under hänvisning till en av statens geotekniska institut den 13 augusti 1962 upprättad promemoria i ämnet — att för fortsatt övervakning av stabilitetsförhållandena m. m. i Göta älvs dalgång måtte för nästa budgetår anvisas 30 000 kr.

Direktionen för statens geotekniska institut (skr. 5/11 1962) hemställer, att för bestridande av vissa kostnader för kontroll m. m. av Götaälvdalen beviljas ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Av *institutets promemoria* framgår i huvudsak följande. För slutförandet av stabilitetsundersökningen i Göta älvs dalgång har institutet t. o. m. budgetåret 1962/63 beviljats anslag med sammanlagt 1 305 000 kr. Under budgetåret 1961/62 har institutet utfört kompletterande borrhningar på sträckan Intagan—Torp, speciellt inom ett område vid Vesten, där ett ganska omfattande slätskred inträffade i november 1960 och där säker-

heten mot skred är låg. Mätning av markrörelser samt avläsning och registrering av grundvattentryck har fortgått och mätresultaten har använts vid bedömningen av stabilitetsförhållandena. Ytterligare porttrycksmätare har under året nedsatts vid Vesten, Torpa och Ellesbo. Vidare kommer kontrollen av markrörelser och variationer av grundvattentrycket att fortsättas. Institutet räknar även med att kunna fortsätta den tidigare verksamheten med upplysningar och rådgivning beträffande stabilitetsfrågor vid tilltänkta byggnadsområden m. m. Slutligen avser institutet att vid besiktningsresor utöva en viss allmän kontroll av stabilitetsförhållandena i älvdalen.

Beträffande verksamhetsåret 1963/64 anför institutet bl. a. följande. Även sedan slutrapporten över stabilitetsutredningen avgivits kommer en kontrollerande verksamhet beträffande stabilitetsproblemen i älvdalen att bli nödvändig. Bl. a. bör mätningen av markrörelser och grundvattentryck fortsättas ytterligare några år. Undersökningarna har av praktiska och ekonomiska skäl icke kunnat göras så ingående, att man med säkerhet kan avgöra, att alla områden med dålig stabilitet har upptäckts. Detta medför, att institutet även i fortsättningen måste räkna med att stå till tjänst med upplysningar och rådgivning beträffande grundens beskaffenhet vid de olika anläggningar som planeras och bygges i dalgången. Förfrågningarna är ofta av sådan karaktär att institutet icke kan begära ersättning.

Slutligen måste institutet upprätthålla viss inspektionsverksamhet med tillhörande resor. Det torde ingå i Götaälvskommitténs uppdrag att yttra sig över hur denna verksamhet i fortsättningen skall ordnas. I avvaktan på slutlig lösning i detta avseende föreslår institutet att verksamheten beträffande yttranden och inspektioner i Götaälvdalen fortgår i nuvarande omfattning. I den utsträckning, som kan bedömas erforderlig, bör härvid även expertis från Sveriges geologiska undersökning medverka inom samma anslagsram.

Kostnaden för angivna verksamhet beräknas uppgå till sammanlagt 30 000 kr., varav för mätning av markrörelser 8 000 kr., avläsning och registrering av grundvattentryck 7 000 kr. samt allmän kontroll, besiktningsresor m. m. 15 000 kr.

Länsstyrelsen meddelar, att promemorian underställts ledamöterna i Götaälvskommittén, vilka icke framställt några erinringar mot den.

Direktionen för statens geotekniska institut erinrar om att Götaälvskommittén i betänkande den 6 september 1962 rörande rasriskerna i älvdalen (SOU 1962: 48) bl. a. föreslagit, att institutet skall vara centralt organ för övervakning av stabilitetsförhållandena utmed älven. De arbetsuppgifter, som ansetts böra ombesörjas av institutet, är flera och mera omfattande än som angivits i institutets promemoria den 13 augusti 1962. Om de föreslagna åtgärderna för fortlöpande kontroll av stabilitetsförhållanden m. m.

kommer till utförande, blir det för budgetåret 1963/64 erforderliga anslaget större än som beräknats i promemorian.

Kommittén har rekommenderat bl. a., att institutet regelbundet inspekterar älvdalen, följer erosionsförloppet och utövar viss rådgivande verksamhet, att vissa geotekniska undersökningar fullföljes och att undersökningsresultaten sammanställs i ett speciellt arkiv.

De föreslagna uppgifterna för institutet kommer att vara flera år. Kostnaderna under budgetåret 1963/64 uppskattas — utöver de av länsstyrelsen i Älvsborgs län äskade medlen om 30 000 kr. — till 100 000 kr. Av detta belopp beräknas 45 000 kr. för uppföljning av erosionsförloppet uppströms L. Edet och för bearbetning av undersökningsmaterialet, 5 000 kr. för allmän inspektion av hela älvdalen två gånger under året, 30 000 kr. för undersökning av stabilitetsförhållandena inom områden, som av vissa skäl icke kunnat medtagas i den hittills utförda utredningen, 5 000 kr. för iordningställande av ett götaälvsarkiv och 15 000 kr. för diverse och oförutsett.

Departementschefen

Enligt tidigare uppgjort program skulle den s. k. definitiva etappen av stabilitetsutredningen i Götaälvdalen ha slutförts under budgetåret 1960/61. Medel om sammanlagt 85 000 kr. har emellertid ställts till förfogande under budgetåren 1961/62 och 1962/63 för utförande av ytterligare undersökningar, vilka ansetts särskilt angelägna.

Länsstyrelsen i Älvsborgs län har nu föreslagit, att 30 000 kr. anvisas för bl. a. fortsatta mätningar av markrörelser och grundvattentryck m. m. Vidare anses fortsatt upplysnings- och rådgivningsverksamhet erforderlig. Jag anser mig böra biträda förslaget om medelsanvisning till förevarande ändamål även för nästa budgetår.

Götaälvskommittén, vilken avgivit sitt betänkande rörande rasriskerna i Götaälvdalen efter länsstyrelsens anslagsframställning, föreslår bl. a. att geotekniska institutet skall fungera som centralt organ för en tilltänkt framtida övervakning av stabilitetsförhållandena utmed älvdalen. Då de arbetsuppgifter som kommittén föreslagit skola ankomma på institutet är flera och mera omfattande än som förutsattes vid tiden för länsstyrelsens framställning om medel för nästa budgetår, har institutet äskat ytterligare 100 000 kr.

Götaälvskommitténs betänkande, som avgivits till chefen för inrikesdepartementet, är f. n. föremål för remissbehandling, varför slutlig ställning till dess förslag också i den del det avser geotekniska institutets uppgifter ännu icke kan tagas. Med hänsyn till behovet av övervakning av stabilitetsförhållandena utmed älvdalen anser jag mig likväl böra förorda, att ett belopp om 20 000 kr. ställes till förfogande för nästa budgetår för att möjliggöra viss allmän kontroll och inspektion.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (35 000 + 15 000) 50 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m.*
för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kr.

[104] 10. **Viss beredskapsutrustning**

	Anslag
1961/62	1250 000
1962/63	150 000
1963/64 (förslag)	100 000

¹ Härav 150 000 kr. på tilläggsstat.

I skrivelse den 31 oktober 1962 har Sveriges Radio AB bl. a. hemställt att sammanlagt 100 000 kr. måtte anvisas till vissa närmare angivna ändamål.

Med hänsyn till skrivelsens innehåll torde någon närmare redogörelse icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Riksdagens vederbörande utskott torde få beredas tillfälle taga del av skrivelsen genom att denna tillhandahålles utskottet.

Departementschefen

Jag förordar, att för ändamål som avses i nämnda skrivelse förevarande anslag för nästa budgetår uppföres med (150 000—50 000) 100 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Viss beredskapsutrustning* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 kr.

Statens affärsverksfonder

[105] Underskott å statens järnvägars fond

Under återopande av vad jag anförte vid min anmälan av anslaget Driftbidrag till statens järnvägar (p. 98) hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbiddan på särskild proposition i ämnet, för *Statens järnvägars fond* för budgetåret 1963/64 beräkna ett underskott av 50 000 000 kr.

Luftfartsfonden

[106] Underskott å luftfartsfonden

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	18 300 000	15 123 000
1962/63	15 000 000	
1963/64 (förslag)	12 300 000	

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i 1962 års statsverksproposition (bil. 8) gjorda hemställan upptog riksdagen för luftfartsfonden å riksstaten för budgetåret 1962/63 ett underskott av 15 000 000 kr.

I skrivelse den 28 maj 1962 framlade luftfartsstyrelsen slutligt förslag till driftkostnadsstat för budgetåret 1962/63. I detta förslag beräknades utgifterna till 46 395 000 kr., medan inkomsterna vid oförändrade avgifter angavs till 28 500 000 kr., vilket skulle resultera i ett underskott om 17 895 000 kr.

Genom beslut den 28 juni 1962 fastställde Kungl. Maj:t i huvudsaklig överensstämmelse med styrelsens förslag driftkostnadsstat för luftfartsverket för budgetåret 1962/63. Staten slutade på 46 395 000 kr. och underskottet förutsattes i avbidan på aviserad reglering av vissa avgifter icke få överstiga 17 895 000 kr. I anslutning till staten fastställdes även personalförteckning för tjänstemän å ordinarie stat och för extra ordinarie tjänstemän i högre lönegrad än Ae 21. Härjämte meddelades vissa bestämmelser angående avlönings- och omkostnadsposterna av i huvudsak samma omfattning som gäller för statsförvaltningen i allmänhet. Genom beslut den 16 november 1962 i samband med förenämnda avgiftsreglering föreskrev Kungl. Maj:t att verkets utgifter under budgetåret 1962/63 ej utan Kungl. Maj:ts medgivande fick överstiga inkomsterna med mer än 16 800 000 kr.

Luftfartsstyrelsen

Med skrivelse den 19 september 1962 har luftfartsstyrelsen framlagt beräkningar rörande underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1963/64. Samråd i ärendet har skett med statskontoret utom vad gäller lönegradsfrågor.

1. Allmänt

Inledningsvis redogör luftfartsstyrelsen för pågående rationaliseringsundersökningar inom luftfartsverket samt berör verkets ekonomiska målsättning. Beträffande denna redogörelse torde få hänvisas till handlingarna.

Därefter behandlar styrelsen flygsäkerheten i privatflyget och anför i huvudsak följande.

Haverifrekvensen inom privatflyget har under de tre senaste åren visat en relativt större stegring än flygverksamhetens omfattning räknat i antal flygplan, flygförare och flygtimmar. Utvecklingen inger luftfartsstyrelsen som ansvarig myndighet i fråga om övervakning av även denna flygverksamhet allvarig oro, särskilt som styrelsen icke är utrustad med tillräckliga resurser för att fullgöra denna del av sina arbetsuppgifter. Det är emellertid av största betydelse, att effektiva åtgärder snarast vidtages för att reducera antalet luftfartsolyckor.

Statistiken över de luftfartsolyckor, som här avses, visar, att det övervägande antalet olyckor har sin grund i förarfel. De åtgärder, som måste vidtagas, bör därför i första hand inrikta sig på flygutbildningen, därvid den på grundutbildningen följande vidareutbildningen och övervakningen är särskilt viktig. Därest dessa arbetsuppgifter skulle fullgöras av luftfartsstyrelsen, erfordras en förhållandevis betydande personalförstärkning vid luftfartsinspektionen.

En alternativ lösning av detta betydelsefulla problem har nu yppat sig, i det att svenska aeroklubben (KSAK) erbjudit sig att genom sin organisation för en förhållandevis ringa ersättning övertaga och utföra vissa arbetsuppgifter på utbildnings- och övervakningsområdet, som egentligen bör ankomma på luftfartsstyrelsen. De förslag till dylika åtgärder, som avgivits av KSAK, har granskats inom luftfartsstyrelsen och bedömes tills vidare vara den lämpligaste lösningen av denna viktiga fråga. I fråga om lämpligheten av att till aeroklubben delegera vissa utbildnings- och övervakningsuppgifter hyser styrelsen icke någon tvekan.

I avvaktan på en framtida utredning angående behovet och förutsättningarna för en central flygutbildningsanstalt för bl. a. utbildning av flyglärare, bör enligt styrelsens åsikt åtgärder vidtagas för att höja nu tjänstgörande flyglärares standard och utjämna olikheter i den grundläggande flygutbildningen genom anordnande av kompletterande flyglärarkurser. Aeroklubben beräknar medelsbehovet för två under budgetåret 1963/64 anordnade kurser om vardera omkring 15 deltagare till sammanlagt 18 000 kr.

Efter en elevs grundläggande flygutbildning kräves vidareutbildning för utförande av mer kvalificerad flygning och för höjning av allmän standard och flygsäkerhet. För deltagande i hjälpflygverksamhet, bl. a. för skogsbrandbevakning och deltagande i frivilliga flygkåren, är en dylik vidareutbildning också nödvändig.

Flygskolor för vidareutbildning av privatflygare saknas. Den enda tänkbara formen för en ordnad vidareutbildning och systematisk flygtränning på tillräckligt bred bas anser styrelsen vara i flygklubbarnas regi. Härför kräves bl. a. tillgång inom klubbarna till verkligt kvalificerade motorflygchefer. KSAK beräknar medelsbehovet för tre under budgetåret 1963/64 på olika platser i landet anordnade motorflygchefskurser med sammanlagt omkring 36 deltagare till 15 000 kr.

Vidare kräves enligt styrelsens uppfattning ledning och övervakning av vidareutbildningen vid klubbarna. Inom KSAK bör därför inrättas en befattning som flygsäkerhetsinspektör. Denne kunde även svara för inspektion av de vid klubbarna anordnade flygskolorna. För budgetåret 1963/64 beräknas härför ett belopp av 30 000 kr.

2. Organisations- och personalfrågor

I fråga om nya tjänster och tjänsteförändringar har styrelsen bl. a. anfört följande avseende styrelsens avlöningspost.

Behovet av en ökad kapacitet i fråga om ekonomisk kontroll samt övervakning av de personalorganisatoriska frågorna motiverar att kanslibyrån tillföres en ny tjänst på ekonomisektionen som byrådirektör i lönegrad A 27 och en ny tjänst på personalsektionen som förste byråsekreterare i A 21.

Med hänsyn till att bl. a. flygtrafikens tekniska och kvantitativa utveckling medfört att ökade krav i olika avseenden ställes på trafikbyrån föreslås att byrån tillföres en ny tjänst som byråingenjör i A 19.

Beträffande marktjänstbyrån motiverar bl. a. inrikesflygets expansion att elektrosektionen tillföres en ny tjänst som verkmästare i A 15.

Ökningen av arbetsuppgifterna inom luftfartsinspektionen nödvändiggör enligt styrelsens uppfattning att luftvärdighetssektionen tillföres en ny tjänst som ingenjör i A 17. För viss typgranskning erfordras under ca tre år en högkvalificerad tekniker, som beräknas kunna förvärfvas mot ett årsarvode i storleksordningen 50 000 kr.

Med hänsyn till utrikessekreterariatets ökade arbetsbörda föreslås en utökning av personalstyrkan med en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång.

Beträffande biträdespersonalen hemställer styrelsen om medel för tre nya tjänster.

Slutligen föreslås i fråga om styrelsens avlöningspost ett antal lönegradsförändringar, för vilka kostnadsökningen beräknas till sammanlagt 41 000 kr.

Beträffande flygplatsorganisationens avlöningar föreslår styrelsen förutom vissa lönegradsförändringar, vilka skulle medföra en kostnadsökning av 29 000 kr., en ny tjänst som assistent vid Arlanda i Ae 17.

För innevarande budgetår har beräknats medel för anställning av 12 trafikledare från omkring den 1 november 1962. Härigenom kommer kostnaderna för dessa befattningshavare att belasta endast en del av budgetåret 1962/63 men hela budgetåret 1963/64. Den härav uppkommande merkostnaden för sistnämnda budgetår beräknas till ca 70 000 kr.

Under senare år har ett antal kollektivavtalsanställda vid flygplatserna överförts till löneplansanställning. Styrelsen föreslår nu, att ytterligare ett tiotal sådana anställda, som länge varit i verkets tjänst, får löneplansanställning. En bokföringsmässig uppräknning av posten Flygplatsorganisationen: Avlöningar bör därför göras med 140 000 kr., medan posten Underhåll m. m. av flygplatser bör nedräknas med samma belopp.

Genom organisationsförändringar och rationaliseringsåtgärder beräknas det bli möjligt att indraga ett antal tjänster vid flygplatserna. Härigenom

beräknas avlöningskostnaderna minska med ca 55 000 kr. Om därjämte, såsom föreslagits, en förste trafikexpeditör överföres till luftfartsstyrelsen, kan flygplatsorganisationens avlöningspost nedräknas med 76 000 kr.

3. Beräkning av underskottet för budgetåret 1963/64

Efter en avvägning av de olika medelsbehoven samt under beaktande av angelägenheten av att hålla underskottet på luftfartsfonden så lågt som möjligt har styrelsen uppgjort följande beräkning av inkomster och utgifter för budgetåret 1963/64. De beräknade inkomsterna samt utgifterna enligt den fastställda staten för innevarande budgetår har medtagits som jämförelse.

	1962/63	1963/64
	tusental kronor	
Inkomster		
1. Hyror och arrenden	5 900	6 200
2. Trafikinkomster	20 700	23 200
3. Besiktningavgifter m. m.	650	700
4. Diverse inkomster	1 250	1 500
	Summa	
	28 500	31 600
Utgifter		
1. Luftfartsstyrelsen: Avlöningar	3 917	4 433
2. Luftfartsstyrelsen: Omkostnader	599	702
3. Flygplatsorganisationen: Avlöningar	11 325	11 949
4. Flygplatsorganisationen: Omkostnader	1 543	1 809
5. Underhåll m. m. av flygplatser	5 590	5 900
6. Hyres- och arrendeavgifter m. m.	380	380
7. Stationstjänst	1 300	1 625
8. Underhåll och drift av radioanläggningar och tele- utrustning	10 135	11 750
9. Utgifter för väderlekstjänst	3 856	4 275
10. Sveriges bidrag till ICAO m. m.	650	665
11. Pensionskostnader	935	1 110
12. Diverse utgifter	215	262
13. Avsättning till värdeminskningskonto	5 950	6 440
14. Ersättning till flygvapnet	—	150
15. Oförutsett	—	500
	Summa	
	46 395	51 950
	Underskott	
	17 895	20 350

I anslutning till beräkningarna anför styrelsen bl. a. följande.

Inkomsterna

Styrelsen har med hänsyn bl. a. till de faktiska inkomsterna under budgetåret 1961/62 samt prognosen för innevarande budgetår, som förutser ett belopp av 28 500 000 kr., vid sina inkomstberäkningar för budgetåret 1963/64 uppskattat ökningen för detta budgetår till sammanlagt 3 100 000 kr. Posten Hyror och arrenden har därvid uppräknats med 300 000 kr., beroende på förväntade ökade s. k. genomströmningsavgifter. Posten Trafikinkomster har uppräknats med 2 500 000 kr. Till grund för denna uppräkning ligger i första hand en extrapolation av den under nyss tillämpliga budgetår konstaterade ökningen av passagerarfrekvensen, vilken beräknas medföra en ökning av passageraravgifterna med 600 000 kr. Erfarenhetsmässigt finnes vidare ett visst samband mellan landningsavgifter och passagerarantal. Bl. a. med ledning härav har landningsavgifterna uppräknats med 1 200 000 kr. Belysningsavgifterna står i sin tur erfarenhetsmässigt i viss relation till landningsavgifterna och har uppräknats med 200 000 kr. I övrigt har under rubriken Trafikinkomster inkomsterna av stationstjänst uppräknats med 400 000 kr. och inkomsterna av bagagesorteringsanläggningen på Arlanda med 100 000 kr. Posten Diverse inkomster ökar med 250 000 kr., varav ca hälften beror på beräknade ökade inkomster från s. k. taxfree shops.

Utgifterna

1. Posten Luftfartsstyrelsen: Avlöningar har uppräknats med 516 000 kr. Härav hänför sig 260 000 kr. till inrättandet av nya tjänster samt 41 000 kr. till uppflyttande av vissa tjänster. Vidare är ett belopp av 78 000 kr. beräknat för löneklassuppflyttningar, befordringar enligt reglerad befordringsgång och andra automatiska kostnadsökningar, 7 000 kr. till ökning å delposten till kompensation för höjda folkpensionsavgifter samt 70 000 kr. som merkostnad för att den redan beslutade lönehöjningen till statstjänstemännen per den 1 januari 1963 kommer att drabba hela budgetåret 1963/64. Slutligen bör posten uppräknas med 40 000 kr. avseende ökade kostnader för examensprov för erhållande av luftfartscertifikat samt med 20 000 kr. för besiktningsarvoden till personer utom luftfartsverket. Motsvarande belopp beräknas inflyta under inkomstposten Besiktningsavgifter m. m.

2. Under rubriken Luftfartsstyrelsen: Omkostnader räknar styrelsen med en ökning av 103 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Härav hänför sig 23 000 kr. till ökade telefon- och telegramkostnader. Resekostnaderna beräknas stiga med 10 000 kr. på grund av erforderlig ökad resevolym. Delposten Publikationstryck bör uppräknas med 36 000 kr. avseende kostnader för en ny flygkarta över Sverige. Slutligen uppräknas delposten Arbetsgivarbidrag till den allmänna sjukförsäkringen med 15 000 kr.

3. Utgifterna under rubriken Flygplatsorganisationen: Avlöningar beräknas stiga med 624 000 kr. Härav belöper sig 99 000 kr. på uppflyttningar av trafikledartjänster m. m. och ökade avlöningskostnader för ett antal trafikledare på grund av att anställningen utökas till att omfatta hela budgetåret 1963/64, 22 000 kr. på en ny tjänst som assistent vid Arlanda samt 140 000 kr. på inrättandet av lönegradsplacerade tjänster för

kollektivavtalsanställd personal. Automatiska kostnadsökningar såsom löneklassuppflyttningar, vissa befordringar m. m., beräknas till 141 000 kr., ökad kompensation för höjda folkpensionsavgifter till 10 000 kr. och ökat obekvämlighetsstillägg till 100 000 kr. Slutligen åtgår ett belopp av 188 000 kr. som merkostnad för att redan beslutad lönehöjning till statstjänstemännen per den 1 januari 1963 kommer att drabba hela budgetåret 1963/64. Till följd av indragning av vissa tjänster uppkommer en utgiftsminskning av 76 000 kr.

4. Inom posten Flygplatsorganisationen: Omkostnader räknar luftfartsstyrelsen med en ökning av 266 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Delposten Reseersättningar m. m. måste uppräknas med 40 000 kr., varav 15 000 kr. avser besiktningsorganisationens resekostnader. Beloppet återflyter under inkomstposten Besiktningsavgifter m. m. Av ökningen i övrigt på delposten belöper sig 20 000 kr. på ökade rese-, omstationerings- och flyttningssättningskostnader för flygsäkerhetstjänstens personal. Telefon- och telegramkostnader uppräknas med 82 000 kr., varav 76 000 kr. avser inträdesavgift för ny telefonväxel på Arlanda. Delposten Renhållning och städning måste uppräknas med 50 000 kr., varav 35 000 kr. avser den blivande trafikledningsbyggnaden på Arlanda och 15 000 kr. ökade städningspriser och tillkomsten av ett antal smärre städningsobjekt. Delposten Övriga expenser beräknas öka med 20 000 kr. på grund av ökad trafik och tillkomsten av nya flygplatser. Arbetsgivarbidraget till den allmänna sjukförsäkringen beräknas öka med 17 000 kr. För anskaffning av inventarier för vissa flygplatser beräknas en ökning av 45 000 kr. till 145 000 kr., varav 110 000 kr. för trafikledningsbyggnaden och 15 000 kr. för andra lokaler på Arlanda.

5. Posten Underhåll m. m. av flygplatser undergår — sedan hänsyn tagits till att viss kollektivavtalsanställd personal såsom i det föregående angivits lönegradsplaceras — en ökning med 310 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Härav belöper sig 40 000 kr. på nu kända lönehöjningar för kollektivavtalsanställd personal och 40 000 kr. på ökade drivmedelspriser och höjning av den allmänna varuskatten. Ianspråktagandet av tvärbanan m. m. på Arlanda beräknas draga en merkostnad av 100 000 kr. Efter tillbyggnad av stationsbyggnaden på Torslanda tillkommer ökade driftkostnader med 10 000 kr., samt efter ombyggnaden av Karlstads flygplats ävenledes 10 000 kr. Återstoden 110 000 kr. belöper sig på ökade allmänna driftkostnader på grund av längre öppethållningstider, dyrare varor och tjänster, kortare arbetstid etc.

6. Posten Hyres- och arrendeavgifter m. m. upptages med samma belopp, som anvisats för innevarande budgetår, eller 380 000 kr.

7. Posten Stationstjänst undergår en ökning med 325 000 kr. Härav avser 175 000 kr. ökade allmänna driftkostnader och 125 000 kr. stegrade kostnader på grund av trafikutvecklingen. Återstoden, 25 000 kr., utgör hyra för av stationstjänsten disponerat utrymme i SAS' Hagaterminal, vilket belopp återflyter genom debitering av vederbörligt flygföretag. Ökningen under posten uppväges av motsvarande beräknade inkomstökning.

8. Posten Underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning utvisar en ökning med 1 615 000 kr. Den ojämförligt största ökningen, 1 505 000 kr., faller på radioanläggningar. Av detta belopp utgör 329 000 kr. ökade kapitalkostnader och 591 000 kr. ökning på grund av nyanställning av teknisk personal, generell löneökning och löneklassuppflyttningar. Återstoden 585 000 kr. hänför sig till ett ökat antal underhållsobjekt och

fördelar sig med 250 000 kr. på provutrustning för navigationshjälpmedel m. m., 175 000 kr. på elektrisk kraft och radiorör, 130 000 kr. på underhållsmateriel, inköp av bilar och avskrivning av förrådskapital samt 30 000 kr. på diverse kostnadsökningar beroende på verksamhetens ökade omfattning.

Ökningen av kostnaderna för teleutrustning utgör 110 000 kr. Av detta belopp hänför sig 16 000 kr. till en ny teleprinterförbindelse Bromma—Jönköping. Erforderlig ändrad ledningsdragning för manöverledning för fristående VHF-stationer drager en kostnad av 13 300 kr. Nyttillkommande telexutrustningar medför en kostnadsökning med 27 000 kr. Slutligen ökar kostnaderna för telefonledningar med 31 500 kr. på grund av nya telefonförbindelser Sundsvall/Härnösand—Örnsköldsvik och Umeå—Skellefteå—Luleå vilka ingår i planen för utrustningen av norrlandsflygplatserna.

9. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut (SMHI) har vid tiden för dessa beräkningars uppgörande preliminärt angivit kostnaderna under posten Utgifter för väderlekstjänst till ett sammanlagt belopp av ca 4 275 000 kr. Flygväderlekstjänsten är för närvarande föremål för en utredning under statskontorets medverkan och luftfartsstyrelsen kan förden skull icke i detta sammanhang för sin del taga ställning till beloppets storlek. Styrelsen hänvisar till vad som i detta hänseende kommer att anföras i SMHI:s petita.

10. För posten Sveriges bidrag till ICAO m. m. beräknar luftfartsstyrelsen en ökning med 15 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Ökningen hänför sig till gemensam finansiering (joint support) av flygsäkerhetstjänsten på Island. Under denna utgiftspost upptages sålunda ett belopp av 665 000 kr.

11. Posten Pensionskostnader har uppräknats med 175 000 kr., huvudsakligen på grund av ökade utgifter för den allmänna tjänstepensioneringen.

12. För posten Diverse utgifter beräknar styrelsen en ökning med 47 000 kr. i förhållande till innevarande budgetår. Härvid har, såsom i det föregående omnämnts, beräknats 63 000 kr. för flygsäkerhetsfrämjande åtgärder. För luftfartsstyrelsens medverkan i viss omfattning i en flygvapenövning hösten 1963 erfordras för materiel- och andra kostnader ca 30 000 kr. Å andra sidan utgår det engångsbelopp om 55 000 kr., som upptagits för innevarande budgetår för mötande av vissa skadeståndskrav på luftfartsverket.

13. Storleken av posten Avsättning till värdeminskningsskonto bestämmes av den investeringsverksamhet, som enligt i vederbörlig ordning fattade beslut beräknas förekomma inom luftfartsverket under innevarande budgetår.

14. För ersättning till flygvapnet för civilt utnyttjande av militära flygplatser enligt förslag till avtal beräknas ett belopp av 150 000 kr.

15. Liksom föregående år har ett belopp upptagits för nu oförutsebara utgifter, vilket belopp bör stå till Kungl. Maj:ts förfogande om och i den mån förhållandena vid uppgörandet av driftkostnadsstaten för nästa budgetår skulle kräva förstärkning av någon eller några av angivna utgiftsposter. Beloppet har denna gång upptagits till 500 000 kr.

De beräkningar av underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1963/64, som luftfartsstyrelsen verkställt, slutar sålunda på ett belopp av 20 350 000 kr., utgörande skillnaden mellan utgifter, beräknade till 51 950 000 kr., och inkomster, uppskattade till 31 600 000 kr. Då underskottet för inne-

varande budgetår i samband med fastställandet av driftkostnadsstaten beräknats till 17 895 000 kr., innebär detta en ökning av underskottet med 2 455 000 kr.

Departementschefen

I 1962 års statsverksproposition redogjorde jag bl. a. för vidtagna och planerade åtgärder i syfte att förbättra luftfartsverkets ekonomi. Som ett led i dessa ansträngningar borde en genomgång verkställas av hela luftfartsverkets organisation i kostnadsbesparande och effektivitetshöjande syfte. När det gällde luftfartsverkets intäktssida syntes med hänsyn till bl. a. den fortgående standardökningen beträffande markorganisationens tjänster och anordningar liksom till utvecklingen av den allmänna prisnivån ej oväsentliga avgiftshöjningar motiverade. Frågan om dylika höjningar skulle framdeles underställas Kungl. Maj:ts prövning. I det aktuella sammanhanget ansåg jag mig böra räkna med att luftfartsfondens underskott skulle genom möjliga rationaliseringsåtgärder och avgiftshöjningar kunna reduceras till storleksordningen 15 mkr. för budgetåret 1962/63. Genom beslut den 28 juni 1962 fastställde Kungl. Maj:t driftkostnadsstat för luftfartsverket och i denna upptogs driftkostnaderna till 46 395 000 kr. I avbidan på beslut om reglering av vissa avgifter maximerades underskottet till 17 985 000 kr. för budgetåret 1962/63.

Förenämnda rationaliseringsundersökning, som handhas av statskontoret i samråd med luftfartsstyrelsen, har i smärre delar redovisats till Kommunikationsdepartementet. Resultatet av undersökningarna i stort torde emellertid ej föreligga förrän hösten 1963.

Genom beslut av Kungl. Maj:t den 16 november 1962 genomfördes efter samråd med berörda departement i Danmark och Norge en höjning av passageraravgifterna. I Sverige höjdes avgiften i utomnordisk trafik från 5 till 15 kr. och i nordisk och inrikes trafik från 5 till 10 kr. De nya avgifterna i internationell trafik trädde i kraft den 1 januari 1963 och den höjda inrikesavgiften skall tillämpas från den 1 april 1963. I sammanhanget har även viss justering av de s. k. genomströmningsavgifterna beslutats. De nämnda avgiftsförändringarna beräknas medföra en ökning av luftfartsverkets intäkter vid nuvarande trafikomfattning med 7,5 mkr. för helt år. För innevarande budgetår skulle resultatförbättringen bli ca 3 mkr. Med hänsyn till att inbetalningen av avgifterna från flygföretagen till luftfartsverket sker i efterskott, beräknas emellertid det kassamässiga tillskottet för innevarande budgetår stanna vid ca 1,1 mkr. Det budgetmässiga underskottet på luftfartsfonden kan till följd härav för budgetåret 1962/63 i dagens läge uppskattas till 16 800 000 kr.

Trots de genomförda avgiftshöjningarna och den ytterligare resultatförbättring som kan bli följden av pågående rationaliseringsundersökningar torde det dock vara realistiskt att räkna med att luftfartsverket under rätt

lång tid framöver kommer att redovisa ej oväsenliga underskott. Mot bakgrunden bl. a. härav har jag den 16 november 1962 erhållit Kungl. Maj:ts bemyndigande att tillkalla särskilda sakkunniga för att utreda luftfartsverkets framtida ställning m. m.

För nästa budgetår uppskattar luftfartsstyrelsen fondens driftkostnader till 51 950 000 kr., innebärande en ökning i förhållande till luftfartsverkets stat för innevarande budgetår med 5 555 000 kr. Inkomsterna beräknas vid oförändrade taxor samtidigt öka med 3 100 000 kr. till 31 600 000 kr. Fondens underskott för budgetåret 1963/64 skulle följaktligen komma att uppgå till 20 350 000 kr.

Av utgiftsökningen hänför sig bl. a. ca 1 150 000 kr. till avlöningsanslagen, 300 000 kr. till underhåll av flygplatser, 1 600 000 kr. till underhåll och drift av radioanläggningar och teleutrustning samt 500 000 kr. till avsättning till värdeminskningsskonto. Vidare har upptagits en post om 500 000 kr. för oförutsedda utgifter.

Beträffande styrelsens organisation biträder jag förslagen om inrättande av en tjänst som byrådirektör i Ae 27 på kanslibyrån, en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 på kanslibyrån, en tjänst som ingenjör i Ae 17 på luftfartsinspektionen samt överflyttning av en tjänst som förste trafikexpeditör i Ae 13 från flygplatsorganisationen till styrelsen. Vidare tillstyrker jag att medel beräknas till en ny kontorsbiträdestjänst i högst Ae 5, till ökade kostnader för examensprov, till besiktningsarvoden åt personer utanför styrelsen samt till anlitan av utomstående specialister för viss tidsbegränsad typprövning. Styrelsens övriga förslag om nya tjänster och förändring av tjänster är jag ej beredd tillstyrka. Mina ställningstaganden avseende styrelsens avlöningspost innebär att kostnadsökningen kan beräknas till ett belopp, som med 131 000 kr. understiger den av styrelsen föreslagna höjningen.

I fråga om flygplatsorganisationens avlöningar tillstyrker jag, förutom vissa automatiska kostnadsökningar, en ny tjänst som assistent i Ae 17 vid Arlanda flygplats. Styrelsens förslag om vissa lönegradsuppflyttningar är jag icke beredd att biträda, vilket innebär att ökningen på förevarande post blir 29 000 kr. mindre än vad styrelsen föreslagit.

För underhåll m. m. av flygplatser anser jag att den av styrelsen föreslagna utgiftsökningen bör kunna begränsas och jag beräknar därför för nämnda ändamål ett belopp som är 150 000 kr. lägre än vad styrelsen upptagit.

Med hänsyn till mitt ställningstagande till berörda anslag under Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut upptar jag utgiftsökningen för väderlekstjänsten till 248 000 kr. eller till ett 171 000 kr. lägre belopp än styrelsen beräknat.

Under posten diverse utgifter har luftfartsstyrelsen föreslagit bidrag om inalles 63 000 kr. till svenska aeroklubben (KSAK) för anordnande av flyg-

utbildningskurser och för anställande av en flygsäkerhetsinspektör. Enligt min mening ger utredningen i ärendet icke tillräckligt underlag för ett ställningstagande i frågan. Förslaget aktualiserar spörsmålet om finansieringen av luftfartsinspektionens verksamhet liksom även behovet av klara gränslinjer mellan den statliga inspektionsmyndigheten och den verksamhet som skall kontrolleras ur säkerhetssynpunkt. Enligt min mening bör en prövning av dessa spörsmål lämpligen ingå i det uppdrag som lämnats förenämnda utredning rörande luftfartsverkets framtida ställning. Jag ämnar därför senare föreslå Kungl. Maj:t att uppdraga åt utredningen att överväga även dessa frågor. Om det befinnes erforderligt — med hänsyn bl. a. till flygsäkerheten på här ifrågavarande område samt till inspektionens möjligheter att fullgöra sina instruktionsmässiga uppgifter — bör utredningen utan att avvakta resultatet av utredningens arbete i övrigt framlägga särskilt förslag i denna del.

Jag är således ej beredd att förorda något bidrag till KSAK för nästa budgetår. Då jag vidare ej ansett mig böra tillstyrka särskilda medel för styrelsens deltagande i viss flygvapenövning upptar jag för posten diverse utgifter ett belopp som med 93 000 kr. understiger styrelsens beräkning.

De av mig nu förordade reduceringarna av styrelsens medelsberäkningar uppgår till sammanlagt 574 000 kr. I övrigt tillstyrker jag styrelsens förslag. Vid bifall härtill kan luftfartsverkets utgifter för nästa budgetår, inklusive posten till oförutsedda utgifter, beräknas öka i förhållande till innevarande budgetårs driftkostnadsstat med i avrundat tal 5 000 000 kr. Totalt skulle därmed verkets driftkostnader beräknas till (46 395 000 + 5 000 000) ca 51 400 000 kr.

Inkomsterna för nästa budgetår har i styrelsens petita vid oförändrade avgifter beräknats öka med 3,1 mkr. i jämförelse med de uppskattningar för innevarande budgetår som gjordes i samband med fastställandet av verkets driftkostnadsstat. Sedan hänsyn tagits till jämväl de avgiftsjusteringar, som jag närmare redogjort för i det föregående, kan intäkterna för nästa budgetår beräknas öka med ytterligare 7,5 mkr. till ca 39,1 mkr. Underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1963/64 torde sålunda kunna upptagas till (51,4—39,1) 12,3 mkr. Jag förutsätter, att den noggranna avvägningen av de olika utgiftsposterna, liksom hittills varit fallet, får ankomma på Kungl. Maj:t att verkställa, sedan styrelsen under våren 1963 ingivit sina definitiva förslag till driftkostnadsstat.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för *Luftfartsfonden* å riksstaten för budgetåret 1963/64 upptaga ett underskott av 12 300 000 kr.

KAPITALBUDGETEN

[107] Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

I 1962 års statsverksproposition (bil. 8) framlades investeringsplaner för huvuddelen av de under kommunikationsdepartementet hörande kapitalfonderna, nämligen postverkets, televerkets, statens järnvägars och statens vattenfallsverks fonder, luftfartsfonden samt väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond. En motsvarande redovisning för dessa fonder gällande budgetåren 1961/62—1963/64 lämnas i det följande. För budgetåret 1963/64 framlägges även en sammanfattande redogörelse för investeringarna i övrigt såvitt avser kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten.

Investeringsutfall under budgetåret 1961/62

I följande tabell redovisas de anslagsmedel, som under det gångna budgetåret stått till förfogande, och den omfattning, i vilken de tagits i anspråk. Enligt beräkningarna i nyssnämnda statsverksproposition skulle medelsförbrukningen på kommunikationsverkens investeringsanslag uppgå till ca 1 187 mkr. under budgetåret 1961/62. De sammanlagda faktiska investeringsutgifterna har emellertid, som tabellen visar, stannat vid ca 1 158 mkr. och således underskridit de beräknade utgifterna med ca 29 mkr.

Utfallet för budgetåret 1961/62

Utfallet för budgetåret 1961/62	Ingående behållning	Anvisade anslag	Medelsförbrukning beräknad i prop. 1962:1 faktisk miljoner kronor		Utgående behållning
<i>Ramreglerade investeringar</i>					
Postverket	5,7	4,5	5,5	5,5	4,7
Televerket	25,7	284,6	285,0	285,0	25,3
Statens järnvägar	37,7	321,8	326,0	315,9	43,6
Vattenfallsverket	50,9	429,2	450,0	445,5	34,6
Luftfartsverket	0,4	8,0	7,2	7,2	1,2
Förrådsfonden	3,9	39,7	40,0	39,0	4,6
Summa	124,3	1 087,8	1 113,7	1 098,1	114,0

	Ingående behållning	Anvisade anslag	Medelsförbrukning beräknad faktisk i prop. faktisk 1962: 1		Utgående behållning
			miljoner kronor		
<i>Övriga investeringar</i>					
Televerket	6,3	29,0	32,7	33,8	1,5
Statens järnvägar	0,5	—	—	—	1 0,5
Vattenfallsverket	8,1	14,0	22,1	13,1	9,0
Luftfartsverket	16,0	4,0	17,9	12,6	7,4
Förrådsfonden	—	1,0	0,5	0,5	0,5
Summa	30,9	48,0	73,2	60,0	18,9
Totalsumma	155,2	1 135,8	1 186,9	1 158,1	132,9

De största avvikelserna i absoluta tal mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning för de ramreglerade investeringarna faller på statens järnvägar (— 10,1 mkr.) och vattenfallsverket (— 4,5 mkr.). Vad angår statens järnvägar har den lägre medelsförbrukningen förklarats bero på bl. a. att en planerad beställning av en ny tågfarja uppskjutits samt att arbetena på vissa andra nyanläggningar icke kunnat påbörjas eller drivas i planerad omfattning. För vattenfallsverkets del beror avvikelsen så gott som helt på att det på tilläggsstat erhållna anslaget till atomenergianläggningar, avsett för Marvikens kraftstation, inte kom att utnyttjas fullt.

För de icke ramreglerade investeringarna faller den största avvikelsen mellan beräknad och faktisk medelsförbrukning på vattenfallsverket (— 9 mkr.). Avvikelsen hänför sig till en eftersläpning — i förhållande till tidigare beräkning — beträffande arbetena med uppförande av förvaltningsbyggnaden för vattenfallsstyrelsen.

Anslagsbehållningarna har minskat med ca 22 mkr.

Budgetåret 1962/63

I fjolårets investeringsplan för kommunikationsverken framhölls, att en ytterligare stegring av affärsverkens investeringar var välmotiverad. En hög investeringsnivå krävdes bl. a. för att den i stort sett ökande efterfrågan på verkens tjänster skulle kunna tillgodoses. Vidare var en omfattande investeringsverksamhet ett avgörande villkor för strävandena att förbilla och effektivisera driften. Dock talade bl. a. planerings- och projekteringsläget för en viss begränsning i kommunikationsverkens investeringar i förhållande till verksamheternas förslag.

Utifrån nämnda utgångspunkter förordades för budgetåret 1962/63 ett totalt rambelopp av 1 128,5 mkr., vilket jämfört med det föregående budgetåret innebar en ökning med 25 mkr. För övriga investeringar beräkna-

¹ Reservation på anslaget till förvärv av Stockholm—Roslagens järnvägar regleras över titeln lånemedel.

des en medelsförbrukning av 49,5 mkr., varav 31,5 mkr. för ljud- och televisionsradioanläggningar samt radioanläggningar för luftfarten, 6,5 mkr. för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad, 11,0 mkr. för storflygplats och 0,5 mkr. för inköp av grustag.

I följande tabell redovisas dels de beräkningar över medelsförbrukningen som verkställdes våren 1962 samt dels den investeringsomslutning man f. n. kan emotse.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1962/1963

	Beräknat våren 1962	Beräkningar hösten 1962
	miljoner kronor	
<i>Ramreglerade investeringar</i>		
Postverket	6,5	6,5
Televerket	325,0	328,0
Statens järnvägar	315,0	315,0
Vattenfallsverket	433,0	436,0
Luftfartsverket	7,5	7,8
Förrådsfonden	43,0	46,3
	Summa	1 130,0
		1 139,6
<i>Övriga investeringar</i>		
Televerket	33,5	35,3
Statens järnvägar	—	—
Vattenfallsverket	6,5	15,5
Luftfartsverket	11,0	15,5
Förrådsfonden	0,5	0,5
	Summa	51,5
		66,8
	Totalsumma	1 181,5
		1 206,4

I fråga om de rambegränsade investeringarna har för televerket, vattenfallsverket och förrådsfonden medgivits ramhöjningar om resp. 3,0, 3,0 och 3,3 mkr. i syfte att förbättra sysselsättningsläget på vissa orter. Vidare torde luftfartsverkets ram böra ökas med 0,3 mkr. för att en utbyggnad av Torslanda flygplats skall kunna påbörjas innevarande budgetår. Totalt kan således de ramreglerade investeringarna beräknas uppgå till 1 139,6 mkr. för innevarande budgetår.

Även beträffande de icke ramreglerade investeringarna har vissa förskjutningar ägt rum, sedan beräkningarna förra året verkställdes. Sålunda upptages nu investeringarna för televerket, sedan ytterligare medel anvisats för vissa arbeten i sysselsättningsstödande syfte, med ett belopp som överstiger beräkningarna våren 1962 med 1,8 mkr. Vattenfallsverkets och

luftfartsverkets investeringar ökar i förhållande till de tidigare beräkningarna med resp. 9 mkr. och 4,5 mkr. Posten övriga investeringar uppföres därför totalt med 66,8 mkr.

För kommunikationsverken upptages alltså sammanlagt (1 139,6 + 66,8) 1 206,4 mkr., vilken summa överstiger det för ett år sedan beräknade beloppet med 24,9 mkr.

Budgetåret 1963/64

Affärsverksfonderna och förrådsfonden

I huvudsaklig överensstämmelse med vad som föreslogs i 1962 års statsverksproposition koncentreras investeringsanslagen för nästa budgetår till i stort sett ett kollektivanslag för varje fond. I samband härmed förordas att den nuvarande uppdelningen på ramreglerade och icke ramreglerade anslag slopas. En närmare presentation av ifrågavarande ändringar i anslagsredovisningen lämnas i det följande under rubriken Anslagsberäkningar för budgetåret 1963/64.

För budgetåret 1963/64 föreslår verksstyrelserna investeringar om sammanlagt 1 257 mkr., vilket i jämförelse med de under våren 1962 för riksdagen framlagda beräkningarna för innevarande budgetår skulle innebära en ökning med 76 mkr. Beträffande de olika verken föreslås ökringar för postverket, televerket, statens järnvägar och förrådsfonden med resp. 4, 74, 17 och 10 mkr. För vattenfallsverket och luftfartsverket föreslås minskningar av investeringsomslutningen med resp. 26 och 3 mkr.

Vid en avvägning utifrån olika synpunkter har jag ansett mig böra för nästa budgetår under ifrågavarande fonder räkna med en total medelsförbrukning av 1 204,5 mkr., innebärande en ökning med 23 mkr. i förhållande till beräkningarna för innevarande budgetår i 1962 års statsverksproposition samt propositionerna nr 75 och 120. Mitt förslag innebär, att jämfört med den för innevarande budgetår i förenämnda propositioner beräknade medelsförbrukningen postverkets, televerkets och förrådsfondens investeringar uppräknas med resp. 3,5, 53,0 och 3,0 mkr. För vattenfallsverket och luftfartsverket har minskningar med resp. 27,5 och 9,0 mkr. ansetts möjliga. Medelsförbrukningen för statens järnvägars investeringar upptas med ett oförändrat belopp.

I den inledande översikten har jag lämnat en sammanfattande redogörelse för investeringsbehovet inom de olika verken samt i korthet berört inriktningen av investeringarna för nästa budgetår.

Den för budgetåret 1963/64 förordade investeringsverksamheten framgår av följande tabell. Som jämförelse har i tabellen även upptagits siffrorna för den år 1962 i nyssnämnda propositioner beräknade medelsförbrukningen för motsvarande investeringar under budgetåret 1962/63.

Beräknad medelsförbrukning budgetåret 1963/64

	1962/63 Enl. prop. 1962: 1 m. m.	1963/64 Verkens förslag	1963/64 Förordat av dep.ch.
	miljoner kronor		
Postverket	6,5	10,8	10,0
Televerket, exklusive rundradio	327,7	401,0	380,0
Televerket, rundradio	30,8	31,5	31,5
Statens järnvägar	315,0	331,9	315,0
Vattenfallsverket	439,5	413,0	412,0
Luftfartsverket	18,5	15,1	9,5
Förrådsfonden	43,5	53,6	46,5
Summa	1 181,5	1 256,9	1 204,5

Kommunikationsverkens totala medelsförbrukning skulle alltså för nästa budgetår uppgå till 1 204,5 mkr. att jämföras med för budgetåret 1962/63 under förra våren beräknade 1 181,5 mkr., vilket innebär en ökning med 23 mkr.

Övriga kapitalinvesteringar

Under statens allmänna fastighetsfond föreslås för nästa budgetår bl. a. fortsatta arbeten på radio- och televisionshusen i Stockholm och på kontorshuset i kvarteret Murmästaren i Stockholm, hyggnadsarbeten för statens bilinspektion samt fortsatta saneringsarbeten inom Djurgårdsstaden i Stockholm. Dessutom upptas investeringsmedel till säkerhetsanstalter för sjöfarten, till vilket ändamål anslag tidigare anvisats under handelsdepartementets kapitalbudget.

De totala anslagen under fastighetsfonden kommer vid bifall till mina förslag att uppgå till 37,9 mkr. att jämföras med 19,1 mkr. för innevarande budgetår. Anslagen ökar alltså med 18,8 mkr.

Under kommunikationsdepartementets kapitalbudget upptas vidare anslag om 7,5 mkr. för garanti till Aktiebolaget Aerotransport, 0,3 mkr. till förskott för regionplanering samt ett formellt belopp till statens lånefond för den mindre sjöfarten. Även det sistnämnda anslaget har överförts från handelsdepartementets till kommunikationsdepartementets kapitalbudget.

Anslagsberäkningarna för budgetåret 1963/64

I 1962 års statsverksproposition (bil. 2 p. 7) förordades att de olika investeringsanslagen under varje kapitalfond skulle sammanslås till i huvudsak ett enda kollektivanslag. Förutom dessa kollektivanslag borde särskilda anslag behållas för dels sådana investeringar som avskrivs över driftbudgeten, dels ljudradio- och televisionsinvesteringarna, dels ock in-

¹ Härav ett preliminärt beräknat belopp för Marvikens atomkraftstation av 28,5 mkr.

vesteringarna i radioanläggningar för luftfarten. På resp. kollektivanslag skulle en viss marginal utöver ramen finnas tillgänglig för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Riksdagen hade ej något att erinra mot det framlagda förslaget.

Berörda affärsverk samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, såvitt avser investeringarna i verkets förrådsfond, har i sina petita för budgetåret 1963/64 beaktat vad föredraganden i berörda avseende anfört och i enlighet härmed i stort sett äskat ett enda kollektivanslag för sina resp. investeringar. Vid de ytterligare överväganden som skett inom berörda departement beträffande anslagsredovisningen har det befunnits ändamålsenligt att låta samtliga investeringar avseende berörda affärsverksfonder och väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond ingå i ett enda kollektivanslag för varje fond. För televerkets fond bör emellertid även ett särskilt kollektivanslag upptas för investeringarna avseende ljudradio och television. Någon anledning att skilja mellan ramreglerade och icke ramreglerade anslag torde icke längre finnas, utan samtliga investeringar inom berörda fonder synes kunna göras ramreglerade.

I enlighet med det sagda äskas för investeringar under ifrågavarande fonder följande investeringsanslag nämligen *Posthus m. m.*, *Teleanläggningar m. m.*, *Rundradioanläggningar*, *Järnvägar m. m.*, *Kraftstationer m. m.*, *Flygplatser m. m.* samt *Vägmaskiner m. m.* Till de nya anslagen torde få överföras behållningarna vid utgången av budgetåret 1962/63 på de anslag, som ingår i de nya kollektivanslagen.

Den förordade anslagskoncentrationen syftar till att ge de affärsdrivande verken och förrådsfonden ökad frihet i investeringshänseende inom de totalramar, som fastställles av Kungl. Maj:t. Förutom den ökade rörelsefrihet, som anslagskoncentrationen i sig självt skulle ge, har vattenfallsstyrelsen föreslagit vissa ytterligare lättnader i förhållande till vad som f. n. gäller i fråga om verkets investeringar. Om Kungl. Maj:ts tillstånd skulle erfordras för vissa investeringar, borde enligt vattenfallsstyrelsen en relativt hög gräns sättas.

Enligt min mening bör i vissa avseenden lättnader göras i de föreskrifter för investeringsmedlens användning som utfärdas av Kungl. Maj:t. Bl. a. torde det nu gällande maximibeloppet av 100 000 kr. för projekt utanför investeringsplanen böra höjas väsentligt för telestyrelsen, järnvägsstyrelsen och vattenfallsstyrelsen. Även beträffande inköp av fastigheter torde vissa verk kunna ges ökad frihet. I likhet med vad nu gäller bör för samtliga verk en redogörelse lämnas i efterhand för arbeten vid sidan av investeringsplanen och för fastighetsköp. Kungl. Maj:ts tillstånd torde allttjämt böra inhämtas när det gäller postverkets och statens järnvägars inköp av billinjer samt vattenfallsverkets inköp av större fallrättigheter och av enskilda distributionsföretag. Kungl. Maj:t torde också i andra fall, när så

anses lämpligt eller nödvändigt, böra ge erforderliga föreskrifter om affärsverkens investeringar.

Frågan om bestämmelserna för de nya kollektivanslagens användning torde jag få anmäla för Kungl. Maj:t i samband med utfärdandet av regleringsbrevet för anslagen under de olika fonderna.

I de tabeller, som i de följande avsnitten redovisas under resp. anslagsrubriker, har utöver verkens egna förslag beträffande medelsförbrukning och anslagsberäkning även angivits, hur medelsförbrukningen beräknats vid de förordade investeringsramarna. Anslagen har i princip beräknats så, att de jämte förutsedda behållningar motsvarar angivna medelsförbrukningsbelopp. I anslagen har också inräknats en extra marginal för att möjliggöra ökade investeringsramar om så skulle komma att bli påkallat av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl.

Sammanställning

En sammanfattning över anvisade resp. förordade anslagssummor för affärsverksfonderna och förrådsfonden samt beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1962/63 och 1963/64 ges i följande sammanställning.

Anslag och medelsförbrukning budgetåren 1962/63 och 1963/64

	Behållning 1.7.62	Anslag 1962/63	Medelsförbr. 1962/63	Anslag 1963/64	Medelsförbr. 1963/64
	miljoner kronor				
Postverket	4,7	6,0	6,5	7,0	10,0
Televerket, exkl. rundradio	26,8	323,8	330,7	402,0	380,0
Televerket, rundradio	—	128,8	32,6	35,0	31,5
Statens järnvägar	43,6	305,7	315,0	312,0	315,0
Vattenfallsverket	43,6	431,4	451,5	430,0	412,0
Luftfartsverket	8,6	17,9	23,3	7,5	9,5
Förrådsfonden	5,1	44,0	46,8	49,0	46,5
Summa	132,4	1 157,6	1 206,4	1 242,5	1 204,5

Anslagsbehållningarna per den 1 juli 1962 uppgick till ca 132 mkr. Till sammans med för innevarande budgetår anvisade anslag, ca 1 158 mkr., utgör den för budgetåret disponibla anslagssumman ca 1 290 mkr. Med nu föreslagna investeringsramar och med förutsatt ianspråktagande av de anslag, som icke innefattas i ramregleringen, kommer medelsförbrukningen under innevarande budgetår att uppgå till totalt ca 1 206 mkr. De vid budgetårets slut förefintliga reservationerna kommer därmed att utgöra ca 84 mkr.

De för nästa budgetår beräknade anslagsbeloppen avser att jämte behåll-

¹ Ett belopp om 3,8 mkr. förutsattes överfört från dispositionsanslaget till rundradioanläggningar.

ningarna från nu löpande budgetår täcka den förutsatta medelsförbrukningen och därutöver ge vissa marginaler. Den förordade totala anslagsanvisningen uppgår till ca 1 242 mkr. Tillsammans med de beräknade till nästa budgetår ingående reservationerna kommer den under samma budgetår tillgängliga anslagssumman att uppgå till ca 1 326 mkr. Då medelsförbrukningen beräknas till ca 1 204 mkr., utgör anslagsreserven ca 122 mkr.

Medräknas även övriga anslag under kommunikationsdepartementets del av kapitalbudgeten, d. v. s. de under statens allmänna fastighetsfond, fonden för låneunderstöd och fonden för förlag till statsverket, blir totalsumman för nästa budgetår enligt förslaget 1 288 231 000 kr. att jämföras med på riksstaten för budgetåret 1962/63 upptagna 1 184 405 000 kr. Anslagen ökas sålunda totalt med 103,8 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte bereda riksdagen tillfälle att avgiva yttrande i anledning av vad sålunda anförts.

Statens affärsverksfonder

A. Postverket

Av balansräkningen per den 30 juni 1962 för postverkets fond framgår, att postverkets tillgångar uppgår till sammanlagt 558,1 mkr., varav 125,2 mkr. belöper på fast egendom, huvudsakligen posthus, 34,1 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen inklusive balanserade överskottsmedel är oförändrad under budgetåret 1961/62 och utgör vid utgången av budgetåret 98,1 mkr. Exklusive balanserade överskottsmedel är kapitalbehållningen 93,7 mkr., vilket innebär en minskning under budgetåret 1961/62 med 3,3 mkr.

Generalpoststyrelsen

I skrivelser den 30 augusti och den 27 oktober 1962 har generalpoststyrelsen framlagt sina petita för budgetåret 1963/64.

[108] Posthus m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	5 655 000	4 504 000	5 500 000
1962/63	4 659 000	6 003 000	6 500 000*
1963/64 styrelsen	4 162 000	8 000 000	10 800 000*
departementschefen	4 162 000	7 000 000	10 000 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas de nuvarande anslagen Posthus m. m., Inköp av fastigheter, Anskaffning av bilar m. m., Garagebyggnader m. m., Anskaffning av bilmateriel för diligensrörelsen, Förvärf av billinjer samt Postverkets dispositionsanslag. Beträffande den närmare motiveringen för den ändrade anslagsredovisningen hänvisas till avsnittet Investeringsplan för kommunikationsverken.

Medelsförbrukning under budgetåren 1961/62—1963/64

Under budgetåret 1961/62 uppgick investeringarna till 5,5 mkr. och den fastställda ramen utnyttjades helt.

För budgetåret 1962/63 har föreskrivits en investeringsram om 6,5 mkr. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning av samma storlek.

För budgetåret 1963/64 föreslår styrelsen en medelsförbrukning om 10,8 mkr. Ökningen i förhållande till innevarande budgetår motiveras av ökat behov av nyanskaffning av rullande materiel för diligensrörelsen och för lokala transporter samt av att några synnerligen angelägna byggnadsföretag bör påbörjas under budgetåret.

Utöver de i petitaskrivelsen anmälda byggnadsföretagen har styrelsen ett antal företag under planering. Avsikten är att driva denna planering i sådan takt att åtminstone något av företagen skall kunna igångsättas under hösten 1963, om en försämring av konjunkturläget skulle inträda.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1961/62—1963/64 med fördelning efter nuvarande anslagsrubriker.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1961/62	1962/63	1963/64
	tusental kronor		
Posthus	1 158	1 800	4 400
Inköp av fastigheter	60	100	100
Anskaffning av bilar m. m.	1 038	1 200	1 700
Garagebyggnader m. m.	135	500	300
Anskaffning av bilar m. m. för diligensrörelsen	2 502	2 700	4 000
Förvärv av billinjer	—	—	—
Diverse och oförutsett	607	200	300
Summa	5 500	6 500	10 800

Styrelsen meddelar följande rörande de olika objektgrupperna.

Posthus

För igångsättning under budgetåret 1963/64 anmäler generalpoststyrelsen fyra byggnadsföretag, nämligen posthus inom bangårdsområdet i Borås, om- och tillbyggnad av posthusen i Finspång och Linköping samt andra etappen av om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm.

Styrelsen framlägger följande investeringsplan för posthusbyggnader. På styrelsens begäran har byggnadsstyrelsen med anledning av de kostnadsändringar på byggnadsmarknaden, som inträtt under budgetåret 1961/62, verkställt omprövning av tidigare beräknade kostnader för postverkets byggnadsföretag. Hänsyn har därvid tagits till under året beslutade mindre ändringar och tillägg i byggnadsprogrammen. Förenämnda ändringar i byggnadskostnaderna redovisas i följande sammanställning, som därjämte

innehåller uppgifter om den beräknade medelsförbrukningen för företag, som redan är påbörjade eller som avses skola igångsättas under innevarande eller nästa budgetår.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad 1962/63	1963/64
	tusental kronor				
I. Företag, påbörjade före 1. 7.1962					
Kallförråd vid postverkets anläggningar i Ulvsunda	260	265	260	5	—
Posthus i Lidköping	1 245	1 245	1 046	195	—
Sorteringsbyggnad i Kryl- bo	310	310	157	100	50
Om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm, etapp I	1 442	1 474	337	700	400
Summa I	3 257	3 294	1 800	1 000	450
II. Företag, avsett att påbör- jas under 1962/63					
Tillbyggnad av postver- kets anläggningar i Ulv- sunda	4 170	4 170	—	800	2 000
Summa II	4 170	4 170	—	800	2 000
III. Företag, avsedda att på- börjas under 1963/64					
Posthus inom bangårds- området i Borås	—	5 580	—	—	800
Om- och tillbyggnad av posthuset i Finspång	—	180	—	—	100
Om- och tillbyggnad av posthuset i Linköping ...	—	4 000	—	—	700
Om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm, etapp II	—	830	—	—	350
Summa III	—	10 590	—	—	1 950
Summa I—III	7 427	18 054	1 800	1 800	4 400

Såsom motivering för de byggnadsobjekt, som avses igångsättas under nästa budgetår, anför styrelsen följande.

Posthus inom bangårdsområdet i Borås

Detta byggnadsföretag berördes första gången av styrelsen i 1960 års petitaskrivelse, i vilken styrelsen meddelade, att inlämningen av paket, postförskott och masskorsband vid postkontoret i Borås — som är inrymt i postverkets fastighet i staden — under senare år ökat i en omfattning, som gör det nödvändigt för postverket att vidtaga omfattande åtgärder för att tillfredsställande avveckla trafiken. Till belysande av trafikutvecklingen lämnades vissa statistiska uppgifter. Olika möjligheter att tillgodose det lokalbehov, som trafikökningen skapat, hade övervägts. Generalpoststyrelsen hade därvid kommit fram till den slutsatsen, att den från alla synpunkter mest rationella lösningen skulle vara att uppföra en särskild byggnad, förlagd till bangårdsområdet i Borås och med tillgång till uppställningsplats för godsvagnar. Järnvägsstyrelsen hade på förfrågan meddelat, att från statens järnvägars sida intet fanns att erinra mot att avsedd mark upplåtes för ändamålet.

Postverket har förhyrt tillfälliga lokaler för paketsortering i ett rivningshus, som äges av Borås stad. Lokalerna får disponeras intill dess det planerade bangårdsposthuset kan tas i bruk dock längst intill den 1 oktober 1966. Tack vare denna förhyrning har det hittills varit möjligt att — om än med svårighet — avveckla den alltjämt ökande trafiken vid postkontoret.

Utredning för en bedömning av byggnadsfrågan har utförts av en särskild arbetsgrupp med uppdrag att för det planerade posthuset utarbeta förslag till en sådan bangårdsexpeditions funktion samt till sorteringsorganisation och mekaniska anordningar inom denna. Gruppen har bl. a. samrått med en av byggnadsstyrelsen för byggnadsföretaget utsedd arkitekt. Vidare har prognoser för postorderrörelsen utarbetats av tillkallad expert.

Byggnadskostnaderna beräknas till 5 000 000 kr. Därutöver bör av kapitalmedel bestridas kostnaderna för fundament för mekaniska anordningar samt för erforderliga ändringar och kompletteringar av bangårdsområdets spåranläggningar m. m., vilka kostnader uppskattas till 580 000 kr. I investeringsplanen för posthus har kostnaden för projektet upptagits till (5 000 000 + 580 000) 5 580 000 kr. Med statens järnvägar har i princip överenskommelse träffats, att för posthuset erforderligt markområde skall arrenderas av postverket. Kostnaderna för de mekaniska anordningarna, vilka är avsedda att på sedvanligt sätt bestridas av postverkets driftmedel, beräknas till i runt tal 2 700 000 kr. Företaget förutsättes kunna påbörjas i oktober 1963 och byggnaden beräknas kunna tas i bruk hösten 1965.

Om- och tillbyggnad av posthuset i Finspång

Postkontoret i Finspång har sedan 1921 varit inrymt i en postverket tillhörig byggnad, som är uppförd på televerket tillhörig mark. På grund av den under senare delen av 1950-talet inträdda kraftiga ökningen av rörelsen vid postkontoret är praktiskt taget samtliga utrymmen inom postkontorslokalen numera otillräckliga. Undersökning har därför verkställts angående möjligheterna att tillgodose postkontorets lokalbehov genom förhyrning av en helt ny lokal eller om- och tillbyggnad av posthuset. Det har därvid visat sig, att det sistnämnda alternativet från ekonomisk synpunkt skulle vara fördelaktigast. Upprättade huvudritningar över före-

taget visar, att fullt tillräckliga och funktionsdugliga lokaler kan erhållas genom byggnadsprojektet. Byggnadsstyrelsen har på grundval av föreliggande handlingar beräknat kostnaderna för projektet till 560 000 kr., varav ett belopp av 380 000 kr. belöper på ändrings- och underhållsarbeten av ej värdehöjande natur. Med kapitalmedel skulle sålunda bestridas 180 000 kr. Byggnadsföretaget förutsättes kunna påbörjas i oktober 1963 och byggnaden beräknas kunna tas i bruk under hösten 1964.

Om- och tillbyggnad av post- och telehuset i Linköping

Postkontoret i Linköping har sedan 1918 varit inrymt i postverkets fastighet på tomten nr 17 i kvarteret Brevduvan i staden. Inom fastigheten disponerar jämväl televerket tjänstelokaler. Fram till 1959 var även postdirektionen i östra distriktet inrymd i byggnaden.

Efter beslut av 1933 och 1934 års riksdagar undergick fastigheten en omfattande om- och tillbyggnad. Genom byggnadsföretaget — som slutfördes under 1935 — erhöll bl. a. postkontoret större lokaler. På grund av den snabba och starka utvecklingen av Linköpings stad som följde närmast efter det att de nya lokalerna tagits i bruk, blev frågan om utökning av såväl televerkets som postverkets lokaler änyo aktuell vid mitten av 1940-talet. Förslag till om- och tillbyggnad av post- och telehuset upprättades och underställdes 1946 och 1947 års riksdagar, som anvisade erforderliga investeringsanslag för ändamålet.

Den fortsatta utvecklingen av Linköpings stad, som bl. a. innebar en fortgående ökning av såväl poströrelsen som teletrafiken, medförde emellertid att en om- och tillbyggnad av posthuset inte längre bedömdes utgöra en fullgod lösning av post- och televerkets föreliggande lokalproblem. Denna bedömning utgick ifrån den förutsättningen, att såväl televerkets som postkontorets och postdirektionens lokaler skulle inrymmas i fastigheten. Från driftsynpunkt kunde postdirektionen förläggas på annat håll i staden, men någon möjlighet att förhyra lokaler för direktionen fanns inte vid denna tidpunkt. Då det inte visade sig möjligt att genom om- och tillbyggnad erhålla tillräckliga lokaler för såväl postverkets som televerkets samlade behov, bedömdes det lämpligast, att tomtmark förvärvades för att uppföra en nybyggnad, inrymmande lokaler för postkontoret och postdirektionen. Efter tillkomsten av en sådan byggnad skulle televerket kunna tillgodose sitt lokalbehov inom det befintliga posthuset. I underdånig skrivelse i september 1954 hemställde generalpoststyrelsen därför att få förvärva tomtmark om 5 390 m² i kvarteret Baggen i staden för en köpeskilling av sammanlagt 1 395 000 kr. Vid bifall till framställningen skulle den tidigare projekterade om- och tillbyggnaden av posthuset inte komma till utförande. Markförvärvet godkändes av 1955 års riksdag och postverket tillträdde tomtmarken den 1 juli 1955.

Vid den fortsatta bedömningen av lokalfrågorna blev det av avgörande betydelse, att lokaler kunde förhyras för postdirektionen i en nybyggnad 1959. Härigenom skapades förutsättningar för en utökning av televerkets lokaler inom postverkets fastighet i kvarteret Brevduvan. Fullt tillräckliga och funktionsdugliga postlokaler kan även på längre sikt erhållas genom byggnadsprojektet. Telestyrelsen har i skrivelse till generalpoststyrelsen förklarat, att byggnadsprojektet innebär, att televerkets lokalbehov för automatstation och överdragsstation tillgodoses för överskådlig tid.

Byggnadsstyrelsen har på basis av upprättade huvudhandlingar kost-

nadsberäknat projektet till 4 000 000 kr. Härtill kommer kostnader för ändrings- och underhållsarbeten av ej värdehöjande natur, vilka av byggnadsstyrelsen beräknats till 1 000 000 kr. Byggnadsföretaget förutsättes kunna påbörjas i oktober 1963 och de nya lokalerna tas i bruk i början av 1965.

Om- och tillbyggnad av bangårdsposthuset i Stockholm

I 1960 års petitaskrivelse lämnade generalpoststyrelsen en redogörelse för behovet av en utbyggnad av rubricerade posthus samt föreslog, att vissa angivna arbeten, etapp I, skulle få utföras. Förslaget godkändes av 1961 års riksdag och sedan Kungl. Maj:t bemyndigat byggnadsstyrelsen att i samråd med generalpoststyrelsen för en beräknad kostnad av 1 592 000 kr. (varav kapitalmedel 1 442 000 kr.) utföra byggnadsarbetena, påbörjades dessa i februari 1962. Arbetena beräknas till största delen bli färdigställda i slutet av år 1962.

Förslag till den fortsatta om- och tillbyggnaden av bangårdsposthuset — som är nödvändig som ett led i den slutgiltiga lösningen av postkontorets lokal- och organisationsfrågor — har numera upprättats. Detta förslag, etapp II, omfattar i stora drag dels ombyggnad av maskinrum och schakt för varuhiss i mittbyggnadens västra del, dels anordnande av ytterligare omklädnadsrum genom utökning av befintlig entresolvåning i postkontorets banhall, dels breddning av lastbryggan framför mittbyggnaden i plan med Klarabergsviadukten samt dels av hälsovårdsnämnden påfordrad utökning och modernisering av restauranglokalerna i våningen 4 tr. upp i mittbyggnaden.

Det i bangårdsposthuset inrymda postkontoret utgör ett vitalt centrum för den postala sorterings- och transportapparaten i Stockholm och en stor del av landet i övrigt. Det är därför från driftsynpunkt synnerligen angeläget att postkontoret genom ett genomförande av byggnadsprojektet erhåller möjligheter att på bästa sätt fullgöra sina viktiga funktioner.

Byggnadsstyrelsen har beräknat kostnaderna för byggnadsföretaget till 830 000 kr. Härtill kommer kostnader för ändrings- och underhållsarbeten av ej värdehöjande natur, vilka av byggnadsstyrelsen beräknats till 1 000 000 kr. Företaget kan påbörjas omedelbart efter den 1 juli 1963 och vara avslutat under augusti 1964.

Bangårdspostkontorets arbetsuppgifter och lokalbehov på längre sikt är under utredning inom generalpoststyrelsen. Det står dock klart att byggnadsetapp II under alla förhållanden måste genomföras utan tidsutdräkt.

Inköp av fastigheter

För budgetåret 1963/64 — liksom för 1962/63 — räknar generalpoststyrelsen med ett medelsbehov av 100 000 kr.

Styrelsen har lämnat en redogörelse för de fastighetsförvärv, som genomförts under budgetåret 1961/62. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Anskaffning av bilar m. m.

Av postverkets fordonspark utgjordes vid ingången av innevarande budgetår inte mindre än 1/4 av antalet fordon av sådana som varit i bruk så

länge att deras ekonomiska livslängd överskridits. Förutom att denna nerslitning av fordonsparken orsakar onormalt stora reparationskostnader innebär den att driftsäkerheten i postverkets lokala transporter eftersättes. Detta kan medföra avsevärda förseningar i postens distribution. Genom de reduceringar på sammanlagt 1 mkr. av de för budgetåren 1960/63 av generalpoststyrelsen äskade anslagen, som statsmakterna beslutat, har utbytet av förslitna fordon mot nya inte kunnat ske i den omfattning, som driftsäkerheten och driftekonomin kräver. Utökning av antalet fordon, som erfordras för att möta den fortgående ökningen av poströrelsen, har inte heller kunnat ske i den takt, som varit motiverad. Härtill kommer att det från beredskapssynpunkt är angeläget, att postverkets bilbestånd är tillräckligt och av fullgod kvalitet. För budgetåret 1963/64 beräknas ett belopp om 1,7 mkr. bli erforderligt för här ifrågavarande ändamål.

Under budgetåret 1961/62 har för inköp av bilar utöver anslaget om 1 000 000 kr. förbrukats 100 000 kr. av postverkets dispositionsanslag.

Garagebyggnader m. m.

Styrelsen har framlagt följande investeringsplan för garagebyggnader.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad 1962/63	1963/64
	tusental kronor				
I. Företag, påbörjade före 1.7. 1962					
Garage i Åsele	883	893	854	40	—
Garage i Överkalix	450	450	114	260	75
Summa I	1 333	1 343	968	300	75
II. Företag, avsedda att påbörjas under 1962/63					
Garage och stationsanläggning i Gäddede	500	450	9	200	225
Summa I—II	1 833	1 793	977	500	300

Av investeringsplanen framgår, att generalpoststyrelsen beräknat medelsbehovet under budgetåret 1963/64 för uppförande av garagebyggnader m. m. till 300 000 kr.

Anskaffning av bilar m. m. för diligensrörelsen

Under budgetåret 1961/62 har för inköp av motorfordon för diligensrörelsen även förbrukats 230 000 kr. av postverkets dispositionsanslag.

Sammansättningen av den av diligensrörelsen för närvarande disponerade fordonsparken visar att ca 1/3 av antalet diligensfordon nått en sådan

ålder, att de med normal brukningstid borde slopas innevarande budgetår. I föregående års petitaskrivelse äskade generalpoststyrelsen ett investeringsanslag av 4,2 mkr. för erforderlig ersättningsanskaffning. Genom den reducering av anslaget till 2,7 mkr., som statsmakterna beslutat, kan den förefintliga eftersläpningen i bussanskaffningen inte inhämtas under innevarande budgetår. Inom ramen för sistnämnda anslag är det nämligen möjligt att inköpa endast 30 bussar och en lastbil mot beräknade ca 50 motorfordon.

Beträffande medelsbehovet för anskaffning av fordon för diligensrörelsen under budgetåret 1963/64 kan anföras att vid utgången av innevarande budgetår kommer fortfarande ca en tredjedel av diligensrörelsens fordonspark att utgöras av fordon, som vid normal avskrivning borde slopas. Behovet av en väsentlig ersättningsanskaffning av fordon för att möjliggöra en rationell och driftsäker postdiligenstrafik kvarstår sålunda i stort sett oförändrat. Generalpoststyrelsen har dock ansett sig böra begränsa anskaffningsprogrammet till 42 bussar och 6 lastbilar. Med nuvarande fordon priser kostar en sådan anskaffning 4 mkr.

Förvärv av billinjer

Såvitt nu kan bedömas torde något övertagande av enskild linjetrafik inte bli aktuell under innevarande eller nästkommande budgetår.

Diverse och oförutsett

Generalpoststyrelsen utgår ifrån att även efter sammanslagning av de olika anslagen under postverkets fond till ett enda kollektivanslag utrymme skall beredas inom anslagets och investeringsvolymens ram för utgifter av den karaktär, som hittills bestritts med medel från dispositionsanslaget. Medelsbehovet för sådana ändamål beräknas till 300 000 kr.

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1961/62. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har i ett utlåtande över generalpoststyrelsens, telestyrelsens, järnvägsstyrelsens, vattenfallsstyrelsens och luftfartsstyrelsens framställningar om investeringsanslag samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens framställning angående investeringsanslag under verkets förrådsfond m. m. anfört följande.

I en redogörelse för arbetsmarknadsutsikterna, som utarbetades i oktober 1962, har styrelsen framhållit risken för avmattning i sysselsättningen under vintern 1962/63. Bland de åtgärder, vilka vidtagits för att motverka uppkomsten av arbetslöshet, har även ingått en ökning av det offentliga

husbyggandet, som emellertid av skilda orsaker endast i ringa grad kommit att innefatta arbeten för här ifrågavarande statliga verk. En planerad ökning av beredskapsarbetenas omfattning under de närmaste månaderna torde främst komma att inverka på vägväsendet.

För budgetåret 1963/64 bedömer arbetsmarknadsstyrelsen risker föreliggande för ett fortsatt försämrat sysselsättningsläge och finner därför särskilt angeläget att sådana förberedelser snarast vidtages, att de statliga verken snabbt kan öka såväl byggnads- och anläggningsinvesteringarna som materielanskaffningarna till en högre nivå än som normalt planerats enligt föreliggande anslagsframställningar. Styrelsens erfarenheter såväl från 1958—59 års konjunkturedgång som innevarande år visar att förberedelser för en utökning av investeringarna är tidskrävande. För att någon större effekt av åtgärderna skall uppnås, bör planering och projektering av arbeten påskyndas.

Till följd av näringslivets struktur blir verkningarna på arbetsmarknaden av en avmattning i konjunkturen mest kännbara i Norrland. Det har också visat sig att säsongmässig arbetslöshet dröjt kvar där även under de senaste åren, då landet i övrigt haft hög sysselsättning. Av Kommunikationsdepartementets investeringsverksamhet har endast utbyggnaden av vägväsendet samt vattenkraftanläggningar och sjöregleringar varit av sådan omfattning i Västerbottens och Norrbottens län, att ett verksamt bidrag kunnat lämnas för att hålla sysselsättningen i dessa landsdelar vid en tillfredsställande nivå. Betydande belopp har där lagts ned på beredskapsarbeten främst på allmänna vägar. Detta torde även bli nödvändigt under denna vinter. Arbetsmarknadsstyrelsen har vid överläggningar med vattenfallsstyrelsen angående beredskapsåtgärder mot arbetslöshet vintern 1962—63 framhållit önskvärdheten av att vattenkraftutbyggnaderna i Norrbotten och Västerbotten fortsätter i så stor omfattning som med hänsyn jämväl till ekonomiska överväganden bedöms möjligt.

Arbetsmarknadsstyrelsen kommer att i vanlig ordning upptaga överläggningar med här ifrågavarande verk angående lämpliga beredskapsåtgärder som bör vidtagas med hänsyn till det väntade arbetsmarknadsläget.

I övrigt föranleder verkens framställningar ingen erinran från arbetsmarknadsstyrelsens sida.

Departementschefen

Investeringsramen för postverket för innevarande budgetår uppgår till 6,5 mkr. För nästa budgetår har styrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 10,8 mkr.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en medelsförbrukning för nästa budgetår av 10 mkr., vilket innebär en ökning i förhållande till innevarande budgetår med 3,5 mkr.

Av följande sammanställning framgår, hur postverkets investeringar ungefärligt kan beräknas komma att fördela sig under nästa budgetår. Av sammanställningen framgår även utfallet för budgetåret 1961/62 och den beräknade medelsförbrukningen innevarande budgetår.

	1961/62 Utfall	1962/63 Beräknat	1963/64 Styrelsen	Dep.ch.
		miljoner kronor		
Posthus	1,2	1,8	4,4	4,2
Inköp av fastigheter	0,1	0,1	0,1	0,1
Anskaffning av bilar m. m.	1,0	1,2	1,7	1,6
Garagebyggnader m. m.	0,1	0,5	0,3	0,3
Anskaffning av bilar m. m. för diligens- rörelsen	2,5	2,7	4,0	3,6
Förvärv av billinjer	—	—	—	—
Diverse och oförutsett	0,6	0,2	0,3	0,2
Summa	5,5	6,5	10,8	10,0

Jag har ej något att erinra mot den av generalpoststyrelsen framlagda investeringsplanen för nästa budgetår, som bl. a. syftar till att tillgodose behov av tidsenliga lokaler och rationella driftförhållanden och därmed även har betydelse för postverkets möjligheter att upprätthålla en tillfredsställande service.

Mitt förslag innebär att om- och tillbyggnad av posthusen i Linköping och Finspång kan påbörjas under nästa budgetår. Detsamma gäller även en andra etapp av om- och tillbyggnaden av bangårdsposthuset i Stockholm liksom ett nytt posthus inom bangårdsområdet i Borås.

I fråga om övriga investeringar medger investeringsramen bl. a. att en väsentligt utökad ersättnings- och nyanskaffning av postverkets bilmateriel kan ske. Sålunda torde en ej oväsentlig upprustning av postverkets bestånd av bussar för diligenstrafiken kunna ske under nästa budgetår.

Anslaget under postverkets fond torde med beaktande av förefintliga behållningar böra uppföras med 7 mkr. Beloppet har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Posthus m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 7 000 000 kr.

B. Televerket

Av balansräkningen den 30 juni 1962 för televerkets fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 5 011,2 mkr., varav 4 555,9 mkr. belöper på fast egendom, 179,5 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell art.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgick den 30 juni 1962 till 1 769,2 mkr., vilket innebär en ökning under budgetåret 1961/62 med **56,6 mkr.**

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 10,3 under budgetåret 1961/62 mot 10,9 under budgetåret 1960/61.

Telestyrelsen m. fl.

I skrivelser den 31 augusti 1962 har telestyrelsen hemställt om anslag för budgetåret 1963/64.

Luftfartsstyrelsen har i skrivelse den 15 augusti 1962 äskat anslag för budgetåret 1963/64 till radioanläggningar för luftfarten.

[109] 1. Teleanläggningar m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	31 953 000	289 900 000	295 000 000
1962/63	26 853 000	323 800 000	330 700 000*
1963/64 styrelsen	¹ 16 153 000	400 100 000	401 050 000*
departementschefen ...	16 153 000	402 000 000	380 000 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas de nuvarande anslagen Inköp och bygande av fastigheter, Telefon- och telegrafanläggningar, Radioanläggningar för kommersiell trafik, Radioanläggningar för luftfarten, Försvarsberedskap vid televerket samt Televerkets dispositionsanslag. Beträffande den närmare motiveringen för den ändrade anslagsredovisningen hänvisas till avsnittet Investeringsplan för kommunikationsverken.

Av skrivelserna och i samband därmed lämnade uppgifter inhämtas följande.

Utvecklingen av televerkets rörelse

Telestyrelsen har lämnat följande uppgifter rörande utvecklingen under budgetåret 1961/62 av televerkets rörelse, mätt i antalet telefonapparater,

¹ Efter medgiven förstärkning med respektive 0,6 mkr. och 3,2 mkr. under budgetåret 1962/63 av anslagen till ljudradioanläggningar och televisionsradioanläggningar.

telexabonnemang, ljudradiolicenser och televisionsradiolicenser samt taxerade samtal, telegram och telexskrivningar. Beträffande utvecklingen av nämnda verksamhetsgrenar under tidigare budgetår torde få hänvisas till handlingarna.

	Antal	absolut	Ökning i %
Telefonapparater	¹ 2 982 600	144 800	5,1
Telexabonnemang	¹ 2 361	189	8,7
Ljudradiolicenser	¹ 2 919 200	122 700	4,4
Televisionsradiolicenser	¹ 1 504 700	338 000	29,0
Telefonsamtal med periodavgift	² 89 812 900	—	³ — 9,9
Taxerade telegram	² 6 606 700	—	— 1,8
Telexskrivningar			
inländska	11 706 300	—	2,6
utländska	² 4 015 900	—	21,2

Under inflytande av rådande högkonjunktur visade antalet nytecknade *telefonabonnemang* under budgetåren 1959/60 och 1960/61 en fortgående och accelererad stegring. Antalet nyteckningar, som under budgetåret 1958/59 uppgick till 145 100, steg sålunda under budgetåret 1959/60 till 161 300 eller med 11 % och under budgetåret 1960/61 till 187 700 eller med ytterligare 16 %. Trots den konjunkturavmattning, som under budgetåret 1961/62 inträdde inom vissa delar av näringslivet, har antalet nyteckningar under detta budgetår stigit ytterligare. Hela antalet uppgick sålunda till 199 400, vilket motsvarar en ökning med ytterligare 6 %. Antalet nyteckningar har därmed sedan budgetåret 1958/59 stigit med nära 40 %.

Antalet *uppsatta telefonapparater* har också under de angivna budgetåren kraftigt ökats. Nettoökningen av antalet uppsatta apparater (uppsatta minus nedtagna efter upphörda abonnemang), som under budgetåret 1958/59 uppgick till 111 400, ökades sålunda under budgetåret 1959/60 till 116 700, under budgetåret 1960/61 till 132 900 och under budgetåret 1961/62 till 144 800. Hela antalet telefonapparater passerade sista veckan i augusti 3-miljonersstrecket. En miljon apparater uppnåddes hösten 1942 och två miljoner apparater under år 1954. Ökningen från en till tre miljoner har sålunda skett under en tidrymd av 20 år, varav 8 år för ökningen från två till tre miljoner.

Trots det stora antalet uppsatta apparater har jämna steg dock ej kunnat hållas med nyteckningarna, varför eftersläpningen i antalet anmälda ännu ej uppsatta apparater visat en fortgående stegring.

Balansen uppgick vid utgången av budgetåret 1960/61 till drygt en fem-

¹ Vid budgetårets utgång.

² Preliminär siffra.

³ Om hänsyn toges till automatiseringen av rikstrafiken föreligger i stället en ökning med 6,7 %.

tedel av antalet nyteckningar under budgetåret, vilket ur servicesynpunkt måste betraktas såsom mycket otillfredsställande. Den genomsnittliga väntetiden för ett nytt abonnemang utgjorde ca 2 månader.

Såsom framgår av de nämnda trafiksiffrorna har antalet *telefonsamtal mot periodavgift*, om hänsyn toges till bortfallet av sådan trafik genom automatisering, under de tre sista budgetåren stigit med resp. 8, 11 och 7 %, vilken ökning är väsentligt större än under de närmast föregående tre budgetåren, då ökningen stannade vid ej fullt 5 %. Särskilt stor har ökningen varit av den utländska telefontrafiken, för vilken under de tre senaste budgetåren redovisas en ökning med resp. 16, 20 och 14 % mot en årlig ökning med 7—9 % under tidigare budgetår.

Till skillnad från telefontrafiken visar *telegraftrafiken* en fortgående avmattning. *Telextrafiken* visar däremot fortsatt stark stegring speciellt vad gäller antalet utländska telexskrivningar. Ökningen av antalet telexabonnemang, som under budgetåret 1959/60 sjönk till följd av att televerket i samband med införande av en ny modernare telexapparat tillfälligtvis måste förlänga väntetiderna för inkoppling av nyanmälda abonnemang, steg kraftigt under budgetåret 1960/61 men har under budgetåret 1961/62 åter sjunkit till följd av försenade leveranser av telexapparater. Till följd härav har antalet anmälda nya telexabonnemang, som ej kunnat effektueras, stigit från 176 den 30 juni 1961 till 266 den 30 juni 1962.

Beträffande den fortgående utbyggnaden av *SOS-tjänsten* meddelar styrelsen, att SOS-centraler hittills har inrättats i Borås, Falun, Gävle, Göteborg, Halmstad, Hudiksvall, Jönköping, Kalmar, Kristianstad, Luleå, Norrköping, Nässjö, Skellefteå, Stockholm, Sundsvall, Umeå, Uppsala, Västerås, Örebro och Östersund. Under nu löpande budgetår beräknas SOS-centraler bli anordnade i Karlstad och Örnsköldsvik.

Telestyrelsen har i sina petita lämnat en redogörelse för nödvändig förändring av abonnentnummer till följd av den starka abonnentökningen och har därvid anfört följande.

En av de många följdföreteelser, som den starka abonnentökningen har medfört, är att de ursprungliga prognoserna rörande maximiantalet abonnenter i olika riktnummerområden har visat sig ohållbara och att längre abonnentnummer än som från början planerats därför måste införas i vissa riktnummerområden. I Stockholmsområdet måste sålunda 7-siffriga i stället för som nu 6-siffriga nummer börja införas år 1964 och i flera riktnummerområden ute i landet måste man övergå från 5- till 6-siffriga abonnentnummer. Så beräknas komma att ske i Uppsala och Sundsvall under år 1963, i Borås, Gävle, Hälsingborg och Jönköping under år 1964 och i Linköping år 1965. Man kan vidare emotse behov av övergång till 6-siffriga nummer för ytterligare ett tiotal riktnummerområden under senare hälften av 1960-talet.

För Stockholmsområdets vidkommande gäller, att en inre kärna bestående av städerna Stockholm, Solna och Sundbyberg tills vidare skall behålla 6-siffriga nummer. I de delar av Stockholmsområdet, där 7-siffriga

nummer kommer att införas, kommer samtliga abonnenter att få en sjuva som första siffra, medan i de områden, där man måste införa 6-siffriga nummer, första siffran i det 6-siffriga numret kommer att bli en etta. En av de komplikationer, som detta för med sig, är att alla nummer, som nu börjar med en sjuva resp. en etta måste nummerändras innan förändringen kan börja genomföras. Exempelvis har därför i 1960 och 1962 års stockholmskataloger måst vidtagas vissa nummerändringar såsom förberedelse för de 7-siffriga numrens införande. En annan konsekvens är att riktnummer för Stockholmsområdet i och med införandet av 7-siffriga abonnentnummer måste ändras från ett 3-siffrigt nummer (010) till ett 2-siffrigt (08), därför att summan av antalet siffror i riktnumret och abonnentnumret av tekniska skäl ej kan överstiga 9. För att underlätta övergången kommer under en kortare övergångstid dock både det gamla och det nya riktnumret att kunna användas.

Övergången från 6- till 7-siffriga resp. från 5- till 6-siffriga abonnentnummer berör icke blott abonnenterna i de aktuella områdena utan även abonnenterna i övriga delar av landet, framför allt sådana som kan ringa automatiska rikssamtal till här ifrågavarande områden.

En ökning av antalet siffror i abonnentnumren kräver omfattande ombyggnader av de automatiska telefonanläggningarna. Normalt måste stationerna förses med en helt ny databehandlande utrustning, d. v. s. nya register. Tekniskt utvecklings- och planeringsarbete härför, som pågått under flera år, har nu i det närmaste slutförts. De nya register som utvecklats har utrustats bl. a. med möjligheter till framtida internationell helautomatisk telefontrafik.

Medelsförbrukning under budgetåren 1961/62—1963/64

Under *budgetåret 1961/62* uppgick de ramreglerade investeringarna till 285 mkr. och den fastställda ramen på 285 mkr. utnyttjades således helt. Övriga investeringar exklusive rundradioanläggningar under budgetåret uppgick till 10 mkr.

För *budgetåret 1962/63* har föreskrivits en investeringsram om 328 mkr. inklusive en ramhöjning om 3 mkr. vilken vidtagits i sysselsättningsstimulerande syfte. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning av samma storlek. Övriga investeringar exklusive rundradioanläggningar beräknas uppgå till 2,7 mkr.

För *budgetåret 1963/64* har styrelsen räknat med en medelsförbrukning av 401,1 mkr. för verkets investeringar exklusive rundradioanläggningar. Ökningen i förhållande till föregående budgetår beror — förutom på de beslutade lönehöjningarna för 1962 och 1963 samt prishöjningar på materiel — på den pågående och under innevarande år ytterligare ökade tillströmningen av nya abonnenter, som gör det nödvändigt att i avsevärt hastigare takt än som tidigare förutsetts bygga ut stationer, lokalnät och mellanortsförbindelser för att göra det möjligt att koppla in nya abonnenter utan onormalt långa väntetider och bereda tillfredsställande framkomstmöjligheter för lands- och rikssamtal. Samtidigt är det ytterst angeläget att kunna fortsätta automatiseringen av lokal-, lands- och rikstrafiken i planerad ut-

sträckning, eftersom detta är förutsättningen för att televerket skall kunna kompensera de inträdda löne- och prisstegringarna genom minskning av verkets driftkostnader.

Genom de avskrivningar, som görs på televerkets anläggningar, har låne-medel endast i begränsad utsträckning behövt anlitas för finansiering av televerkets anläggningsarbeten. Under de senaste sex budgetåren har sålunda lånemedel endast behövt tas i anspråk intill resp. 16, 12, 19, 15, 8 och 10 % för täckning av de totala anläggningskostnaderna. För budgetåret 1962/63 beräknas de totala anläggningskostnaderna kunna täckas med avskrivningsmedel i sådan utsträckning, att 16 % av de erforderliga investeringsmedlen behöver upplånas.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1961/62—1963/64 med fördelning efter nuvarande anslagsrubriker.

	Faktisk utgift 1961/62	Beräknad utgift 1962/1963	1963/64
		tusental kronor	
<i>Inköp och byggande av fastigheter</i>			
Telefonstationsbyggnader m. m.	14 581	14 450	16 400
Förrådsbyggnader m. m.	3 304	4 650	6 450
Anläggning för teletekniskt utvecklings- arbete	7 075	5 100	6 100
Inköp av fastigheter	516	1 300	4 000
Summa	25 476	25 500	32 950
<i>Telefon- och telegrafanläggningar</i>			
Fjärrförbindelseanläggningar m. m.	102 113	115 000	127 000
Telefon- och telegrafstationer	77 295	78 000	108 000
Nya abonnentanläggningar	76 349	90 000	110 000
Summa	255 757	283 000	345 000
<i>Radioanläggningar för kommersiell trafik</i>	2 000	3 300	5 300
<i>Radioanläggningar för luftfarten</i>	3 000	2 700	3 300
<i>Försvarsberedskap</i>	7 595	11 000	13 500
<i>Diverse och oförutsett</i>	1 172	2 200	1 000
Totalsumma	295 000	327 700	401 050

Utöver de i tabellen för budgetåret 1962/63 upptagna beloppen tillkommer ca 1 mkr. på envar av objektsgrupperna Telefonstationsbyggnader m. m., Förrådsbyggnader m. m. och Telefon- och telegrafstationer avseende förenämnda sysselsättningsstödjande åtgärder.

Styrelsen meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

Telefonstationsbyggnader m. m.

I investeringsplanen för budgetåret 1963/64 har styrelsen upptagit påbörjande av 12 byggnadsföretag, av vilka 4 tidigare har anmälts för riksdagen. Övriga 8 företag avser uppförande av telefonstationsbyggnader eller tillbyggnader till förut befintliga sådana byggnader i Borås, Göteborg (Tranered), Köping, Malmö (Rosengård), Söderhamn, Tumba, Umeå och Vilhelmina.

De av byggnadsstyrelsen nu beräknade byggnadskostnaderna för redan anmälda byggnadsföretag är i vissa fall högre än tidigare gjorda beräkningar. Kostnadsökningen beror väsentligen på de prisstegringar, som inträtt sedan de tidigare kostnadsberäkningarna gjordes. I fyra fall, nämligen beträffande Drevviksstrand, Gällivare, Hisingen i Göteborg och Kirseberg i Malmö, har det dessutom visat sig behövt att något utöka byggnadsvolymen.

I följande sammanställning lämnas detaljerade uppgifter för investeringsprogrammet rörande telefonstationsbyggnader. Beträffande vissa objekt, som avser på- eller tillbyggnader av befintliga hus, nämner styrelsen, att utöver angivna investeringsbelopp även driftkostnader i varierande utsträckning förutses bli tagna i anspråk för täckande av sådana kostnader för ingrepp i de befintliga husen, som icke bör belasta investeringsanslag.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad för 1962/63 1963/64	
				tusental kronor	
I. <i>Byggnadsföretag påbörjade före 1.7.1962</i>					
Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	1 635	—
Gävle, nybyggnad...	2 200	2 200	1 300	600	300
Kalix, nybyggnad...	820	660	240	420	—
Karlstad, tillbyggnad	1 650	1 650	670	680	300
Kristianstad, tillbyggnad	1 700	1 700	990	510	200
Lidingö, kv. Drott, tillbyggnad	650	650	330	220	100
Malmö, Kirseberg, nybyggnad	2 800	3 300	410	1 800	1 000
Malmö, kv. Sparven, tillbyggnad ...	5 200	5 200	4 490	610	100
Mjölby, tillbyggnad	1 300	1 300	380	820	100
Sollefteå, tillbyggnad	350	350	170	180	—

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad för 1962/63	1963/64
	tusental kronor				
Trollhättan, ny- byggnad	2 200	2 200	920	980	300
Uppsala, tillbygg- nad	2 000	2 000	1 400	500	100
Varberg, tillbygg- nad	1 200	1 300	185	800	200
Östersund, tillbygg- nad	2 400	2 400	1 405	795	200
Summa I	24 470	24 910	12 890	10 550	2 900

II. Byggnadsföretag,
avsedda att påbör-
jas under budget-
året 1962/63

Drevviksstrand, ny- byggnad	1 000	1 300	—	500	600
Gällivare, tillbygg- nad	900	1 350	—	500	700
Göteborg, Annedal, nybyggnad	1 400	1 400	20	500	600
Göteborg, Kasern- torget, påbyggnad	650	700	—	400	300
Huddinge, tillbygg- nad	650	850	—	500	300
Sundsvall, tillbygg- nad	1 500	1 650	15	300	700
Tureberg, tillbygg- nad	850	850	—	300	400
Västerås, nybygg- nad	3 000	3 000	—	900	1 800
Summa II	9 950	11 100	35	3 900	5 400

III. Byggnadsföretag,
som beräknas kun-
na påbörjas under
budgetåret 1963/64

Borås, nybyggnad	—	2 550	—	—	800
Göteborg, Hisingen, tillbyggnad	1 100	1 900	—	—	800

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad för 1962/63 1963/64
tusental kronor				
Göteborg, Tranered, tillbyggnad	—	450	—	400
Köping, påbyggnad	—	400	—	300
Malmö, Rosengård, nybyggnad	—	2 150	—	800
Stockholm, kv. Je- richo, tillbyggnad	11 000	11 700	—	1 500
Strömstad, nybygg- nad	900	1 000	—	700
Strömsund, nybygg- nad	900	1 000	—	700
Söderhamn, till- byggnad	—	700	—	500
Tumba, tillbyggnad	—	650	—	600
Umeå, tillbyggnad	—	1 650	—	300
Vilhelmina, nybygg- nad	—	1 000	—	700
Summa III	—	25 150	—	8 100
Summa I—III	—	1 61 160	12 925	14 450 16 400

Såsom motivering för de olika byggnadsobjekt, som tidigare ej anmälts för riksdagen, anför styrelsen följande.

Ny telefonstationsbyggnad i Borås

I 1961 års statsverksproposition anmälades bl. a. utförande av tillbyggnad av den befintliga telefonstationsbyggnaden i Borås för att bereda utrymme för en automatisk förmedlingsstation. Kostnaderna beräknades till 750 000 kr. Sedermera verkställda utredningar har emellertid visat, att lokalisering av förmedlingsstationen och överdragsstationen till plats utanför staden ur flera synpunkter är mera lämplig. Härigenom kan även erforderligt lokalutrymme för utökning av nuvarande abonnentutrustning beredas inom befintligt stationshus utan att tillbyggnad erfordras. Med hänsyn härtill avser telestyrelsen att i stället för den tidigare planerade tillbyggnaden inom kvarteret Galathea utföra en nybyggnad för förmedlingsstation och överdragsstation på lämpligt avstånd från stadens centrum. Erforderlig byggnadstomt för detta ändamål finnes disponibel. Enligt uppgjorda planer skall den nya stationen sättas i drift under år 1966. För att detta skall kunna genomföras måste med hänsyn till den tid, som åtgår för montering av den teletekniska utrustningen, byggnadsarbetet igångsättas under år 1963.

¹ Exklusive vissa äldre byggnadsföretag.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i stadsdelen Tranered i Göteborg

Den byggnad, som inrymmer telefonstationen inom stadsdelen Tranered i Göteborg, uppfördes under åren 1938—1939. Enligt föreliggande prognoser beräknas stationens teletekniska utrustning bli helt tagen i anspråk under år 1965. För att nytillkommande abonnenter därefter skall kunna inkopplas måste utrustningen utökas, vilket förutsätter en tillbyggnad av det befintliga stationshuset. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1963 och vara slutfört under år 1964.

Påbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Köping

Den nuvarande automatstationen i Köping rymmer utrustning för maximalt 7 000 nummer, vilken kapacitet beräknas vara helt utnyttjad under år 1965. Ytterligare stationsutrustning måste därför vara monterad under nämnda år för att nya abonnenter skall kunna mottagas. Lokaler härför kan erhållas genom påbyggnad av befintligt stationshus inom kvarteret Nifelhem i Köping. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1963 och vara slutfört under år 1964.

Ny telefonstationsbyggnad i stadsdelen Rosengård i Malmö

F. n. är abonnenter inom den snabbt expanderande stadsdelen Rosengård i Malmö anslutna till Dalaplans automatstation. Denna station beräknas med hänsyn till den väntade abonnentökningen icke i längden kunna täcka behovet, varför en ny automatisk telefonstation erfordras inom Rosengårdsområdet. Genom tillkomsten av en sådan station möjliggöres även en planerad avlastning av Dalaplans station, så att anslutning kan ske av nytillkommande abonnenter inom den sistnämnda stationens eget område. För att undvika provisorier i form av oekonomiska utbyggnader av såväl befintlig station som områdets kabelnät måste den nya automatstationen färdigställas under år 1965. Byggnadsarbetet planeras därför att igångsättas under år 1963 och vara slutfört under år 1964. Lämplig byggnadstomt har av staden erbjudits i kvarteret nr 18 Mandelblomman i Rosengård och underhandlingar om förvärv pågår.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Söderhamn

Televerkets stationsfastighet i Söderhamn förvärvades år 1905 och har sedermera om- och tillbyggt. Befintliga utrymmen för lokalstationen och närtrafikstationen medger blott en mindre utökning, som är tillräcklig fram till början av år 1965, varför ytterligare lokaler erfordras som kan erhållas genom tillbyggnad av stationshuset. De nya lokalerna bör vara disponibla för montage av teknisk utrustning under år 1964. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1963.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Tumba

Befintliga lokaler för automatstationen i Tumba medger icke ytterligare utbyggnad av stationen, varför ytterligare lokaler måste åstadkommas genom tillbyggnad av stationshuset. Lokalerna bör vara disponibla för montage av teknisk utrustning under år 1964.

Tillbyggnad av telefonstationsbyggnaden i Umeå

Inom befintliga lokaler för automatstationen i Umeå kan stationens kapacitet utökas så, att den räcker till mitten av år 1965. För den därefter

fortsatta utbyggnaden av automatstationen erfordras ytterligare lokaler, som måste vara färdigställda för montage i god tid före år 1965. För vänlade trafikökningar på helautomatiska vior berörande Umeå förmedlingsområde behöver vidare en utökning av förmedlingsstationen i Umeå ske under år 1965. Erforderliga lokaler för ifrågavarande tekniska utrustning kan beredas genom tillbyggnad av befintligt stationshus inom kvarteret Höder i Umeå. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1963 och vara slutfört under år 1964.

Ny telefonstationsbyggnad i Vilhelmina

Nuvarande telefonstation i Vilhelmina är manuell och av äldre typ. Genom att vidtaga vissa provisoriska åtgärder kan stationens kapacitet utökas, så att den blir tillräcklig fram till mitten av år 1965, efter vilken tidpunkt nya abonnenter icke längre kan mottagas. Med anledning härav måste en automatisk telefonstation vara färdigställd till nämnda tidpunkt i lokaler, vilka endast kan beredas i en för ändamålet särskilt uppförd nybyggnad. I nybyggnaden skall även inrymmas överdragsstationsutrustning för koaxialkabelanläggningen Skellefteå—Storuman—Vilhelmina. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1963 och vara slutfört under år 1964. Lämplig byggnadstomt i kvarteret Smeden i Vilhelmina har tidigare överlåtits av kommunen genom gåvobrev.

Förrådsbyggnader m. m.

I fråga om förrådsbyggnader m. m. har i investeringsprogrammet upptagits dels uppförande av en verkstadsbyggnad för snickeri och plastavdelning m. m. vid televerkstaden i Nynäshamn, dels ett antal nya förrådsbyggnader. Investeringsprogrammet har följande utseende.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad för 1962/63	1963/64
			tusental kronor		
I. Byggnadsföretag, påbörjade före 1.7.1962.					
Vissa äldre byggnadsföretag	—	—	—	1 400	—
II. Byggnadsföretag, avsedda att påbörjas under budgetåret 1962/63.					
Sundsvall, kontors- och matsalsbyggnad	2 100	2 100	—	1 050	1 050
Nynäshamn, skyddsrumsanläggning	400	400	—	—	400
Förrådsbyggnader	3 450	3 450	—	2 200	1 250
Summa II	5 950	5 950	—	3 250	2 700

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad för 1962/63 1963/64	
			tusental kronor		
III. Byggnadsföretag, som be- räknas kunna påbörjas under budgetåret 1963/ 64.					
Nynäshamn, verkstads- byggnad för snickeri- och plastavdelning m. m.	—	4 600	—	—	2 000
Förrådsbyggnader	—	2 250	—	—	1 750
Summa III	—	6 850	—	—	3 750
Summa I—III	—	12 800	—	4 650	6 450

Såsom motivering för de nya byggnadsobjekten anför styrelsen följande.

Verkstadsbyggnad för snickeri-, plast- och ebonitavdelning vid televerksta- den i Nynäshamn

Vid televerkstaden i Nynäshamn är träförrådet samt avdelningarna för snickeri, uppackning, isärskruvning och hemarbete f. n. inrymda i tre från den egentliga verkstadsbyggnaden fristående trämagasin, där brandrisken är mycket stor. I direkt anslutning till trämagasinen ligger verkstadens brädgård. Antalet anställda, som har sin arbetsplats förlagd till trämagasinen, är ca 40. För att erhålla en rationell drift inom förenämnda avdelningar bör de inrymmas i tidsenliga och brandsäkra lokaler.

Den nuvarande plastavdelningen är i starkt behov av utvidgning, vilket även är fallet med intilliggande ytbehandlingsavdelningar. För att erhålla sådan utökning bör avdelningen flyttas, vilket också utan olägenhet kan ske, eftersom avdelningen till skillnad från övriga verkstadsavdelningar ej är bunden till viss plats i tillverkningskedjan.

Ebonitavdelningen ligger f. n. mitt i verkstaden, vilket är olämpligt med hänsyn till ebonitens skadliga inverkan på silverkontakter. Avdelningen bör lämpligen flyttas till den förenämnda nybyggnaden för snickeri m. m. För detta talar också det förhållandet, att tekniken för utsugning av trä- och ebonitspån är densamma.

Förrådsbyggnader

Såsom telestyrelsen tidigare haft anledning framhålla är ett stort antal av televerkets medelstora och mindre förråd i mycket dåligt skick med trånga utrymmen och otidsenliga lagringsanordningar och måste förrådspersonalen på grund av otillräckliga lokaler och bristande sanitära anordningar arbeta under mycket otillfredsställande förhållanden.

Såsom ett led i den under senare år pågående upprustningen av förråden räknar styrelsen med att under nästa budgetår påbörja uppförandet av en ny distributionsförrådsanläggning i Valbo utanför Gävle. Totalkost-

¹ Exklusive vissa äldre byggnadsföretag.

naden har beräknats till 1,5 mkr., varav 1 mkr. skulle erfordras under budgetåret 1963/64. Lämplig byggnadstomt har erbjudits av kommunen och underhandlingar om förvärv pågår. Byggnadsarbetet planeras att igångsättas under år 1963 och vara slutfört under budgetåret 1964/65.

Därutöver skulle uppföras ett antal mindre förråd på olika platser i landet för en beräknad totalkostnad av 750 000 kr.

Anläggning för teletekniskt utvecklingsarbete m. m.

För ifrågavarande anläggning, för vilken redogörelse lämnats dels i 1958 och 1959 års statsverkspropositioner, dels i proposition nr 75 till 1962 års riksdag, beräknas det för budgetåret 1963/64 behövliga beloppet till sammanlagt 6,1 mkr., varav 1,1 mkr. avser återstående kostnad för de åren 1958 och 1959 beslutade byggnaderna och 5 mkr. den år 1962 beslutade ytterligare åttavåningsbyggnaden jämte radiotorn.

Närmare detaljer framgår av efterföljande tablå.

	Tidigare beräknad byggnads- kostnad	Byggnads- kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad för 1962/63	1963/64
			tusental kronor		
I. Påbörjat före 1.7.1962	23 500	23 500	18 768	3 600	1 100
II. Avsett att påbörjas under budgetåret 1962/63	6 610	6 610	70	1 500	5 000
Summa I—II	30 110	30 110	18 838	5 100	6 100

Inköp av fastigheter

Styrelsen har lämnat en sedvanlig redogörelse för de inköp av fastigheter, som skett under budgetåret 1961/62. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna ställs till vederbörande utskotts förfogande.

För televerkets del kommer vissa större fastighetsköp att bli aktuella under innevarande och de närmast följande budgetåren. Detta gäller sålunda bl. a. inköp av fastigheter för telefonstationer i Karlstad, Malmö, Norrköping, Skellefteå och Södertälje samt för huvudförråden i Göteborg och Stockholm (Älvsjö). Med hänsyn härtill har det för inköp av fastigheter behövliga beloppet för budgetåret 1962/63 beräknats till 1,3 mkr. och torde för budgetåret 1963/64 med hänsyn även till att dispositionsanslaget då har försvunnit behöva ytterligare höjas till 4 mkr.

Fjärrförbindelseanläggningar m. m.

För budgetåret 1963/64 har telestyrelsen beräknat det för fjärrförbindelseanläggningar m. m. behövliga beloppet till 127 mkr., vilket belopp är avsett att fördelas på följande projekt.

	Total åter- stående kostnad 1.7.1963	Därav under 1963/64
miljoner kronor		
Större fjärrförbindelseanläggningar (fjärrkablar eller radiolänkar)	85,5	36,0
Kabelanläggningar gemensamma med andra myndigheter	2,6	2,5
Landskablar och mindre rikskablar	54,6	46,3
Utökning av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer	57,3	40,3
Teleanläggning Sverige—Finland	2,9	1,9
Summa	202,9	127,0

En specifikation rörande kostnaderna för större fjärrförbindelseanläggningar lämnas i följande sammanställning.

	Total åter- stående kostnad 1.7.1963	Därav under 1963/64
miljoner kronor		
I. Anläggningar som påbörjats		
Stockholm—Norrköping—Göteborg—Malmö	3,8	3,1
Sundsvall—Umeå—Boden	1,1	1,1
Sundsvall—Östersund	0,6	0,4
Fårhult—Visby	3,3	1,7
Jönköping—Gudhem	2,9	1,8
Västerås—Gävle med avgrensning till Falun	4,6	2,4
Västerås—Örebro	2,0	1,2
Örebro—Göteborg	8,4	4,1
Stockholm—Sundsvall	2,7	2,7
Jönköping—Malmö	8,8	5,6
Ljungby—Växjö	1,0	0,5
Emmaboda—Karlskrona	0,7	0,3
Jönköping—Nässjö—Fårhult	0,4	0,2
Skellefteå—Storuman—Vilhelmina med avgrensning till Arvidsjaur	13,0	4,2
Summa	53,3	29,3
II. Anläggningar avsedda att påbörjas under budgetåret 1963/64		
Mora—Sveg—Östersund	8,3	1,3
Stockholm—Jönköping—Göteborg	13,8	3,2
Västerås—Ludvika—Falun	3,5	0,2
Västerås—Norrköping	3,1	1,3
Växjö—Kalmar	3,5	0,7
Summa	32,2	6,7
Totalsumma	85,5	36,0

Av de i sammanställningen upptagna anläggningarna är de fem första under avd. I (Stockholm—Malmö, Sundsvall—Boden, Sundsvall—Östersund, Fårhult—Visby och Jönköping—Gudhem) och den första under avd. II (Mora—Östersund) radiolänkanläggningar, under det att de övriga avser antingen utläggandet av nya koaxialkablar (Västerås—Gävle med avgrening till Falun och Skellefteå—Storuman—Vilhelmina med avgrening till Arvidsjaur) eller komplettering med eller utbyte av förstärkare för ökning av antalet förbindelser i redan befintliga koaxialkablar (övriga anläggningar).

I fråga om övriga anläggningar anför styrelsen.

Det för *kabelanläggningar gemensamma med andra myndigheter* upptagna beloppet avser televerkets andel av kostnaden för med SJ gemensamma kabelanläggningar, som blivit nödvändiga i anledning av ökat behov av förbindelser både för SJ och televerket. Beloppet avser kabelanläggningar mellan Markaryd och Örkelljunga samt mellan Kiruna och Svappa-vaara. Dessutom kommer i den under större fjärrförbindelseanläggningar upptagna nya koaxialkabelanläggningen mellan Skellefteå och Vilhelmina vissa delsträckor att bli gemensam med SJ.

Utläggning av *landskablar och mindre rikskablar* och *utökning av telefon- och telegrafutrustning på överdragsstationer* nödvändiggöres av den ständigt pågående ökningen av trafiken och nödvändigheten att vid automatisk trafik ge omedelbar framkomlighet för samtal.

För *teleanläggningen Sverige—Finland*, som blir en radiolänkanläggning, har redogörelse lämnats i 1961 års statsverksproposition.

Jämfört med budgetåret 1962/63 har det för fjärrförbindelseanläggningar m. m. avsedda totala beloppet ökats med 12 mkr. Ökningen är förutom av kostnadsstegringar föranledd av den starka abonnent- och trafikökningen, som gör det nödvändigt att öka antalet mellanortsförbindelser för att säkerställa framkomligheten och möjliggöra fortsatta driftkostnadsbesparingar genom automatisering av manuell trafik.

Telefon- och telegrafstationer

Det för telefon- och telegrafstationer under budgetåret 1963/64 behövliga beloppet har av styrelsen beräknats till 108 mkr. enligt följande specifikation.

	Total åter- stående kostnad 1.7.1963	Därav under 1963/64
	miljoner kronor	
Automatisering av telefonstationer	31,1	24,1
Utökning av telefonstationer	118,4	82,5
Telegraf- och telexutrustning	1,4	1,4
	Summa 150,9	108,0

Automatisering av telefonstationer avser bland större telefonstationer Haparanda, Kalix, Mjölby, Nordmaling och Varberg.

Utökning av telefonstationer avser den utbyggnad av redan befintliga automatiska och manuella stationer, som är nödvändig för att televerket

skall kunna ta emot nya abonnenter. Även automatisering av stationer har för övrigt samma syfte i alla de fall, då befintliga manuella utrustningar ej kan ytterligare utvidgas.

Det för *telegraf- och telexutrustning* upptagna beloppet avser främst den utbyggnad av de automatiska telexutrustningarna, som måste äga rum för att televerket skall kunna koppla in det växande antalet telexabbonenter.

Jämfört med innevarande budgetår har det för telefon- och telegrafstationer behövliga beloppet höjts med 30 mkr. Ökningen beror väsentligen på de senaste årens kraftiga abonnenttillströmning, som alltjämt pågår och som medfört att stationerna snabbt måste byggas ut för att plats skall kunna beredas för nya abonnenter. Såsom anföres under nästföljande punkt har styrelsen som mål för investeringspolitiken i fråga om nya abonnentanläggningar uppställt en minskning av de alltför långa leveranstiderna för nya telefonabbonenter. Detta förutsätter, att också stationerna bygges ut så, att denna minskning icke skall hindras av brist på stationsutrustning.

Nya abonnentanläggningar m. m.

Det för nya abonnentanläggningar m. m. under budgetåret 1963/64 behövliga beloppet har av styrelsen beräknats till 110 mkr., vilket belopp fördelar sig på olika objektsgrupper enligt följande sammanställning.

	Total åter- slående kostnad 1.7.1963	Därav under 1963/64
	miljoner kronor	
Nya abonnentanläggningar:		
telefonanläggningar	43,6	43,6
telegrafanläggningar	2,4	2,4
Nätarbeten	60,5	60,5
Blanka lands- och riksledningar	3,0	3,0
Rörliga abonnentanläggningar (mobilradio)	0,5	0,5
Summa	110,0	110,0

De under denna rubrik upptagna posterna avser kostnaderna för dels nya abonnentinstallationer, dels sådan utbyggnad av telefonnäten, som erfordras för att kunna taga emot nya abonnenter, dels slutligen anordnandet av behövliga nya blanka mellanortsledningar. Vid avvägningen av det behövliga beloppet, som jämfört med innevarande budgetår höjts med 20 mkr. varav nära hälften dock beror på inträdda kostnadsstegringar, har styrelsen ansett det ofrånkomligt att taga hänsyn icke blott till den starka kostnadsökningen och den fortsatta ökningen av antalet nytecknade telefonabbonemang utan även till angelägenheten av att nedbringa väntetiden för nya kunder.

Den ökning av medelsförbrukningen för nya abonnentanläggningar, som medgivits för nu löpande budgetår beräknades föregående år göra det möjligt att såväl effektuera den ökande nyteckningen av abonnemang som att minska kön av på anslutning väntande abonnenter. De starka löne- och

materialkostnadsökningarna innevarande och nästa år uppväger emellertid nästan helt den medgivna ökningen av medelsförbrukningen, varför den avsedda förbättringen av televerkets service bl. a. genom reduktion av arbetsbalansen av beställda abonnemang ej torde bli möjlig; snarare föreligger en viss risk för ytterligare ökning av balansen.

Den väntade fortsatta ökningen även under nästa budgetår av nyteckning av abonnemang och de omfattande nätarbeten, som erfordras i samband med den ökande byggnadsverksamheten i tätorterna, särskilt exploateringen av nya bostadsområden, samt nödvändigheten av att bygga ut de lokala kabelnäten, så att fortlöpande inkoppling av telefoner för nya eller flyttande abonnenter kan ske utan omfattande arbeten och orimligt dröjsmål, förorsakar ett ökat medelsbehov, som om det ej tillgodoses beräknas medföra en stark ökning av antalet i kö väntande nya abonnenter. Arbetsbalansen på detta område är redan så stor, att de långa leveranstiderna medför allvarliga olägenheter för televerkets kunder — såväl inom näringsliv och förvaltning som privatpersoner — vilket givit allmänheten anledning till en berättigad hård kritik. De långa leveranstiderna torde i hög grad vara avgörande för den allmänna bedömningen av televerkets service.

Styrelsen anser därför det synnerligen angeläget att erhålla resurser för att såväl tillgodose den ökande nyteckningen som att nedbringa de alltför långa leveranstiderna för nya telefonabonnemang.

Radioanläggningar för kommersiell trafik

Det för budgetåret 1963/64 under denna anslagsrubrik behövliga beloppet har av telestyrelsen beräknats till 5,3 mkr. Härav avses 1,5 mkr. för fartygsstationer, 3,6 mkr. för dels fortsatt uppförande av en sändarstationsbyggnad vid Karlsborg (1,4 mkr.), dels fortsatt utbyte av omoderna sändare (1,65 mkr.), dels även diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på de fasta stationerna för radiotelegraf- och radiotelefontrafik med andra länder (0,55 mkr.) samt 0,2 mkr. för diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten vid befintliga kuststationer för radiotrafik med fartyg på havet.

Det för fartygsstationer angivna behovet av investeringsmedel är baserat på dels rederiernas och skeppsvarvens uppgifter om kontraherade fartygsleveranser, dels även den högre och därmed mera kostnadskrävande tekniska standard på fartygsradiostationerna, som numera — vilket också styrelsen framhöll i 1961 års *petita* — kräves på grund av internationella bestämmelser och rekommendationer.

Vad beträffar de fasta stationerna för radiotrafik med andra länder avser det upptagna beloppet i huvudsak fullföljande av i 1960 och 1961 års *petita* motiverade arbeten. I det för diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten upptagna beloppet, 0,55 mkr., ingår bl. a. en första dellikvid om 0,2 mkr. för anskaffning av ett på grund av radiostationens i Grimeton utbyggnad erforderligt nytt reservkraftaggregat, vilket beräknas kosta totalt 0,6 mkr.

Radioanläggningar för luftfarten

Luftfartsstyrelsen understryker i skrivelse den 15 augusti 1962 att utrustningen av radioanläggningarna för luftfarten bör fortsättas med utgångspunkt från en långsiktig plan, som upprättats i samråd med telestyrelsen.

I fråga om kommunikationsanläggningar vid flygplatser erfordras ny utrustning samt modernisering och utbyggnad av befintliga anläggningar. För budgetåret 1963/64 beräknas kostnaderna härför till sammanlagt 200 000 kr.

Beträffande instrumentlandningssystem (ILS) inklusive inflygningsfyrrar erfordras medel för ersättning av föråldrad anläggning vid Bulltofta flygplats utan reservsändare med ny ILS-utrustning av riktad typ till en beräknad kostnad av 850 000 kr., varav 300 000 kr. erfordras för budgetåret 1963/64. Vidare erfordras 170 000 kr. för täckande av merkostnader för ILS-anläggning vid Kiruna flygplats på grund av ökade kostnader för kabel- och byggnadsarbeten och 100 000 kr. för ny manöver- och övervakningsutrustning för äldre ILS-utrustningar samt 100 000 kr. för oriktade fyrrar och övervakningsmottagare vid 15 flygplatser. För instrumentlandningssystem inklusive inflygningsfyrrar beräknas sålunda under budgetåret 1963/64 åtgå sammanlagt 670 000 kr.

I sin anslagsframställning hösten 1961 äskade luftfartsstyrelsen sammanlagt 1 400 000 kr. för radaranläggningar vid Bromma och Torslanda flygplatser inklusive radiolänk Arlanda—Bromma för överföring av radarbild samt registrering av radarbilder. På grund av begränsningen av medelstillsdelningen för budgetåret 1962/63 har styrelsen nödgats uppskjuta anskaffningen av sekundärradaranläggning. Styrelsen föreslår nu, att tidigare äskade 250 000 kr. i stället upptages för budgetåret 1963/64.

Vid Bulltofta flygplats uppförd övervakningsradar har visat sig draga högre kostnader än tidigare beräknats på grund av ökade kostnader för installation, byggnad och kablar samt flygprovning. För täckande av denna merkostnad erfordras för budgetåret 1963/64 200 000 kr.

Flygvapnet har bekostat utbyte till starkare sändare för en övervakningsradar. Härigenom har en sändare med lägre effekt blivit disponibel och avses användas som reserv för övervakningsradarn vid Bulltofta. Styrelsen beräknar att till flygvapnet för detta ändamål utbetala 300 000 kr., vilket belopp sålunda erfordras för budgetåret 1963/64.

För registrering av radarbilder föreslog styrelsen ett belopp av 50 000 kr. för budgetåret 1962/63. För budgetåret 1963/64 erfordras för detta ändamål ytterligare 50 000 kr.

För den nya kontrollcentralen i Stockholms flyginformationsregion, vilken enligt tidigare beslut skall förläggas till Arlanda, erfordras utbyggnad av presentationssystemet för radar. Totala kostnaden härför beräknas till 500 000 kr., varav 200 000 kr. erfordras för budgetåret 1963/64.

Areanätet för kommunikation med flygplan på ultrakortvåg är under utbyggnad och förbättring. Återstående kostnader härför beräknas under budgetåret 1963/64 uppgå till sammanlagt 70 000 kr.

Beträffande pejlanläggningar erfordras bl. a. utbyggnad av pejlanläggningen för den nya kontrollcentralen i Stockholm samt automatiska pejlar för flygplatserna vid Karlstad, Kiruna, Jönköping och Umeå. Anskaffning av sistnämnda pejlar avses ske i samarbete med flygvapnet. För pejlanläggningar beräknas ett sammanlagt belopp av 340 000 kr., varav 160 000 kr. erfordras för budgetåret 1963/64.

Luftfartsstyrelsen föreslog i sina anslagsäskanden hösten 1961, att medel skulle upptagas för mastmontering av två ultrakortvågsfyrar (VOR) samt för komplettering av en befintlig VOR-station med anläggning för avståndsmätning. Kostnaderna härför beräknades till 455 000 kr. Anläggningen för avståndsmätning (DME) har styrelsen nödgats uppskjuta på grund av begränsningen av medelstilledningen för budgetåret 1962/63 och styrelsen avser nu att avvakta erfarenheter från tidigare beställda anläggningar, innan ytterligare beställning sker. Styrelsen föreslår, att medel upptages för mastmontering av ytterligare två VOR-stationer, och kostnaderna härför beräknas uppgå till 500 000 kr.

Försöksverksamheten beträffande automation av trafikledningen har hittills huvudsakligen bedrivits i form av studier inom en arbetsgrupp. Tiden synes emellertid nu mogen att bedriva mera aktiva experiment och undersökningar samt att pröva utomlands gjorda rön i svenska förhållanden. En början här till har gjorts genom prov med television för intern kommunikation och koordinering. För den fortsatta försöksverksamheten erfordras lämplig utrustning och för detta ändamål beräknas ett medelsbehov av 200 000 kr. under budgetåret 1963/64.

För de nya flygplatserna vid Jönköping och Umeå har i styrelsens ursprungliga kostnadsberäkningar upptagits vardera 1 mkr. för radioanläggningar. De verkliga kostnaderna för ifrågavarande radioanläggningar uppgår icke till de ursprungligen beräknade beloppen, 1 mkr. för vardera flygplatsen, utan har enligt nu tillgängliga uppgifter kunnat begränsas till 864 000 kr. för Jönköping och 869 000 kr. för Umeå. Totalt erforderliga fyllnadsmedel för radioanläggningar vid Jönköpings och Umeå flygplatser uppgår sedan hänsyn tagits till bidrag från de lokala intressenterna till sammanlagt avrundat 500 000 kr.

Utgifterna under förevarande rubrik skulle således enligt styrelsens förslag för budgetåret 1962/63 uppgå till sammanlagt 3 300 000 kr.

Försvarsberedskap vid televerket

Telestyrelsen hemställer, att dels till försvarsberedskap vid televerket för budgetåret 1963/64 anvisas ett investeringsanslag av 13,55 mkr., dels ett lika stort belopp anvisas på driftbudgeten till avskrivning av investeringarna.

Den närmare motiveringen till det för nästa budgetår föreslagna investeringsanslaget har styrelsen lämnat i en särskild skrivelse den 31 augusti 1962. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon närmare redogörelse för innehållet i densamma icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Diverse och oförutsett

Enligt 1962 års statsverksproposition skall televerkets dispositionsanslag upphöra såsom särskild anslagsrubrik fr. o. m. ingången av budgetåret 1963/64 men skall en viss marginal utöver ramen finnas tillgänglig på kollektivanslaget för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller eljest särskilda skäl påkallad höjning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Eftersom dispositionsanslaget hittills använts även för oförutsedda investeringsutgifter har styrelsen funnit det vara nödvändigt att under kollektivanslaget uppta en delpost för oförutsedda arbeten. Storleken av denna post har satts till 1 mkr. eller samma belopp som styrelsen f. n. enligt bemyndigande av Kungl. Maj:t äger disponera av dispositionsanslaget för sådana utgifter.

[110] 2. Rundradioanläggningar

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	93 000	23 700 000	23 793 000
1962/63	—	28 800 000	
		¹ (+ 3 800 000)	32 600 000*
1963/64 styrelsen	—	31 500 000	31 500 000*
departementschefen ...	—	35 000 000	31 500 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas de nuvarande anslagen Ljudradioanläggningar och Televisionsradioanläggningar. Beträffande den närmare motiveringen för den ändrade anslagsredovisningen hänvisas till avsnittet Investeringsplan för kommunikationsverken.

Den faktiska resp. beräknade medelsförbrukningen under budgetåren 1961/62—1963/64 för rundradioanläggningarna redovisas i följande sammanställning.

	Faktisk utgift 1961/62	Beräknad utgift 1962/63	1963/64
		tusental kronor	
Ljudradioanläggningar	10 593	² 7 400	7 000
Televisionsradioanläggningar	13 200	³ 25 200	24 500
Summa	23 793	32 600	31 500

¹ Medgiven förstärkning från dispositionsanslaget.

² Inklusiv 600 000 kr. avseende investeringar, som tidigare lagts av arbetsmarknadsskäl.

³ Inklusiv 1 200 000 kr. avseende investeringar, som tidigare lagts av arbetsmarknadsskäl.

Ljudradioanläggningar

Enligt gällande principer för ljudradiatorörelsens finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i ljudradioanläggningar och radiohus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för ljudradiatorörelsens behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Under budgetåret 1961/62 uppgick utgifterna å ljudradians specialbudget till inalles 86,0 mkr., varav (10,6 + 8,1) 18,7 mkr. för avskrivning till 100 % av telestyrelsens och byggnadsstyrelsens investeringar samt (50,0 + 17,3) 67,3 mkr. för Sveriges Radios och televerkets driftkostnader. Då licensintäkterna utgjorde 88,6 mkr., uppvisade rörelsen ett överskott av 2,6 mkr.

Telestyrelsen har lämnat en sammanfattning av samtliga anslagsäskanden för ljudradiatorörelsen för budgetåret 1963/64 och har efter samråd med Sveriges Radio och byggnadsstyrelsen framlagt förslag till budget för 1963/64. I följande sammanställning redovisas det för 1962/63 beräknade budgetutfallet, budgetförslaget för 1963/64 samt den beräknade utvecklingen av ljudradiobudgeten 1964/65—1967/68.

	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
	miljoner kronor					
Investeringar:						
Telestyrelsen	6,8	7,0	5,0	4,5	4,5	4,5
Byggnadsstyrelsen ...	13,7	12,1	11,0	14,1	12,5	1,3
Driftkostnader:						
Sveriges Radio	56,9	67,3	63,3	66,6	69,9	73,5
Telestyrelsen	21,5	23,0	24,2	25,0	25,8	26,4
Summa kostnader	98,9	109,4	103,5	110,2	112,7	105,7
Licensintäkter	88,5	90,1	91,3	92,3	93,1	93,7
Underskott	10,4	19,3	12,2	17,9	19,6	12,0
Akkumulerat resultat ...	+ 25,2	+ 5,9	— 6,3	— 24,2	— 43,8	— 55,8

I Sveriges Radios och televerkets driftkostnader har inräknats de beräknade kostnaderna för sändning av melodiradio, natradio och program 3 i den utsträckning som nu sker.

Under de förberedande diskussionerna beträffande anslagsäskandena för ljudradio för 1963/64 har man inom Sveriges Radio och telestyrelsen kommit till den gemensamma uppfattningen, att redan hittills uppnådda resultat av de pågående program 3-sändningarna tyder på behovet av en utbyggnad av program 3-kanalen till att omfatta hela landet, vilket närmare motiveras i Sveriges Radios petitaskrivelse för 1963/64, vari föreslås att ett reguljärt sändarnät successivt utbygges fr. o. m. 1963/64 till att omfatta hela landet. En sådan utbyggnad beräknas kräva en tid av 5 år och kom-

ma att medföra kostnadsökningar om inalles 13,7 mkr. Beloppet fördelar sig på budgetåren 1963/64—1967/68 med 2,3, 2,6, 2,8, 2,9 resp. 3,1 mkr. I förestående tabell angivna ackumulerade resultat ändras därvid till följande belopp: + 3,6, — 11,2, — 39,9, — 54,4 resp. — 69,5 mkr.

Av ifrågavarande sammanställning framgår att ljudradiorörelsens balanserade överskottsmedel beräknas förslå till att täcka underskotten endast t. o. m. budgetåret 1963/64. En höjning av licensavgiften synes därför bli ofrånkomlig under 1963/64.

Investeringarna

I likhet med tidigare år har en översyn av planen för distributionsnätets utbyggnad företagits, varvid vissa revideringar visat sig nödvändiga och lämpliga. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1963 anför *telestyrelsen* följande.

Vid utgången av budgetåret 1961/62 hade 39 FM-stationer för distribution av program 1 och 2 färdigställt, varav 20 med full räckvidd, 18 provisoriska och 1 slavstation. Planenligt skulle bl. a. definitiva stationer i Emmaboda, Haparanda, Nässjö, Skellefteå, Storuman, Sveg och Växjö ha uppförts under 1961/62, men dessa har av olika anledningar blivit något försenade.

Vad ljudradiodistributionen i övrigt beträffar fanns vid utgången av budgetåret 1961/62 för distribution av program 1 inalles 37 sändarstationer på lång- och mellanvåg och ett antal trådradionät, till vilka var anslutna ca 394 000 abonnenter. Program 2 utsändes vid samma tidpunkt över trådradionäten samt över 26 mindre mellanvågssstationer med lokal räckvidd.

Motala nya långvågssstation, som har en effekt av 600 kW, togs i bruk för reguljär programsändning i april 1962. I samband därmed nedlades driften av den gamla 150 kW-stationen.

Styrelsen meddelar att under månaderna juli—augusti 1962 definitiva FM-stationer tagits i bruk i Nässjö och Sveg, vilka som nämnts skulle ha färdigställt under 1961/62. Ytterligare 10 FM-stationer beräknas komma att färdigställas under 1962/63 nämligen dels de förenämnda stationerna i Emmaboda, Haparanda, Skellefteå, Storuman och Växjö, som sannolikt kan tas i bruk redan hösten 1962, dels stationer i Arvidsjaur, Borlänge, Gävle, Lycksele och Tåsjö, vilka utbygges till full räckvidd enligt gällande utbyggnadsplan. I denna finns under 1962/63 även en definitiv station i Skövde upptagen, som dock till följd av försening av mastleveransen inte kommer att kunna färdigställas förrän under 1963/64. En slavstation i Tärnaby beräknas kunna lagas i bruk under 1962/63.

Vid utgången av budgetåret 1962/63 beräknas totalt 43 FM-stationer vara i bruk, varav 32 med full räckvidd, 9 provisoriska och 2 slavstationer, samtliga stationer försedda med sändare för såväl program 1 som program 2.

Efter framställningar från Sveriges Radio och telestyrelsen godkände Kungl. Maj:t i skrivelse den 6 juni 1962 bl. a., att försökssändningar på en tredje ljudradiokanal fick påbörjas över FM-stationerna i Hörby, Göteborg, Stockholm, Sundsvall och Boden. För sändningarna, som startades under juli—augusti, har tills vidare vissa för programmen 1 och 2 avsedda reservsändare tagits i anspråk.

I vad avser ljudradions distributionsnät i övrigt beräknar styrelsen att under budgetåret 1962/63 kunna utföra diverse moderniserings- och kompletteringsarbeten på befintliga mellanvågsstationer, driftcentraler m. m. Utbyggnaden av trådradio begränsas till att omfatta successiv anslutning av 1 000 abonnenter inom vissa områden, som f. n. saknar fullgod FM-täckning. Vid utgången av budgetåret 1962/63 beräknas antalet trådradio-abbonenter uppgå till totalt ca 395 000.

Vad beträffar utbyggnaden under femårsperioden 1963/64—1967/68 meddelar telestyrelsen följande.

FM-nätet beräknas i huvudsak komma att utbyggas enligt gällande utbyggnadsplan. Således avser styrelsen att under budgetåret 1963/64 uppföra stationer med full räckvidd i Borås, Halmstad, Motala, Pajala, Sollefteå, Uddevalla, Visby och Västerås. Därutöver avser styrelsen att under 1963/64 dels som nämnts bygga ut stationen i Skövde till full räckvidd, dels uppföra en station med full räckvidd i Karlskrona. Den provisoriska FM-stationen i Bollnäs beräknas bli utbyggd till full räckvidd först under budgetåret 1964/65 i stället för under 1963/64. Härutöver beräknas ett mindre antal slavstationer kunna upprättas.

I vad avser de större AM-stationerna framhåller styrelsen, att tillkomsten av den s. k. nattradion avsevärt försvårat underhållet av därav berörda åtta stationer, vilka nu är i drift praktiskt taget hela dygnet. I syfte att tillgodose det härigenom ökade behovet av reservmöjligheter avser styrelsen att tidigarelägga anskaffningen av planerade reservsändare för stationerna i Falun, Göteborg, Luleå och Sundsvall. Vidare beräknas — i enlighet med den år 1962 godkända utbyggnadsplanen — vissa moderniserings- och kompletteringsarbeten på befintliga AM-stationer, driftcentraler m. m. kunna utföras under den aktuella femårsperioden.

Telestyrelsen avser att under 1963/64 — liksom under innevarande budgetår — begränsa utbyggnaden av trådradion till att endast omfatta anslutning inom vissa trådradioområden, vilka samtliga saknar fullgod FM-täckning, av de etapp 1-abbonenter, som begär sådan anslutning och för vilka anslutning kan ordnas till rimliga kostnader. Med tillämpning av de av 1962 års riksdag fastställda riktlinjerna för anslutning av nya trådradioabbonenter torde sådana anslutningar ej behöva utföras i någon nämnvärd omfattning fr. o. m. budgetåret 1964/65. Driften av trådradionäten bör enligt styrelsens mening upprätthållas tills vidare.

Några kostnader för en utbyggnad av FM-stationerna för distribution av ett tredje program har inte upptagits i den utbyggnadsplan som nu framlägges. Därest den föreslagna utbyggnaden av den tredje ljudradio-kanalen till att omfatta hela landet skulle komma till utförande, erfordras härför särskilda investeringsanslag om totalt ca 10 mkr.

Om man under en övergångsperiod ställer lägre krav på driftsäkerheten för den tredje ljudradiokanalen än för nätet i övrigt, beräknar sty-

relsen, att program 3-nätet under loppet av 3 år kan byggas ut att omfatta hela landet. Den förenämnda totala investeringskostnaden beräknas komma att fördela sig med 2 mkr. per budgetår under tiden 1963/64—1967/68.

Investeringskostnaderna för en utbyggnad enligt planen vid en mot de generella löneökningarna svarande kostnadsnivå framgår av följande sammanställning.

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
	miljoner kronor				
Vissa ljudradioanläggningar	1,1	5,0	4,5	4,5	4,5
FM-anläggningar	5,8				
Trådradioanläggningar	0,1				
Summa	7,0	5,0	4,5	4,5	4,5

Beträffande de i investeringsplanen för 1963/64 upptagna projekten meddelar styrelsen följande.

Det för vissa ljudradioanläggningar upptagna beloppet är avsett att användas för dels moderniserings- och kompletteringsarbeten på befintliga AM-stationer, dels förskottslikvider för reservsändare till AM-stationerna i Falun, Göteborg, Luleå och Sundsvall, dels även utrustning för och inredning av driftcentraler i vad avser ljudradioverksamheten.

Det för FM-anläggningar upptagna beloppet beräknas huvudsakligen bli behövt dels för att färdigställa stationer i Borås, Halmstad, Karlskrona, Motala, Pajala, Skövde, Sollefteå, Uddevalla, Visby och Västerås, vilka alla kommer att utbyggas till full räckvidd, dels för att anskaffa och installera reservutrustningar för ett antal stationer, dels även för att påbörja den fortsatta planenliga utbyggnaden.

Det för trådradioanläggningar beräknade beloppet avses att användas inom vissa befintliga trådradiområden för successiv anslutning av 1 000 abonnenter.

Byggnadsstyrelsen äskar i skrivelse den 27 augusti 1962 ett anslag av 12,0 mkr. till det nya radiohuset i Stockholm för budgetåret 1963/64. Kostnaderna för huset skall enligt principen om ljudradioverksamhetens självfinansiering bestridas av licensintäkter. För budgetåren 1963/64—1966/67 förutser byggnadsstyrelsen en medelsförbrukning av 12,1, 10,0, 14,0 och 9,0 mkr. Av de för budgetåren 1964/65 och 1965/66 angivna beloppen har å televisionsbudgeten uppförts 1,0 resp. 3,4 mkr., utgörande televisionens andel i byggnadskostnaderna för budgetåren i fråga. För anslaget lämnas en redogörelse i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

Ljudradiobudgeten har för budgetåren 1964/65—1967/68 påförts 2,0, 3,5, 3,5 resp. 1,3 mkr., vilka belopp avser ljudradios andel i de beräknade anläggningskostnaderna för planerat TV-hus i Göteborg.

Driftkostnaderna

I skrivelse den 31 augusti 1962 har *Sveriges Radio* lämnat en redogörelse för programproduktionens medelsbehov under budgetåret 1963/64.

Sveriges Radio räknar med en i förhållande till nuläget oförändrad sändningstid 1963/64. Detta innebär, att nuvarande omfattning av program 1, program 2, melodiradion, nattradion och program 3 förutsättes i budgeten. Beträffande program 3 anför Sveriges Radio att sedan telestyrelsen uttryckt önskemål om att pröva vissa nya frekvenser på FM-bandet, vilka tilldelats Sverige vid den internationella våglängdskonferensen i Stockholm 1961, har Sveriges Radio i skrivelse av den 24 maj 1962 till Kungl. Maj:t hemställt, att radiolicensmedel måtte ställas till Sveriges Radios och telestyrelsens förfogande, för att dessa sändningar därigenom skulle erhålla en så programmässig karaktär som möjligt. I skrivelse den 6 juni 1962 har Kungl. Maj:t anvisat Sveriges Radio och telestyrelsen medel för sådana sändningar, vilka under beteckningen P 3 igångsattes den 7 juli 1962 över FM-sändarna i Hörby och Göteborg. Fr. o. m. den 4 augusti distribueras dessa program även över FM-sändarna i Stockholm, Sundsvall och Luleå.

På basis av gjorda erfarenheter, bl. a. omfattande lyssnarundersökningar, som tydligt visar vilken vikt allmänheten fäster vid en programservice av melodiradions typ, synes det Sveriges Radio klart, att ett system med tre parallella radioprogram bäst kan tillgodose radiopublikens mycket skiftande önskemål. I flertalet västeuropeiska länder har man just under televisionens uppbyggnadsår funnit, att radioprogramverksamheten med hänsyn till mediets synnerligen mångfaldiga uppgifter i det moderna samhället bör drivas i form av åtminstone tre parallella radioprogram.

Sveriges Radio har tidigare i en skrivelse till 1960 års radioutredning utförligt motiverat sina synpunkter i denna fråga. Utan att vilja föregripa den sittande utredningens överväganden och ställningstagande anser Sveriges Radio det angeläget, att ett reguljärt tredje sändarnät med samma fullständiga geografiska täckning som P 1- och P 2-näten så snart som möjligt utbygges. Med hänsyn bl. a. till leveranstiderna för teknisk utrustning synes ett snart beslut i frågan erfordras.

Sveriges Radio förordar därför utbyggnad av ett provisoriskt nät, som skulle kunna vara färdigt om tre år och inrättat på sådant sätt att det kan byggas ut kontinuerligt till ett permanent nät av samma standard som för program 1 resp. program 2.

Kostnaderna för en utbyggnad av P 3-nätet uppstår praktiskt taget helt på distributionssidan. För programproduktionen har Sveriges Radio i föreliggande 5-årsprognos utöver en årlig automatisk ökning av nuvarande anslag med 5 % upptagit en ökning med 100 000 kr. för budgetåret 1964/65.

Sveriges Radio förutser en ökning av medelsbehovet med 10,4 mkr. från 56,9 mkr. 1962/63 till 67,3 mkr. 1963/64. Av ökningen hänför sig 2,5 mkr.

till inventarier för Radiohuset i Stockholm och 1,6 mkr. till övriga inventarier. Resterande ökning, 6,3 mkr., avser driften, varav för inredningsarbeten 0,1 mkr. Driftkostnadsökningen i övrigt utgör således 6,2 mkr.

Beträffande prognosen för budgetåren 1964/65—1967/68 antages driftkostnaderna komma att stiga med 5 % per år från 1963/64 års budget. Prognosen visar ett totalt medelsbehov 1967/68 av drygt 73 mkr. Driftkostnaderna ökar från 57 mkr. 1963/64 till 70 mkr. 1967/68.

Telestyrelsen beräknar televerkets driftkostnader för programdistribution och licensinkassering för 1963/64 till 23,0 mkr. sedan avdrag gjorts för kostnader om inalles ca 1,2 mkr., som kvittats mot den fördel televerket har av att räntefritt kunna disponera licensmedelsbehållningen såsom rörelsemedel. Beräkningarna är baserade på en mot de generella löneökningarna svarande kostnadsnivå. I det äskade beloppet ingår de beräknade kostnaderna för sändning av melodiradio, natradio och program 3 i nuvarande omfattning.

Licensintäkterna

Antalet ljudradiolicenser ökade under budgetåret 1961/62 med 123 000 från 2 796 000 till 2 919 000. Ökningen är den största som registrerats sedan 1939/40. Enligt den av telestyrelsen i 1961 års *petita* framlagda prognosen rörande ljudradians licensintäkter 1961/62—1970/71 skulle sistnämnda antal licenser komma att uppnås först under år 1964. Då utgångsläget för prognosen efter den 1 juli 1962 sålunda avsevärt ändrats, framlägger styrelsen en ny prognos för licensintäkterna, som grundar sig på ett beräknat medeltal licenser, inklusive bilradiolicenser, av 2 949 000 för 1962/63 samt 3 003 000, 3 045 000, 3 078 000, 3 103 000 och 3 124 000 för de i femårsperioden 1963/64—1967/68 ingående budgetåren.

Enligt dessa beräkningar kommer licensintäkterna för 1962/63 att uppgå till 88,5 mkr. i stället för 86,7 mkr. enligt 1961 års prognos. De för budgetåren 1963/64—1967/68 beräknade och i budgetsammanställningen upptagna licensintäkterna är baserade på nuvarande licensavgift.

Televisionsradioanläggningar

För televisionsradiorörelsens finansiering gäller samma principer som för ljudradiorörelsen. Av licensmedlen skall sålunda bestridas såväl de löpande kostnaderna för produktion och distribution av programmen som utgifter för avskrivning till 100 % av investeringarna i televisionsradioanläggningar och televisionshus. Uppkommande överskott balanseras å televerkets fond för televisionens framtida behov.

I följande sammanställning redovisas utfallet av televisionsverksamheten för budgetåren 1956/57—1961/62. Det till statsverket återbetalade bidraget om 10 770 000 kr. är inte inräknat i nedanstående belopp.

	1956/57—1960/61	1961/62 miljoner kronor	Summa
Intäkter	199,1	135,3	334,4
Kostnader	174,8	90,5	265,3
Överskott	24,3	44,8	69,1
Statens räntekostnader	0,9	—	0,9
Nettoöverskott, som balansrats i televerkets räkenskaper	23,4	44,8	68,2

I de för 1961/62 upptagna kostnaderna har inräknats ett belopp om 1,6 mkr., som under 1961/62 med Kungl. Maj:ts medgivande gottskrivits ljudradiorörelsen. Beloppet utgör summan av de belopp, som televerket — i huvudsak med anlåtande av anslaget till tekniskt och programmässigt forsknings- och utvecklingsarbete — använde av ljudradiolicensmedel för televisionens försöksverksamhet, innan televisionen hade fått egna intäkter.

Telestyrelsen har lämnat en sammanfattning av samtliga anslagsäskanden för televisionsradiorörelsen för budgetåret 1963/64 och har efter samråd med Sveriges Radio och byggnadsstyrelsen framlagt förslag till budget för 1963/64. I följande sammanställning redovisas den för 1962/63 fastställda budgeten, budgetförslaget för 1963/64 samt den beräknade utvecklingen av televisionsradiobudgeten för perioden 1964/65—1967/68.

	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
	miljoner kronor					
Investeringar:						
Telestyrelsen	24,0	24,5	20,0	16,0	14,0	8,0
Byggnadsstyrelsen	7,8	14,1	19,0	23,9	15,5	4,7
Driftkostnader:						
Sveriges Radio	70,5	93,0	113,0	133,0	155,0	180,0
Telestyrelsen	23,0	27,0	30,4	32,2	34,7	36,5
Summa kostnader	125,3	158,6	182,4	205,1	219,2	229,2
Licensintäkter	161,0	179,0	194,0	205,0	214,0	220,0
Överskott	35,7	20,4	11,6	— 0,1	— 5,2	— 9,2
Ackumulerat resultat ...	103,9	124,3	135,9	135,8	130,6	121,4

Med de här beräknade inkomsterna och utgifterna skulle sålunda ett överskott om sammanlagt ca 121 mkr. föreligga vid periodens slut. Som av tabellen framgår beräknas televisionens ackumulerade resultat kulminera vid slutet av budgetåret 1964/65. Telestyrelsen framhåller att det till synes stora ackumulerade överskottet inte på långt när skulle räcka för en utbyggnad av televisionsnätet för ett andra program, som allmänheten kan väntas komma att kräva inom en nära framtid. Enligt gjorda överslagsberäkningar skulle nämligen kostnaden för ett distributionsnät för

hela landet, inklusive reservutrustningar, för ett andra program komma att belöpa sig på ca 350 mkr.

Investeringarna

I likhet med tidigare år har en översyn av planen för distributionsnätets utbyggnad företagits, varvid vissa revideringar visat sig nödvändiga och lämpliga. Rörande utbyggnaden fram till den 1 juli 1963 anför *telestyrelsen* följande.

Vid utgången av budgetåret 1961/62 hade 63 TV-stationer färdigställts, varav 28 med full räckvidd, 25 provisoriska och 10 slavstationer. Antalet invånare inom stationernas täckningsområden uppgår till ca 6,5 miljoner. Planenligt skulle bl. a. definitiva stationer i Emmaboda, Nässjö, Skellefteå, Storuman och Sveg ha uppförts under 1961/62, men dessa har av olika anledningar blivit något försenade.

Under 1961/62 har radiolänklinjen Vännäs—Boden färdigställts för televisionens del. Vidare har en provisorisk radiolänklinje etablerats på bl. a. sträckan Boden—Gällivare med avgrening till Haparanda. Slutligen har radiolänklinjerna Karlstad—Oslo och Stockholm—Norrköping erhållit permanent utförande för televisionens vidkommande.

Radiolänklinjernas längd uppgick vid 1961/62 års slut till ca 4 100 km, varav 600 km tillkommit under 1961/62.

Under budgetåret 1962/63 hade vid tiden för petitaskrivelsens avlämnande definitiva stationer i Nässjö och Sveg tagits i bruk, vilka som nämnts skulle ha färdigställts under 1961/62. Ytterligare 9 i våglängdsplanen upptagna TV-stationer kommer att färdigställas under 1962/63, nämligen dels de förenämnda stationerna i Emmaboda, Skellefteå och Storuman, som sannolikt kan tagas i bruk hösten 1962, dels stationer i Arvidsjaur, Borlänge, Gävle, Lycksele, Transtrand och Tåsjö, vilka alla — utom stationen i Transtrand — erhåller definitivt utförande enligt den av 1962 års riksdag fastställda utbyggnadsplanen. I denna är under 1962/63 även upptagen en definitiv station i Skövde som dock till följd av försening av mastleveransen inte kommer att kunna färdigställas förrän under 1963/64. Under 1962/63 beräknas slavstationer i Gravarne, Idre, Karesuando, Laisvall, Malung, Mjällom, Moliden, Muodoslompolo, Seitevare, Särna, Tärnaby och Vietas komma att tagas i bruk.

Vid utgången av budgetåret 1962/63 beräknas totalt 76 TV-stationer vara i bruk, varav 38 med full räckvidd, 16 provisoriska och 22 slavstationer.

Vid utgången av budgetåret 1962/63 beräknas reservsändare ha installerats på 20 företrädesvis större TV-stationer och reservelverk ha etablerats på 10 stationer.

I enlighet med vad departementschefen förordade vid riksdagsbehandlingen angående vissa televisionsfrågor (prop. 1962: 120, s. 9 och 10) och riksdagens beslut i dessa frågor skall telestyrelsen uppföra ett radiolänktorn samt distributionscentral vid Kaknäs i Stockholm. Då Stockholms stad har framställt önskemål om att tornet göres tillgängligt för allmänheten, beräknas vissa merkostnader uppkomma för publika anordningar i form av en större utsiktsbalkong, hissar m. m., vilka kostnader skall bestridas av staden. Projektering av Kaknäsanläggningen pågår hos bygg-

nadsstyrelsen och telestyrelsen. Byggnadsarbetena beräknas kunna igångsättas i början av år 1963.

Radiolänklinjerna avses att utbyggas enligt gällande utbyggnadsplan. Permanenta länklinjer för television beräknas sålunda i huvudsak kunna färdigställas på sträckorna Norrköping—Göteborg—Malmö, Boden—Kiruna, Vännäs—Storuman och Emmaboda—Malmö. Vidare kommer arbeten att påbörjas för permanenta länkavgreningar till ett flertal TV-stationer.

Radiolänklinjernas längd beräknas vid utgången av budgetåret 1962/63 uppgå till ca 4 500 km. Antalet invånare inom TV-stationernas täckningsområden beräknas vid samma tidpunkt uppgå till ca 7,0 miljoner.

Vad beträffar utbyggnaden under femårsperioden 1963/64—1967/68 meddelar telestyrelsen följande.

Radiolänktornet och distributionscentralen vid Kaknäs beräknas tidigast kunna färdigställas under budgetåren 1963/64 resp. 1964/65.

Utbyggnad av nya stationer samt installation av reservsändare och reservverk beräknas kunna utföras i den omfattning som anges i gällande utbyggnadsplan. Sålunda avser styrelsen att under budgetåret 1963/64 uppföra stationer med definitivt utförande i Anderstorp, Bollnäs, Borås, Halmstad, Pajala, Sollefteå, Strömstad, Uddevalla och Västerås. Därutöver kommer under 1963/64 — som förut nämnts — stationen i Skövde att byggas ut till full räckvidd.

Televisionstationen för Stockholmsområdet är inrymd i en provisorisk träbyggnad i anslutning till de båda mellanvågsmasterna i Nacka. Masterna, som är ca 200 m höga, uppbär sändarantennerna för television och ljudradio men medger ej, att antenner för ett andra TV-program installeras. Telestyrelsen avser att under budgetåret 1963/64 i anslutning till den nuvarande stationen anordna dels permanenta lokaler för sändarna, dels en ny, effektivare antennenläggning för TV och FM med en ca 300 m hög mast. Härigenom beräknas en önskvärd förbättring av täckningen inom Nackastationens område kunna erhållas och möjligheter skapas att förse stationen med erforderliga reservutrustningar. Utbyggnaden skulle även innebära att — såsom skett vid flertalet större TV-stationer i landet — vissa förberedelser träffats för sändning av ett andra TV-program över Nackastationen.

Den planliga utbyggnaden av radiolänklinjer för TV-överföring under den aktuella femårsperioden beräknas i vad avser budgetåret 1963/64 omfatta bl. a. permanenta länkavgreningar till TV-stationerna i Nässjö, Skövde, Halmstad, Borås, Västerås och Örebro. Vidare avser styrelsen att komplettera radiolänklinjen Stockholm—Uppsala med två kanaler för TV-överföring.

Samtliga radiolänklinjer för TV-överföring kombineras, där så kan ske, med befintliga eller planerade radiolänklinjer för telefoni m. m.

Nu planlagd utbyggnad av stationer och programförbindelser avseende

distribution av ett program beräknas vara slutförd under budgetåret 1966/67. För budgetåret 1967/68 räknar styrelsen dock med att investeringsmedel måste tagas i anspråk för bl. a. reinvesteringsändamål och vissa kompletteringar av distributionsnätet, vilka inte nu kan förutses. Ifrågasvarande belopp kan överslagsmässigt uppskattas till 8 mkr. eller till ca 5 % av de för distributionsnätets utbyggnad t. o. m. budgetåret 1966/67 beräknade totala investeringskostnaderna.

Hittills har endast ca en tredjedel av de planenliga TV-stationerna inom nu använda frekvensband (VHF) tagits i bruk i Europa. Då erfarenheten redan visat, att störningar lätt uppträder mellan stationer på samma sändningskanal, kan man befara starkt ökade störningar, när de europeiska TV-näten i en framtid blivit fullt utbyggda. Hittills har störningar av ifrågasvarande slag främst gjort sig gällande på kanalerna 2, 3 och 4 (band I) och inom de södra delarna av landet. Stationen i Hörby, som sänder på kanal 2, är således — speciellt sommartid — svårt störd av utländska sändare, vilket gör att mottagningen i stationens ytterområde, runt den skånska kusten, tidvis är otillfredsställande. Att täcka denna tätbefolkade bygd med konventionella slavsändare är ej tekniskt möjligt. Styrelsen överväger därför att senare hemställa om medel för inköp av en UHF-sändare för försökssändningar från Hörbystationen med det nuvarande programmet. Räckvidden för en sådan UHF-station kan åtminstone i UHF-utbyggnadens begynnelsestadium väntas täcka större delen av Skåne. För att ta emot ifrågasvarande sändningar erfordras som regel att befintliga TV-mottagare och mottagarantennor kompletteras. Fr. o. m. hösten 1962 kommer övervägande delen av saluförda TV-mottagare att vara så utförda, att de kan användas även för UHF-mottagning eller lätt kompletteras härför.

Den berörda störningssituationen kan komma att medföra, att vissa delar av sändarnätet redan inom några få år måste kompletteras med ytterligare ett antal UHF-stationer för distribution av det nuvarande TV-programmet. Då det f. n. är omöjligt att överblicka vilka åtgärder som erfordras härför kan storleken av erforderliga investeringar ännu ej anges.

I likhet med tidigare år har några kostnader för en utbyggnad, som avser distribution av mer än ett program, inte upptagits i den utbyggnadsplan som nu framlägges. Skulle en sådan utbyggnad bli aktuell inom femårsperioden, måste därför särskilda anslag beviljas härför.

Investeringskostnaderna för en utbyggnad enligt den nya femårsplanen framgår av följande sammanställning.

	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68
	miljoner kronor				
Televisionsstationer	16,0	19,0	16,0	14,0	8,0
Programförbindelser	4,0				
Radiolänktorn och distributionscentral vid Kaknäs	4,5	1,0	—	—	—
Summa	24,5	20,0	16,0	14,0	8,0

Beträffande de i investeringsplanen för 1963/64 upptagna projekten meddelar styrelsen följande.

Det för televisionstationer upptagna beloppet beräknas huvudsakligen bli behövt dels för att färdigställa stationer i Anderstorp, Bollnäs, Borås, Halmstad, Pajala, Skövde, Sollefteå, Strömstad, Uddevalla och Västerås, vilka alla kommer att utbyggas till full räckvidd, dels för att anordna permanenta lokaler och separat högmast för stationen i Stockholm, dels för att anskaffa och installera reservutrustningar för ca 10 stationer, av vilka flertalet redan är i drift, dels för att uppföra ett antal slavstationer, dels även för att förbereda fortsatt planenlig utbyggnad.

Det för programförbindelser upptagna beloppet är avsett att användas i huvudsak dels till permanenta radiolänkavgreningar för ett antal TV-stationer, dels för dubbling av TV-förbindelserna på sträckan Stockholm—Uppsala.

Det för radiolänktorn och distributionscentral vid Kaknäs upptagna beloppet beräknas bli behövt för de byggnadsarbeten som planeras under budgetåret.

Slutligen hemställer styrelsen om utökning av det för budgetåret 1964/65 lämnade beställningsbemyndigandet med 1 mkr. samt om ett beställningsbemyndigande för budgetåret 1967/68 om 8 mkr.

Byggnadsstyrelsen äskar i skrivelse den 27 augusti 1962 ett anslag av 11,9 mkr. till det nya televisionshuset i Stockholm för budgetåret 1963/64. Kostnaderna för huset skall enligt principen om televisionsverksamhetens självfinansiering bestridas av licensintäkter. För budgetåren 1963/64—1966/67 förutser byggnadsstyrelsen en medelsförbrukning av 14,1, 13,0, 12,0 resp. 7,0 mkr. Härtill kommer i vad avser 1964/65 och 1965/66 utgifter om 1,0 resp. 3,4 mkr. för televisionens andel i radiohuset. För anslaget lämnas en redogörelse i det följande vid anmälan av anslagen under statens allmänna fastighetsfond.

För en planerad televisionbyggnad i Göteborg beräknas under budgetåren 1964/65—1967/68 en medelsförbrukning av 7,0, 12,0, 12,0 resp. 6,0 mkr., varav 2,0, 3,5, 3,5 och 1,3 mkr. avser ljudradians andel i byggnaden och upptages i ljudradiobudgeten.

Driftkostnaderna

I skrivelse den 31 augusti 1962 har *Sveriges Radio* lämnat en redogörelse för programproduktionens medelsbehov under nästa budgetår. I samband härmed framlägges följande ekonomiska prognos för budgetåren 1962/63—1967/68 (beloppen avser mkr.).

Budgetår	Timmar pr vecka ¹	Inred- ningar	Inventarier m. m.	Drift	Summa
1962/63	24	3,3	9,5	57,7	70,5
1963/64	26	5,0	12,8	75,2	93,0
1964/65	28	3,0	17,0	93,0	113,0
1965/66	30	3,0	17,0	113,0	133,0
1966/67	32	3,0	17,0	135,0	155,0
1967/68	34	3,0	17,0	160,0	180,0

Sveriges Radio beräknar att den ordinarie sändningstiden under nästa budgetår skall öka med två timmar per vecka till 26 timmar per vecka. Härutöver förutsättes en ökning av reprissändningarna på dagtid till att omfatta 1 å 1,5 timme per dag eller 7 å 10 timmar per vecka. För skoltelevisionen har medel för utökning utöver 1962/63 års omfattning ej upptagits i budgeten. För utlandsverksamheten förutses en ökning av programutbytet enligt radioutredningens rekommendationer motsvarande en kostnadsstegring av 0,2 mkr.

Televisionens medelsbehov ökar från 70,5 mkr. 1962/63 till 93 mkr. 1963/64. Ökningen vilken utgör 22,5 mkr. fördelar sig med 5 mkr. på inventarier och inredningar, med 4,9 mkr. på driften av utlandsverksamheten, skoltelevisionen och reprisprogrammen samt med 12,6 mkr. på den ordinarie driften.

Telestyrelsen beräknar televerkets driftkostnader för programdistribution och licensinkassering för 1963/64 till 27,0 mkr.

Licensintäkterna

Hösten 1961 beräknades att antalet licenser vid utgången av budgetåret 1961/62 skulle uppgå till 1 496 000 och licensintäkterna till 134,0 mkr. Antalet licenser uppgick till 1 504 700 och licensintäkterna till 135,4 mkr.

Telestyrelsen räknar med en ökning av antalet licenser under innevarande budgetår till totalt 1 713 000 och en ökning av licensintäkterna till totalt 161 mkr. Jämfört med föregående års prognos innebär detta en minskning av antalet licenser med 47 000 och av licensintäkterna med 2 mkr.

I den nya prognos rörande licensintäkterna, som telestyrelsen nu lägger fram har styrelsen med ledning av licensutvecklingen under budgetåren 1956/57—1961/62 och med utgångspunkt från den framlagda utbyggnadsplanen räknat med följande serie för licensutvecklingen under budgetåren 1963/64—1967/68, nämligen resp. 1 874 000, 1 998 000, 2 099 000, 2 174 000 och 2 229 000, därvid siffrorna avser antalet licenser vid utgången av resp. budgetår.

¹ Exklusive skoltelevision och reprisprogram.

Televisionens licensutveckling har nu passerat det skede, då antalet nya licenser var mycket stort i förhållande till totala antalet licenser vid budgetårets ingång. Förhållandet mellan dessa antal var för de i tidsperioden 1958/59—1961/62 ingående budgetåren 101, 92, 46 resp. 29 % och beräknas för 1962/63 utgöra 14 %. Den årliga ökningen av licensstocken får sålunda allt mindre procentuell inverkan på de totala licensintäkterna. Härav följer att de avvikelser från licensprognosen, som man måste räkna med, numera medför relativt små avvikelser när det gäller de totala licensintäkterna.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande, som redovisats under postverkets fond.

1960 års radioutredning har avgivit utlåtande rörande anslagsäskandena för ljudradio och television. Utredningen har vid sin granskning av budgetförslagen ansett den ståndpunkten naturlig, att under utredningstiden endast sådana ändringar bör vidtagas i de bägge medias omfattning och sammansättning, som inte föregriper utredningen i dess slutliga ställningstaganden. En sådan princip kan emellertid enligt utredningen inte upprätthållas utan väsentliga modifikationer. Allmänhetens växande anspråk på radion och televisionen påverkas inte av att en utredning pågår. Beträffande televisionen föreligger en plan för sändningstidens förlängning, vilken innebär att programtiden per vecka varje år förlängs med två timmar. Denna utökning bör enligt utredningens mening fortsätta planenligt. Under den tid utredningen arbetat har vidare betydande förlängning av sändningstiden inom ljudradion ägt rum. Dessa utvidgningar torde emellertid medföra relativt måttliga ekonomiska konsekvenser. Utredningen anser sig icke vilja hävda att utvecklingen skall avstanna under den tid utredningsarbetet pågår. Vid den nu företagna prövningen av anslagsäskandena för budgetåret 1963/64 har utredningen av dessa skäl funnit sig kunna i huvudsak godta de förslag till utvidgningar o. d. som framlagts i äskandena. För televisionens del har utredningen dock funnit anledning förorda en viss återhållsamhet beträffande utvecklingstakten för programproduktionen.

Vad gäller *ljudradiobudgeten* har Sveriges Radio föreslagit att ett reguljärt sändarnät för program 3 successivt utbygges fr. o. m. 1963/64 till att omfatta hela landet. Utredningen har hos telestyrelsen och Sveriges Radio begärt vissa kompletterande utredningar rörande en sådan utbyggnad. I avvaktan på resultatet av denna närmare undersökning har utredningen inte ansett sig böra upplaga frågan till behandling.

Medelsberäkningarna för telestyrelsens investeringar och driftkostnader samt byggnadsstyrelsens investeringar i radiohuset har ej föranlett någon erinran från utredningens sida.

I fråga om kostnaderna för programproduktionen föreslår utredningen 66 mkr. för nästa budgetår, vilket innebär en begränsning med 1,3 mkr. i förhållande till Sveriges Radios förslag.

Beträffande *televisionsbudgeten* har utredningen ej något att erinra mot medelsberäkningarna i vad avser telestyrelsens och byggnadsstyrelsens investeringar samt telestyrelsens driftkostnader.

Vad gäller programproduktionen belyser utredningen i följande tabell den ekonomiska utvecklingen under de senaste åren.

	1959/60	1960/61	1961/62	1962/63	1963/64
Anslag, mkr.....	27,3	33,2	48,5	70,5	93,0
% ökning	—	21,6	46,0	45,4	31,9
Ordinarie sändning- tid/vecka enl. plan ...	16,5	20	22	¹ 24	¹ 26
% ökning	—	21	10	9	8
Anslag per ordinarie sändningstimme, kr.	31 800	31 900	42 400	¹ 54 100	¹ 63 000
% ökning	—	0,5	33	28	16

Utredningen konstaterar med stöd härav, att Sveriges Radio under de senaste budgetåren erhållit en synnerligen betydande ökning av medelstilldelningen för televisionens programproduktion såväl absolut som per sändningstimme. Denna stegring har endast delvis betingats av automatiska löne- och andra kostnadsstegringar, och företaget har sålunda fått möjlighet att högst väsentligt höja programstandarden. I det nu föreliggande förslaget har företaget utgått ifrån att en fortsatt betydande standardstegring skall komma till stånd. Utredningen anser för sin del, att man nu nått en punkt, där temporärt en något lugnare utvecklingstakt av olika skäl kan vara motiverad. Till ytterligare stöd för denna ståndpunkt framhåller utredningen bl. a. följande.

Inom utredningens sekretariat har verkställts vissa schematiska jämförelser med kostnaderna för televissionsproduktionen i andra europeiska länder. Det har härvid visat sig, att Sveriges Radio nu närmat sig kostnadsnivån i ledande televissionsländer och f. n. ligger flerdubbelt över våra nordiska grannländers nivå. Internationella jämförelser är visserligen alltid förknippade med betydande vanskligheter, och utan inträngande analys kan de därför inte läggas till grund för några mera preciserade ställningstaganden. De skillnader, som kunnat konstateras föreligga mellan vårt land och exempelvis Danmark, är emellertid av den storleksordningen, att de redan i förevarande sammanhang kan tillmätas viss betydelse vid bedömandet av takten i kostnadsnivåns utveckling inom svensk television.

Radioutredningen anser att ett andra TV-program måste ges mycket hög prioritet bland de olika standardhöjande åtgärder, som är eller blir aktuella, och anser sig redan på detta stadium kunna utgå ifrån att ett program 2 i

¹ Exklusive reprisprogrammen.

TV kommer att realiseras under senare hälften av 1960-talet. Enbart investeringarna för ett sådant program beräknas komma att kräva 350 mkr. Enär man inte kan minska sändningstiden i program 1 då program 2 startar, måste man räkna med en betydande engångsstegring av programkostnaderna vid dubbelprogrammets införande.

Till grund för beräkning av anslaget till televisionen i årets budget ligger en ordinarie sändningstid om 24 timmar per vecka, vilket enligt det nu aktuella äskandet skall ökas till 26 timmar budgetåret 1963/64. Den faktiska sändningstiden under fyra veckor i oktober 1962 har emellertid icke oväsentligt överstigit nämnda 24 timmar. Totalt sändes sålunda i genomsnitt 37.30 timmar under denna period, varav 7.15 timmar skol-TV och särskilda reprisprogram. Resterande 30.15 timmar skall enligt Sveriges Radios uppfattning reduceras med tid för meddelanden och specialprogram m. m. Även med godkännande av detta synsätt blir resultatet av kalkylen, att den ordinarie sändningstiden ligger gott och väl över 26 timmar per vecka och med 2 å 3 timmar överstiger det timantal, som ligger till grund för anslagsberäkningen. Enligt förelagets årsredovisning för 1961/62 uppgick nettosändningstiden till 1 292 timmar, vilket motsvarar i genomsnitt 25 timmar per vecka. Detta innebär att man ligger 1 1/2 år före planen. Vid föregående års budgetberedning reducerades Sveriges Radios TV-äskanden för 1962/63 med 8 mkr. till 67,5 mkr. (exkl. de särskilda reprisprogrammen). Trots den sålunda vidtagna minskningen av utgiftsramen för televisionen kan Sveriges Radio i år sända 2 å 3 timmar mer per vecka (ordinarie sändningstid) än vad som förutsattes vid anslagets äskande och fastställande.

Radioutredningen tillstyrker en höjning av medelstillsdelningen till televisionens programproduktion från 70,5 mkr. innevarande år till 86 mkr. 1963/64. Den förordade höjningen uppgår till 15,5 mkr., vilket motsvarar omkring 22 procents ökning. Jämfört med Sveriges Radios äskande innebär förslaget en begränsning med 7 mkr.

Sveriges Radio har i anledning av 1960 års radioutrednings yttrande inkommit med en skrift, vari bolaget vidhåller sina medelsäskanden.

Departementschefen

Såsom förut redovisats i investeringsplanen för kommunikationsverken har televerkets investeringsram för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t ökats med 3 mkr. i förhållande till det i 1962 års statsverksproposition förordade beloppet om 325 mkr. De ökade investeringarna avser hyggnadsarbeten i sysselsättningsstödjande syfte. Bland de objekt som härigenom kunnat tidigareläggas märkes telefonstationsbyggnader i Umeå och Vilhelmina samt en större förrådsbyggnad i Gävle. Den ramreglerade medelsförbrukningen för innevarande budgetår kan således nu beräknas till 328 mkr. Utanför ramen beräknas en medelsförbrukning av 2,7 mkr. för luftfartens radioanläggningar samt 32,6 mkr. för rundradioanläggningar. Även i fråga om rundradioanläggningar har i förhållande till tidigare beräkningar en utökning av investeringarna skett av arbetsmarknadsskäl. Ökningen, vilken uppgår till 1,8 mkr., har möjliggjorts genom förstärkning av berörda anslag från televerkets dispositionsanslag.

För nästa budgetår har telestyrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 401,0 mkr. exklusive rundradioanläggningar. För investeringar i rundradioanläggningar föreslår styrelsen 31,5 mkr.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en medelsförbrukning för nästa budgetår om 380 mkr. för teleanläggningar m. m. och 31,5 mkr. för rundradioanläggningar. I förhållande till de under våren 1962 för riksdagen framlagda beräkningarna av innevarande budgetårs investeringar innebär mitt förslag en ökning med 53 mkr. Enligt min uppfattning bör denna avsevärda höjning av investeringsramen — särskilt med tanke på de kraftigt ökade investeringarna också under de närmast föregående budgetåren — utgöra ett betydande stöd för telestyrelsen i dess strävanden att förbättra verkets service gentemot allmänheten genom bl. a. förkortning av väntetiderna för nya telefonapparater och vissa rikssamtal. Den av mig föreslagna investeringsramen innebär vidare att ökade resurser ges för rationalisering av telerörelsen, vilket bidrar till att hålla taxenivån på en för verkets abonnenter förmånlig nivå.

Av följande sammanställning framgår, hur televerkets investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under nästa budgetår. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1961/62 och den beräknade medelsförbrukningen 1962/63.

	1961/62 Utfall	1962/63 Beräknat	1963/64	
			Styrelsen	Dep.ch.
		miljoner	kronor	
<i>Teleanläggningar m. m.</i>				
Inköp och byggande av fastigheter ...	25,5	27,5	32,9	31,1
Telefon- och telegrafanläggningar ...	255,7	284,0	345,0	328,0
Radioanläggningar för kommersiell trafik	2,0	3,3	5,3	4,8
Radioanläggningar för luftfarten ...	3,0	2,7	3,3	3,0
Försvarsberedskap	7,6	11,0	13,5	12,1
Diverse och oförutsett	1,2	2,2	1,0	1,0
Summa	295,0	330,7	401,0	380,0
<i>Rundradioanläggningar</i>				
Ljudradioanläggningar	10,6	7,4	7,0	7,0
Televisionsradioanläggningar	13,2	25,2	24,5	24,5
Summa	23,8	32,6	31,5	31,5
Totalsumma	318,8	363,3	432,5	411,5

Mitt förslag innebär att televerket kan fortsätta utbyggnaden av telefonstationer, förbindelsenät m. m. i stort sett i enlighet med föreliggande planer. Till följd av den begränsning av medelsförbrukningen i förhållande till telestyrelsens förslag, som ansetts böra göras, kan dock en del anskaffningar

och arbeten behöva något senareläggas. I sammanhanget bör nämnas att effekten av den i förhållande till styrelsens förslag gjorda begränsningen minskas i viss mån genom den för innevarande budgetår medgivna ramhöjningen.

I fråga om husbyggnader bör televerket under nästa budgetår kunna igångsätta telestationsbyggen i Göteborg (på Hisingen och i Tranered), Malmö (i Rosengård), Stockholm (i kv. Jericho), Borås, Köping, Strömstad, Strömsund, Söderhamn och Tumba samt påbörja ett nytt byggnadsprojekt vid televerkstaden i Nynäshamn.

Huvudparten av den förordade medelsförbrukningen avser telefon- och telegrafanläggningar. Bland de objekt som ingår i investeringsplanen för ifrågavarande slag av anläggningar kan nämnas påbörjande av en ny radiolänkanläggning Mora—Sveg—Östersund samt komplettering av den befintliga koaxialkabeln Stockholm—Jönköping—Göteborg. Bland de större telestationer som nu står i tur för automatisering märkes Haparanda, Kalix, Mjölby, Nordmaling och Varberg.

Investeringarna i radioanläggningarna för kommersiell trafik omfattar bl. a. fortsatta arbeten på sändarstationen i Karlsborg. Vidare kan en upprustning av radiostationen i Grimeton påbörjas.

I fråga om radioanläggningarna för luftfarten avser den beräknade medelsförbrukningen upprustning och komplettering av radaranläggningar, fyrar och andra radiotekniska hjälpmedel för att höja flygsäkerheten och regulariteten på de olika flygplatserna och flygsträckorna.

Jag övergår här efter till att behandla de frågor som rör ljudradio- och televisionsverksamheten.

Enligt gällande principer för ljudradio- och televisionsrörelsernas finansiering skall av licensmedlen bestridas såväl de löpande utgifterna för produktion och distribution av programmen som utgifterna för avskrivning till 100 % av investeringarna i distributionsanläggningar och hus. Överskott, som kan uppstå vissa år, reserveras för resp. verksamhets behov under andra år, då de löpande inkomsterna ej förslår till att täcka utgifterna.

Investeringarna i ljudradioanläggningar för nästa år om 7 mkr. avser bl. a. uppförande av FM-stationer med full räckvidd i Borås, Halmstad, Karlskrona, Motala, Pajala, Skövde, Sollefteå, Uddevalla, Visby och Västervik. I beloppet ingår även medel för att påbörja arbetena med en ny, effektivare antennenläggning vid stationen i Nacka, bl. a. innefattande en 300 m hög mast. Avsikten med denna nya anläggning är bl. a. att förbättra mottagningsförhållandena för FM och television i Stor-Stockholmsområdet.

För investeringar i radiohuset i Stockholm beräknar jag en medelsförbrukning av 12 mkr. för nästa budgetår. Jag återkommer här till i det följande vid anmälan av byggnadsstyrelsens äskanden under statens allmänna fastighetsfond.

Beträffande ljudradions programproduktion har Kungl. Maj:t för innevarande budgetår, utöver de medel som tilldelats för den ordinarie programverksamheten, anvisat 2 mkr. för bl. a. sändningar, vilka under beteckningen P 3 igångsatts sommaren 1962 över fem FM-stationer. Härigenom har telestyrelsens tekniska försökssändningar på vissa nya frekvenser på FM-bandet kunnat ges en mera programmässig karaktär.

Storleken av Sveriges Radios och televerkets driftkostnader under nästa budgetår för ljudradio- och televisionsprogrammens produktion och distribution torde det som vanligt få ankomma på Kungl. Maj:t att bestämma. I detta sammanhang beräknar jag för ljudradions del i likhet med 1960 års radioutredning 66 resp. 23 mkr., vilket jämfört med nu aktuella beräkningar för innevarande budgetår innebär ökningar med 9,1 resp. 1,5 mkr.

De totala utgifterna för ljudradion skulle enligt de av mig gjorda beräkningarna komma att för nästa budgetår uppgå till (7 + 12 + 66 + 23) 108 mkr. Inkomsterna beräknar jag till 90,1 mkr. Ljudradiatorörelsen skulle således för nästa budgetår komma att uppvisa ett underskott av 17,9 mkr. Detta underskott torde få bestridas av hos televerket balanserade överskottsmedel från ljudradion. Det ackumulerade överskottet skulle härvid nedgå till 5,3 mkr. vid utgången av budgetåret 1963/64.

I fråga om televisionen tillstyrker jag föreslagna investeringar om 24,5 mkr. för distributionsnätets utbyggnad. Anslaget möjliggör bl. a. att televisionssändare med full räckvidd färdigställs under nästa budgetår i Anderstorp, Bollnäs, Borås, Halmstad, Pajala, Skövde, Sollefteå, Strömstad, Uddevalla och Västerås. För att distributionsnätets utbyggnad skall kunna planenligt fullföljas förordar jag vidare i enlighet med telestyrelsens förslag att styrelsen erhåller ett med 1 mkr. till 20 mkr. utökat beställningsbemyndigande för budgetåret 1964/65. Beträffande de redan givna bemyndigandena för budgetåren 1965/66 och 1966/67, som avser belopp om 16 resp. 14 mkr., har telestyrelsen icke föreslagit någon ändring. I överensstämmelse med telestyrelsens förslag bör styrelsen erhålla bemyndigande för en investeringsomslutning av 8 mkr. för budgetåret 1967/68.

För investeringar i televisionshuset i Stockholm beräknar jag en medelsförbrukning av 14,1 mkr. för nästa budgetår. Jag återkommer härtill i det följande vid anmälan av byggnadsstyrelsens arbeten under statens allmänna fastighetsfond.

Medelstillsdelningen till televisionens programproduktion har, såsom 1960 års radioutredning framhållit i sitt remissyttrande, under de senaste budgetåren ökat i betydande omfattning såväl absolut som räknat per sändningstimme. Sålunda anvisades för budgetåret 1960/61 33,2 mkr. och för budgetåret 1962/63 70,5 mkr. Detta innebär betydligt mer än en fördubbling på två år. Räknat per sändningstimme ökade medelsanvisningen under samma tid från 32 000 till 54 000 kr. i runda tal. Möjligheter har härigenom beretts till en väsentlig höjning av programstandarden. För nästa budgetår beräknar jag, i överensstämmelse med vad radioutredningen tillstyrkt, ett

belopp av 86 mkr. till programproduktionen. I förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet höjes således medelsttilldelningen med 15,5 mkr. eller med ca 22 %. Förutom planelig utsträckning av sändningstiden med två timmar per vecka blir härigenom en fortsatt höjning av programkvaliteten möjlig.

Televerkets driftkostnader upptar jag i likhet med telestyrelsen till 27 mkr.

De av mig beräknade utgifterna för televisionsverksamheten för budgetåret 1963/64 skulle sålunda uppgå till (24,5 + 14,1 + 86,0 + 27,0) 151,6 mkr. vilket innebär en ökning med 26,6 mkr. i jämförelse med motsvarande utgiftsberäkning för innevarande budgetår. Inkomsterna av televisionsradiolicenserna uppskattar jag i likhet med telestyrelsen till 179 mkr. Rörelsen skulle därmed vid utgången av budgetåret 1963/64 redovisa ett överskott av drygt 27 mkr. för nämnda budgetår och ett ackumulerat överskott av ca 132 mkr.

Anslagen till teleanläggningar m. m. och rundradioanläggningar torde böra beräknas under hänsynstagande till att en marginal utöver ramarna bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelförbrukningen under nästa budgetår. Jag förordar att 402 mkr. resp. 35 mkr. upptages under de båda nya kollektivanslagen.

Investeringarna i försvarsberedskap vid televerket torde som vanligt böra avskrivas. Chefen för finansdepartementet tillstyrker därför i annat sammanhang denna dag för detta ändamål ett avskrivningsanslag på driftbudgeten om 12,1 mkr.

Slutligen vill jag anmäla en fråga rörande SOS-organisationen. Enligt nuvarande finansieringsregler för denna organisation (prop. 1956: 1, bil. 27, p. 3: 11) skall televerket bekosta verksamheten i den utsträckning som svarar mot de tidigare sociala namnanropen. Kostnaderna för telefonvakt avseende de hjälporgan, som ingår i den obligatoriska SOS-tjänsten, skall däremot enligt gällande grunder bestridas av vederbörande huvudmän. Svenska landskommunernas förbund har hemställt att dessa kostnader skall övertagas av televerket, enär nuvarande system medför icke oväsentliga administrativa olägenheter för berörda huvudmän och hämmar ett rationellt utnyttjande av SOS-organisationens fördelar. Telestyrelsen, som beräknat inkomstbortfallet vid ett bifall till framställningen till storleken 1 000 kr. per månad vid organisationens nuvarande utbyggnad, har biträtt förbundets förslag. Jag förordar att televerket erhåller medgivande att i fortsättningen bestrida kostnaderna för ifrågakvarande telefonvaktsuppdrag.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att för budgetåret 1963/64 under televerkets fond anvisa följande investeringsanslag, nämligen

- | | |
|--|-----------------|
| 1. <i>Teleanläggningar m. m.</i> | 402 000 000 kr. |
| 2. <i>Rundradioanläggningar</i> | 35 000 000 ». |

C. Statens järnvägar

Av balansräkningen per den 30 juni 1962 för statens järnvägars fond framgår, att tillgångarna uppgår till sammanlagt 6 729,9 mkr., varav 3 867,1 mkr. belöper på fast egendom, 2 395,9 mkr. på rullande materiel och fartyg m. m., 201,6 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1962 till 2 286,6 mkr. Under budgetåret 1961/62 har statens järnvägars fond ökat med 109,8 mkr.

Driftunderskottet under budgetåret 1961/62 utgjorde 57 mkr. sedan det av statsmedel utgående driftbidraget om 80 mkr. medräknats som trafikinkomst. Underskottet har täckts dels genom av riksdagen anvisade medel, 50 mkr., dels genom minskning av lagerreserven, 7 mkr.

Järnvägsstyrelsen

I skrivelse den 30 augusti 1962 har järnvägsstyrelsen framlagt sina anslagsäskanden för nästa budgetår.

[111] Järnvägar m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	37 636 000	321 800 000	315 858 000
1962/63	43 578 000	305 700 000	315 000 000*
1963/64 styrelsen	34 278 000	300 000 000	331 900 000*
departementschefen ...	34 278 000	312 000 000	315 000 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas de nuvarande anslagen Bana och byggnader, Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer, Elektriska anläggningar, Rullande materiel och sjöfartsmateriel, Biltrafik, Försvarsberedskap vid statens järnvägar, Inventarier m. m. samt Statens järnvägars dispositionsanslag. Beträffande den närmare motiveringen för den ändrade anslagsredovisningen hänvisas till avsnittet Investeringsplan för kommunikationsverken.

Utvecklingen av statens järnvägars rörelse

Järnvägsstyrelsen framhåller, att trafiken på statens järnvägar, mätt i person- resp. tonkm, budgetåret 1961/62 var mellan 2 och 3 % större än närmast föregående budgetår. Samtidigt kan fortsatta strukturförändringar konstateras. Inom persontrafiken har sålunda månadskortsresorna fortsatt att minska, medan övriga resor ökat. Inom godstrafiken har an-

talet vagnslaster minskat, medan nedgången i mängden vagnslastgoods visat tendenser att upphöra, vilket har samband med en ökad lastutnyttjning av vagnarna. Transporterna av lapplandsmalm har legat på något lägre nivå än föregående budgetår.

En ökning av medelrese- och medeltransportlängderna har tillsammans med vissa mindre taxejusteringar påverkat intäktsutvecklingen i positiv riktning. Intäkterna av godstrafik, exklusive lapplandsmalm, ökade mellan budgetåren 1960/61 och 1961/62 från 792 mkr. till 822 mkr. medan intäkterna av lapplandsmalm minskade från 164 mkr. till 162 mkr. Persontrafikens inkomster ökade från 419 mkr. till 436 mkr.

Bokslutet för budgetåret 1961/62 visar inkomster om sammanlagt 1 562 mkr. (föregående budgetår 1 519 mkr.), däri inräknat det av statsmakterna anvisade driftbidraget om 80 mkr. (föregående budgetår 80 mkr.). Utgifterna har uppgått till 1 428 mkr. (föregående budgetår 1 353 mkr.) före avskrivningar. Efter avskrivningarna, som kräver 191 mkr. (föregående budgetår 186 mkr.) föreligger ett underskott på 57 mkr. (föregående budgetår 20 mkr.). För att täcka underskottet på statens järnvägars rörelse för budgetåret 1961/62 anvisade 1961 års riksdag ett belopp av 50 mkr., som helt tagits i anspråk. Återstående underskott, 7 mkr., har täckts genom att lagerreserven minskats med samma belopp.

Budgetåret 1955/56 var det senaste år, för vilket statens järnvägar kunde redovisa ett överskott efter fulla avskrivningar, om de fr. o. m. budgetåret 1958/59 av statsmakterna lämnade driftbidragen ej medräknas. Inkomsterna för budgetåret 1955/56 uppgick till 1 304 mkr. och utgifterna, inklusive de till 160 mkr. uppgående avskrivningarna, till 1 294 mkr. Överskottet före förräntning uppgick sålunda till 10 mkr. medan för full förräntning skulle ha erfordrats 54 mkr.

Efter korrigering med hänsyn till den år 1959 med statens järnvägar införlivade Roslagsbanan kan inkomsterna, exklusive driftbidrag, beräknas ha ökat med ca 210 mkr. mellan budgetåren 1955/56 och 1962/63, medan utgifterna, inklusive avskrivningar, beräknas ha ökat med 370 mkr. Av utgiftsökningarna är ca 40 mkr. hänförliga till avskrivningar. Om det av statsmakterna för budgetåret 1962/63 beviljade driftbidraget på 80 mkr. medräknas har resultatet före förräntning försämrats med ca 80 mkr., räknat i resp. års penningvärden. Förräntningsåliggandet för statskapitalet har mellan de båda budgetåren ökat från 54 mkr. till 110 mkr., eller med 56 mkr.

Järnvägsstyrelsen anför att den fortlöpande försämringen av statens järnvägars ekonomiska resultat främst beror av starkt ökade personalutgifter och på att statens järnvägar saknat befogenheter och möjligheter att tillräckligt snabbt och i erforderlig omfattning anpassa verksamheten efter de avsevärda förändringarna på transportmarknaden. Enbart höjda löner och pensioner samt höjda avgifter för den allmänna tilläggspensioneringen

(ATP) kan beräknas öka statens järnvägars utgifter med ca 145 mkr. under budgetåret 1962/63. Personalutgifterna utgör ca 70 % av statens järnvägars totala utgifter, inklusive avskrivningar. En fortsatt rationaliseringsverksamhet, syftande till lägre produktionskostnader och nedläggning av icke lönsamma verksamhetsgrenar, anser styrelsen nödvändig för att statens järnvägar skall kunna nå det av statsmakterna uppställda ekonomiska målet. Ekonomiskt motiverade serviceförbättringar och försäljningens inriktning på lönsamma transportuppdrag kommer att fortgå oberoende av den övriga rationaliseringsverksamheten.

De investeringar, som styrelsen föreslår för budgetåret 1963/64, ansluter sig närmast till alt. 1 i styrelsens långtidsutredning för perioden 1960—1979. Detta alternativ, vari räknades med en investeringsnivå av 350 mkr. om året, har även 1953 års trafikutredning ansett tills vidare kunna ligga till grund för statens järnvägars investeringsverksamhet. Investeringsprogrammet omprövas fortlöpande och vidareutvecklas. Bl. a. har vissa investeringar för förortstrafiken ställts på framtiden och vissa komplicerade investeringsfrågor måst uppskjutas med hänsyn till projekteringsresurserna. Styrelsen räknar därför numera med en genomsnittlig investeringsnivå för de närmaste åren av ca 320 mkr.

Den sedan länge pågående förändringen av järnvägstrafikens struktur gör den fortgående anpassningen av järnvägsnätet och järnvägsdriften till ett väsentligt led i saneringen av statens järnvägars ekonomi. Denna anpassning innebär dels nedläggning av förlustbringande handelar, avbemannning och nedläggning av driftplatser, indragning av olönsamma tåg och fortlöpande översyn av tåg- och transportplaner, dels upprustning av de trafikstarka huvudlinjerna.

Under 1950-talet fram till mitten av år 1959 nedlades sammanlagt 656 km av SJ-nätet. Under de tre senaste budgetåren (1959/60, 1960/61 och 1961/62) har nedläggningstakten varit avsevärt intensivare med 431, 474 och 599 km nedlagda. Totalnedläggningar under denna treårsperiod omfattar 1 051 km och partiella nedläggningar 452 km. Nedläggningarna avsåg särskilt smalspårsnätet, av vilket 743 km totalnedlades och 199 km nedlades delvis under de tre ifrågavarande budgetåren.

Järnvägstrafikens koncentrerings till huvudlinjer och större stationer har möjliggjort nedläggning eller avbemannning av ett antal mindre driftplatser. Under perioden 1955—30 juni 1960 nedlades eller avbemannades 450 driftplatser, och under budgetåren 1960/61 och 1961/62 har nedläggningen av driftplatser omfattat ca 100 resp. 120 driftplatser. Häri inräknas ej driftplatser vid nedlagda järnvägslinjer. Många driftplatser med ringa trafik måste dock tills vidare behållas beroende i huvudsak på arbetet med tågföringen och styckegodset. Dessa båda arbetsuppgifter kommer emellertid att försvinna, sedan fjärrblockeringen (CTC) byggts ut och knutpunktstrafik införts.

Som ett led i anpassningen av de personförande tågens frekvens och storlek till persontrafikens förändringar har styrelsen undersökt de kortväga persontågens lönsamhet. Dessutom har igångsatts en undersökning av övriga persontågs lönsamhet. Det är styrelsens avsikt att de olönsamma persontågen skall indragas och i vissa fall ersättas med en ekonomiskt försvarbar transportform (landsvägsbussar) i den mån det icke är möjligt att genom olika åtgärder göra tågen lönsamma.

På taxeorrådet pågår arbeten för att åstadkomma en bättre anpassning av taxesättningen till efterfrågeförutsättningarna samt till kostnadsförhållandena på de trafikstarka linjerna. Realiserandet av en sådan taxa är dock i hög grad beroende av statsmakternas beslut i fråga om ersättning för sådan icke lönsam verksamhet, som statens järnvägar har att ombesörja, och på de ytterligare befogenheter, som statens järnvägar kan er hålla på taxeorrådet.

En verksamhetsgren, som är förlustbringande, utgör närtrafiken kring de större städerna. Några effektiva anpassningsåtgärder för att eliminera dessa förluster har emellertid hittills icke kunnat vidtagas. Även för förortstrafiken måste på samma sätt som för annan olönsam verksamhet, t. ex. olönsamma bandelar, olönsamma tåg och olönsamma stationer, för statens järnvägar gälla att eliminera förlusterna.

Kännetecknande för förortstrafiken är dess tilltagande karaktär av en- kelriktad topptrafik, vilket medför att anläggningar, personal och mate- riel ej kan utnyttjas till fullo under mer än en liten del av dygnets timmar. Speciellt i Stockholmsområdet, där förortstrafiken har nått en stor om- fattning, utgör den en ekonomisk belastning för statens järnvägar. För- ortstrafiken på statens järnvägars tre normalspåriga huvudlinjer vid Stock- holm beräknas f. n. förorsaka statens järnvägar en årlig förlust om ca 6 mkr.

Styrelsen bedömer det ej möjligt att genom tekniska eller organisato- riska rationaliseringar och taxeåtgärder i annat än mycket begränsad om- fattning minska underskotten på närtrafiken kring de större städerna. För en genomgripande ekonomisk sanering av närtrafiken på järnväg står en- ligt styrelsens mening endast två vägar till buds. Den ena är att statens järnvägar, i den mån det anses samhällsekonomiskt rationellt att statens järnvägar i fortsättningen i viss omfattning ombesörjer närtrafik, erhåller ersättning av allmänna medel för härigenom uppkommande förluster. Den andra möjligheten innebär, att statens järnvägar väsentligt skär ned och i vissa fall helt lägger ned närtrafiken, som i första hand får anses vara en angelägenhet för det allmänna och främst de berörda kommunerna.

Med hänsyn till att frågan om hur förlusterna på förortstrafiken skall elimineras ännu icke har lösts, har styrelsen tills vidare infört investe- ringsstopp för förortstrafiken, innebärande bl. a. att medel icke begärts för anskaffning av rullande materiel för Stockholms förortstrafik. Styrel- sen vill i detta sammanhang erinra om att ett liknande investeringsstopp sedan länge tillämpas för olönsamma bandelar.

För att eliminera förlusterna för förortstrafiken har styrelsen för av- sikt att före innevarande budgetårs slut informera kommunerna inom när- trafikområdena, i första hand Stockholmsområdet, om de ekonomiska vill- kor som statens järnvägar måste uppställa för att i fortsättningen kunna ombesörja förortstrafiken.

Medelsförbrukning under budgetåren 1961/62—1963/64

De för *budgetåret 1961/62* redovisade investeringsutgifterna uppgick till 315,9 mkr. och ligger alltså ca 10 mkr. under den fastställda investeringsramen 326 mkr. Att den medgivna ramen icke utnyttjats beror bl. a. på att den planerade beställningen av en ny tågfärja uppskjutits samt att arbetena på vissa andra nyanläggningar icke kunnat påbörjas eller drivas i planerad omfattning.

För *budgetåret 1962/63* har föreskrivits en investeringsram om 315 mkr. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning av samma storlek, men förutsätter att anslagen Elektriska anläggningar och Biltrafik kan komma att behöva förstärkas från dispositionsanslaget.

För *budgetåret 1963/64* har styrelsen räknat med en medelsförbrukning om 331,9 mkr., vilken ganska väsentligt underskrider vad styrelsen beräknat i sina äskanden för de närmast föregående budgetåren. Som tidigare nämnts räknar styrelsen för de närmaste budgetåren med investeringar av i genomsnitt 320 mkr. per år. Av det för budgetåret 1963/64 beräknade beloppet avser ca 75 mkr. helt nya arbeten eller beställningar.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1961/62—1963/64 med fördelning efter nuvarande anslagsrubriker.

	Faktisk utgift 1961/62	Beräknad utgift 1962/63	Beräknad utgift 1963/64
	tusental kronor		
<i>Bana och byggnader</i>			
Bangårdar	30 300	28 600	26 300
Dubbelspår och linjeomläggningar	11 400	9 700	11 400
Förstärkning av spåröverbyggnaden	28 500	29 500	30 000
Broar m. m.	3 800	3 000	3 700
Husbyggnader	11 700	12 200	17 200
Lokstationer och driftverkstäder	1 700	4 100	8 400
Huvudverkstäder	3 700	4 000	6 900
Förrådsanläggningar	1 000	1 400	900
Summa	92 100	92 500	104 800
<i>Nybyggnad och ombyggnad av järnvägs- linjer</i>	9 100	16 400	17 000
<i>Elektriska anläggningar</i>			
Signalsäkerhetsanläggningar	16 500	17 000	18 000
Vägskyddsanläggningar	7 800	7 000	7 000
Teleanläggningar m. m.	2 900	5 900	10 900
Anläggningar för elektrisk tågdrift	10 300	8 900	9 100
Elektrifiering av banor	5 200	1 200	—
Summa	42 700	40 000	45 000

	Faktisk utgift 1961/62	Beräknad utgift 1962/63 tusental kronor	utgift 1963/64
<i>Rullande materiel och sjöfartsmateriel</i>			
Lok och lokomotorer	22 300	33 500	23 300
Motorvagnar och rälsbussar	6 200	6 400	3 700
Person-, post- och resgodsvagnar	38 500	34 500	28 200
Godsvagnar	59 700	39 500	47 900
Ombyggnad av rullande materiel	8 900	7 100	8 000
Sjöfartsmateriel	—	200	6 000
Summa	135 600	121 200	117 100
<i>Biltrafik</i>			
Garage och verkstäder m. m.	3 900	6 200	2 100
Bilmateriel	11 600	19 000	20 000
Förvärv av billinjer	—	100	100
Lån till SLAB m. m.	—	—	4 000
Summa	15 500	25 300	26 200
<i>Försvarsberedskap vid statens järnvägar</i>	3 000	4 600	4 800
<i>Inventarier m. m.</i>	10 100	9 000	11 000
<i>Diverse och oförutsett</i>	7 800	6 000	6 000
Totalsumma	315 900	315 000	331 900

Styrelsen meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

Bangårdar

Av den beräknade medelsförbrukningen under budgetåret 1963/64 avser större delen eller 20,1 mkr. redan pågående eller förut anmälda arbeten, som beräknas komma att igångsättas under budgetåret. Återstoden, 6,2 mkr., erfordras för nya arbeten.

Bland arbeten, som pågår eller inom närmaste framtiden kommer att påbörjas, märks främst ny malmbangård vid Svartön i Luleå, om- och utbyggnad av personvagnsbangården i Hagalund samt rangerbangårdarna vid Hallsberg och Tomtebodå, ny bangård i Borlänge och ny godsbangård i Gävle.

Beträffande nya arbeten, som planeras att sättas igång under budgetåret 1963/64, anför styrelsen följande.

Om- och utbyggnad av bangården vid Västerås västra erfordras för att tillfredsställande kunna ombesörja nuvarande trafik och möjliggör dessutom en koncentration av växlingsarbetet i hela Västeråsområdet. Kostnaden har beräknats till 2,5 mkr., varav 1 mkr. beräknas åtgå budgetåret 1963/64. Den årliga driftkostnadsbesparingen uppgår till ca 0,35 mkr.

I samband med att Europaväg 6 skall framdragas genom bangårdsområdet vid Göteborg blir det nödvändigt att lägga om spårplanordningarna

vid Göteborgs norra. Vidare fordras ett nytt förbindelsespår mellan denna station och Olskroken vid stambanan i enlighet med de planer som uppgjordes redan i bangårdsavtalet med Göteborgs stad år 1923. Den ungefärliga kostnaden uppgår till 10 mkr. Förhandlingar om kostnadsfördelning m. m. pågår mellan statens järnvägar, väg- och vattenbyggnadsverket och staden. Spårarbetena måste utföras jämsides med att Europavägen framdrages och under budgetåret 1963/64 erfordras för dessa arbeten preliminärt 1 mkr.

Nuvarande bangård vid Kristinehamn medger icke rationellt bedrivande av växlingsarbetet och är därjämte ur tågföringssynpunkt mindre ändamålsenligt utformad. I samband med införande av signalsäkerhetsanläggning vid stationen planeras att bangården ombygges för 1 mkr. Härigenom och genom tillkomsten av säkerhetsanläggningen uppnås en driftkostnadsbesparing av ca 0,4 mkr. per år.

För nytt godsmagasin vid Halmstad har medel ställts till styrelsens förfogande. Då det befintliga godsmagasinet placering numera är olämplig såväl för järnvägen som för trafikanterna, kommer det nya magasinet att förläggas till annan plats, varvid il- och fraktgodsrörelsen sammanslås. Därvid erfordras viss ombyggnad av spårsystemet samt flyttning av frilastplan och lastkajer. För att det nya godsmagasinet icke skall försenas är det angeläget att bangårdsarbetena påbörjas under innevarande budgetår, särskilt som arbetena då kan kombineras med redan pågående arbeten med vägport över Laholmsvägen. Beräknade kostnaden utgör 0,5 mkr., varav 0,3 mkr. går åt under nästa budgetår.

På personbangården vid Hässleholm är befintliga spår- och plattformar otillräckliga redan vid nuvarande trafik och blir det än mer vid den trafik som här är att motse efter Fågelvägsledens tillkomst. En utbyggnad är därför erforderlig. Kostnaden för arbetet uppskattas till 0,5 mkr.

Den omfattande godstrafiken till och från samt via Hälsingborg liksom fördelarna av att till denna station koncentrera godstrafiken till och från närliggande områden motiverar fortsatt utbyggnad av gods- och rangerbangården. Utredning pågår om det mest ändamålsenliga sättet för denna utbyggnad. Emellertid behövs utan dröjsmål vissa smärre förbättringsåtgärder, i första hand ombyggnad av växelzonen och anläggande av en växlingsvall för sammanlagt 0,3 mkr. Dessa åtgärder föregriper icke en kommande utbyggnad.

Den ökade godstrafik vid Skutskär, som uppkommit till följd av Skutskärsverkens starka expansion, fordrar ökade spårutrymmen på bangården. Utbyggnaden är så angelägen att arbetet behöver påbörjas redan under innevarande budgetår. Kostnaden beräknas till 0,7 mkr., varav 0,5 mkr. behöver tagas i anspråk under budgetåret 1962/63.

I rationaliseringssyfte och för att vinna ökad säkerhet och punktlighet införes efter hand fjärrblockering på starkt trafikerade enkelspåriga järn-

vägslinjer. I samband härmed är det rationellt att på vissa stationer förlänga mötesspår. Styrelsen räknar med att under budgetåret 1963/64 utföra sådana mötesspårslängningar och i övrigt behövliga bangårdsförbättringar på bandelarna Göteborg—Ängelholm, Luleå—Gällivare, Uppsala—Gävle—Ockelbo och Gävle—Storvik. Kostnaden härför har beräknats uppgå till 1 mkr. under budgetåret 1963/64.

Slutligen erfordras medel till förlängning av mötesspår, mindre bangårdsombyggnader och diverse bangårdsanordningar i övrigt. Medelsförbrukningen härför under budgetåret 1963/64 har beräknats till 1,7 mkr.

Dubbelspår och linjeomläggningar

Under budgetåret 1961/62 har sträckan Mellansjö—Juån, 9,5 km, på bandelen Ljusdal—Änge öppnats för dubbelspårdrift.

Den för budgetåret 1963/64 beräknade medelsförbrukningen 11,4 mkr. avser huvudsakligen fortsättning av pågående och i tidigare anslagsäskanden upptagna dubbelspårshyggningar och linjeomläggningar. För pågående dubbelspårarbeten behövs 3,5 mkr. till Katrineholm—Åby, 1,8 mkr. till (Spånga—)Jakobsberg—Kallhäll, 2,5 mkr. till Göteborg—Gubbero och 2 mkr. till Kilafors—Bollnäs. Nya dubbelspårshyggningar är f. n. icke aktuella. För den påbörjade linjeomläggningen i Filipstadsområdet beräknas 0,5 mkr. åtgå.

För nya arbeten ingår i den för nästa budgetår beräknade medelsförbrukningen dels 0,3 mkr. till omläggning av förbindelsen mellan Olskroken och Skansbangården i Göteborg, dels 0,3 mkr. till diverse mindre linjeomläggningar. Den nya linjesträckningen Olskroken—Skansbangården är betingad av Europaväg 6, som kommer att korsa bangårdsområdet. Enligt överenskommelse med Göteborgs stad skall kostnaderna för omläggningen bestridas gemensamt av statens järnvägar och staden, varvid statens järnvägars totala andel beräknats till 1 mkr.

Förstärkning av spåröverbyggnaden

Fortsatt utbyte av förslitna 43 kg räler mot nya 50 kg räler är angeläget på de starkt trafikerade huvudlinjerna Stockholm—Göteborg, Stockholm—Malmö och Göteborg—Malmö. På dessa linjer har inemot en tredjedel av spårlängden fortfarande 43 kg räler av hög ålder. Liknande utbyte erfordras även på de starkt trafikerade linjerna Mjölby—Krylbo och Stockholm—Boden.

Efter justering kan de vid utbytena frigjorda äldre rälerna läggas in på mindre starkt trafikerade linjer, som nu har förslitna räler med lägre vikt. I viss utsträckning används justerade räler för att förstärka spåröverbyggnaden på vissa sidolinjer så att godsvagnar skall kunna framföras med fullt utnyttjad lastkapacitet.

Broar m. m.

På grund av tidsförskjutning för vissa arbeten beräknas medelsförbrukningen under nu löpande budgetår bli lägre än som tidigare förutsatts. Detta innebär att arbeten för 1,5 mkr. får skjutas till budgetåret 1963/64.

Av den för budgetåret 1963/64 beräknade medelsförbrukningen 3,7 mkr. hänför sig större delen till förut anmälda arbeten, som redan pågår eller beräknas komma att igångsättas under budgetåret 1962/63. Bland dessa märks främst den fortsatta ombyggnaden av broar för högre axeltryck på Malmbanan och ombyggnad av bro över Umeälven på sträckan Vännäs—Hörnsjö.

För nya arbeten förutses en medelsförbrukning av 0,75 mkr. Härav avses 0,4 mkr. till den förstärkning av broar på bandelen Bollnäs—Orsa, som är erforderlig för att diesellok skall kunna framföras på denna linje. Återstående belopp avser huvudsakligen fortlöpande utbyte av äldre, uttjänta eller numera otillräckligt bärkraftiga broöverbyggnader.

Husbyggnader

Av den för budgetåret 1963/64 beräknade medelsförbrukningen avses 12,7 mkr. till arbeten som pågår eller beräknas bli påbörjade under nu löpande budgetår. Härav kommer den största posten eller 7 mkr. på den nya godsterminalen i Göteborg. Av större arbeten i övrigt må här nämnas nya godsmagasin i Halmstad och Gävle. För nya arbeten räknas med en investering under budgetåret 1963/64 av 4,5 mkr.

Beträffande nya arbeten, som planeras att sättas igång under budgetåret 1963/64, anför styrelsen följande.

De till restauranganläggningen i stationshuset vid Stockholm C hörande kökslokalerna och särskilt ventilationsanordningarna är otillfredsställande. Upprustning av personallokalerna är därjämte ett villkor för fortsatt drift. Förbättringsarbetena måste igångsättas redan under innevarande budgetår. Kostnaderna beräknas till 2,6 mkr., varav statens järnvägar skall bestrida 2 mkr. och AB Trafikrestauranger övriga kostnader. Järnvägsstyrelsen ämnar ta i anspråk 0,5 mkr. under innevarande budgetår och 1 mkr. under nästa budgetår.

Sedan år 1932 har statens järnvägar i ett äldre lokstall vid Hallsberg en rälsjusteringsanläggning, där vid rälsbyten på huvudlinjerna upptagna räler genom riktning, kapning och svetsning åter göres brukbara för användning på mindre starkt trafikerade linjer. Anläggningen i Hallsberg har numera icke tillräcklig kapacitet och den maskinella utrustningen är nedsliten. Utrymmet är ej heller tillräckligt för en ekonomisk hantering av de längre räler, som nu användes. Personallokalerna är också otillfredsställande. Styrelsen planerar en ny effektivare anläggning med modern maskinuppsättning och anordningar i övrigt, som också kan hantera

de längre rälerna. Till den nya anläggningen kommer även att överföras det arbete, som f. n. utföres vid den nu omoderna rälsjusteringsanläggningen i Ämål. Denna kan därefter nedläggas. Totalkostnaden för den nya anläggningen har beräknats till 9 mkr. För budgetåret 1963/64 beräknas medelsbehovet till 1 mkr.

För att på ett effektivare sätt tillgodogöra statens järnvägar den fortgående tekniska utvecklingens rön inrättades år 1960 inom styrelsens bantekniska byrå en särskild forskningsavdelning, som hittills haft provisoriska, otillfredsställande lokaler i en barack vid Uttrans grusgrop. En förutsättning för att avdelningen skall kunna utnyttjas effektivt på längre sikt är att laboratorielokaler och utrustning står till förfogande. För att skapa tillräckliga och ändamålsenliga resurser för avdelningens arbete ämnar styrelsen uppföra en ny laboratoriebyggnad i Tomtebodå i anslutning till vagnreparationsverkstaden och den till denna plats centraliserade reparationsverksamheten för banavdelningen. Kostnaden har beräknats till 1,1 mkr., varav 0,3 mkr. belöper på budgetåret 1963/64.

För fortsatt förbättring av statens järnvägars bostadsbestånd — bl. a. modernisering av bostadshus i Kiruna och Abisko — samt för diverse mindre husbyggnadsarbeten, såsom modernisering av stationshus och andra tjänstelokaler, nya eller förbättrade personallokaler, anordnande eller ökning av förråds- och verkstadslokaler m. m., räknar styrelsen under budgetåret 1963/64 med ett medelsbehov av 2,2 mkr.

Lokstationer och driftverkstäder

Av medelsförbrukningen under budgetåret 1963/64 faller knappt hälften, eller 4,1 mkr., på tidigare anmälda arbeten, vilka pågår eller beräknas bli påbörjade under innevarande budgetår. Häri ingår bl. a. det fortsatta arbetet med byggnad för vagn- och lokreparationer m. m. vid rangerbangården i Hälsingborg, utbyggnad av motorvagnshall i Göteborg, ny driftverkstad och lokstation i Gävle samt upprustning av vagnverkstad m. m. i Kiruna. För nedan angivna nya arbeten förutses ett medelsbehov av 4,3 mkr.

I den pågående om- och utbyggnaden av järnvägsanläggningarna i Borlänge ingår, som styrelsen angivit bl. a. i sin petitaskrivelse den 8 september 1959, även en ny lokstation med därtill hörande driftverkstad. I rationaliseringssyfte är det avsett att till Borlänge sammanföra den lok- och motorfordonsskötsel, som nu är uppdelad på Falun, Borlänge och Ludvika. Den beräknade totalkostnaden utgör 4,7 mkr., varav 1 mkr. tas i anspråk budgetåret 1963/64.

För malmtransporterna till Luleå har ett antal nya ellok beställts. I samband härmed erfordras en ny lokskötselhall vid Svartön. I anläggningen kommer även att ingå en vagnverkstad för mindre reparationer på malmvagnar ävensom expeditions- och personallokaler. Av den beräknade totalkostnaden, 7 mkr., faller 2 mkr. på behövliga spåranordningar.

För diverse mindre arbeten vid lokstationer och driftverkstäder förutses ett medelsbehov av 0,8 mkr.

Huvudverkstäder

Av den planerade medelsförbrukningen under budgetåret 1963/64 avser 6,1 mkr. redan påbörjade eller i innevarande budgetårs stat ingående arbeten. Det största av dessa är om- och tillbyggnad av huvudverkstaden i Tillberga, som kräver närmare 5,0 mkr. under budgetåret. För nya arbeten under budgetåret 1963/64 ingår sammanlagt 0,8 mkr., huvudsakligen fördelade på mindre arbeten vid olika verkstäder.

Förrådsanläggningar

Bland pågående arbeten kan nämnas nybyggnad av förråd i Tillberga och Åmål. Några nya arbeten planeras icke för budgetåret 1963/64.

Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer

För budgetåret 1963/64 beräknas medelsförbrukningen komma att uppgå till 17 mkr. Den hänför sig helt till tidigare anmälda arbeten, nämligen 15 mkr. till anläggning av godsjärnväg till Svappavaara och 2 mkr. till ombyggnad till normalspår av bandelen Åtvidaberg—Västervik.

Sistnämnda arbete beslöts av 1959 års värriksdag. De kostnader, som faller på statsverket, förutsattes därvid fördelade på arbetsmarknadsstyrelsen och statens järnvägar. Arbetsmarknadsstyrelsens del av arbetet har fortskridit så långt att statens järnvägar under budgetåret 1963/64 kan påbörja sin del, som huvudsakligen avser banöverbyggnaden. Ombyggnaden är icke lönsam för statens järnvägar, varför styrelsen förutsätter att kostnaderna för denna del omedelbart får avskrivas på samma sätt som skett för breddningen av linjerna Karlskrona—Kristianstad och Forshem—Gårdsjö. Styrelsen hemställer därför att ett anslag om 2 mkr. anvisas på statens driftbudget för avskrivning av det belopp som under budgetåret 1963/64 beräknas bli investerat i ombyggnaden.

Signalsäkerhetsanläggningar

Styrelsen planerar att utvidga byggnadsverksamheten för signalsäkerhetsanläggningar under de närmaste åren, särskilt i fråga om fjärrblockering och automatisk linjeblockering på starkt trafikerade linjer.

Fjärrblockeringen är färdig på sträckorna Vassijaure—Kiruna—Gällivare och Alby—Ånge—Bräcke—Långsele. Arbeta pågår på sträckorna Gällivare—Boden, Mellansel—Långsele, Ånge—Ljusdal, Halmstad—Ängelholm och Roslags-Näsby—Lindholmen/Österskär. Under innevarande budgetår räknar styrelsen med att påbörja arbetet på sträckorna Boden—Luleå, Vännäs—Mellansel, Ockelbo—Gävle—Uppsala, Gävle—Storvik och Göteborg—Halmstad. Sedan några år tillbaka pågår arbetet med att ut-

rusta stambanorna Stockholm—Göteborg och Katrineholm—Norrköping—Malmö med automatisk linjeblockering. Därjämte installeras reläställverk på ett flertal stationer samt växel- och bromsautomatik på godsbangårdar, t. ex. i Hallsberg, Gävle och Borlänge.

Av den beräknade medelsförbrukningen 18 mkr. under budgetåret 1963/64 avser 15,9 mkr. arbeten som redan pågår eller förutses bli igångsatta under innevarande budgetår samt 2,1 mkr. nya arbeten, varav 1,4 mkr. kommer på ställverk.

Vägskyddsanläggningar

I den beräknade medelsförbrukningen 7 mkr. ingår kostnader för ändrings- och nybyggnadsarbeten, som föranledes av Kungl. Maj:ts kungörelse den 20 februari 1959 (nr 50) angående kryssmärken och säkerhetsanordningar vid plankorsningar mellan järnväg och väg. Dessa kostnader beräknas uppgå till ca 2 mkr. för budgetåret 1962/63 och till ca 2,5 mkr. för budgetåret 1963/64. Totalt har för perioden 1959/60—1968/69 ifrågasvarande arbeten beräknats kosta ca 19 mkr.

Till säkerhetsanordningar vid oskyddade plankorsningar beräknas åtgå ca 2 mkr. för budgetåret 1962/63 och ca 1,7 mkr. för budgetåret 1963/64.

Kostnaden för övriga vägskyddsanläggningar beräknas till 3 mkr. för budgetåret 1962/63 och till 2,8 mkr. för budgetåret 1963/64. Häri ingår bl. a. fortsatt automatisering av skyddsanordningar för att ernå full rationaliseringsvinst i samband med att linjeblockering och fjärrblockering installeras på huvudlinjerna.

För anläggningar i syfte att förbättra trafiksäkerheten vid vägkorningar i plan har betydande investeringar gjorts under den senaste tioårsperioden 1952—1961. Styrelsen förutsätter att denna verksamhet kan bedrivas i oförminskad omfattning under de närmaste åren. De vidtagna åtgärderna till ökat skydd för vägtrafikanter har bidragit till att antalet olyckor vid plankorsningar visat en nedgående tendens trots att vägtrafiken samtidigt kraftigt ökat.

Styrelsen utgår från att bidrag kommer att erhållas till 90 % av kostnaderna för ändrings- och nybyggnadsarbeten enligt Kungl. Maj:ts nyssnämnda kungörelse och för säkerhetsanordningar vid oskyddade plankorsningar.

Teleanläggningar

Av den beräknade medelsförbrukningen 10,9 mkr. under budgetåret 1963/64 faller 8,8 mkr. på arbeten, som redan pågår eller beräknas bli påbörjade under innevarande budgetår, samt 2,1 mkr. på arbeten, som är avsedda att igångsättas under budgetåret 1963/64. Den för budgetåret 1963/64 beräknade medelsförbrukningen är betydligt större än för tidigare budgetår. Detta beror på att 3 mkr. förutses skola utbetalas för fjärrskrifts- och databehandlingsutrustning, som ingår i det nya systemet för central bokning av sitt- och sovplatser.

Planerade nya arbeten för budgetåret 1963/64 omfattar bl. a. bärfrekvensanläggningar erforderliga för att möjliggöra dels utbyggnad av det automatiska fjärrtelefonnätet och minska väntetiderna för telefontrafiken, dels upprättande av framtida dataöverföringslinjer.

Anläggningar för elektrisk tågdrift

I den planerade investeringsverksamheten budgetåret 1963/64 ingår pågående och redan anmälda arbeten med ett belopp av 7,9 mkr. De största delposterna avser pågående om- och tillbyggnad av driftcentralerna i Kil, Eksund, Mjölby och Malmö, modernisering av transportabla omformare samt matarledningar på Malmbanan.

För nya arbeten under budgetåret 1963/64 räknas med ett belopp av 1,2 mkr. De större arbetena avser modernisering av Håggviks omformarstation, fjärrkontroll av driftcentraler, spårelektrifieringar, kraftförsörjningsanläggningar samt växelvärmes och reservkraft, huvudsakligen i samband med fjärrblockering. Den totala kostnaden för arbetena beräknas till 5 mkr.

Elektrifiering av banor

Järnvägsstyrelsen räknar inte med någon medelsförbrukning för detta ändamål under nästkommande budgetår.

Elektrisk drift på linjen Borås—Alvesta infördes i maj 1962, men vissa kompletterande arbeten blev färdiga först under hösten samma år. Medelsbehovet för dessa beräknas under innevarande budgetår till 1,2 mkr. Totalkostnaden för linjens elektrifiering uppgår därmed till 14,3 mkr.

Medel till elektrifiering av godsjärnvägen till Svappavaara har medräknats i den totala kostnaden, som angivits för denna järnväg under rubriken Nybyggnad och ombyggnad av järnvägslinjer.

Elektrifieringen av linjen Älvsjö—Nynäshamn, tillhörig det statsägda Stockholm—Nynäs järnvägsaktiebolag blev färdig i november 1962.

Styrelsen har i tidigare petitaskrivelser anfört, att ytterligare tre à fyra linjesträckor kunde komma i fråga till elektrifiering, men att undersökningarna av dessa projekt ej slutförts. På grundval av sedermera gjorda undersökningar anser sig styrelsen icke nu böra föreslå elektrifiering av ytterligare linjesträckor. I fråga om en av de berörda linjerna, nämligen linjen Borlänge—Rättvik—Mora, framstår enligt utredningarna dieseldrift som klart lönsammare än elektrisk drift. Någon sådan förändring av trafik- och kostnadsförhållandena, att elektrifiering av denna sträcka skulle bli lönsammare än dieseldrift, synes nu osannolik. Snabba och bekväma förbindelser till och från orterna kring Siljan kan åstadkommas på andra sätt än genom elektrifiering, och vissa åtgärder i detta syfte har redan vidtagits.

Även för övriga linjer, som tidigare ifrågasatts för elektrifiering, har de nu verkställda undersökningarna givit ett sådant resultat, att styrelsen

anser, att linjerna i varje fall icke under nuvarande förutsättningar bör elektrifieras.

Lok och lokomotorer

Behovet av elektrolok beräknas temporärt vara tillgodosett sedan nu utlagda eller planerade beställningar effektuerats. Medelsbehovet 23,3 mkr. under budgetåret 1963/64 avser därför endast sådana beställningar.

Med hänsyn till ellokparkens åldersfördelning blir frågan om ersättningsanskaffning dock aktuell inom de närmaste åren. Utredningar om lämpliga nya loktyper pågår sedan några år. Prototyper till nya lok har levererats.

Motorvagnar och rälsbussar

Programmet för inköp av lätta motorvagnståg, de s. k. paprikatågen, är genomfört sedan tilläggsbeställningar nu utlagts.

Styrelsen undersöker de tekniska och ekonomiska möjligheterna av en modifierad, kraftigare och snabbare typ av motorvagnssätt och tar i den beräknade medelsförbrukningen 3,7 mkr. för budgetåret 1963/64 upp 1 mkr. för en eventuell beställning.

I övrigt planerar styrelsen ingen nybeställning av motorvagnar eller rälsbussar för budgetåret 1963/64.

Person-, post- och resgodsvagnar

Den beräknade medelsförbrukningen 28,2 mkr. för nästkommande budgetår avser helt tidigare utlagda beställningar och beställningar som kommer att göras under innevarande budgetår.

Såsom tidigare i olika sammanhang framhållits avser styrelsen att så snart som möjligt få bort trävagnarna ur personvagnsparken. Sovvagnstrafiken ombesörjes redan helt med stålvagnar utom vid topptrafik, då trävagnar kan förekomma som förstärkningsvagnar i tågen. Vid slutet av år 1964, då beställda 25 sovvagnar beräknas levererade, kan dessa kvarvarande trävagnar ersättas med stålvagnar. Detsamma gäller restaurangvagnar, sedan beställda 17 sådana vagnar slutredovisats i oktober 1962. Sittvagnar av trä framföres icke i expresståg och i snälltåg endast som förstärkningsvagnar vid topptrafik i tåg med en högsta hastighet av 100 km/tim. Efter nyleveranser av stålvagnar beräknas dessa trävagnar kunna bli ersatta under år 1963. Genom utbyte av äldre stålvagnar i express- och snälltåg mot nya har frigjorda stålvagnar kunnat sättas in i vanliga persontåg. I och med att 120 beställda nya stålvagnar levererats, kan ytterligare stålvagnar överflyttas till persontågen. Trävagnar måste dock även därefter tills vidare användas i persontåg.

I investeringsplanen för innevarande budgetår ingår nybeställningar av ett antal personvagnar av stål samt 10 postvagnar kombinerade med resgodsutrymme.

Med hänsyn till pågående strukturändringar och svårigheterna att f. n. utvärdera de nu skönjbara tendenserna inom järnvägens persontrafik anser styrelsen fortsätta utredningar och överväganden erforderliga för att kunna taga ställning till behovet av ytterligare personvagnsanskaffning. Styrelsen räknar därför icke med något medelsbehov för nybeställning av personvagnar under budgetåret 1963/64.

Godsvagnar

Genom de senaste årens nyanskaffning har statens järnvägar fått en i stort sett ändamålsenlig godsvagnpark. Antalet av vissa vagntyper är dock ännu otillräckligt med hänsyn till efterfrågan. För att möta konkurrensen om transporter måste järnvägen kunna dels ge kunderna vagnar på beställd tid, dels erbjuda vagnar som möjliggör att såväl transporter som lastning och lossning kan utföras säkert och rationellt.

I den fastställda investeringsplanen för budgetåret 1962/63 ingår medels dels för redan utlagda beställningar, dels för beställningar som styrelsen ämnar placera under budgetåret, bl. a. 300 öppna vagnar och ett antal vagnar av olika specialtyper.

För budgetåret 1963/64 räknar styrelsen med att av den beräknade medelsförbrukningen om 47,9 mkr. disponera 10,1 mkr. till förskotts- och dellikvider för nya vagnar. Styrelsen avser att beställa 1 000 slutna vagnar, eventuellt ett antal andra vagnar t. ex. malmvagnar av en ny typ med större kapacitet, varvid beställningen av slutna vagnar i motsvarande grad reduceras. I övrigt ingår i programmet 300 öppna vagnar och ett antal specialvagnar. Totalkostnaden uppskattas till 40,0 mkr.

Ombyggnad av rullande materiel

Medelsförbrukningen för budgetåret 1963/64 är beräknad till 8 mkr.

Ombyggnaden av rullande materiel innebär i huvudsak att äldre fordon upprustas och moderniseras. Bland sådana åtgärder kan nämnas ombyggnad av vissa elektrolok för att erhålla bättre gångegenskaper eller ökad driftsäkerhet eller, genom utbyte av drivmotorer, ökad effekt.

Sjöfartsmateriel

Vid 1961 års riksdag bemyndigades järnvägsstyrelsen att beställa en ny tågfärja för vilken kostnaden angavs till 25 mkr. Då förhandlingarna med de samseglande förvaltningarna om utnyttjningen av befintliga och tillkommande fartyg ännu icke slutförts har beställningen av den nya färjan uppskjutits. Styrelsen anser dock att färjan skall kunna beställas under budgetåret 1963/64 och har därför räknat med ett medelsbehov av 6 mkr. för förskottslikvid.

Garage och verkstäder m. m.

Arbetena på anläggningen i Råsta beräknas under budgetåret 1962/63 medföra en medelsförbrukning av 5,5 mkr. och under budgetåret 1963/64

av 1,4 mkr. Sistnämnda budgetår tillkommer för nya arbeten 0,7 mkr., huvudsakligen för nybyggnad eller ombyggnad av garage på olika håll i landet.

Bilmateriel

Av den beräknade medelsförbrukningen 20 mkr. utgör 2,7 mkr. upphandlingar under innevarande budgetår, medan återstoden 17,3 mkr. avser likvid för nybeställningar under nästa budgetår.

I petita hösten 1960 angav styrelsen förnyelsebehovet av statens järnvägars busspark till omkring 130 bussar vid en ekonomisk livslängd av i medeltal 12 år. I investeringsplanen för budgetåret 1963/64 räknas med detta grundbehov för återanskaffning, vartill kommer nyanskaffning av ett 70-tal bussar för ökad trafik samt för trafik som ersätter nedlagd järnvägstrafik. Totalkostnaden för den planerade bussanskaffningen under budgetåret 1963/64 är 22 mkr. I detta belopp ingår ca 0,4 mkr. för anskaffning av ett antal personbilar, lastbilar och släpvagnar, vilka skall ersätta slopningsmässig materiel.

Förvärv av billinjer

Sedan budgetåret 1955/56 har inköp av enskilda billinjer förekommit endast i mycket begränsad omfattning. Under de sex budgetåren 1956/57—1961/62 har för ändamålet använts sammanlagt 0,2 mkr. Innevarande budgetår planerar styrelsen att övertaga en till statens järnvägar hembjuden billinje. Liknande erbjudanden kan väntas även nästa budgetår. Styrelsen räknar därför med en medelsförbrukning av 0,1 mkr. för vart och ett av budgetåren 1962/63 och 1963/64.

Lån till Svenska Lastbilaktiebolaget m. m.

Svenska Lastbilaktiebolaget (SLAB) bildades år 1937, ursprungligen som ett helägt dotterbolag till Stockholm—Västerås—Bergslagens nya järnvägsaktiebolag. Genom det vid 1945 års riksdag beslutade statsförvärvet av detta järnvägsbolags järnvägar m. m. överfördes också aktierna i SLAB i statens järnvägars ägo.

Järnvägsstyrelsen framhåller, att den tilltagande konkurrensen på transportmarknaden efter det andra världskriget och motsvarande erfarenheter från tiden före detta föranledde styrelsen att år 1946 organisera egen lastbilstrafik i avsikt att genom förbättrad service och förbilligad drift söka öka järnvägens konkurrenskraft. Detta skedde genom utbyggnad av SLAB. Från att före statsförvärvet ha haft en mera lokal karaktär har därefter SLAB:s verksamhetsområde successivt utvidgats, så att det nu omfattar större delen av statens järnvägars trafikområde med undantag av den del därav, som faller inom den förutvarande trafikförvaltningens Göteborg—Dalarne—Gävle område, där ett av trafikförvaltningen på sin tid bildat

bilföretag — GDG Biltrafik AB, numera helägt dotterbolag till statens järnvägar — i betydande utsträckning ombesörjer den landsvägstrafik, som ersätter och kompletterar järnvägen.

Under ett utbyggnadsskede, omfattande åren 1946—1950, förvärvade SLAB ett relativt stort antal privata lastbilsrörelser över hela landet. Sålunda uppgick antalet orderkontor vid 1950 års slut till 63. Denna utbyggnad krävde kapitalinsatser från statens järnvägars sida, vilka möjliggjordes genom att statsmakterna anvisade investeringsanslag för tillhållande av lån m. m. till SLAB. För detta ändamål har anvisats för budgetåret 1947/48 1 mkr. (prop. 132, rskr. 160), för budgetåret 1948/49 2 mkr. (prop. 1 p. 18, rskr. 68) samt för budgetåret 1949/50 1,5 mkr. (prop. 65, rskr. 135) eller sammanlagt 4,5 mkr. Av de sålunda anvisade medlen har 975 000 kr. tagits i anspråk för nyteckning av aktier i bolaget, vars aktiekapital därigenom ökades från 25 000 kr. till 1 mkr., och resterande 3,525 mkr. utlånats till bolaget mot räntebärande skuldebrev. — Därefter har statsmakterna icke anvisat något ytterligare kapital till bolaget.

Den viktigaste uppgiften för SLAB — liksom för övriga statens järnvägars dotterföretag på landsvägstrafikens område — är från SJ-koncernens synpunkt att, i de fall det är ekonomiskt lämpligt, ombesörja viss ersättningstrafik för eller komplementtrafik till järnväg. Detta framstår som särskilt angeläget vid den genomgripande strukturanpassning, som nu pågår inom järnvägsdriften. Den SJ-anslutna trafiken har under senare år i allt högre grad dominerat SLAB:s verksamhet (år 1961 nära 60 % av trafikintäkterna). Genom trafiksamarbetet mellan statens järnvägar och SLAB — liksom med andra dotterbolag — har i många fall avsevärda rationaliseringsvinster kunnat uppnås. Detta är t. ex. i hög grad fallet med SLAB:s godsforsling för statens järnvägars räkning.

Järnvägsstyrelsen anför vidare, att bolaget t. o. m. år 1960 har kunnat finansiera re- och nyinvesteringar med egna, genom avskrivning och konsolideringsåtgärder frigjorda medel. Under år 1960 och i synnerhet under år 1961 har emellertid investeringen i bilmateriel icke helt kunnat täckas av avskrivningsmedel. Den fortgående ökningen i trafiken, särskilt den SJ-anslutna, har medfört behov av utökning av fordonsantal och fordonskapacitet. Till en del har dessa investeringar kunnat finansieras med lån i bank, hos försäkringsföretag eller systerföretag, men denna upplåning har icke varit tillräcklig för att täcka bolagets medelsbehov för nyinvesteringar.

Den starkt ökade omfattningen av bolagets rörelse har medfört större behov också av rörelsemedel. Årsomsättningen har under de senaste tio

åren mer än fördubblats, nämligen från 13,8 mkr. år 1951 till 35,6 mkr. år 1961.

Vid överväganden inom bolagets styrelse och järnvägsstyrelsen har man funnit att bolaget har ett långfristigt behov av ytterligare kapital om 4 mkr.

Då bolagets verksamhet till art och syfte är nära förbunden med statens järnvägar och sålunda lika väl som den i statens järnvägars regi bedrivna biltrafiken i realiteten är att anse som en rörelsegren inom statens järnvägar, ehuru densamma på grund av sin natur lämpligen ansetts böra bedrivas i bolagsform, bör enligt järnvägsstyrelsens mening även det nu erforderliga förlagskapitalet för fortsatt utveckling av bolagets verksamhet — i likhet med vad som skedde åren 1947, 1948 och 1949 — ställas till förfogande av ägaren, d. v. s. statens järnvägar. Då det icke kan komma i fråga, att statens järnvägar av driftmedel under längre tid permanent ställer kapital till dotterbolagens förfogande, vare sig som rörelsekapital eller för anläggningstillgångar, måste medel för dotterbolagens finansiering liksom tidigare skett anvisas statens järnvägar över statens kapitalbudget. Anvisade medel kan ställas till dotterbolagens förfogande antingen i form av långfristig utlåning mot räntebärande skuldebrev eller i form av nyteckning av aktier. Av årsredovisningen för år 1961 framgår att bolagets aktiekapital 1 mkr. i relation till såväl omsättning som balansomslutning får anses vara av otillräcklig storlek, sett ur bolagsfinansiell synpunkt. Järnvägsstyrelsen anser därför en höjning av aktiekapitalet nödvändig. En höjning med 2 mkr. till 3 mkr. anser styrelsen lämplig med hänsyn till rörelsens omfattning. Återstående del av erforderligt kapital, 2 mkr., skulle i likhet med vad tidigare skett ställas till bolagets förfogande som lån mot skuldebrev, löpande med ränta efter samma räntesats som gäller för lån ur statens lånefonder.

Försvarsberedskap vid statens järnvägar

Medelsförbrukningen under nästa budgetår beräknar styrelsen till 4,8 mkr.

I särskild skrivelse den 28 september 1962 har styrelsen redovisat de planerade investeringarna för försvarsberedskapsändamål. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet icke böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Styrelsen hemställer, att för avskrivning av investeringarna för försvarsberedskap måtte anvisas ett anslag på driftbudgeten om 4,8 mkr.

Inventarier m. m.

Styrelsen beräknar en medelsförbrukning under nästa budgetår om 11 mkr.

Inventarieanslaget används till att anskaffa sådana för driftens olika grenar erforderliga inventarier, som enligt gällande bokföringsprinciper skall avskrivas under en längre följd av år. Förutom behövlig återanskaffning av slopningsmässiga inventarier anskaffas nya inventarier, som är erforderliga för den fortgående rationaliseringen av driften. Av den beräknade förbrukningen för budgetåret 1963/64 avser 5,5 mkr. inköp av nya verktygsmaskiner för huvudverkstäder och driftverkstäder och av arbetsmaskiner, t. ex. stoppningsmaskiner och slipersbytesmaskiner för banavdelningen.

Diverse och oförutsett

Styrelsen uppger en beräknad medelsförbrukning under nästa budgetår om 6 mkr.

Styrelsen har lämnat en specificerad redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1961/62. Redogörelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Investeringsramen för innevarande budgetår, som fastställts till 315 mkr., beräknas komma att utnyttjas helt. För nästa budgetår har styrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 331,9 mkr.

Av investeringsplanen för kommunikationsverken framgår, att jag ansett mig böra tillstyrka en investeringsram av 315 mkr., innebärande oförändrad medelsförbrukning i förhållande till innevarande budgetår. En fortsatt investeringsverksamhet vid statens järnvägar på denna relativt sett höga nivå syftar bl. a. till att skapa förutsättningar för att höja transportstandarden samt sänka kostnaderna genom effektivitetshöjande investeringar.

Av följande sammanställning framgår, hur statens järnvägars investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under nästa budgetår. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1961/62 och den beräknade medelsförbrukningen innevarande budgetår.

	1961/62 Utfall	1962/63 Beräknat	1963/64 Styrelsen	1963/64 Dep.ch.
		miljoner	kronor	
Bana och byggnader	92,1	92,5	104,8	96,5
Nybyggnad och ombyggnad av järn- vägslinjer	9,1	16,4	17,0	17,0
Elektriska anläggningar	42,7	40,0	45,0	45,0
Rullande materiel och sjöfartsmate- riel	135,6	121,2	117,1	110,0
Biltrafik	15,5	25,3	26,2	26,0
Försvarsberedskap	3,0	4,6	4,8	4,5
Inventarier m. m.	10,1	9,0	11,0	11,0
Diverse och oförutsett	7,8	6,0	6,0	5,0
Summa	315,9	315,0	331,9	315,0

I fråga om större bangårdsarbeten avser järnvägsstyrelsen att under nästa budgetår påbörja bl. a. om- och utbyggnad av bangården vid Västerås västra station, ombyggnad av bangården vid Kristinehamn samt en omfattande omläggning av spåranordningarna vid Göteborgs norra station. Sistnämnda projekt har aktualiserats av den nya sträckningen av Europaväg nr 6, vilken nödvändiggör en omläggning av statens järnvägars bangårdar och spårssystem vid Göteborgs norra station liksom ett nytt spår mellan denna station och Olskroken. Det belopp om 10 mkr., som järnvägsstyrelsen angivit såsom statens järnvägars andel av den totala anläggningskostnaden, får anses som en preliminär uppskattning. Slutlig ställning till projektet synes böra tagas först sedan definitiv uppgörelse föreligger med vägmyndigheterna och Göteborgs stad rörande fördelningen av kostnaderna för de arbeten som berör järnvägen. Jag har dock inget att erinra mot att järnvägsstyrelsen under nästa budgetår tar 1 mkr. i anspråk för en ny kulvert, som styrelsen funnit lämpligast bygga samtidigt med vissa av stadens arbeten avseende europavägen.

För arbetena med att bygga den nya malmbanan mellan Kiruna och Svappavaara erfordras 15 mkr. under nästa budgetår. Vad gäller statens järnvägars arbeten för breddning till normalspår av bandelen Åtvidaberg—Västervik förutsätter jag att dessa kommer att utföras i planerad omfattning.

Liksom under tidigare budgetår avser en icke obetydlig del av medelsförbrukningen investeringar för utbyte av lättare räler mot tyngre på stambanorna samt utbyggande av fjärrblockering och automatisk linjeblockering.

I fråga om husbyggnaderna upptar investeringsplanen bl. a. en ny rälsjusteringsanläggning, en ny lokstation jämte driftverkstad i Borlänge, en ny lokskötselhall jämte vagnverkstad vid Svartön i Luleå samt en upp-

rustning av köks- och personallokalerna vid järnvägsrestaurangen vid Stockholms Central. Beträffande sistnämnda projekt har styrelsen av sanitära skäl ansett sig böra påbörja vissa arbeten redan under innevarande budgetår.

Vad gäller rullande materiel innefattar investeringsplanen bl. a. omfattande nyanskaffningar av godsvagnar för olika ändamål.

I det belopp, som jag beräknat till investeringar för biltrafiken, ingår i enlighet med järnvägsstyrelsens förslag ett belopp av 4 mkr. för kapitaltillskott till Svenska Lastbilaktiebolaget.

Jag är ej beredd att tillstyrka avskrivning på driftbudgeten av nästa års investering om 2,0 mkr. för breddning av bandelen Åtvidaberg—Väster-vik. Investeringarna för försvarsberedskap vid statens järnvägar bör där- emot som vanligt avskrivas. Chefen för finansdepartementet tillstyrker i annat sammanhang denna dag, att för nämnda ändamål ett avskrivnings- anslag om 4,5 mkr. anvisas på driftbudgeten för nästa budgetår.

Anslagsbeloppet till järnvägar m. m. har beräknats under hänsyns- tagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av me- delförbrukningen under nästa budgetår. Med beaktande av beräknade behållningar på anslagen vid utgången av innevarande budgetår, torde det nya kollektivanslaget kunna uppföras med 312 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Järnvägar m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 312 000 000 kr.

D. Statens vattenfallsverk

Av balansräkningen per den 30 juni 1962 för statens vattenfallsverks fond framgår, att verkets tillgångar uppgår till sammanlagt 5 562,0 mkr., varav 5 189,7 mkr. belöper på naturtillgångar och anläggningar, 123,0 mkr. på inventarier och förråd samt återstoden på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade överskottsmedel, uppgår till 4 256,8 mkr. Under budgetåret 1961/62 har behållningen ökat med 320,6 mkr.

Överskottet i procent av det i medeltal disponerade kapitalet var 6,5 under budgetåret 1961/62 mot 5,4 under budgetåret 1960/61.

Vattenfallsstyrelsen

I skrivelser den 30 augusti, den 14 september och den 5 november 1962 har vattenfallsstyrelsen framlagt sina petita för budgetåret 1963/64.

[112] 1. Kraftstationer m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	59 009 000	443 201 000	458 630 000
1962/63	43 580 000	431 401 000	451 492 000*
1963/64 styrelsen	23 489 000	¹ 415 000 000	² 413 000 000*
departementschefen ...	23 489 000	¹ 430 000 000	² 412 000 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas de nuvarande anslagen Kraftverksbyggnader m. m., Atomenergianläggningar, Regleringsföretag, Distributionsanläggningar och därmed sammanhängande arbeten vid statens kraftverk, Inköp av vattenfall och fastigheter, Förvärv av enskilda företag för elektrisk distributionsverksamhet, Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen samt Statens vattenfallsverks dispositionsanslag. Beträffande den närmare motiveringen för den ändrade anslagsredovisningen hänvisas till avsnittet Investeringsplan för kommunikationsverken.

Kraftförsörjningen

Liksom budgetåret 1960/61 var budgetåret 1961/62 ett vått år med en nederbörd i hela landet motsvarande 119 % av normal nederbörd. För Norrland var relationstalet icke mindre än 137 %, medan Svealand fick 121 % och Götaland 99 % av normalvärdet. Den stora nederbörden resul-

¹ Inklusive beräknat anslagsbelopp av 25 mkr. för Marvikens kraftstation.

² Inklusive beräknad medelsförbrukning av 28,5 mkr. för Marvikens kraftstation.

terade i att tillrinningen i de kraftproducerande älvarna var större än normalt. I det statliga kraftsystemet har sålunda kraftbalansläget varit gynnsamt hela budgetåret. Den rikliga vattentillgången under första hälften av 1961 gjorde, att magasinläget vid ingången av budgetåret 1961/62 var ovanligt gynnsamt. Efter att ha uppnått en högsta fyllnadsgrad av 97 % uppgick magasininnehållet till 95 % så sent som i mitten av november 1961, varefter magasinen successivt avtappades till ett lägsta värde av 22 % före vårflo den 1962. Vid slutet av budgetåret uppgick fyllnadsgraden till 75 %.

Av styrelsen lämnade uppgifter angående det statliga kraftsystemets produktion och belastning under de senaste budgetåren utvisar, att primabelastningen ökade under budgetåret 1961/62 med 553 GWh¹ till 15 158 GWh. Produktionen av egen värmekraft minskade från 438 GWh 1960/61 till 20 GWh 1961/62, medan tillfälligt inköpt kraft minskade från 776 GWh 1960/61 till 615 GWh 1961/62.

Av ökningen av primabelastningen faller en del på frivilliga leveranser till industrier och samkörande företag på grund av den goda vattentillgången. De sekunda leveranserna var av mycket stor omfattning. Av dem utgjorde exporten 710 GWh, varav 593 GWh till Danmark, 113 GWh till Finland och 4 GWh till Norge. Produktionen av egen värmekraft har varit exceptionellt låg. Den tillfälligt inköpta kraften består uteslutande av mycket billigt vattenkraftöverskott från samkörande företag.

Under budgetåret 1961/62 färdigställdes de statliga kraftstationerna Stalon i Åseleälven, Vargfors i Skellefte älv, Porsi i Lule älv och Tuggen i Ume älv. Det härmed erhållna tillskottet i genomsnittlig produktionsförmåga uppgick till sammanlagt ca 2 300 GWh per år. Utbyggnadsgraden² räknad relativt den verkliga belastningen kom härigenom att uppgå till 112 %.

Ökningen av vattenfallsstyrelsens kontraktbundna leveranser uppgick under år 1961 till endast 1,7 % mot 5,2 % under föregående år. Leveranserna till de direkta industriabonnenterna är totalt praktiskt taget desamma under 1961 som under 1960 beroende på en minskning inom grupperna massa- och pappersindustri och kemisk industri, som sammanhänger med att ett par stora leveranser fallit bort eller avsevärt reducerats därför att resp. abonnenter tagit i drift egna kraftutbyggnader. Bland övriga industrigrupper svarar verkstadsindustrin för den största ökningen, 9,0 %, och därefter metallverken och gruvindustrin med 6,7 resp. 6,2 %. Även under den senaste femårsperioden har ökningen varit störst inom dessa tre grupper med en genomsnittlig ökning av nära 7 % per år för samtliga.

Leveranserna inom gruppen samfärdslös har ökat med 1,4 % eller nä-

¹ GWh (gigawattimmar) = miljoner kilowattimmar.

² Utbyggnadsgrad avser förhållandet mellan genomsnittliga vattenkrafttillgången i kilowattimmar per år och belastningen i kilowattimmar per år på grund av obligatoriska leveranser.

got mindre än enligt prognosen. Den direkta detaljdistributionen ökade under året med 6,7 %, vilket också är lägre än vad som prognoserats. Föregående år var ökningen nära 13 % och de senaste fem åren i genomsnitt 7,3 % per år.

Den rikliga vattentillgången under året återspeglas framför allt inom gruppen kraftföretag, som ökade med endast 2,6 %. De regionala kraftföretagens ökning uppgick till 1,5 %, samhällsdistributörernas till 2,7 % och landsbygdsdistributörernas till 3,9 %. Vad samhällsdistributörerna beträffar hade de, som saknar egen vattenkraft, en ökning av 4,0 %, vilket är nära detsamma som landsbygdsdistributörerna, under det att de, som har egen vattenkraft, minskade uttaget från vattenfallsstyrelsen med ca 3 %.

Den relativt låga ökningen av vattenfallsstyrelsens elleveranser under såväl år 1960 som år 1961 kan endast delvis förklaras av den rikliga vattentillgången och andra speciella förhållanden. Bl. a. har också en försvagning av konjunkturen särskilt under 1961 och företrädesvis inom cellulosaindustrin bidragit.

Elbelastningen i hela landet uppgick under 1961 till 34 340 GWh. Detta innebär en ökning jämfört med närmast föregående år med 1 870 GWh, eller 5,8 %. Ökningen var alltså något lägre än enligt Centrala Driftledningens (CDL) prognos av år 1961, som räknade med en genomsnittlig ökning av 2 300 GWh eller 6,4 % per år under perioden 1960—1965.

Utvecklingen av vattenfallsstyrelsens kraftavsättning underkastades år 1961 en undersökning. År 1962 har en överarbetning av denna prognos företagits. Dylika prognoser påverkas av bl. a. de industriella kraftförbrukarnas marknadsbedömning, varvid de nu pågående integrationssträvandena inom Europa är av betydelse. Sedan föregående år synes en viss åsiktsförskjutning ha ägt rum, innebärande en något mer pessimistisk uppfattning om den industriella expansionen. Därav påverkas även bedömningen av elförbrukningens utveckling. Vattenfallsstyrelsen anför i huvudsak följande rörande den nya prognosen.

Styrelsens leveranser till de direkta industriabonnenterna, till vilka hänförs även anläggnings- och byggnadsverksamhet samt vattenverk o. d., förväntas enligt 1962 års prognos öka med 6,0 % per år fram t. o. m. 1967. En hög ökningssiffra, 8,0 % per år, erhålles liksom föregående år för gruvindustrin, vilket främst förklaras av betydande utvidgning av verksamheten vid de lappländska järnmalmgruvorna. För den kemiska industrien beräknas ökningen uppgå ända till 9,3 % per år, beroende på tillkomsten av kraftslukande petro-kemiska anläggningar i Stenungsund. Leveranserna till metall- och verkstadsindustri beräknas öka med 7,1 % per år. För massa- och pappersindustrin förutses en avsvårt lägre ökningstakt eller 3,4 % per år, beroende bl. a. på att flera av abonnenterna under den aktuella tidsperioden erhåller nya egna produktionsresurser. Lågt ökningstal, 2,9 % per år, erhålles även för gruppen icke-metallisk mineralisk industri, vilken omfattar bl. a. cement- och tegelindustrin.

Den förutsedda ökningstakten t. o. m. 1967 för industrien som helhet blir per år räknat 0,9 procentenheter lägre än enligt 1961 års prognos, vilket som nämnts delvis sammanhänger med viss pessimism rörande marknadsläget.

Vattenfallsstyrelsens leveranser till gruppen samfärdsel går huvudsakligen till de elektrifierade statsbanorna. Någon anledning att ändra föregående års prognos, enligt vilken leveranserna bedömdes komma att öka med 2 % per år, har ej framkommit. Uppgången hänför sig till stor del till ökning av malmtransporterna samt till elektrifieringen av Nynäsbanan.

Leveranserna till abonnenter inom gruppen kraftföretag, som omfattar regionala kraftföretag, samhällsdistributörer och landsbygdsdistributörer, beräknades i 1961 års prognos öka med 6,2 % per år. 1962 års undersökning ger som resultat en sänkning till 5,2 % per år. Denna avmattning beror till viss del på att några städer ämnar anskaffa egen mottrycksproduktion i samband med utökad fjärrvärmedistribution. Jämväl för landsbygdsdistributörerna har framkommit en avsaktning, som torde återspegla en samverkan mellan viss mätningstendens vid nuvarande taxestruktur och landsbygdens fortgående avfolkning.

För vattenfallsstyrelsens direkta detaljdistribution beräknas ökningen i årets prognos till ca 5,0 % per år. Detta innebär en minskning, då tidigare räknats med 8,0 %.

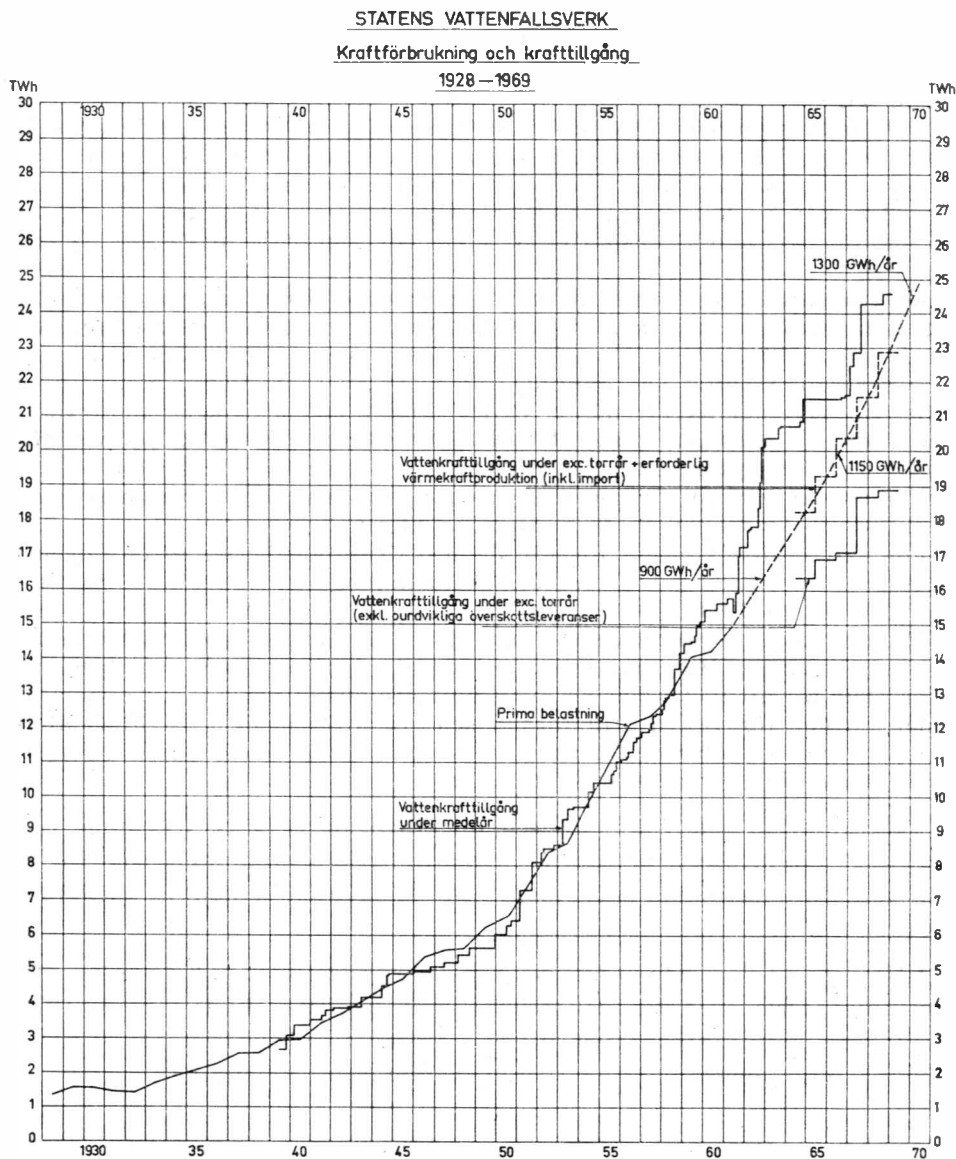
Liksom i föregående prognoser har gjorts ett tillägg för oförutsedda belastningsökningar. Häri har även inkluderats den marginal, som bedömts erforderlig för att täcka dels en gynnsammare anslutning till Europamarknaden än den för vilken grundprognosen ger uttryck, dels eventuell återverkan av vissa planerade förbrukningsstimulerande taxeändringar. För år 1967 uppgår tillägget till 600 GWh.

Totalt innebär den nya prognosen, att kraftbehovet år 1967 kommer upp till 21 000 GWh. Detta betyder en avmattning i tillväxttakten, som för år 1967 reducerar beräknad belastning med ca 1 100 GWh jämfört med 1961 års prognos.

Utöver den redovisade prognosen för tiden fram t. o. m. 1967 har en uppskattning gjorts även för den efterföljande perioden fram t. o. m. 1972. Denna uppskattning har givit till resultat en totalbelastning år 1972 av 27 700 GWh, innebärande en oförändrad procentuell ökningstakt om ca 5,7 %.

Utbyggnadsprogrammet

Till följd av de något ändrade förutsättningarna i fråga om vattenfallsstyrelsens kraftavsättning under den återstående delen av 1960-talet modifieras temporärt bedömningen av erforderliga utbyggnadsåtgärder. Full torrårssäkerhet beräknas sålunda föreligga med redan beslutade åtgärder och detta med så pass stora marginaler, att åtskilliga av de förutsatta krafttillskotten kan komma senare. Å andra sidan möter senareläggande av utbyggnader, som redan påbörjats, svårigheter till följd av störningar av de gynnsammaste och jämnaste utnyttjning av arbetskraft inriktade ar-



15/10 1962

betsplanerna och på grund av omöjlighet för maskinleverantörer och entreprenörer att ändra tidsförläggningen av redan beställda arbeten utan merkostnader. Vad speciellt gäller byggnadsarbetena under vintern 1962/63 har programmet utformats så, att sysselsättningen bibehålles vid oförändrad nivå jämfört med tidigare gällande planer.

Under beaktande av angivna omständigheter har styrelsen funnit följande ändringar av tidsprogrammet lämpliga. För Letsi kraftstation för-

skjutes idrifttagningstidpunkten ett år till våren 1967. Beslut härom är träffat och arbetena har inriktats därefter. För Gallejaur kraftstation göres en förskjutning på ca ett kvartal. Ajaure kraftstation senarelägges ett år. Idrifttagandet av aggregat nr 3 i Stenungsunds ångkraftstation uppskjutes likaledes ett år.

Efter de nämnda ändringarna blir tidsordningen för krafttillskotten följande. Under budgetåret 1962/63 blir Laxede och Messaure i Lule älv samt Rusfors i Ume älv driftklara. Under det följande budgetåret tillkommer Gardikfors i Ume älv och under budgetåret 1964/65 Gallejaur i Skellefte älv. Nästa vattenkrafttillskott erhålles först under senare delen av budgetåret 1966/67 med Letsi i Lilla Lule älv. Under budgetåret 1967/68 beräknas Ajaure i Ume älv och Seitevare i Lilla Lule älv bli färdigställda. Arbetena med redan beslutade regleringar genomföres enligt tidigare planer.

Ågesta kraftvärmeverk beräknas planenligt bli klart under 1963, medan det tredje aggregatet i Stenungsund nu avses bli driftfärdigt under hösten 1966. För Marvikens kraftstation har framkommit ett förslag om ändrat utförande m. m., vilket avhandlas närmare i följande specialavsnitt om atomenergianläggningar och vilket bl. a. gjort det omöjligt att vid tidpunkten för petitaskrivelsens avlämnande angiva idrifttagningstidpunkt.

Följande tabell utvisar torrårsbalansen för belastningsåren 1964/65—1968/69. I fråga om uppställningen har den ändringen gjorts, att under krafttillgång redovisas det sätt, på vilket den obligatoriska belastningen beräknas bli täckt, men icke de maximalt möjliga produktionsbeloppen och därför heller icke de rester, som står till förfogande.

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	miljoner kilowattimmar (GWh)				
<i>Belastning</i>					
Prima belastning enligt normalårsprognosen	18 250	19 300	20 400	21 600	22 900
Tillkommande prima belastning vid exceptionella torrårsförhållanden	500	500	500	500	500
Oundvikliga överskottsleveranser	1 250	800	800	900	800
Summa belastning	20 000	20 600	21 700	23 000	24 200

Krafttillgång

från befintliga och beslutade vattenkraftanläggningar inklusive förutsatta regleringar

18 100	18 200	18 400	20 100	20 200
--------	--------	--------	--------	--------

	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	miljoner kilowattimmar (GWh)				
från egna befintliga och beslutade värmekraftanläggningar	1 500	1 800	2 600	2 800	3 300
kraftköp från andra företag inklusive import	400	600	700	100	700
Summa tillgång	20 000	20 600	21 700	23 000	24 200

Det reviderade byggprogrammet i förening med de aktuella belastningsförutsättningarna innebär, att utbyggnadsgraden i slutet av perioden uppgår till 106 %.

Eftersom redan beslutade anläggningar är tillräckliga för att tillgodose belastningen fram till budgetåret 1968/69, erfordras inga beslut om nya kraftstationer vid 1963 års riksdag. Beträffande Marvikens kraftstation synes dock komplettering av tidigare ställningstagande kunna ifrågakomma.

Medelsförbrukning under budgetåren 1961/62—1963/64

Den för de ramreglerade investeringarna under *budgetåret 1961/62* föreskrivna gränsen var 450 mkr. Medelsförbrukningen under budgetåret blev 445,5 mkr., innebärande ett underskridande av rambeloppet med 4,5 mkr. Avvikelsen kan förklaras så gott som exakt av att det på tilläggsstat erhållna anslaget 10 mkr. till atomenergianläggningar — avsett för Marvikens kraftstation — icke blev fullt utnyttjat fram till budgetårets slut.

Utanför ramen förbrukades 13,1 mkr. för förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen.

För *budgetåret 1962/63* gäller en investeringsram om 436 mkr., sedan ramen för vattenfallsverket utökats med 3 mkr. för sysselsättningsstödjande åtgärder i Norrland. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning av samma storlek, trots att utöver tidigare beräknade behov tillkommer bl. a. det stora kapitaltillskottet till Bergeforsens Kraftaktiebolag för utbetalning av fiskeersättningar, sedan vattendomstolens dom härom blivit försenad till innevarande budgetår. Vissa förskjutningar inom ramen relativt de förra året beräknade delbeloppen förutses emellertid, medförande bl. a. att tillgängligt anslag till regleringsföretag blir otillräckligt. Med hänsyn bl. a. till den förväntade bristens storlek förutsätter styrelsen, att den kan bli täckt medelst tillskott ur dispositionsanslaget.

Vid sidan om de ramreglerade investeringarna har beräknats en medelsförbrukning av 15,5 mkr., som motsvarar anslagstillgången för förvaltningsbyggnaden.

För *budgetåret 1963/64* beräknas för nuvarande ramreglerade investeringar en medelsförbrukning av 377 mkr., vartill emellertid kan komma

ett belopp för Marvikens kraftstation, i det att för denna anläggning på grund av den inträdda oklarheten om utförandet och inverkan av valet härutinnan på tidsprogrammet styrelsen icke medräknat någon medelsförbrukning under budgetåret 1963/64.

Medelsförbrukningen för förvaltningsbyggnaden förutses bli 7,5 mkr.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning 1961/62—1963/64 med fördelning efter nuvarande anslagsrubriker.

	Faktisk utgift 1961/62	Beräknad utgift 1962/63	Beräknad utgift 1963/64
		tusental kronor	
Kraftverksbyggnader	267 483	¹ 236 000	160 000
Atomenergianläggningar	28 471	21 000	² 33 500
Regleringsföretag	34 551	48 800	57 000
Distributionsanläggningar	111 065	125 500	147 000
Inköp av vattenfall och fastigheter	244	500	500
Förvärv av enskilda distributionsföretag	2 356	1 200	4 500
Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	13 133	15 492	7 500
Diverse och oförutsett	1 328	3 000	3 000
Summa	458 631	451 492	413 000

Styrelsen meddelar följande rörande de olika objektsgrupperna.

Kraftverksbyggnader

Vattenfallsstyrelsen har redovisat följande investeringsprogram.

Anläggning	Byggnads- kostnad	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift 1962/63	Beräknad 1963/64
tusental kronor				
I. Företag, påbörjade före den 1.7.1962				
Stenungsunds ångkraft- station	353 000	225 900	17 600	20 000
Kapitaltillskott till Bergeforsens Kraft AB ...	50 500	40 400	9 600	500
Stalons kraftstation	102 000	98 900	2 000	—
Långbjörns kraftstation...	82 500	72 900	7 000	1 500
Gardikfors kraftstation...	58 500	43 600	8 000	6 500
Umluspens kraftstation...	73 000	72 400	600	—
Stensele kraftstation	53 500	52 200	800	500

¹ Inklusive medgiven ramhöjning med 3 mkr. för sysselsättningsstödande åtgärder i Norrland.

² Inklusive 28,5 mkr. för Marvikens kraftstation.

Anläggning	Byggnads- kostnad	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift 1962/63	Beräknad 1963/64
tusental kronor				
Grundfors kraftstation ...	88 000	87 000	700	200
Rusfors kraftstation	59 500	44 400	13 000	1 300
Tuggens kraftstation	72 000	64 800	6 200	800
Stornorrfors kraftstation	171 800	170 700	— 1 000	1 300
Lån till AB Umeforsen ...	34 800	31 600	3 200	—
Gallejaur kraftstation ...	130 000	32 400	33 000	34 000
Vargfors kraftstation ...	108 000	102 900	4 500	400
Letsi kraftstation	215 000	49 200	41 000	31 000
En tredje avloppstunnel i				
Porjus kraftstation	4 900	4 400	500	—
Messaure kraftstation ...	288 000	227 600	43 000	17 000
Porsi kraftstation	140 000	139 700	— 1 500	1 500
Laxede kraftstation	107 000	85 400	18 000	2 000
Summa I	—	—	206 200	118 500
II. Företag, som påbörjas				
1962/63				
Ajaure kraftstation	60 000	—	14 500	8 000
Seitevare kraftstation ...	130 000	—	11 000	30 000
Utbetalning till Skellefteå stad för ersättningskraft	—	—	1 300	—
Summa II	—	—	26 800	38 000
III. Företag, avsedda att på-				
börjas 1963/64				
Utbetalning till AB Stor-				
boforsen	25 000	—	—	5 500
Kapitalinbetalning för er-				
sättningskraft från Stu-				
gun	—	—	—	— 2 000
Totalsumma	—	—	233 000	160 000

Styrelsen meddelar följande rörande de i sammanställningen upptagna projekten.

Stalons, Tuggens, Vargfors och Porsi kraftstationer togs i drift under förra budgetåret, fastän en del efterarbeten och maskinlikvider, skadeersättningar, ersättningar för fallrätt m. m. återstår. För de två förstnämnda beräknas nu icke oväsentligt lägre totalkostnader än förra året liksom för den under budgetåret 1958/59 färdigställda Grundfors kraftstation. För Vargfors har däremot inträtt en ny kostnadsökning, betingad av oförutsett

dåliga grundförhållanden. För Långbjörn, som togs i drift under budgetåret 1959/60, har tillkommit kostnader för en förstärkning av vattenbyggnaderna, som befunnits behövlige, och för förvärv av i stationen utnyttjad naturkraft. Även för Stornorrfors har på grund av vissa förvärv bruttokostnaden gått upp.

Stenungsunds ångkraftstation

För den andra utbyggnadsetappen, omfattande insättning av ett tredje aggregat, har redogörelser lämnats i 1961 och 1962 års statsverkspropositioner. Nämda tredje aggregat avses nu få en effekt av 275 000 kW och totalkostnaden för stationen inklusive oljelagringsanordningar beräknas till 353 mkr.

Anläggningsarbetet har fortskridit planenligt. De kompletterande sprängningsarbetena i maskinsal och angränsande utrymmen är avslutade, medan de pågår i oljelagret. Inbyggnadsarbetena har igångsatts. Ångpanneaggregat, ångturbinaggregat och huvudtransformator har beställts.

Kapitaltillskott till Bergeforsens Kraftaktiebolag

Domen beträffande återstående skadeersättningar erhöles icke heller under budgetåret 1961/62, men förutses nu komma under första hälften av innevarande budgetår. Medelsförbrukningen enligt föregående sammanställning avser vattenfallsstyrelsens del av det lån, som bolaget behöver för att erlagga ersättningarna jämte upplupna räntor. Ersättningsbeloppen kan komma att avvika från föreliggande uppskattning, och om domen blir överklagad, kan det bli ytterligare uppskov med utbetalningen.

Gardikfors kraftstation

För denna anläggning har redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden kommer att variera mellan 27 och 39 m. Utbyggnadsvattenföringen blir 150 m³ per sekund, maximieffekten 50 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 270 GWh. Anläggningskostnaden har vid 1959 års prisnivå beräknats till 58,5 mkr.

Betongkonstruktionerna för kraftstationsintaget har i det närmaste färdigställt. I maskinsalen är betongkonstruktionerna för kontrollavdelningen och avlastningsplanet färdiga. Montage av turbin och tilloppstub har påbörjats. Bergarbetena för avloppstunneln samt schaktnings- och sprängningsarbetena i avloppskanalen har fortgått.

Rusfors kraftstation

För denna anläggning har redogörelse lämnats i 1959 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden blir 12 m, utbyggnadsvattenföringen 380 m³ per sekund, maximieffekten 40 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 200 GWh per år. Anläggningskostnaden, som angivits till

55 mkr. vid 1957 års prisnivå, beräknas nu till 59,5 mkr. Kostnadsökningen föranledes framför allt av att dåliga grundförhållanden i utskovsparti och maskinstationsläge medfört mer omfattande injekterings- och förstärkningsåtgärder än som tidigare förutsetts.

Vid kraftstationen har utskoven och avloppskanalen färdigställts. I maskinstationen pågår montagearbetena.

Ajaure kraftstation

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1961 års statsverksproposition. Bruttofallhöjden kommer att variera mellan 46 och 59 m, utbyggnadsvattenföringen blir 130 m³ per sekund, maximieffekten 83 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 335 GWh per år vid det regleringsstadium, som beräknas råda, då stationen tages i drift. Anläggningskostnaden har preliminärt beräknats till 60 mkr. vid 1960 års prisnivå.

Sedan verkställbart tillstånd från vattendomstolen erhöles i slutet av juni 1962, har arbetena för en tillfartsväg påbörjats.

Gallejaur kraftstation

För utbyggnaden har närmare redogörelse lämnats i 1959 års statsverksproposition. Nettofallhöjden blir vid full dämning ca 78 m och utbyggnadsvattenföringen i första etappen 140 m³ per sekund. Maximieffekten blir härvid 95 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 630 GWh per år. Anläggningskostnaden har preliminärt beräknats till 130 mkr. vid 1958 års prisnivå.

Arbetena har fortskridit planenligt. I utskovspartiet har anslutningsmonoliterna samt utskovspelarna gjutits. Vidare har schaktnings- och fyllningsarbeten för jorddammarna påbörjats. Schaktning för tillloppskanalen pågår. För maskinsalen har utsprängningen ned till spiralnivån slutförts. I sugrören och avloppstunneln pågår sprängningsarbeten.

Letsi kraftstation

Redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1959 och 1961 års statsverkspropositioner. Fallhöjden blir 136 m, utbyggnadsvattenföringen 220 m³ per sekund, maximieffekten 268 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 700 GWh per år efter genomförandet av planerade sjöregleringar i vattendraget ovanför stationen.

Anläggningskostnaden, som tidigare angivits till 200 mkr. vid 1960 års prisnivå, beräknas nu till 215 mkr., varvid ungefär hälften av uppgången beror på att andel i gemensamma kostnader för fiske nu medräknats.

En permanent bro över älven har färdigställts. Tillfartstunnlar till transformatorsal och maskinsal är utsprängda och i transformatorsal, maskinsal och avloppstunnel pågår sprängningsarbeten. Den omloppstunnel,

varigenom älvens vatten skall ledas under byggnadstiden, är färdig och tagen i bruk.

Porjus, avloppstunnel 3

Redogörelser för arbetet har lämnats i 1955 och 1959 års statsverkspropositioner. Arbetet bedrivs vintertid i syfte att ernå sysselsättningsutjämning för arbetena inom Luleälvsområdet. Kostnaden angavs år 1961 till 4,9 mkr.

Tunnelutsprängningen är färdig till ca 80 %.

Messaure kraftstation

Redogörelser för utbyggnaden har lämnats i 1957 och 1958 års statsverkspropositioner. Bruttofallhöjden blir 86,5 m, utbyggnadsvattenföringen 320 m³ per sekund, maximieffekten 240 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 1 800 GWh per år. Anläggningskostnaden, som tidigare angivits till 275 mkr. vid 1956 års prisnivå, förutses nu stiga till 288 mkr. Häri ingår nu andel i gemensamma kostnader för fiske med ett preliminärt belopp av 2,5 mkr.

För jorddammen har injekteringsarbetena avslutats och fyllningsarbetena pågått. Hittills har ca 9,5 milj. m³ massor, d. v. s. ca 95 % av beräknad kvantitet, utlagts i dammen. Dämningen har påbörjats och beräknas vara avslutad under hösten 1962. I maskin- och transformatorsal pågår montage- och inredningsarbeten. Arbetena på utskov, avloppstunnel och avloppskanal pågår.

Laxede kraftstation

En närmare redogörelse för utbyggnaden har lämnats i 1958 års statsverksproposition. Fallhöjden blir 25 m, utbyggnadsvattenföringen 510 m³ per sekund, maximieffekten 110 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 750 GWh per år. Anläggningskostnaden, som ursprungligen angavs till 110 mkr. och sedermera till 100 mkr. vid 1960 års prisnivå, beräknas komma att uppgå till 107 mkr.

Jorrdammarna och avloppskanalen har färdigställts. Betongarbetena för utskovsparti, intag, maskinstation och kontrollbyggnad har i huvudsak slutförts. Den bärande stommen för maskinsalsöverbyggnaden är klar. Montagearbetena för den mekaniska och elektriska utrustningen pågår.

Seitevare kraftstation (jämte reglering av Tjaktjajaure)

Redogörelse för anläggningen har lämnats i 1962 års statsverksproposition.

Anläggningens bruttofallhöjd blir 182 m och utbyggnadsvattenföringen 120 m³ per sekund. Maximieffekten blir 190 000 kW och den genomsnittliga produktionsförmågan 725 GWh per år. Sammanlagda anläggningskostnader för Seitevare kraftstation och Tjaktjajaures reglering, som förra

året angavs till 200 mkr., beräknas nu bli 10 mkr. högre. Ökningen faller i sin helhet på kraftstationen, för vilken kostnaden upptas till 130 mkr.

Sedan vattendomstolens deldom erhållits, har arbetena för en tillfartsväg påbörjats under sommaren 1962.

Kapitalutbetalning och kapitalinbetalning för ersättningskraft

Utbetalningen till AB Storboforsen avser andel i Sällsjö kraftstation i Storån, bivattendrag till Indalsälven. Andelen kommer att ge ett genomsnittligt tillskott av 70 GWh per år till det statliga elkraftssystemet.

Atomenergianläggningar

Ågesta kraftvärmeverk

För anläggningen har senast redogörelser lämnats i 1959 och 1960 års statsverkspropositioner. Den utbygges i en första etapp för en värmeeffekt om 65 000 kW och uppföres gemensamt med Aktiebolaget Atomenergi och Stockholms stads elektricitetsverk.

Kostnaden för reaktoranläggningen — exklusive bränsleelement och de anläggningsdelar, för vilka Stockholms stads elektricitetsverk svarar — beräknades vid 1961 års prisnivå till 175 mkr. med likafördelning mellan styrelsen och atombolaget.

Arbetet med anläggningens uppförande kommer att avslutas under hösten 1962, varefter driftförberedelser i form av provning av komponenter och system påbörjas. Därefter kommer tungvatten att påfyllas, och reaktorn att laddas med bränsleelement för uppkörning till kritikalitet och prov med låga effekter. Som tidigare angivits kommer anläggningen att tas i drift under år 1963.

På grund av bl. a. leveransförseningar för vissa komponenter har montagevolymen under slutskedet av anläggningens uppförande blivit väsentligt större än vad som tidigare beräknats. Detta har medfört omdispositioner med ökade kostnader som följd. Vidare har exempelvis ett flertal smärre justeringar av rördragningar och liknande medfört en ökning av byggnadskostnaderna. I ett sent skede för ett så komplicerat byggnadsobjekt, som Ågesta kraftvärmeverk utgör, kan icke förutsedda justeringar och kompletteringar behöva vidtagas, varjämte uppgång av lönenivå, omställningsskatt m. m. föranleder fördyringar. Totalkostnaden för vattenfallsstyrelsen och atombolaget beräknas nu till 185 mkr. Medelsförbrukningen för styrelsens del blir därvid 15 mkr. under budgetåret 1962/63 och 5 mkr. för budgetåret 1963/64, varvid beloppen representerar det slutliga medelsbehovet enligt nu föreliggande kostnadsberäkning.

Marvikens kraftstation

Under tionde huvudtiteln i 1962 års statsverksproposition anförde departementschefen beträffande Marvikens kraftstation, att dess uppförande

då borde beslutas och att arbetet därmed borde bedrivas med sikte på att stationen skulle kunna tagas i drift under budgetåret 1967/68. Vidare framhölls, att det slutgiltiga ställningstagandet till den konstruktiva utformningen av projektet torde — efter yttrande däröver från delegationen för atomenergifrågor — få ankomma på Kungl. Maj:t. Riksdagen biföll vad departementschefen sålunda förordade.

Delegationen för atomenergifrågor behandlade under hösten 1961 ingående frågan om Marvikenprojektets utformning. I remissyttrande rörande styrelsens och AB Atomenergis anslagsskrivelser förordade delegationen, att statsmakterna skulle utan uppskov fatta principbeslut angående uppförande av Marvikens kraftstation. Det slutgiltiga ställningstagandet till den konstruktiva utformningen av nämnda anläggning borde dock enligt delegationens mening uppskjutas tills resultaten från vissa fram t. o. m. våren 1962 pågående utredningar redovisats. Dessa utredningar gällde bl. a. möjligheten att utföra reaktorn så, att kokardrift skulle kunna utprovas. Utredningarna har nu slutförts och resultaten delgivits delegationen.

Utredningar, som utförts inom och på uppdrag av atombolaget, beträffande konstruktion av större kokarreaktorer har givit resultat, som karakteriseras som genomgående gynnsamma. Man anser sig även ha anledning att förutse större ekonomiöverlägsenhet för fullstora anläggningar med kokarreaktorer jämfört med tryckvattenreaktorer än vad som tidigare förmodats. Med denna bakgrund framkom vid behandlingen inom delegationen av frågan om Marvikenreaktors konstruktiva utformning under juni månad 1962 förslag om att utforma reaktorn för Marvikens kraftstation som tungvattenkokare. Detta förslag bygger i flera avseenden på nu föreliggande utformning av Marvikenstationen men kräver nykonstruktion av vissa vitala delar av reaktorn. Nämnda hittillsvarande utformning är inriktad på att ge kraftstationen en elektrisk effekt om ca 100 000 kW. Som kokarreaktor skulle anläggningen utformas så, att den medger ett uttag av en elektrisk effekt om 200 000 kW, om den fungerar väl i alla avseenden. Detta effekttuttag förutsätter att reaktorn fungerar även med intern nukleär överhettning, vilket skulle utprovas i full skala. Om anläggningen uppfyller angivna förutsättningar, skulle alternativet utan tvekan innebära ett större utvecklingssteg för det svenska atomenergiarbetet än om för Marvikenstationen användes tryckvattenreaktor enligt nu föreliggande konstruktion.

För att konstruktionerna för kokarversionen skall kunna föras fram till samma nivå som för tryckvattenversionen, beräknas ytterligare projekteringsinsats under ett halvt år vara behövlig. Förutom denna förse- ning måste man räkna med att även det fortsatta arbetet kan komma att ta längre tid, beroende på att kokarreaktorn utgör ett tekniskt mer avancerat projekt, som exempelvis kan komma att kräva längre tid för prov-

ning och igångkörning. Erforderligt uppskov med stationens idrifttagning kan därför uppskattas till storleksordningen ett år. På grund av den försening, som redan av olika skäl successivt uppstått, medför detta att stationen icke kan tagas i drift förrän tidigast år 1969. Med hänsyn till det statliga kraftsystemets belastningsutveckling och utbyggnadsförhållanden synes detta i och för sig icke vara till olägenhet.

Delegationen har övervägt de olika möjligheter för det fortsatta Marvikenarbetet, som föreligger med hänsyn till de framkomna utredningsresultaten. Den har härvid kommit till den slutsatsen, att innan slutlig ställning toges till den konstruktiva utformningen av reaktorn, en fortsatt mera detaljerad projektering bör genomföras beträffande det angivna alternativet. Enär projektets realiserande i full utsträckning alltjämt är förordat med en viss osäkerhet, ansåg delegationen, att ett omedelbart ställningstagande icke kunde äga rum. Mot bakgrund av angiven bedömning hemställde delegationen hos styrelsen och atombolaget, att nämnda kompletterande projektering skulle genomföras. Båda de tillfrågade förklarade sig vara eniga med delegationen i dess bedömning av frågan, och beslut har träffats att från den 1 juli 1962 igångsätta det begärda ytterligare projekteringsarbetet.

Det hittillsvarande alternativet för Marvikens kraftstation i tryckvattenutförande skulle — såsom anmälts för 1962 års riksdag — kosta 320 mkr. Om anläggningen utformas som kokarreaktor och om den skall kunna ge upp till 200 000 kW elektrisk effekt, måste man räkna med högre anläggningskostnad. Ökningen torde dock komma att bli lägre än kostnaden för den komplettering av tryckvattenversionen med en turbintillsats för utprovning av kokardrift, vilken av flera berörda instanser ansetts nödvändig för den fortsatta utvecklingen, om Marvikenprojektet utformas som tryckvattenreaktor. Turbintillsatsen har beräknats kosta 34 mkr. Kokarversionen kräver naturligtvis icke någon senare komplettering av detta slag, emedan kokardrift skulle utprovas i huvudanläggningen redan från början. Dessutom skulle kokarreaktorn ge bättre erfarenheter för fortsatt atombyggande än tryckvattenversionen kompletterad med nämnda turbintillsats.

Arbetet med kokarreaktorn har planerats så, att en redovisning avseende reaktorns konstruktiva utformning skall kunna lämnas delegationen ungefär vid årsskiftet 1962/63. Med hänsyn till den redovisade oklarheten om reaktorns konstruktiva utformning samt därmed anläggningskostnaden och svårigheten att tillförlitligt bedöma tidsprogrammet för anläggningens uppförande anser sig vattenfallsstyrelsen icke kunna f. n. angiva någon medelsförbrukning för styrelsens del under budgetåret 1963/64. Styrelsen räknar med att återkomma i denna fråga, när delegationen tagit ställning till resultatet av det arbete, som skall utföras fram till årsskiftet 1962/63. Om emellertid det här skisserade tidsprogrammet för anläggningens uppförande

visar sig kunna hållas, torde medelsförbrukningen under budgetåret 1963/64 bli 25 mkr. å 35 mkr. För innevarande budgetår har upptagits 6 mkr. för fullföljande av fastighetsköp och projektering.

Regleringsföretag

Vattenfallsstyrelsen redovisar följande sammanställning avseende verkets kostnader för olika regleringsföretag. Beträffande kostnaderna för i dessa ingående delprojekt torde få hänvisas till handlingarna.

	Beräknad total- kostnad	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift 1962/63	Beräknad 1963/64
			tusental kronor	
Dalälvens flodområde	8 000	7 400	100	500
Gimåns flodområde	11 900	8 300	500	900
Indalsälvens flodområde	53 900	43 200	5 500	5 200
Ångermanälvens flodområde ...	168 300	152 800	4 500	11 000
Umeälvens flodområde	101 100	77 700	12 000	11 400
Skellefteälvens flodområde	14 300	11 900	1 400	1 000
Luleälvens flodområde	191 200	33 600	24 800	27 000
Summa	—	—	48 800	57 000

Huvudparten av medelsförbrukningen för arbeten inom *Dalälvens flodområde* avser Siljans utvidgade reglering.

Inom *Indalsälvens flodområde* kommer arbetena med den i tidigare anslagsskrivelser nämnda regleringen av sjön Håckren i bivattendraget Storboströmmen att påbörjas i höst. Dessutom förutses vissa ersättningsbetalningar m. m. för de i bruk tagna regleringarna.

Beträffande *Ångermanälvens flodområde* avser medelsförbrukningen främst slutreglering av ersättningen för försvårad virkesutdrivning.

Inom *Umeälvens flodområde* fortgår arbetena med de i tidigare anslagsskrivelser omnämnda regleringarna av Storuman, Gardiken och Storjuktan, medan regleringen av Överuman och Gäutajaure beräknas bli påbörjade under innevarande budgetår. Dessutom erfordras medel för ersättningar för fiske i Storuman och för utbetalningar i samband med fullgörandet av de av Kungl. Maj:t föreskrivna villkoren för regleringen av Överuman.

Åtgärderna inom *Skellefteälvens flodområde* omfattar väsentligen korttidsregleringar.

Inom *Luleälvens flodområde* har i avvaktan på domstolsbehandlingen arbetena ännu icke påbörjats med Karats reglering, för vilken redogörelse lämnats i 1958 års statsverksproposition. På grund av viss omläggning av den tilltänkta användningen i samband med tillkomsten av kraftstationer i Lilla Lule älv beräknas anläggningskostnaden till något högre belopp än tidigare.

Redogörelse för sjön Tjaktjajaures reglering har lämnats i samband med beskrivningen av Seitevare kraftstation i 1962 års statsverksproposition.

För sjön Satisjaures reglering har likaledes beskrivning lämnats i 1962 års statsverksproposition. Sedan Kungl. Maj:t givit sitt tillstånd till regleringsföretaget, har arbetena påbörjats för vägförbindelsen Luspebryggan—Vietasjokk. Anläggningskostnaden, som föregående år angavs till 46 mkr., beräknas nu uppgå till 52 mkr., exklusive andel i gemensamma kostnader för fiske, vilken andel preliminärt beräknas till 6 mkr. Ökningen beror till en del på högre kostnader för renskötsel men är framför allt hänförlig till vägförbindelsen för vilken kostnaden till följd av omläggning och standardförbättring beräknas komma upp till 22 mkr. Kostnaden för vägen, vilken framdeles kommer att vara till nytta även för kraftstationsbyggen i övre Luleälvsområdet, måste tills vidare helt föras på Satisjaures reglering.

Distributionsanläggningar

För budgetåret 1962/63 beräknas medelsförbrukningen till 125,5 mkr. och för budgetåret 1963/64 till 147 mkr. Den nu förutsedda medelsförbrukningen för innevarande och nästa budgetår ligger på en något högre nivå än den verkliga under budgetåret 1961/62. Anledningen härtill är huvudsakligen, att den nya etappen i fråga om utbyggnaden av 380 kV anläggningar för överföring av kraft från nytillkommande vattenkraftstationer i Norrland till Mellan- och Sydsverige jämte kravet på förbättrad driftsäkerhet medför ökad förstärkning av det övriga distributionssystemet. Vidare kommer under nästa budgetår att påbörjas arbetena med en ledningsförbindelse för högspänd likström från Göteborgstrakten till Jylland — det s. k. Konti-Skan-projektet — varom närmare redogörelse lämnas i det följande.

Av de båda årens medelsförbrukning avser ca 65 % resp. 60 % stamlinjeanläggningar för 380 och 200 kV. Av dessa arbeten är omkring hälften betingad av överföring av kraft för de enskilda och kommunala företagens räkning.

Beträffande sådana i 1962 års statsverksproposition icke anmälda arbeten, som påbörjats eller beräknas bli påbörjade före den 1 juli 1963, meddelar styrelsen följande.

Ett nytt 380 kV ställverksfack i Hjalta erfordras för den under byggnad varande ledningen Hjalta—Enköping. Kostnaden beräknas till 2,9 mkr.

Den ökade belastningen inom Älvkarleby kraftverks distributionsområde medför att transformatoreffekten för 200 kV inom området måste förstärkas och åtgärder vidtagas för erhållande av förbättrad spänningshållning. Kostnaden härför beräknas till 3,2 mkr.

Den snabbt stigande belastningen i Södertälje- och Huddingeområdena nödvändiggör en förstärkning av matningen dit, vilket lämpligast sker genom uppförandet av en ny 70 kV transformatorstation för beräknat 2,3 mkr.

Den starka belastningsökningen framför allt hos industriabonnenterna inom Köpingsområdet kräver förstärkning av transformatoreffekten. Arbetena beräknas kosta 2,2 mkr.

För anslutning av den under byggnad varande 380 kV ledningen Norrköping—Malmö erfordras ett ställverk vid Malmö. Därjämte tillkommer ett ställverksfack vid Hälsingborg för förbindelsen Hälsingborg—Malmö. Kostnaderna härför uppskattas till 8 mkr. för båda arbetena.

I följande sammanställning redovisas de distributionsanläggningar m. m., som styrelsen avser att påbörja under nästa budgetår.

	Total- kostnad	Därav under 1963/64
	tusental kronor	
380 kV ställverk vid Järpströmmen	9 300	1 700
Förstärkning av transformatoreffekten i Finnslätten...	2 200	600
Förstärkning av transformatoreffekten vid Göteborg...	9 200	2 050
Ledningsförbindelse för högspänd likström från Göteborgstrakten till Jylland (Konti-Skan)	43 000	12 000
Ny kabel över Öresund	2 000	200
Diverse utvidgningar av stamlinje- och primärsystemen	61 100	10 100
Bygde- och ortsanläggningar	18 200	11 500
Diverse distributionsanläggningar	1 200	1 200
Summa	146 200	39 350

Styrelsen meddelar följande rörande de i sammanställningen upptagna arbetena.

För 380 kV ledningen Midskog—Järpen, som är under byggnad, erfordras ett ställverk vid Järpströmmen, dels för överföring av kraft från nya kraftstationer i västra Jämtland, dels för kraftimporten från Norge.

På grund av belastningsökningen inom Eskilstunaområdet måste matningen dit förstärkas, vilket bl. a. kräver utökad transformatoreffekt för 200 kV i Finnslätten.

I 1962 års statsverksproposition angavs att undersökningar pågick beträffande möjligheterna till samarbete på kraftförsörjningsområdet mellan de skandinaviska länderna och kontinenten. Undersökningarna rörande samkörningsprojektet, för vilket använts benämningen *Konti-Skan*, har nu slutförts och givit till resultat att förbindelsen är ekonomiskt motiverad och bör komma till stånd. Det lämpligaste alternativet har befunnits vara en förbindelse för högspänd likström och väsentligen per undervattenskabel från Göteborgstrakten till Jylland. Det jylländska elkraftssystemet har redan förbindelse med de nordtyska ledningsnäten och därmed med kontinenten i övrigt. Vattenfallsstyrelsen har förutsatts bekosta anläggningarna på det svenska fastlandet och kabelförbindelsen fram till Læsö. Elkraftföretagen på Jylland skulle bekosta återstoden.

Den totala anläggningskostnaden har beräknats till 96 mkr., inklusive räntekostnader under byggnadstiden. Härav faller 50 mkr. på den svenska delen, men anslagsbelastningen blir begränsad till 43 mkr. Förbindelsen bör färdigställas med största möjliga skyndsamhet och det bör vara möjligt att taga den i bruk sommaren 1965. Därvid blir medelsbehovet 12 mkr. under budgetåret 1963/64 för vattenfallsstyrelsens del.

Samkörningsförbindelsen med Jylland och därmed indirekt med kontinentens elkraftnät i övrigt kommer att möjliggöra ett ekonomiskt fördelaktigt kraftutbyte innefattande försäljning av vattenkraftöverskott vid riklig vattentillgång i Sverige och inköp av tillskottskraft under vattenbristtid.

Inköp av vattenfall och fastigheter

För varterdera av budgetåren 1962/63 och 1963/64 beräknas medelsförbrukningen till 0,5 mkr.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av tillgängliga medel under budgetåret 1961/62. Denna redogörelse torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Förvärv av enskilda distributionsföretag

För innevarande budgetår beräknas medelsförbrukningen bli 1,2 mkr. och för budgetåret 1963/64 4,5 mkr. Den ökade medelsförbrukningen under nästa budgetår beror av att ett flertal förvärv torde bli aktuella under detta budgetår som ett led i åstadkommandet av rationell distribution på landsbygden.

Styrelsen har lämnat sedvanlig redogörelse för användningen av tillgängliga medel under budgetåret 1961/62. Denna torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen

En redogörelse för valet av förläggningssort har lämnats i proposition 1956: 130. För byggnadsutformning och planering har redogjorts i 1959 års statsverksproposition.

Till förvaltningsbyggnaden har riksdagen t. o. m. budgetåret 1961/62 anvisat 63 mkr.

Byggnadskostnaden har vid prisnivån den 1 juli 1960 angivits till 68,5 mkr. och styrelsen har i skrivelse i augusti 1961 uppgivit att 1960 års kostnadsberäkning i stort sett skulle komma att stå sig, om justering gjordes för de merkostnader, som vållades av det högre kostnadsläget 1961 i jämförelse med 1960. Då det emellertid förelåg en viss osäkerhet beträffande kostnaderna för den sista etappen — d. v. s. de östra kontorsflyg-

larna — ansåg sig styrelsen icke då kunna lämna en mer preciserad kostnadsuppgift. Sedan entreprenadavtal numera träffats för nämnda sista byggnadsetapp, har en ny kostnadsberäkning avseende kostnadsnivån maj 1962, genomförts. Enligt den beräknas totalkostnaden för hela komplexet till 73,6 mkr. Ökningen i förhållande till 1960 års kostnadsberäkning betingas dels av högre löne- och kostnadsnivå, dels av att vissa entreprenadbelopp för den sista byggnadsetappen ligger högre relativt sett än för de nu färdigställda byggnadsdelarna.

Under det förflutna budgetåret har den första byggnadsetappen blivit färdigställd och tagen i bruk. För den sista etappen har arbetena påbörjats och byggnaderna beräknas vara inflyttningsklara under våren 1964. Vid den tidpunkten beräknas sålunda hela Räckstakomplexet vara fullt färdigställt.

För budgetåret 1962/63 beräknas medelsförbrukningen ungefärligen motsvara tillgängligt anslag eller ca 15,5 mkr. och för budgetåret 1963/64 beräknas den till 7,5 mkr.

Diverse och oförutsett

Som förut nämnts erfordras en förstärkning av anslaget till regleringsföretag under innevarande budgetår, vilken styrelsen förutsatt bli åstadkommen medelst tillskott från dispositionsanslaget. För smärre kompletteringar och förnyelser beräknas medelsförbrukningen bli 3 mkr. under vart och ett av budgetåren 1962/63 och 1963/64.

Styrelsens redogörelse för dispositionsanslagets användning under budgetåret 1961/62 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet ställes till vederbörande utskotts förfogande.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det yttrande som redovisats under postverkets fond.

Delegationen för atomenergifrågor har avgivit yttrande över vattenfallsstyrelsens och Aktiebolaget Atomenergis anslagsframställningar för budgetåret 1963/64.

Delegationen erinrar sammanfattningsvis om att när statsmakterna år 1962 beslöt uppförande av Marviken-stationen stod det redan klart att en tillbyggnad av en särskild turbin för utprovning av kokardrift sannolikt skulle komma att aktualiseras sedan då ännu pågående utredningar avslutats. Genom dessa utredningars gynnsamma resultat uppstod möjligheten att direkt projektera reaktorn för kokardrift med de utsikter till besparingar och större tekniska framsteg detta innebär.

Delegationen anför vidare att vattenfallsstyrelsen och Aktiebolaget Atomenergi utgår från att merkostnaderna för 200 000 kW-versionen jämfört med den redan beslutade 105 000 kW-versionen icke kommer att överstiga mer-

kostnaden, 34 mkr., för den mindre av de två kokartillsatserna. Med hjälp av denna skulle effektuttaget ha förhöjts till 146 000 kW. Huvudändamålet med Marviken-anläggningen är att vinna utvecklingserfarenheter. I detta hänseende kommer den nya versionen att vara väsentligt överlägsen de tidigare förslagen. Den nya konstruktionen skulle dessutom kunna leda till väsentligt lägre investeringskostnad per kW. Därtill kommer att också bränslekostnaden per kilowattimme torde minskas något.

Delegationen har för avsikt att återkomma till Kungl. Maj:t med slutligt förslag rörande Marviken-reaktors konstruktion vid 1963 års början, sedan pågående projekteringsarbete avslutats. I avvaktan härpå förordar delegationen att Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen måtte föreslå 1963 års riksdag att bemyndiga Kungl. Maj:t att taga slutlig ställning till Marviken-stationens konstruktiva utformning under förutsättning att nämnda merkostnader högst uppgår till samma storleksordning som för ifrågavarande mindre kokartillsats.

För 1963/64 har vattenfallsstyrelsen beräknat 25 å 35 mkr. till Marviken och 5 mkr. till Ågesta. Under beaktande av att 8,5 mkr. av reserverade medel kan disponeras förordar delegationen att vattenfallsstyrelsen anvisas ett investeringsanslag till atomenergianläggningar med 25 mkr. för 1963/64. Därmed skulle alltså totalt 28,5 mkr. stå till styrelsens förfogande för Marviken-arbetena nästa budgetår.

Vattenfallsstyrelsen väckte i petitaskrivelsen hösten 1961 principfrågan om avskrivning av den icke förräntningsbara delen av Marviken-stationen. Efter tillstyrkan av delegationen beslöts upptaga 15 mkr. i avskrivningsanslag på driftbudgeten för 1962/63. I överensstämmelse härmed förordar delegationen ett liknande anslag med 25 mkr. för 1963/64.

[113] 2. Borgensförbindelser

Överrevisorerna vid statens vattenfallsverk har i revisionsberättelsen för budgetåret 1960/61 framställt erinran mot en av vattenfallsstyrelsen utställd borgensförbindelse. Styrelsens dotterbolag Motala Ströms Kraft Aktiebolag hade på styrelsens begäran tecknat efterborgen för ett inteckningslån i en fastighet, i vilken vattenfallsstyrelsen tillförsäkrats rätt att hyra ett antal bostäder för sina anställda. Sedermera hade vattenfallsstyrelsen utfäst sig gentemot dotterbolaget att svara för bolagets ekonomiska förpliktelser till följd av bolagets borgensåtagande.

Sedan vattenfallsstyrelsen avgivit utlåtande i anledning av överrevisorernas berättelse, gav *riksrevisionsverket*, efter remiss, uttryck för den uppfattningen, att vattenfallsstyrelsen icke haft befogenhet att lämna den i överrevisorernas berättelse angivna utfästelsen. Om det skulle bedömas erforderligt att bereda möjlighet för statliga verk att teckna borgen, ansåg riksrevisionsverket detta böra ordnas på så sätt att Kungl. Maj:t hos

riksdagen utverkade medgivande för statliga verk att intill visst högsta belopp lämna borgensförbindelser efter Kungl. Maj:ts tillstånd i varje särskilt fall. Frågan om de affärsdrivande verken borde medgivas rätt att själva teckna borgen borde bedömas med stöd av i sådan ordning vunna erfarenheter.

Vattenfallsstyrelsen har sedermera i skrivelse den 14 november 1962 anhållit, att möjlighet beredes styrelsen att i begränsad omfattning ingå borgensförbindelser. Såsom motivering härför anför styrelsen i huvudsak följande.

Vid utbyggnad av vattenkraftstationer lämnar vattendomstolarna ofta i domar och deldomar verkställighetstillstånd att utföra byggnads- eller däckningsåtgärder, ehuru den ersättning, sökanden skall utgiva, ännu icke är slutligt fastställd genom lagakraftgående dom. Som säkerhet för ifrågakommande ytterligare betalningar föreskrives, att godtagbar pant eller borgen skall ställas hos vederbörande länsstyrelse. Staten såsom företagare är i princip befriad från att ställa sådan pant eller borgen, men om kraftstationen utbygges av ett av vattenfallsstyrelsen och ett enskilt kraftföretag gemensamt bildat bolag, kräves borgensförbindelser. Säkerhetsfrågan torde i detta fall kunna ordnas så, att det gemensamma dotterbolaget skaffar bankgaranti eller annan säkerhet än borgen. Detta föranleder dock merendels kostnader, som till en del kommer att drabba den enskilda delägaren, trots att denne för sin del varit oförhindrad att ordna säkerhetsfrågan utan extra kostnader medelst egen borgensteckning. Motsvarande situation uppkommer i samband med vattenregleringar, som genomföres av regleringsföretag vari vattenfallsstyrelsen via ett bolag av förenämnt slag är delägare. Vattenfallsstyrelsen är som direkt kraftstationsägare befriad från att ordna sådan borgen, men för ett dotterbolag av angivet slag får kravet på säkerhet tillgodoses på förut angivna sätt.

När vattenfallsstyrelsen i syfte att främja kraftförsörjningen på landsbygden förvärvar aktiemajoriteter i lokala distributionsföretag, har dessa ibland kvar lån i bank eller på annat håll. Dessa lån får lämpligen kvarstå under de i regel få åren, till dess likvidation och upplösning av företagen genomförts. Borgensfrågan måste då ordnas, därför att tidigare de förra aktieägarna varit borgensmän och satt befrielse härifrån som villkor för aktieförsäljningen.

Förhållandena på bostadsmarknaden och speciellt i fråga om finansiering av nybyggnader är sådana, att emellanåt, såsom i det av överrevisorerna påtalade fallet, en borgensförbindelse kan åstadkomma att bostadsbehov för styrelsens tjänstemän tillgodoses, utan att styrelsen behöver engagera sig på annat sätt i bostadsbyggandet.

Åtskilliga av de situationer, då en av vattenfallsstyrelsen utställd borgensförbindelse skulle givit bästa och enklaste lösning, har fått redas upp på annat sätt, t. ex. genom att med vattenfallsstyrelsen samarbetande företag ställt borgen i vattenfallsstyrelsens ställe. Av tidsskäl har nämligen beslut av Kungl. Maj:t och riksdagen i allmänhet icke kunnat avvaktas. De betänkligheter, som överrevisorerna i sammanhanget framfört också mot att ett dotterföretag engagerar sig på ifrågavarande sätt, kan för framtiden förhindra, att angivna utväg anlitas. Styrelsen anser det motiverat, att styrelsen själv utrustas med viss befogenhet att teckna borgen. Det antal fall, där borgen skall behöva tecknas, kan antagas komma att bli högst

begränsat. Som beloppsgränser föreslås 2 mkr. för varje särskilt fall och 5 mkr. för sammanlagt belopp. Om icke rent principiella skäl lägger hinder i vägen, är enligt styrelsens mening det lämpligaste, att eventuella betalningar på grund av tecknad borgen får belasta styrelsens driftmedel såsom en oförutsedd kostnad.

Departementschefen

Centrala driftledningen (CDL) utarbetade år 1961 en ny prognos över förbrukningen av elektrisk kraft i hela landet. Enligt denna prognos beräknas elkonsumtionen öka från drygt 32 000 GWh¹ år 1960 till 57 000 GWh år 1970, eller med 5,9 % i genomsnitt per år. Detta motsvarar en belastningsökning under 1960-talet av i genomsnitt ca 2 500 GWh per år. Under den första hälften av 1960-talet beräknas ökningstakten bli 6,4 % per år, medan den årliga ökningen under decenniets senare hälft enligt prognosen skulle bli 5,4 %. CDL har ej funnit anledning att revidera denna prognos för den totala elkonsumtionen i Sverige.

Vattenfallsstyrelsen har under hand lämnat vissa uppgifter om hur elkraftförsörjningen kan komma att gestalta sig vid exceptionella torrår — då vattenkraftproduktionen antagits uppgå till 80 % av normalårsproduktionen — t.o.m. 1968/69 vid den belastningsutveckling, som förutses i 1961 års CDL-prognos, och med de utbyggnader, som styrelsen samt kommuner och enskilda planerar att genomföra under denna period. Dessa uppgifter, som således gäller den totala produktionen och belastningen i landet, har redovisats i följande sammanställning. I fråga om tillskotten från anläggningar utbyggda av enskilda och kommunala företag är de baserade på uppgifter från Svenska vattenkraftföreningen. Med hänsyn till att takten i anläggningarnas utbyggande kan påverkas såväl av företagens egna åtgöranden som av yttre omständigheter är det givetvis inte helt säkert att tillskotten kommer vid de förutsatta tidpunkterna.

Torrårsbalans för hela landet åren 1962/63—1968/69

	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	GWh	GWh	GWh	GWh	GWh	GWh	GWh
Prima belastning	38 000	40 300	42 600	45 100	47 700	50 300	53 000
Oundvikliga över-							
skottsleveranser	1 900	2 000	1 900	1 800	1 800	1 800	1 700
Summa belastning	39 900	42 300	44 500	46 900	49 500	52 100	54 700
Möjlig produktion							
Vattenkraft	32 800	34 400	35 300	36 100	37 000	39 600	41 000
Värmekraft inkl.							
import	7 100	7 900	9 200	10 800	12 500	12 500	13 700
Summa							
produktion	39 900	42 300	44 500	46 900	49 500	52 100	54 700

¹ GWh (gigawattimmar) = miljoner kilowattimmar (MkWh).

	1962/63	1963/64	1964/65	1965/66	1966/67	1967/68	1968/69
	GWh	GWh	GWh	GWh	GWh	GWh	GWh
Brist	—	—	—	—	—	—	—
Motsvarande utbyggnadsgrad i vattenkraft, %...	108	107	104	100	97	99	97

Av sammanställningen framgår, att krafttillgången motsvarar efterfrågan under hela den närmaste sjuårsperioden även under exceptionella torrår.

Vad gäller elförbrukningen inom vattenfallsverkets distributionsområden redovisades i förra årets statsverksproposition en år 1961 utarbetad prognos. Vattenfallsstyrelsen har under år 1962 omprövat denna prognos, varvid prognosen utsträckts till år 1972. Styrelsen räknar med att elförbrukningen kommer att öka från ca 14 300 GWh år 1960 till 21 000 GWh år 1967 och 27 700 GWh år 1972, eller med 5,7 % i genomsnitt per år för perioden 1960—1972. Den årliga genomsnittliga belastningsökningen beräknas bli 900 GWh under tiden 1961—1965, 1 150 GWh under tiden 1965—1967, 1 300 GWh under tiden 1967—1970 och 1 400 GWh under tiden 1970—1972. Den nya prognosen förutsäger en rätt väsentlig avmattning i elkonsumtionens tillväxt inom vattenfallsverkets avsättningsområden i jämförelse med 1961 års prognos.

Såsom framgår av den förut lämnade redogörelsen för vattenfallsstyrelsens utbyggnadsprogram utvisar kraftbalansen inom vattenfallsverkets försäljningsområden torrårssäkerhet fram till budgetåret 1968/69. Siffrorna rörande kraftbalansen bygger på vissa schematiska antaganden, varför i verkligheten avvikelser såväl uppåt som nedåt kan komma att ske för de enskilda åren. Under alla förhållanden torde emellertid, om prognosen slår in, även en viss överkapacitet föreligga inom vattenfallsverkets avsättningsområden för en tidsperiod framåt. De väsentliga orsakerna härtill har jag närmare belyst i ett interpellationssvar i första kammaren den 7 december 1962. Jag framhöll då också, att en sådan begränsad och temporär överkapacitet i och för sig kan vara berättigad i vissa lägen.

Enligt min mening bör vattenfallsstyrelsens nya beräkning över den framtida elkonsumtionen inom verkets distributionsområden kunna läggas till grund för den nu aktuella bedömningen av den statliga elproduktionens utbyggnad.

Som framgår av investeringsplanen för kommunikationsverken har Kungl. Maj:t ökat vattenfallsverkets investeringsram för innevarande budgetår med 3 mkr. till 436 mkr. Ramhöjningen erfordrades för vissa sysselsättningsstödjande åtgärder i Norrland genom arbeten på Letsi och Seitvare kraftstationer. Utanför ramen räknas med en medelsförbrukning om 15,5 mkr. för vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad.

För nästa budgetår har vattenfallsstyrelsen beräknat en medelsförbruk-

ning under vattenfallsverkets fond av 384,5 mkr., exklusive erforderligt belopp för Marvikens kraftstation. Delegationen för atomenergifrågor har beräknat, att för sistnämnda anläggning skall åtgå ett belopp av 28,5 mkr. under budgetåret 1963/64. Vid bifall till dessa förslag skulle vattenfallsverkets investeringsram för nästa budgetår upptagas till 413 mkr.

I fråga om Marvikens kraftstation är expertisen numera av den uppfattningen, att stationen bör förses med en ren kokarreaktor i stället för såsom enligt tidigare planer en tryckvattenreaktor med eventuellt en mindre kokartillsats. Enär projekteringen av anläggningen för kokardrift vid tiden för statsverkspropositionens färdigställande ännu icke framförts till sådant stadium att kostnadsberäkningar för den nya versionen kunnat framläggas, har emellertid slutlig ställning inte kunnat tagas till frågan om anläggningens utformning. Avsikten är därför att i en särskild proposition senare under riksdagen närmare redogöra för detta projekt. Medelsförbrukningen för anläggningen under nästa budgetår kan därför nu endast upptagas med ett preliminärt belopp. Jag beräknar för ändamålet det av atomdelegationen angivna beloppet 28,5 mkr. Frågan om anslag till avskrivning av investeringsbeloppet torde få prövas i samband med nyssnämnda propositionsärende.

För vattenfallsverkets investeringar i övrigt förordar jag för nästa budgetår en medelsförbrukning av 383,5 mkr., eller i stort sett samma belopp som vattenfallsstyrelsen föreslagit. Den totala investeringsramen för vattenfallsverket kan sålunda preliminärt anges till (28,5 + 383,5) 412 mkr.

Av följande sammanställning framgår hur vattenfallsverkets investeringar ungefärligt torde komma att fördela sig under nästa budgetår. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1961/62 och den beräknade medelsförbrukningen 1962/63.

	1961/62	1962/63	1963/64	
	Utfall	Beräknat	Styrelsen	Dep.ch.
		miljoner kronor		
Kraftverksbyggnader	267,5	236,0	160,0	160,0
Atomenergianläggningar	28,5	21,0	33,5	¹ 33,5
Regleringsföretag	34,6	48,8	57,0	57,0
Distributionsanläggningar ...	111,1	125,5	147,0	146,5
Inköp av vattenfall och fastigheter	0,2	0,5	0,5	0,5
Förvärv av enskilda företag för elektrisk distribution	2,3	1,2	4,5	4,5
Förvaltningsbyggnad för vattenfallsstyrelsen	13,1	15,5	7,5	7,0
Diverse och oförutsett	1,3	3,0	3,0	3,0
Summa	458,6	451,5	413,0	412,0

¹ Här ingår ett preliminärt beräknat belopp om 28,5 mkr. för Marvikens kraftstation.

I fråga om kraftverksbyggnaderna kommer ej någon ny anläggning att påbörjas under nästa budgetår. I vattenfallsstyrelsens investeringsplan har förutsatts att Letsi och Ajaure kraftstationer samt tredje aggregatet i Stenungsunds ångkraftstation skall senareläggas ungefär ett år samt att Gallejaur kraftstation skall tas i drift ungefär ett kvartal senare än enligt tidigare anmälda planer.

Medelsförbrukningen för atomenergianläggningar innefattar 5 mkr. för vattenfallsverkets andel i Ågesta värmekraftverk, förutom nyss angivet preliminärt belopp för Marvikens kraftstation.

I posten regleringsföretag ingår bl.a. en med regleringen av Satisjaure sammanhängande vägförbindelse mellan Luspebryggan och Vietasjokk. Totalkostnaden för denna väg har beräknats till 22 mkr.

Vad gäller distributionsanläggningarna har vattenfallsstyrelsen bl. a. föreslagit en förbindelse för överföring av högspänd likström mellan Sverige och Jylland. Projektet, som benämnes Konti-Skan, beräknas totalt kosta 96 mkr., varav en anslagskostnad av 43 mkr. faller på den svenska delen. Genom denna förbindelse, som kan färdigställas till sommaren 1965, möjliggöres ett ömsesidigt kraftutbyte mellan Sverige samt Jylland och länderna på den europeiska kontinenten. Jag tillstyrker detta projekt.

I fråga om vattenfallsstyrelsens förvaltningsbyggnad i Räcksta förordar jag, att den totala byggnadskostnaden begränsas med 1,1 mkr. till 72,5 mkr., vilket belopp i stort sett motsvarar den tidigare beräknade totalkostnaden vid prisläget den 1 juli 1962. Till följd härav blir en viss mindre nedskärning av byggnadsprogrammet nödvändig.

Anslagsbeloppet under vattenfallsverkets fond har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utanför ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under löpande budgetår. Anslaget torde böra uppföras med 430 mkr.

Till sist vill jag anmäla en fråga som aktualiserats av överrevisorerna vid statens vattenfallsverk. Såsom framgår av redogörelsen i det föregående har överrevisorerna framställt erinran mot en av vattenfallsstyrelsen gjord borgensutfästelse. Riksrevisionsverket har ansett att vattenfallsstyrelsen ej haft befogenhet att ikläda sig detta borgensåtagande. Sedermera har vattenfallsstyrelsen hemställt om bemyndigande att i viss angiven, begränsad omfattning få teckna borgen.

Jag delar riksrevisionsverkets uppfattning att vattenfallsstyrelsen ej haft befogenhet att lämna en borgensutfästelse av ifrågavarande slag. Å andra sidan finner jag skäl föreligga, att det för framtiden öppnas möjlighet för vattenfallsstyrelsen att utan alltför stor omgång erhålla rätt att teckna borgen i begränsad utsträckning. Såsom riksrevisionsverket anfört torde detta böra ordnas på så sätt, att Kungl. Maj:t hos riksdagen utverkar med-

givande för styrelsen att intill visst högsta belopp lämna borgensförbindelser efter Kungl. Maj:ts tillstånd i varje särskilt fall. Med stöd av de erfarenheter, som vinnes genom en sådan ordning, torde Kungl. Maj:t sedermera få bedöma i vad mån vattenfallsstyrelsen bör medges rätt att själv teckna borgen. I enlighet med vattenfallsstyrelsens förslag förordar jag, att beloppsgränserna fastställas till 2 mkr. för varje särskilt fall och 5 mkr. för sammanlagt belopp. Frågan om hur eventuella betalningar på grund av tecknad borgen skall bokföras torde få lösas vid den tidpunkt då något sådant fall eventuellt aktualiseras.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

I. att till *Kraftstationer m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 430 000 000 kr.

II. att bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva vattenfallsstyrelsen att teckna borgen till högsta belopp av 5 000 000 kr. sammanlagt och 2 000 000 kr. i varje särskilt fall.

Luftfartsfonden

Luftfartens markorganisation

Av balansräkningen per den 30 juni 1962 för luftfartsfonden framgår att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 287,9 mkr., varav 192,5 mkr. belöper på mark, fältområden m. m., 45,9 på byggnader, 45,7 mkr. på tele-, radio- och belysningsanläggningar samt fordon m. m. samt återstoden, 3,8 mkr., på poster av finansiell natur.

Kapitalbehållningen uppgick den 30 juni 1962 till 205,4, vilket innebär en ökning under budgetåret 1961/62 med 14,1 mkr.

Underskottet å luftfartsfonden för budgetåret 1961/62 uppgick till 15,1 mkr., vilket i sin helhet täckts av medel, som riksdagen anvisat.

Luftfartsstyrelsen

I skrivelse den 15 augusti 1962 har luftfartsstyrelsen framlagt sina äskanden om investeringsanslag för nästa budgetår.

[114] Flygplatser m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	16 398 000	12 000 000	19 798 000
1962/63	8 600 000	17 901 000	24 100 000*
1963/64 styrelsen	2 401 000	15 125 000	15 125 000*
departementschefen ...	2 401 000	7 500 000	9 500 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas de nuvarande anslagen Flygplatser m. m., Försvarsberedskap vid luftfartsverket, Luftfartsverkets dispositionsanslag samt Utbyggnad av storflygplats m. m. Beträffande den närmare motive- ringen för den ändrade anslagsredovisningen hänvisas till avsnittet Investe- ringsplan för kommunikationsverken m. m.

Medelsförbrukningen under budgetåren 1961/62—1963/64

För budgetåret 1961/62 var den fastställda gränsen för luftfartsverkets rambegränsade investeringar 7,2 mkr. Ramen kom att utnyttjas helt. Vid sidan av ramen förbrukades 12,6 mkr. för arbeten på utbyggnaden av stor- flygplatsen.

Investeringsramen för budgetåret 1962/63 upptogs i proposition 1962: 75 till 7,5 mkr. Härav har luftfartsstyrelsen bemyndigats taga i anspråk 7,0 mkr. Styrelsen räknar med en medelsförbrukning av 8,6 mkr. under förut-

sättning att utbyggnaden av Torslanda flygplats påbörjas under budgetåret. Vid sidan av de ramreglerade investeringarna beräknas 15,5 mkr. för utbyggnad av storflygplatsen Stockholm—Arlanda.

För budgetåret 1963/64 föreslår styrelsen arbeten för sammanlagt 15,1 mkr., inklusive 6 mkr. avseende storflygplatsen.

Investeringsprogram

I följande sammanställning lämnas en redogörelse för faktisk resp. beräknad medelsförbrukning under budgetåren 1961/62—1963/64 med fördelning efter objektsgrupper.

	Faktisk utgift 1961/62	Beräknad utgift 1962/63 tusental kronor	1963/64
Flygfältsbyggen m. m.	7 061	18 600	8 205
Försvarsberedskap vid luftfartsverket	100	—	920
Utbyggnad av storflygplats	12 637	15 500	6 000
Summa	19 798	24 100	15 125

Styrelsen har meddelat följande rörande de olika objektsgrupperna.

Flygfältsbyggen m. m.

Beträffande de för innevarande och nästa budgetår planerade investeringarna har luftfartsstyrelsen redovisat följande program.

	Beräknad total- kostnad	Faktisk utgift t. o. m. 30.6.1962 tusental kronor	Arbetsprogram 1962/63	1963/64
<i>Flygfältsbyggen</i>				
<i>Torslanda:</i>				
Utbyggnadsarbeten ¹	—	—	1 500	1 500
<i>Bulltofta:</i>				
Ny taxibana	3 000	1 045	1 955	—
<i>Sundsvall:</i>				
Beläggning av rullbana m. m. ² (huvudsakligen nya objekt)	700	—	—	700
<i>Karlstad:</i>				
Utbyggnadsarbeten ¹	725	—	725	—
<i>Växjö:</i>				
Ny flygplats ¹	—	—	—	800
<i>Borås:</i>				
Ny flygplats ¹	—	—	—	700
Diverse flygplatser	450	—	150	300
Summa	—	—	4 330	4 000

¹ Härav 1,1 mkr. beräknad erforderlig ramhöjning vid ett påbörjande av utbyggnaden av Torslanda flygplats under budgetåret 1962/63.

² Luftfartsverkets kostnad.

	Beräknad total- kostnad	Faktisk utgift t. o. m. 30.6.1962	Arbetsprogram 1962/63 1963/64	
			tusental kronor	
Byggnader				
Bromma:				
Omändring av stationsbyggnaden	200	—	200	—
Tillbyggnad av verkstad samt plåtskjul (nytt objekt)	200	—	200	—
Torslanda:				
Ombyggnad av stationsbyggnaden	400	—	400	—
Bulltofta:				
Projektering av driftbyggnad (nytt objekt)	—	—	—	200
Karlstad:				
Upprustning av byggnader ¹	100	—	100	—
Växjö:				
Stations- och driftbyggnader ¹	—	—	—	50
Borås:				
Stations- och driftbyggnader ¹	—	—	—	50
Diverse flygplatser	700	—	200	500
Summa	—	—	1 100	800
Teleutrustning m. m. (delvis nya ob- jekt)				
	655	—	400	255
Elektriska anläggningar				
Bromma:				
Ombyggnad av inflygningslinjer	250	—	185	—
Högintensitetsljus bana 31	200	—	100	—
Mottagningsstation	350	—	—	350
Torslanda:				
Ombyggnad och komplettering av ban- och inflygningsljus ¹	—	—	—	150
Bulltofta:				
Markeringsljus för ny taxibana	90	30	60	—
Sundsvall:				
Komplettering av högintensitetsljus m. m. ¹	579	529	50	—
Karlstad:				
Utbyggnad av el-anläggningar ¹	350	—	250	100
Växjö:				
El-anläggningar för ny flygplats ¹	—	—	—	200

¹ Luftfartsverkets kostnad.

	Beräknad total- kostnad	Faktisk utgift t. o. m. 30.6.1962	Arbetsprogram 1962/63 1963/64	
			tusental kronor	
Borås:				
El-anläggningar för ny flygplats ¹	—	—	—	200
Reservkraftsaggregat vid olika flyg- platser	790	180	350	100
Kabelarbeten för meteorologiska instru- ment (delvis nya objekt)	150	—	50	100
Komplettering av el-anläggningar på militära flygplatser	—	—	100	200
Diverse flygplatser	325	—	75	250
Summa	—	—	1 220	1 650
Fordon, maskiner och redskap				
Ersättningsanskaffning (delvis nya ob- jekt)	1 200	—	400	800
Nyanskaffning (delvis nya objekt) ...	1 600	—	900	700
Summa	—	—	1 300	1 500
Radioanläggningar för luftfarten (å luftfartsfonden)				
Kurssändare för Karlstads flygplats ¹ ...	250	—	250	—
Totalsumma	—	—	8 600	8 205

De exakta igångsättningstidpunkterna för de anmälda arbetena kan f. n. icke preciseras. Luftfartsstyrelsen anser att det bör få ankomma på styrelsen att från fall till fall bestämma eller föreslå när och i vilken takt de i arbetsprogrammet angivna objekten skall komma till utförande inom den totalram för investeringsverksamheten, som kan komma att fastställas.

Flygfältsbyggen

Karlstads flygplats

Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1962 har arbetena för ombyggnad av Karlstads flygplats påbörjats. I ombyggnaden ingår tillbyggnad och upprustning av befintlig byggnad inom stationsområdet. Senare undersökningar synes dock ge vid handen, att frågan om stationsområdets placering inom flygplatsen bör ytterligare övervägas.

Nya flygplatser i Växjö och Borås

Bland de nya projekt, som redovisades i luftfartsstyrelsens petita hösten 1961, märktes nya flygplatser vid Växjö och Borås. Luftfartsstyrelsens förslag i dessa hänseenden upptogs dock icke i statsverkspropositionen till 1962 års riksdag.

¹ Luftfartsverkets kostnad.

I fråga om Växjö flygplats beräknas fältkostnaden preliminärt uppgå till i runt tal 3 500 000 kr. Härtill kommer kostnader för byggnader, belysning, radioanläggningar m. m.

Borås flygplats är numera färdigprojekterad i en standard, som i stort sett motsvarar den, som tillämpats i fråga om Skellefteå och Örnsköldsviks flygplatser; fältkostnaden beräknas till 3 000 000 kr. Borås stad har uppdragit åt särskild sakkunnig att utföra en undersökning angående trafikunderlaget för flygplatsen.

I arbetsprogrammet för 1963/64 upptar styrelsen preliminärt arbeten för ett belopp av 1 050 000 kr. för Växjö flygplats och 950 000 kr. för Borås flygplats.

Under förevarande rubrik har upptagits 800 000 kr. resp. 700 000 kr.

I skrivelse den 20 september 1962 har *statskontoret* redogjort för en undersökning rörande anläggning av en civilflygplats vid Växjö. Enligt statskontorets mening kan anläggningskostnaden beräknas till totalt ca 5,2 mkr.

Torslanda flygplats

I investeringspetitan för budgetåret 1961/62 lämnade styrelsen en redogörelse för planerna på en utbyggnad av Torslanda flygplats i första hand för tillgodoseende av jettrafikens krav. Genom beslut den 19 maj 1961 har Kungl. Maj:t uppdragit åt styrelsen att projektera nämnda anläggningar.

En kostnadsberäkning slutande på ett belopp av 12 300 000 kr. har i januari 1962 överlämnats till Kommunikationsdepartementet. Som resultat av därefter följande överläggningar med Kommunikationsdepartementet har vissa av de i styrelsens program ingående objekten ställts på framtiden i syfte att nedbringa kostnaderna till 9 400 000 kr., inklusive belysning 600 000 kr.

Under förutsättning av proposition i ämnet samt att riksdagen godtager förslaget hösten 1962 bör arbetena kunna igångsättas i början av vintern 1962/63 med sprängnings- och utfyllnadsarbeten och skulle sedan kunna fullföljas inom i runt tal två år. Medelsbehovet skulle härvid bli ungefär jämnt fördelat under tre på varandra följande budgetår. I arbetsprogrammet har för såväl 1962/63 som 1963/64 preliminärt upptagits ett belopp av 1 500 000 kr. avseende luftfartsstyrelsens andel.

Sundsvall/Härnösands flygplats

Rullbanan på Sundsvall/Härnösands flygplats förlängdes hösten 1961 från 1 200 till 1 600 m längd, varvid dock toppbeläggningen icke kom till utförande. I samband med utredningsarbetet för nämnda banförlängning framhöll luftfartsstyrelsen, att den gamla banan inom några år som en underhållsåtgärd skulle behöva försees med ny beläggning till en beräknad kostnad av 400 000 kr.

Den gamla banan anlades 1946 och beläggningen har sedan icke förnyats. Banytan är nu starkt nedsliten och visar ett stort antal djupgående

sprickor och krakelerade partier. Hittillsvarande erfarenheter av den tyngre flygtrafik som kunnat insättas på flygplatsen visar, att en banförstärkning måste genomföras sommaren 1963 för att i tid stoppa fortsatt genomgripande förstörelse av befintlig beläggning. En ny beläggning av en standard motsvarande normalt underhåll skulle emellertid vara otillräcklig som skydd mot fortsatt förstörelse. Det är därför nödvändigt att förstärka banans mittparti med en tjockare asfaltbeläggning, som utspetsas mot bankanterna. Härigenom skulle banans av trafiken mest belastade del erhålla en beläggning som ungefär motsvarar dubbla tjockleken av vad som vanligen erfordras vid beläggningsarbeten av underhållskaraktär. Förstärkning erfordras även av de mest använda taxibanorna.

Enligt styrelsens uppfattning är förstärkningsarbetena att betrakta mera som investerings- än underhållsarbeten. De planeras utföras i samband med resterande arbeten på banförlängningarna, till vilka de statliga kostnaderna utgår från investeringsanslag. Styrelsen anser det därför riktigt och rationellast att även förstärkningsarbetena bekostas av investeringsmedel. Kostnaderna härför beräknas till 500 000 kr. avseende gamla banan och 60 000 kr. avseende taxibanorna. Statens andel i kostnaderna för resterande toppbeläggning på banförlängningarna beräknas till 70 000 kr.

Sommaren 1960 byggdes väg till den nya stationsbyggnaden jämte parkeringsplatser. Vägen an knyter till asfaltbelagd allmän väg. Det är ur underhållssynpunkt ett starkt önskemål, att väg- och parkeringsplatser förses med asfaltbeläggning. Kostnaderna härför har beräknats till 70 000 kr.

Totalt erfordras sålunda för beläggningsarbeten på Sundsvall/Härnösands flygplats 700 000 kr.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsebara arbeten på olika flygplatser upptages ett belopp av 300 000 kr.

Byggnader

Bulltofta flygplats

De olika driftenheterna vid Bulltofta flygplats är utspridda på långt ifrån varandra liggande lokaler, vilka härjämte numera är otillräckliga för sina ändamål. De är även i hög grad nedslitna, och kostsamma om- och tillbyggnader är ofrånkomliga, därest de skall kunna behållas för sina nuvarande ändamål. En upprustning innebär emellertid icke någon tillfredsställande lösning framför allt med hänsyn till att lokalerna är belägna långt från det nya stationsområdet. Såsom statskontoret och luftfartsstyrelsen i gemensam skrivelse den 23 juli 1962 till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet framhållit gör den nuvarande splittringen av arbetslokalerna driften även personalkrävande, och några personalbe-

sparingar synes icke möjliga innan lämpliga lokaler står till buds. Det är därför angeläget att nya och tidsenliga lokaler sammanföres i en särskild driftbyggnad i närheten av stationsbyggnaden. En sådan driftbyggnad bör innehålla utrymmen för katastrofberedskapen, garage och verkstad för flygplatsens fordons- och maskinpark, omklädnadsrum, kontor m. m. För projektering av byggnaden beräknas för budgetåret 1963/64 ett belopp av 200 000 kr.

Nya flygplatser i Växjö och Borås

Det planerade anläggandet av nya flygplatser i Växjö och Borås innefattar uppförande av stations- och driftbyggnader. Byggnadskostnaderna kan f. n. uppskattas till 300 000 kr. för vardera flygplatsen. Statsverkets delkostnad för budgetåret 1963/64 har i arbetsprogrammet upptagits till 50 000 kr. för vardera Växjö och Borås.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsebara arbeten vid olika flygplatser beräknas ett belopp av 0,5 mkr.

Teleutrustning m. m.

Erforderlig komplettering och nyanskaffning av teleutrustning m. m. under budgetåret 1963/64 omfattar radioutrustningar för fältfordon, talregistreringsutrustningar, trafikanthögtalaranläggningar, teknisk utrustning för trafikskolan, utrustningar för distribution av väderleksuppgifter, lokal- och snabbtelefonutrustningar, siffer-, synkron- och stämpelur, visuella informationssystem samt viss försöksmateriel. För ändamålet beräknas ett sammanlagt belopp av 255 000 kr.

Belysningsanläggningar

Bromma flygplats

Medel till en mottagningsstation på Bromma flygplats äskades i föregående års *petita*, men tillstyrktes ej i statsverkspropositionen. Såsom en följd av omdispositionen av lokalerna på flygplatsen i samband med utrikestrafikens överflyttning till Arlanda har nu en annan möjlighet yppats att lösa denna fråga till lägre kostnad än som tidigare var aktuell. De lokaler, vari högspänningsställverk och transformatorer nu avses inrymmas, måste dock ombyggas för att bl. a. erhålla brandsäker inredning, kanaler för kablar, oljegropar m. m. Inom luftfartsstyrelsen bedrivs en förnyad utredning angående projektets lönsamhet. Styrelsen avser att återkomma till frågan så snart denna utredning är färdig. I avvaktan härpå upptages för budgetåret 1963/64 den nu beräknade totalkostnaden för anläggningen, 350 000 kr. Den tidigare beräknade kostnaden utgjorde 500 000 kr.

Torslanda flygplats

För ombyggnad och komplettering av ban- och inflygningsljus i samband med de föreslagna banarbetena vid Torslanda flygplats erfordras för budgetåret 1963/64 ett belopp av 150 000 kr.

Karlstads flygplats

Den av 1962 års riksdag beslutade upprustningen av Karlstads flygplats omfattar bl. a. modernisering och utbyggnad av de elektriska anläggningarna för en beräknad kostnad av 800 000 kr. Numera bedöms kostnaden till 700 000 kr., varav luftfartsstyrelsens andel uppgår till 350 000 kr. Under innevarande budgetår beräknas 250 000 kr. upparbetas av den statliga andelen. För budgetåret 1963/64 erfordras 100 000 kr.

Nya flygplatser i Växjö och Borås

De planerade nya flygplatserna i Växjö och Borås omfattar bl. a. elektriska anläggningar, vilka för vardera flygplatsen uppskattas kosta 750 000 kr. För budgetåret 1963/64 äskas 200 000 kr. till vardera Växjö och Borås.

Reservkraftaggregat

För att vid störningar i den normala strömtillförseln trygga den elektriska kraftförsörjningen vid vissa flygplatser beräknade styrelsen i investeringspetita för budgetåret 1962/63 ett sammanlagt belopp av 790 000 kr. erforderligt till anskaffning av ett antal reservkraftaggregat. För anskaffning av reservkraftaggregat under budgetåret 1963/64 beräknas 100 000 kr. erforderliga.

Kabelarbeten för meteorologiska instrument

För fortsatta kabelarbeten m. m. för meteorologiska instrument vid olika flygplatser beräknas för budgetåret 1963/64 ett belopp av 100 000 kr.

Militära flygplatser

Belysningsstandarden på flera militära flygplatser upplåtna för civil trafik är icke tillfredsställande. Sålunda saknar vissa flygplatser helt eller delvis högintensiv ban- och inflygningsbelysning. Linjeflyg AB har förklarat, att belysningen på sådana flygplatser är otillräcklig för att upprätthålla tillfredsställande trafikregularitet och kräver att högintensiv belysning installeras. Även enligt styrelsens mening är det angeläget att en upprustning av belysningsanläggningarna snarast kommer till stånd. Styrelsen räknar med att viss del av kostnaderna härför bestrides av de lokala intressenterna enligt grunder, varom utredningar anbefallts av Kommunikationsdepartementet. I arbetsprogrammet för innevarande budgetår har upptagits ett belopp av 100 000 kr. till påbörjande av dessa arbeten. För budgetåret 1963/64 beräknas 200 000 kr.

Olika flygplatser

För diverse och oförutsebara arbeten vid olika flygplatser beräknas för budgetåret 1963/64 ett belopp av 250 000 kr.

Fordon, maskiner och redskap

För ersättningsanskaffning av fordon etc. beräknas en kostnad av 800 000 kr. gällande en fläktsovmaskin, en vägghvel, en brandbil, en traktor, bilar av olika slag samt diverse maskiner, redskap och utrustning. I kostnaden för ersättningsanskaffning ingår en fläktsovmaskin såsom ersättning för ett av prototypexemplaren till den genom styrelsens medverkan konstruerade fläktsovmaskinen Vento M. För Kiruna flygplats har medtagits en tung terränggående brandbil såsom komplettering till den enligt förefintlig plan beräknade anskaffningen av banddrivet brandfordon.

För nyanskaffning av fordon etc. beräknas en kostnad av 700 000 kr. gällande en brandbil, bromsvagnar, bilar av olika slag samt diverse maskiner, redskap och utrustning. I kostnaden för nyanskaffning ingår 250 000 kr. för anskaffning av ett antal bromsvagnar, som erfordras på olika trafikflygplatser för att uppfylla flygsäkerhetens krav på utrustning för mätning av bromsverkan på banor. Motsvarande belopp har tidigare upptagits för budgetåret 1962/63, men tillhör de kostnader som där har utgått på grund av anbefalld reduktion av totalkostnaderna för investering budgetåret 1962/63. För nyanskaffning har även upptagits en tung brandbil samt diverse utrustning för planerad flygplats vid Växjö.

Försvarsberedskap vid luftfartsverket

Luftfartsstyrelsen har i särskild skrivelse den 15 augusti 1962 hemställt, dels att för nästa budgetår få utföra arbeten för försvarsberedskapsändamål för 920 000 kr. och dels att ett avskrivningsanslag å driftbudgeten anvisas med samma belopp. Med hänsyn till skrivelsens art torde någon redogörelse för innehållet i densamma inte böra lämnas till statsrådsprotokollet. Skrivelsen torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Utbyggnad av storflygplats

Efter statsmakternas beslut i december 1957 att utbygga Arlanda flygplats färdigställdes i första etappen den 3 300 m långa huvudbanan, taxibanor och hangarplattformar, ett driftsområde med bl. a. provisorisk stationsbyggnad samt en provisorisk trafikledningsbyggnad. Flygplatsen öppnades den 14 december 1959 för jettrafik i begränsad omfattning.

Andra utbyggnadsetappen, som nu pågår, omfattar ombyggnad av östvästbanan till 2 500 m längd, temporära stationsanläggningar samt permanent trafikledningsbyggnad m. m. Banan beräknas programenligt bli fär-

digställd för trafik hösten 1962. Den permanenta trafikledningsbyggnaden, vari bl. a. skall inrymmas kontrollcentral för Stockholmsområdet, har påbörjats och beräknas färdig för inflyttning under år 1964.

Ursprungligen förutsattes, att den permanenta stationsbyggnaden med samhörande anläggningar skulle vara klar år 1963. Sedermera har emellertid beslut fattats att tills vidare låta anstå med den permanenta stationsbyggnaden och i stället bygga vissa temporära stationsanläggningar. Därigenom yppades också en möjlighet att tidigare än som ursprungligen avsetts genomföra överflyttningen av utrikestrafiken i dess helhet till Arlanda.

De temporära anläggningarna, bestående av stationsbyggnad, utrymmen för frakthantering i SAS' hangar, utvidgning av hangarplattform, plattformsbelysning, vägförbindelser och bilparkeringsplatser har färdigställts så att trafiken kunde överföras till Arlanda den 1 april 1962. I statsverkspropositionen 1962 uttalar departementschefen att den temporära stationsbyggnaden bör vara tillräcklig för utrikestrafiken fram emot 1970.

Anläggningarna har utformats i enlighet med de ritningar som låg till grund för Kungl. Maj:ts beslut och byggnadskostnaden beräknas kunna inrymmas inom det belopp 5 700 000 kr. som fastställts av Kungl. Maj:t. Viss komplettering av anläggningen bedömes emellertid nödvändig. Styrelsen avser att återkomma med framställning till Kungl. Maj:t i denna fråga.

I detta sammanhang har luftfartsstyrelsen anmält att styrelsen på de skäl, som anförts i skrivelse till statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet den 5 juli 1962, numera avvecklat de arrangemang, som träffats för arkitekttävling om den permanenta stationsbyggnaden. Samtidigt har styrelsen befriat den tillkallade prisenämndens ledamöter från deras uppdrag. Luftfartsstyrelsen torde få återkomma till denna fråga när förhållandena i framtiden det påkallar.

Kostnadsramen för de statliga Arlanda-arbetena — exklusive permanent stationsbyggnad och stationsområde samt godsbyggnad — har beräknats till 135 000 000 kr. Härav har intill den 1 juli 1962 upparbetats ca 112 000 000 kr. Vid utgången av innevarande budgetår beräknas medelförbrukningen ha stigit till 127 000 000 kr. För de fortsatta arbetena under budgetåret 1963/64 äskas 6 000 000 kr.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsen har avgivit det utlåtande som redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Investeringsramen för luftfartsverket upptogs i föregående års statsverksproposition till 6,0 mkr. I samband med att förslag framlades rörande

ombyggnad av Karlstads flygplats (prop. 1962: 75 p. 2) beräknade jag, att ramen behövde utökas till 7,5 mkr. Sedan luftfartsstyrelsen till Kungl. Maj:t framlagt slutligt förslag rörande utbyggnaden av Karlstads flygplats, fastställde Kungl. Maj:t rambeloppet till 7,0 mkr.

I det följande kommer jag att förordna en ökning av ramen för innevarande budgetår till 7,8 mkr. Vid sidan om investeringsramen beräknas investeringarna avseende storflygplatsen uppgå till 15,5 mkr.

För nästa budgetår har luftfartsstyrelsen föreslagit en medelförbrukning om 15,1 mkr. på luftfatsfonden.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en investeringsram för nästa budgetår om 9,5 mkr. I förhållande till det beräknade utfallet av investeringarna för innevarande budgetår, 23,3 mkr., innebär detta en minskning med 13,8 mkr. Minskningen i medelförbrukningen förklaras i huvudsak av nedgången i vad avser investeringarna på storflygplatsen.

Av följande sammanställning framgår hur luftfatsverkets investeringar ungefärligt kommer att fördela sig under nästa budgetår. Sammanställningen upptar även utfallet för budgetåret 1961/62 och den beräknade medelförbrukningen 1962/63.

	1961/62 Utfall	1962/63 Beräknat miljoner	1963/64 Styrelsen kronor	Dep.ch.
Flygfältsbyggen	7,1	7,8	8,2	4,5
Försvarsberedskap	0,1	—	0,9	—
Utbyggnad av storflygplats	12,6	15,5	6,0	5,0
	19,8	23,3	15,1	9,5

Bland de projekt som luftfatsstyrelsen upptagit i arbetsprogrammet för nästa budgetår vill jag först nämna utbyggnaden av bansystemet m.m. på Torslanda flygplats för att bl.a. de krav som den ökande trafiken och jettflyget ställer på flygplatsen skall kunna tillgodoses. Anläggningskostnaderna för den nu nödvändiga utbyggnaden har beräknats till 9,4 mkr. Härav belöper 7,3 mkr. på förlängning av en av landningsbanorna till 2 050 m samt 2,1 mkr. på komplettering av belysningsanläggning för denna bana samt utvidgning av stationsområdet m.m.

Efter överläggningar mellan representanter för kommunikationsdepartementet och Göteborgs stad har preliminär överenskommelse träffats angående fördelningen av kostnaderna för utbyggnaden. I huvudsak innebär överenskommelsen att staden kostnadsfritt skall upplåta erforderlig mark samt bidra med 37,5 % av förenämnda anläggningskostnader. Härvid har man utgått från att schematiskt hälften av anläggningskostnaderna skall anses belöpa på vardera inrikestrafiken och utrikestrafiken och att stadens bidrag skall utgöra 50 % av inrikesandelen och 25 % av utrikesandelen.

Vidare har överenskommits att utbyggnaden med beaktande av arbetsmarknadspolitiska synpunkter skall bedrivas i sådan takt, att de utbyggda delarna om möjligt kan trafikeras före utgången av 1965.

Göteborgs stadsfullmäktige har för stadens del godkänt avtalsförslaget. Jag förordar, att en utbyggnad sker i enlighet med vad jag nu anfört. Jag avser således att, om riksdagen icke har något att erinra häremot, sedermera föreslå Kungl. Maj:t att godkänna slutligt avtal med staden angående finansieringen av flygplatsutbyggnaden i huvudsaklig överensstämmelse med den preliminära överenskommelsen.

Arbetena med utbyggnaden av Torslanda bör påbörjas under innevarande budgetår. Ramen för luftfartsverkets investeringsanslag för innevarande budgetår bör med hänsyn härtill ökas till 7,8 mkr. För nästa budgetår räknar jag med en medelsförbrukning för statens del av 2,0 mkr. för den aktuella utbyggnaden av Torslanda flygplats.

Styrelsens investeringsprogram för nästa budgetår upptar vidare bl.a. nya flygplatser i Växjö och Borås. Beträffande dessa projekt, vilka framfördes även i styrelsens petita hösten 1961, har under det senaste året omfattande undersökningar verkställts i syfte att nedbringa anläggnings- och driftkostnaderna utan att kraven på säkerhet och trafikregularitet eftersättes. Beredningen av dessa ärenden är ännu icke avslutad.

I enlighet med styrelsens förslag upptar jag 0,7 mkr. för beläggning av rullbanan m.m. på Sundsvall/Härnösands flygplats.

Vad gäller övriga projekt i styrelsens investeringsprogram för nästa budgetår är jag ej beredd biträda förslaget om en transformatorstation på Bromma flygplats. Ej heller har jag ansett mig böra tillstyrka att projekteringsmedel för en driftbyggnad på Bulltofta flygplats anvisas i detta sammanhang. Enligt min mening bör, i likhet med vad som numera i regel gäller för statliga byggnader, lokalprogram i första hand utarbetas och underställas Kungl. Maj:t, varvid bl.a. behovet av byggnaden torde få närmare motiveras och prövas. Om fortsatt projektering därvid befinnes böra ske, torde Kungl. Maj:t få ställa projekteringsmedel till luftfartsstyrelsens disposition. Först sedan projekteringen slutförts så att en någorlunda säker kostnadsberäkning föreligger, synes frågan om investeringsmedel böra prövas.

Jag är ej beredd att tillstyrka luftfartsstyrelsens förslag rörande medel till försvarsberedskap för budgetåret 1963/64.

För den fortsatta utbyggnaden av Arlanda flygplats upptar jag för nästa budgetår en medelsförbrukning av 5,0 mkr.

De investeringar jag i det föregående tillstyrkt innebär en medelsförbrukning för budgetåret 1963/64 av sammanlagt 7,7 mkr. För återstående projekt i styrelsens investeringsprogram för nästa budgetår upptager jag 1,8 mkr.

Anslaget till flygplatser m.m. har beräknats under hänsynstagande till

att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår. Med hänsyn till beräknade reservationer vid ingången av budgetåret 1963/64 torde anslaget böra uppföras med 7,5 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygplatser m.m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 7 500 000 kr.

Statens allmänna fastighetsfond

[115] 1. Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	15 000	200 000	183 000
1962/63	32 000	200 000	232 000*
1963/64 styrelsen	—	300 000	300 000*
departementschefen ...	—	300 000	300 000*

* Preliminärt belopp.

I 1956 års statsverksproposition framlades förslag om sanering av Djurgårdsstaden i Stockholm. Kostnaden beräknades till 2 mkr. för en första etapp, vilken förutsattes kunna genomföras under en tidrymd av tio år. Med hänsyn till inträffade kostnadsstegringar förordades i 1961 års statsverksproposition en kostnadsram för ifrågavarande arbeten om 3,5 mkr. vid 1960 års kostnadsnivå.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 21 augusti 1962 har byggnadsstyrelsen hemställt om anslag för nästa budgetår till saneringsarbetena inom Djurgårdsstaden i Stockholm.

Styrelsen meddelar, att den hittills har utfört, förutom planerings- och ritningsarbeten, istandsättning av vissa byggnaders yttre delar, en för samtliga byggnader inom området gemensam värmecentral jämte värmeledningskulvertar och gravar för vatten- och avloppsledningar, upprustning av byggnaderna 19 och 20 vid Bergsgränd 6 samt uppförandet av en mindre byggnad och renovering av fastigheten Östra Varvsgatan 6. F. n. pågår renovering av fastigheten nr 3 i kvarteret Krigsmanskassan. Behållningen på anslaget beräknas komma att helt förbrukas under innevarande budgetår.

Enligt byggnadsstyrelsens underhållskostnadsindex har byggnadskostnaderna ökat med omkring 9 % från 1 juli 1961 till 1 juli 1962. Med utgående härifrån kan slutkostnaderna för återstående arbeten nu uppskattas till (2 425 000 + 220 000) 2 645 000 kr. I den tidigare upprättade 10-årsplanen för arbetenas genomförande har styrelsen förutsatt en årlig medelsanvisning av 200 000 kr. Med hänsyn till inträffade byggnadskostnadsstegringar — omkring 52 % sedan ursprungskalkylen gjordes — och för att arbetena skall kunna bedrivas mer rationellt har styrelsen funnit erforderligt att den årliga medelsanvisningen ökas till 300 000 kr.

Departementschefen

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med 300 000 kr., samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kr.

[116] 2. **Radiohus**

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	5 437 000	21 000 000	14 442 000
1962/63	11 995 000	3 200 000	15 110 000*
1963/64 styrelsen	85 000	12 000 000	12 000 000*
departementschefen...	85 000	12 000 000	12 000 000*

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 27 augusti 1962 framlagt följande investeringsplan för Radiohuset.

	Kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift 1962/63	Beräknad 1963/64
tusental kronor				
I. <i>Arbeten, påbörjade före 1.7.1962</i>				
Gemensamma provisorier såsom provhus och baracker ...	660	650	10	—
»Garagedel» (endast stomme) avsedd tillhöra et. III men utförd i samband med et. I	680	680	—	—
Kontorshus	23 200	21 535	1 665	—
Personalrestaurang	2 900	2 290	610	—
Studioblock	42 300	9 073	12 000	12 000
Yttre arbeten	¹ 1 550	315	775	100
Summa I	71 290	34 543	15 060	12 100
II. <i>Vissa projekteringsarbeten ...</i>	¹ 200	248	50	—
Totalsumma	71 490	34 791	15 110	12 100

Byggnadsstyrelsen meddelar, att *kontorshuset* är uppfört och har tagits i bruk av Sveriges Radio. På grund av den under byggnadstiden inträffade allmänna byggnadskostnadsstegringen skulle kostnadsramen i investeringsplanen ha upptagits till 23 mkr. Under den tid kontorshuset varit i drift har erfarenheterna emellertid givit vid handen, att vissa åtgärder av

¹ Preliminär kostnad.

sanitära skäl bör vidtagas, nämligen installation av några smärre befuktningsaggregat, iordningställandet av ett vindfång i kontorshusets entré till parken mellan kontorshuset och personalmatsalen samt uppsättandet av vissa skyddsräcken. Därjämte anser byggnadsstyrelsen att det numera föreligger starka skäl att iordningställa vissa smärre utrymmen, vilka i enlighet med tidigare byggnadsprogram redovisats och utförts såsom obehandlade rålokaler. Samtliga här omnämnda kompletteringsarbeten i kontorshuset har kostnadsberäknats till 200 000 kr., varför styrelsen i investeringsplanen för denna byggnadspost har uppräknat kostnadsramen till 23,2 mkr.

Personalrestaurangen togs i drift under senare delen av första halvåret 1962. Någon uppräknning av kostnadsramen med hänsyn till den allmänna byggnadskostnadsstegringen har i fråga om denna byggnadspost icke vidtagits, vilket innebär en besparing i kostnadsramen.

Byggnadsarbeten med *studioblocken* har påbörjats under första halvåret 1962 och beräknas vara avslutade före utgången av år 1964. Enligt Kungl. Maj:ts beslut den 30 juli 1959 och den 23 mars 1961 har i samband med kontorshuset utförts följande till studioblocken hänförliga arbeten, nämligen entréhall med tillhörande källarvåningar, inredning av entréhallen samt de två första bjälklagen till en byggnad för mobil drift. Kostnadsramen har i årets investeringsplan indexmässigt uppräknats till 42,3 mkr. i prisläget den 1 juli 1962.

Yttre arbeten avser markplaneringsarbeten, yttre ledningar m. m. inom området. Vissa av dessa har enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 19 maj 1961 och den 9 mars 1962 redan påbörjats. Till den preliminära kostnadsramen har även räknats vissa kostnader för friställande av radiohusets tomt. Dessa kostnader avser dels 35 000 kr. för ersättning av armémuseets magasin, som varit inrymt i det s. k. Stenskjulet, nu ombyggt till personalrestaurang, dels 75 000 kr. för flyttning av ett byggnadsminnesmärke — den s. k. Kyrkan — en laboratoriebyggnad från 1700-talets början, dels ock regleringskostnader beträffande den del av Oxenstiernsgatan som avses få en något annorlunda sträckning mellan Karlavägen och Strandvägen. Styrelsen saknar alltså tillräckligt underlag för att i nuvarande projekteringsläge kunna bedöma den på radiohuset ankommande delen i sistnämnda kostnader. Ramen för yttre arbete har med anledning härav preliminärt upptagits till ca 1,55 mkr. i prisläget den 1 juli 1962, motsvarande 1,5 mkr. i prisläget den 1 juli 1961.

Televerkets distributionscentral har avförts ur investeringsplanen enligt riksdagens beslut i anledning av vad föredragande departementschefen förordade i Kungl. Maj:ts proposition nr 120 år 1962.

Styrelsens utredning angående en större musikstudio som ersättning för det tidigare planerade konserthuset är ännu icke avslutad då lokalprogrammet möjligen kan påverkas av resultatet av 1960 års radioutredning.

Som framgår av investeringsplanen uppskattar byggnadsstyrelsen investeringstakten till ca 15,1 mkr. för innevarande budgetår och ca 12,0 mkr. för budgetåret 1963/64. För de närmast därefter följande budgetåren uppskattas investeringarna till ca 10 mkr. för 1964/65, ca 14 mkr. för 1965/66 och ca 9 mkr. för 1966/67. Därvid har förutsatts oförändrat kostnadsläge.

Byggnadsstyrelsen äskar för budgetåret 1963/64 ett anslag av 12 mkr.

Departementschefen

Anslaget torde i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag böra uppföras med 12 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Radiohus* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 12 000 000 kr.

[117] 3. Televisionshus

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	2 267 000	—	1 213 000
1962/63	1 054 000	7 500 000	6 400 000*
1963/64 styrelsen	2 154 000	11 900 000	14 054 000*
departementschefen...	2 154 000	11 900 000	14 054 000*

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen har i skrivelse den 27 augusti 1962 framlagt följande investeringsplan för televisionshuset i Stockholm.

	Kostnad beräknad 1962	Faktisk t. o. m. 30.6.1962	Utgift Beräknad 1962/63	1963/64
I. Arbeten avsedda att påbörjas senast 1963/64				
Yttre arbeten inklusive kulvertar	1 5 100	61	900	2 100
Extra grundläggning för etapp I och II	1 3 600	33	2 400	—
Etapp I	45 800	1 436	3 000	12 000
Summa I	54 500	1 530	6 300	14 100
II. Vissa projekteringsarbeten	500	378	100	—
Summa I—II	55 000	1 908	6 400	14 100

Byggnadsstyrelsen anför att i posten *yttre arbeten inklusive kulvertar* ingår bl. a. underjordiska transportförbindelser såsom den s. k. TV-gången

¹ Preliminär kostnad.

mellan televisions- och ljudradioanläggningarna. Genom att länktornet och telestyrelsens distributionscentral ej längre planeras ligga inom kvarteret Förrådsbacken, kan arbetena med TV-gången uppskjutas ett år jämfört med vad styrelsen tidigare förutsatt. Projekteringen bedrivs numera med sikte på att byggnadsarbetena med TV-gången skall kunna påbörjas under budgetåret 1963/64.

Under posten *extra grundläggning* upptagna kostnader avser pågrundläggning. Dessa arbeten beräknas kunna påbörjas hösten 1962. Styrelsen ämnar inom den närmaste tiden inkomma med framställning om dispositionsrätt till härför erforderliga medel av hittills anvisade anslag.

Byggnadsarbetena med *etapp I* av TV-huset beräknas påbörjas under senare delen av första halvåret 1963 och vara avslutade efter ca 3 år. Etappen har projekterats med tanke på att i en framtid möjliggöra en utbyggnad åt såväl öster som söder.

Projekteringen av *ytterligare etapper* har avbrutits. Viss del av kostnaderna för omprojekteringen av etapp I har emellertid ansetts böra hänföras till en andra etapp.

Som framgår av investeringsplanen beräknas medelsförbrukningen under innevarande budgetår uppgå till 6,4 mkr. och under budgetåret 1963/64 till 14,1 mkr. För de närmast därefter följande budgetåren uppskattas medelsförbrukningen för de i investeringsplanen upptagna objekten till ca 13 mkr. för budgetåret 1964/65, ca 12 mkr. för budgetåret 1965/66 samt ca 7 mkr. för budgetåret 1966/67 under förutsättning av oförändrat kostnadsläge.

Byggnadsstyrelsen äskar för budgetåret 1963/64 ett anslag av 11,9 mkr.

Departementschefen

I överensstämmelse med vad byggnadsstyrelsen föreslagit torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 11,9 mkr.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Televisionshus* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 11 900 000 kr.

[118] 4. **Kontorshus i kvarteret Murmästaren i Stockholm**

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	29 000	—	29 000
1962/63	—	4 000 000	4 000 000*
1963/64 styrelsen	—	10 000 000	10 000 000*
departementschefen ...	—	10 000 000	10 000 000*

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 13 augusti 1962 meddelar byggnadsstyrelsen att projekteringsarbetet fortlöper programenligt, vilket innebär att förberedelser för

uppförandet av nybyggnaden — rivning av på tomten befintliga byggnader — beräknas kunna påbörjas under oktober månad 1962. De därpå följande arbetena med schakt och sprängning kan därefter igångsättas i november 1962. De egentliga byggnadsarbetena torde planenligt kunna startas i april 1963. Med en beräknad byggnadstid av sammanlagt 24 månader torde nybyggnaden kunna stå färdig att tas i bruk under senhösten 1964. För att kunna bedriva byggnadsarbetena enligt tidsplanen erfordras för budgetåret 1963/64 ett anslag om 10 mkr.

Departementschefen

Med bifall till förslag i proposition 1962: 75 anvisade riksdagen (SU 77, rskr 197) för innevarande budgetår ett belopp av 4 mkr. till påbörjande av byggnadsarbetena å ifrågavarande kontorshus. Totalkostnaderna för projektet har beräknats till 16 mkr. i prisläget den 1 juli 1961.

För byggnadsarbetena under nästa budgetår torde i enlighet med byggnadsstyrelsens förslag ett anslag av 10 mkr. böra anvisas.

Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kontorshus i kvarteret Murmästaren i Stockholm* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 10 000 000 kr.

[119] 5. Byggnadsarbeten för statens bilinspektion

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	2 018 000	1 800 000	1 233 000
1962/63	2 585 000	3 500 000	4 082 000*
1963/64 styrelsen	2 003 000	2 100 000	4 100 000*
departementschefen ...	2 003 000	2 100 000	4 100 000*

* Preliminärt belopp.

Byggnadsstyrelsen

I skrivelse den 27 augusti 1962 har styrelsen presenterat följande investeringsplan.

	Tidigare angiven kostnad	Kostnad beräknad 1.7.1962	Faktisk t.o.m. 30.6.1962	Utgift Beräknad 1962/63	1963/64
tusental kronor					
I. Företag, påbörjade före 1.7.1962					
Norrköping	1 560	570	419	151	—
Sundsvall	1 620	635	444	191	—
Luleå	1 555	595	518	77	—
Summa I	1 735	1 800	1 381	419	—

¹ Exklusive hårdgöring av vägar och gårdsplaner.

	Tidigare angiven kostnad	Kostnad beräknad 1.7.1962	Faktisk t.o.m. 30.6.1962	Utgift Beräknad 1962/63	1963/64
tusental kronor					
II. Företag, avsedda att på- börjas 1962/63					
Kalmar	815	810	—	450	360
Malmö	1 350	1 390	—	700	690
Göteborg	1 445	1 590	3	400	1 000
Vänersborg	900	825	—	600	225
Falun	1 640	925	33	250	642
Östersund	900	900	—	650	200
Umeå	1 000	950	—	300	550
Summa II	7 050	7 390	36	3 350	3 667
III. Markförvärv	505	510	197	313	400
Totalsumma	9 290	9 700	1 614	4 082	4 067

¹ Exklusive hårdgöring av vägar och gårdsplaner.

Byggnadsstyrelsen anför, att nybyggnaderna i Norrköping, Sundsvall och Luleå numera är färdiga. Av yttre arbeten återstår endast hårdgöring av vägar och gårdsplaner. Kostnaderna för dessa arbeten har — liksom beträffande Göteborg och Falun — icke medtagits i tidigare angivna kostnader för projekten, varför i nuvarande investeringsplan dessa kostnader inräknats.

Under innevarande budgetår avses sju nya byggnadsföretag igångsättas, nämligen i Kalmar, Malmö, Göteborg, Vänersborg, Falun, Östersund och Umeå. Som framgår av investeringsplanen torde medelsbehovet för dessa under budgetåret 1963/64 kunna uppskattas till sammanlagt 3 667 000 kr.

För den i Umeå planerade inspektionsbyggnaden kan någon tillförlitlig kostnadsuppgift f. n. ej lämnas, då tomtfrågan ännu ej erhållit någon tillfredsställande lösning. Den i investeringsplanen för detta byggnadsföretag angivna kostnaden får därför betraktas som preliminär.

De av styrelsen tidigare angivna kostnaderna för byggnadsföretagen i Kalmar, Vänersborg och Östersund har justerats. Orsakerna härtill är beträffande Kalmar och Östersund vissa ändrade förutsättningar för planeringsarbetena och i fråga om Vänersborg av Kungl. Maj:t anbefalld programändring, varigenom tidigare föreslagna kurs- och konferensrum utgår.

Till markförvärv för kommande anläggningar räknar styrelsen med en medelsförbrukning för nästa budgetår om 400 000 kr.

Departementschefen

I den av riksdagen godkända propositionen 1962:75 framhöll jag, att den fortsatta planeringen beträffande bl. a. anläggningarna i Umeå och Östersund borde inriktas på att hålla kostnaderna inom en ram av i genom-

snitt 800 000 kr., exklusive markkostnaderna. De nu beräknade anläggningskostnaderna för dessa byggnadsföretag överstiger den av mig angivna kostnadsramen. Kostnadsberäkningen för byggnaden i Umeå är därjämte endast preliminär. Även beträffande anläggningen i Falun redovisas en väsentlig kostnadsökning. Jag har med anledning därav under hand från byggnadsstyrelsen begärt en närmare undersökning om möjligheterna att nedbringa anläggningskostnaderna. För att dessa anläggningar i Umeå, Östersund och Falun om möjligt skall kunna igångsättas innevarande budgetår, torde det få ankomma på Kungl. Maj:t att besluta om den definitiva utformningen av projekten.

Investeringsplanerna i övrigt föranleder ingen erinran från min sida.

I enlighet med byggnadsstyrelsens förslag torde anslaget för nästa budgetår böra uppföras med 2,1 mkr.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Byggnadsarbeten för statens bilinspektion* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 2 100 000 kr.

[120] 6. Merkostnader för vissa byggnadsarbeten

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	1 036 000	150 000	498 000
1962/63	688 000	700 000	1 340 000*
1963/64 styrelsen	48 000	180 000	217 000*
departementschefen...	48 000	180 000	217 000*

* Preliminärt belopp.

Anslaget är avsett att täcka de merkostnader, vilka på grund av den allmänna stegringen av byggnadskostnaderna uppstått å vissa, i särskild förteckning upptagna byggnadsföretag under fastighetsfonden. Dessa företag hänför sig till social-, kommunikations-, ecklesiastik-, jordbruks-, handels- och inrikesdepartementen. Beträffande den närmare motiveringen för anslaget torde det få hänvisas till proposition 1948: 2 (bil. 14 p. 8).

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen framlade hösten 1961 bl. a. en redovisning av ställningen på merkostnadsanslaget per den 30 juni 1961 samt en beräkning av medelsåtgången under budgetåren 1961/62 och 1962/63. Styrelsen har i skrivelse den 27 september 1962 lämnat en specificerad sammanställning rörande de olika byggnadsföretag, vilka enligt beslut av 1948—1961 års riksdagar intagits i den till grund för anslagets användning upprättade förteckningen. Styrelsen har därvid redovisat ställningen per den 30 juni 1962

¹ Härav har 190 000 kr. överförts till anslaget till byggnadsarbeten vid statens blind- och dövskolor m. m.

samt det beräknade medelsbehovet under innevarande och nästa budgetår. För sistnämnda budgetår äskar styrelsen 180 000 kr.

Merkostnaderna för de byggnadsobjekt, vilka enligt riksdagens beslut skall ingå i förteckningen, har i förekommande fall uppräknats med hänsyn till den under det senaste året inträffade stegringen av byggnadskostnaderna. Enligt styrelsens indexberäkningar utgör kostnadsstegringen sommaren 1962 3 % i förhållande till sommaren 1961. I enlighet med tidigare tillämpade principer erhåller sådana byggnadsobjekt som icke påbörjats den 1 juli 1961 fullt kostnadsstegringstillägg medan objekt påbörjade före nämnda datum erhåller ett i förhållande till tidpunkten för arbetets påbörjande reducerat tillägg. Äldre objekt, som avslutats före den 1 juli 1961, erhåller intet tillägg.

Med angivna komplettering skulle enligt byggnadsstyrelsens mening det beräknade totalmedelsbehovet på merkostnadsanslaget ändras på följande sätt i förhållande till det i 1962 års statsverksproposition angivna medelsbehovet (bil. 8 s. 279).

Totalt medelsbehov enligt 1962 års statsverksproposition	33 281 500
Merkostnader för tidigare i förteckningen upptagna byggnadsobjekt	65 500
	Summa kr. 33 347 000

T. o. m. budgetåret 1962/63 har — sedan hänsyn tagits till överföring till investeringsanslaget Byggnadsarbeten vid universitetet i Uppsala — anvisats sammanlagt 31 650 000 kr. Tillgängliga medel inklusive för budgetåret 1962/63 anvisat anslag å merkostnadsanslaget uppgick den 1 juli 1962 till 1 377 000 kr. Byggnadsstyrelsen beräknar medelsförbrukningen för budgetåret 1962/63 till 1 150 000 kr. och för budgetåret 1963/64 till 217 000 kr. Då vidare 190 000 kr. överförts till investeringsanslaget Byggnadsarbeten vid statens blind- och dövskolor m. m. skulle i enlighet härmed ett tillskott till anslaget av (1 150 000 + 217 000 + 190 000 — 1 377 000) 180 000 kr. erfordras för nästa budgetår.

Departementschefen

Jag har intet att erinra mot vad styrelsen föreslagit rörande beräkningen av merkostnaderna för ifrågavarande byggnadsföretag. Med hänsyn härtill hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Merkostnader för vissa byggnadsarbeten* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag om 180 000 kr.

[121] 7. *Säkerhetsanstalter för sjöfarten*

Såsom jag förut denna dag anförte vid anmälan av reservationsanslaget Säkerhetsanstalter för sjöfarten (driftbudgeten, p. 40) torde för nästa budgetår viss del av kostnaderna för planerade säkerhetsanordningar böra be-

stridas från anslag å kapitalbudgeten. I överensstämmelse med vad som föreslagits under nämnda punkt bör anslaget upptagas med ett belopp av 1 450 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Säkerhetsanstalter för sjöfarten* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 1 450 000 kr.

Statens utlåningsfonder

[122] **Statens lånefond för den mindre skeppsfarten**

Statens lånefond för den mindre skeppsfarten inrättades år 1939 (prop. nr 119, rskr nr 210). Fonden har till syfte att genom lånestöd främja en ur allmän synpunkt önskvärd förnyelse av rikets bestånd av fartyg med en bruttodräktighet av högst 500 registerton. Lån ur fonden beviljas av en särskild nämnd, lånenämnden för den mindre skeppsfarten. Låneverksamheten regleras genom en den 6 juni 1957 utfärdad kungörelse (nr 340).

Lånenämnden för den mindre skeppsfarten (skr. 10/9 1962) hemställer, att till fonden anvisas investeringsanslag om 6 mkr., varav 4 mkr. för budgetåret 1963/64 och 2 mkr. på tilläggsstat för innevarande budgetår. Nämnden anför i huvudsak följande.

Vid utgången av budgetåret 1961/62 uppgick lånefonden till drygt 42,3 mkr. Därav utgjorde ca 31 mkr. utlämnade lån, 3,8 mkr. beviljade men ännu ej utbetalade lån, 1 mkr. disponibla ordinarie lånemedel och 6,5 mkr. behållning av tidigare anvisade arbetslöshetsmedel (prop. 1959: 40), vilka med hänsyn till det förbättrade sysselsättningsläget icke längre må disponeras av nämnden.

För innevarande budgetår har icke anvisats något investeringsanslag till förstärkning av fonden. För utlåning står endast till förfogande — förutom nyssnämnda 1 mkr. i disponibla lånemedel — vad som inflyter i återbetalningar å utlämnade lån, vilket kan beräknas till ca 4 mkr. Detta medelsutrymme är alltför knappt med hänsyn till de lånebehov, som nämnden har att tillgodose. En förstärkning bör därför ske genom anvisning på tilläggsstat av 2 mkr.

För nästa budgetår har nämnden icke att räkna med några kvarstående disponibla ordinarie lånemedel utan endast med inflytande återbetalningar. För att nå en tillfredsställande utlåningskapacitet framstår det under sådana förhållanden som angeläget, att nya fondmedel i storleksordningen 4 mkr. ställes till nämndens disposition.

Departementschefen

För att möjliggöra för nämnden att bedriva en tillfredsställande utlåningsverksamhet under budgetåret 1963/64 bör en förstärkning av nämndens utlåningsmöjligheter komma till stånd. En sådan kan lämpligen ske genom att Kungl. Maj:t medgives bemyndiga lånenämnden för den mindre skeppsfarten att i sin normala utlåningsverksamhet taga i anspråk 3 mkr. av förenämnda inestående arbetslöshetsmedel. Med beaktande därjämte av in-

flytande amorteringar, som kan uppskattas till omkring 4 mkr., kommer sålunda under nästa budgetår att finnas tillgängliga ca 7 mkr. för utlåning. Detta är något mer än vad nämnden under senare år normalt haft att disponera. — Vid det föreslagna arrangemanget kan lånemedelsanslaget upptagas med ett formellt belopp av 1 000 kr.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva Kungl. Maj:t att utan hinder av tidigare av riksdagen meddelat beslut bemyndiga lånenämnden för den mindre skeppsfarten att i sin normala utlåningsverksamhet disponera 3 000 000 kr. av återstoden av tidigare i arbetslöshetsbekämpande syfte anvisade medel;

b) till *Statens lånefond för den mindre skeppsfarten* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 1 000 kr.

Fonden för låneunderstöd

[123] **Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1962/63**

I enlighet med det avtal om fortsatt garanti till de i SAS-konsortiet ingående flygbolagen, som efter riksdagens bemyndigande år 1959 träffats med de danska och norska regeringarna, skall Aktiebolaget Aerotransport under femårsperioden 1 oktober 1960—30 september 1965 kunna erhålla en årlig garanti intill ett högsta belopp av 7,5 mkr, (prop. 1959: 134).

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1962/63*
för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av
7 500 000 kr.

Fonden för förlag till statsverket

[124] Föreskott till vissa plankostnader m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	95 000	100 000	50 000
1962/63	145 000	200 000	245 000*
1963/64 styrelsen	—	350 000	350 000*
departementschefen ...	—	300 000	300 000*

* Preliminärt belopp.

Från detta anslag har tidigare bestritts förskott av kostnader för byggnads- och regionplaneändamål (prop. 1947: 245). Sedan Kungl. Maj:t den 20 maj 1955 förordnat, att den med statsmedel bedrivna förskotteringen av kostnader för upprättande eller ändring av byggnadsplaner skulle avvecklas fr. o. m. den 1 juli 1955 har anslaget endast använts till förskott till regionplaneändamål.

Byggnadsstyrelsen

Byggnadsstyrelsen har i skrivelser den 10 september och den 16 oktober 1962 i huvudsak anfört följande.

Regionplanering pågår f. n. för Eskilstunabygden, för Göteborg med omgivningar, för Örnsköldsviksorten och för Umeorten. För Kalmar och Nybro städer med omgivningar samt för Sundsvallsorten har planer framlagts, vilka f. n. är underställda Kungl. Maj:ts prövning. I fråga om Karlskrona—Lyckeby har byggnadsstyrelsen i utlåtande den 2 juli 1962 i samförstånd med berörda läns- och regionorgan föreslagit, att förordnandet om upprättande av regionplan upphäves samt att framlagt förslag till sådan plan icke måtte föranleda någon Kungl. Maj:ts åtgärd. I det fallet har några statliga förskotts- eller bidragsmedel icke anlitats. För Stockholms-trakten har regionplan numera fastställts, men de särskilda förhållandena inom denna snabbt expanderande region har ansetts nödvändig göra en fortsatt bearbetning av regionala problem som efter hand tillkommer eller som till följd av den fortgående utvecklingen kommer i ändrat läge.

Med tanke på de kostnader, som ett slutförande av planeringen inom nuvarande regionplaneområden och eventuellt tillkommande nya regionplanearbeten kan komma att draga, har byggnadsstyrelsen uppskattat behovet av ytterligare anslagsmedel för nästkommande budgetår till 350 000 kr.

Departementschefen

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med 300 000 kr. samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förskott till vissa plankostnader m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 300 000 kr.

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

Balansräkningen per den 30 juni 1962 för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond visar, att fondens tillgångar uppgår till sammanlagt 490,4 mkr., varav 83,3 mkr. avser fastigheter, 87,2 mkr. oljelagringsanläggningar, 275,1 mkr. maskiner m. m., 4,0 mkr. grustag, 6,0 mkr. förråd av väglagningsämnen samt 23,3 mkr. effektförråd. Återstående 11,5 mkr. utgör tillgångar av finansiell natur.

Kapitalbehållningen, inklusive balanserade medel, uppgår till 269,1 mkr. Under budgetåret 1961/62 har behållningen ökat med 1,6 mkr.

I enlighet med för fonden gällande bestämmelser har överskott å fondens kapital beräknats efter 4,75 % å den å fonden under budgetåret 1961/62 redovisade genomsnittliga kapitalbehållningen med undantag för kapital investerat i anläggningar, som står under förvaltning av överstyrelsen för ekonomisk försvarsberedskap. För de sistnämnda har överskottet beräknats å den vid ingången av budgetåret 1961/62 redovisade kapitalbehållningen.

Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen

I skrivelse den 27 augusti 1962 har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hemställt om anslag för budgetåret 1963/64.

[125] Vägmaskiner m. m.

	Ing. behålln.	Anslag	Utgift
1961/62	3 891 000	40 700 000	39 495 000
1962/63	5 096 000	44 000 000	46 800 000*
1963/64 styrelsen	2 296 000	56 000 000	53 600 000*
departementschefen .	2 296 000	49 000 000	46 500 000*

* Preliminärt belopp.

Under detta anslag redovisas de tidigare anslagen Garage- och förrådsbyggnader m. m., Motorfordon och vägmaskiner m. m., Flytande materiel, Grustag m. m. samt Väg- och vattenbyggnadsverkets dispositionsanslag. Beträffande den närmare motiveringen för den ändrade anslagsredovisningen hänvisas till vad som anförts i avsnittet Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.

Medelsförbrukning under budgetåren 1961/62—1963/64

För *budgetåret 1961/62* utgjorde investeringsramen 40 mkr., vilken nästan helt utnyttjades. Vid sidan av ramen användes 0,5 mkr. för inköp av grustag.

För *budgetåret 1962/63* utgör — sedan en ramhöjning om 3,3 mkr. medgivits för utförande av vissa sysselsättningsstödjande åtgärder — investeringsramen 46,3 mkr. Styrelsen räknar med att ramen kommer att utnyttjas helt. Vid sidan av de rambegränsade investeringarna förutsättes inköp av grustag ske med 0,5 mkr.

Styrelsen har för *budgetåret 1963/64* föreslagit en medelsförbrukning av 53,6 mkr.

Investeringsprogram

Investeringsprogrammet avseende förrådsfonden för budgetåren 1961/62—1963/64 redovisas i följande tabell.

	Faktisk utgift	Beräknad utgift	
	1961/62	1962/63	1963/64
	tusental kronor		
Garage- och förrådsbyggnader m. m.	6 138	10 300	7 000
Motorfordon och vägmaskiner m. m.	30 984	33 000	41 000
Flytande materiel	1 840	2 500	4 100
Grustag m. m.	500	500	500
Diverse och oförutsett	33	500	1 000
Summa	39 495	46 800	53 600

Beträffande de olika objektsgrupperna har styrelsen anfört följande.

Garage- och förrådsbyggnader m. m.

För avslutande av företag, som påbörjats eller planeras att påbörjas före den 1 juli 1963, beräknas en medelsförbrukning av 2,5 mkr. under budgetåret 1963/64.

Därjämte beräknar styrelsen att under budgetåret 1963/64 igångsätta sex större och nio mindre byggnadsföretag, för vilka ca 3,8 mkr. beräknas erforderliga ifrågavarande budgetår. För markförvärv samt smärre till- och ombyggnadsarbeten beräknas ett belopp av ca 0,7 mkr.

Beroende på vissa förseningar under arbetenas gång har investeringarna i husbyggnader under budgetåret 1961/62 icke kunnat bringas upp till beräknad nivå oaktat ett större antal smärre företag igångsatts än som avsetts vid uppgörandet av planerna för budgetåret. Den förskjutning, som härigenom uppkommit i investeringsplanen medför att de garageanläggningar i Askersund i Örebro län, Rättvik i Kopparbergs län samt Lidsjöberg i Jämtlands län, som upptagits i tidigare upprättad plan, icke kan igångsättas under innevarande budgetår utan måste uppskjutas ett år.

I 1962 års statsverksproposition (bil. 8, s. 286) anfördes att styrelsen avsåg att utföra erforderliga förberedande undersökningar för anläggning av ett varv för reparation av färjor. Ifrågavarande undersökningar är numera avslutade. Enligt styrelsens mening bör varvet förläggas till en för ändamålet lämplig och disponibel tomt vid Karlsuddsviken nära Vaxholm. Kostnaderna för varvet har av styrelsen beräknats till 1,7 mkr. Inom styrelsen gjorda kalkyler visar att investeringen är lönsam. Medelsförbrukningen beräknas till 0,2 mkr. för innevarande och 0,6 mkr. för nästa budgetår.

Motorfordon och vägmaskiner m. m.

I följande sammanställning redovisas styrelsens anskaffningsprogram för motorfordon och vägmaskiner m. m.

Maskinslag	Beräknat antal 1.7.1963	Antal överåriga under 1963/64	Beräknad utrange- ring, antal, 1963/64	Beräknad ersättnings- anskaffning, antal, 1963/64
Lastbilar	1 250	278	150	150
Person- och paketbilar	700	264	125	125
Jeepar	325	52	45	45
Väghyvlar	988	313	90	100
Vägvältar	245	117	45	45
Krossar	435	135	60	35
Sorterverk	416	241	80	50
Generatoraggregat	406	220	70	50
Skoplastare	330	61	50	75
Kompressorer	655	334	85	80

Utöver i sammanställningen redovisade fordon och maskiner, för vilka investeringsutgifterna beräknas till 37 mkr., upptager styrelsen ett belopp av 4 mkr. för ny- och ersättningsanskaffning av diverse maskiner. Här ingår bl. a. 0,5 mkr. för fortsatt anskaffning av instrumentutrustning för den fotogrammetiska och databehandlingstekniska verksamheten. Till gruppen diverse maskiner hänföres vidare — liksom tidigare — bl. a. olje-grus-maskiner, målningsmaskiner, hjultraktorer, snöslungor, släpvagnar m. m., för vilka styrelsen f. n. icke finner det möjligt att uppgöra en detaljerad plan.

För leveranser till maskincentralförrådet under budgetåren 1961/62—1964/65 har styrelsen erhållit *bemyndigande att ikläda sig betalningsansvar* intill ett belopp av 18 mkr. för resp. budgetår.

Dessa bemyndiganden hade den 1 juli 1962 i huvudsak utnyttjats för beställningar avseende leverans under budgetåren 1962/63 och 1963/64, intill respektive 18,0 mkr. och 8,3 mkr.

Med ledning av gällande leveranstider och framlagda investeringsplaner för maskincentralförrådet beräknar styrelsen att för budgetåret 1963/64 er-

fordras ett beställningsbemyndigande om 24,0 mkr. och för budgetåren 1964/65 och 1965/66 om 28,0 mkr. för att planerade leveranser skall kunna genomföras. Styrelsen — som avser att i särskild framställning begära utökning av erhållna beställningsbemyndiganden för budgetåren 1963/64 och 1964/65 — hemställer om bemyndigande att för budgetåret 1965/66 i vad avser maskincentralförrådet ikläda sig betalningsansvar intill ett belopp av 28,0 mkr.

Flytande materiel

För nästa budgetår räknar styrelsen med en medelsförbrukning av ca 0,5 mkr. för slutleverans av en frigående färja. För påbörjande av fyra lindrivna och fyra frigående färjor samt för diverse ombyggnader av äldre färjor har upptagits 2,6 mkr.

Styrelsen framhåller, att den förstärkning av färjflottans kapacitet, som den tilltagande ökningen av biltrafiken medför, nödvändiggör en fortsatt anskaffning av i första hand större färjor. På Furusundsleden i Stockholms skärgård är det icke möjligt att öka kapaciteten genom insättande av ytterligare en färja av traditionell typ. Styrelsen avser därför att anskaffa en färja av samma typ som insatts på Ljusteröleden och beräknar kunna insätta en sådan i trafik till sommaren 1964. Även på Gräsöleden har trafiken undergått en stark ökning, varför det blir erforderligt att senast till sommaren 1965 kunna insätta ytterligare en färja av nämnda större typ. Öppnandet av färjleden över Oxdjupet beräknas komma att medföra en stark trafikökning på leden Rindö—Vaxholm. För att kunna begränsa väntetiderna på den senare leden, som är ungefär tre gånger så lång som den över Oxdjupet, måste till sommaren 1965 insättas ytterligare en stor färja. Den starka trafikökningen på Marstrand har medfört sådan köbildning att en större färja på Instöleden måste anses som nödvändig och bör sättas i trafik senast sommaren 1965. Den nuvarande färjan vid Pitsund i Norrbottens län är numera för liten och måste ersättas med en större under år 1965.

För anskaffning av båtar och mudderverk har för innevarande budgetår anvisats 1,0 mkr. Sjöfartsstyrelsen, som övertagit driften av denna materiel, har för budgetåret 1963/64 äskat 1,0 mkr.

Grustag m. m.

För budgetåret 1961/62 har anvisats ett anslag om 1,0 mkr., vilket beräknas bli förbrukat under innevarande budgetår. Den tilltagande knappheten på för vägväsendets behov välbelägna grusfyndigheter gör det angeläget för styrelsen att jämväl under budgetåret 1963/64 kunna försäkra sig om sådana för att trygga grusförsörjningen i största möjliga omfattning. För budgetåret 1963/64 beräknar styrelsen 0,5 mkr. erforderliga för ändamålet.

Diverse och oförutsett

För budgetåret 1963/64 beräknar styrelsen att ett belopp om 1,0 mkr. bör stå till styrelsens förfogande för att göra det möjligt för styrelsen att möta diverse smärre, nu ej förutsebara kostnader.

Styrelsens redogörelse för användningen av dispositionsanslaget under budgetåret 1961/62 torde få bringas till riksdagens kännedom i samband med att handlingarna i ärendet överlämnas till vederbörande utskott.

Yttrande

Arbetsmarknadsstyrelsens yttrande har redovisats under postverkets fond.

Departementschefen

Investeringsramen för väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond har — såsom jag tidigare berört i investeringsplanen för kommunikationsverken — för innevarande budgetår av Kungl. Maj:t ökats med 3,3 mkr. i förhållande till det i 1962 års statsverksproposition förordade beloppet om 43 mkr. De ökade investeringarna avser uppförande av garage- och verkstadsbyggnader m. m. i sysselsättningsstödjande syfte. Medelsförbrukningen för innevarande budgetår kan således beräknas till 46,3 mkr. Utanför ramen beräknas en medelsförbrukning av 0,5 mkr. för inköp av grusfyndigheter.

För nästa budgetår har väg- och vattenbyggnadsstyrelsen föreslagit en medelsförbrukning av 53,6 mkr. för förrådsfondens investeringar, vilka samtliga förutsättes bli ramreglerade.

Som framgått av investeringsplanen för kommunikationsverken har jag tillstyrkt en investeringsram för nästa budgetår om 46,5 mkr. för förrådsfonden. I jämförelse med beräkningarna i 1962 års statsverksproposition för innevarande budgetår innebär mitt förslag en ökning med 3 mkr.

Av följande sammanställning framgår, hur förrådsfondens investeringar ungefärligt kommer att fördela sig under nästa budgetår på de olika objektgrupperna. Sammanställningen visar även utfallet för budgetåret 1961/62 och den beräknade medelsförbrukningen 1962/63.

	1961/62 Utfall	1962/63 Beräknat	1963/64 Styrelsen	Dep.ch. miljoner kronor
Garage- och förrådsbyggnader	6,1	10,3	7,0	7,0
Motorfordon och vägmaskiner	31,0	33,0	41,0	34,5
Flytande materiel	1,9	2,5	4,1	4,1
Grustag m. m.	0,5	0,5	0,5	0,5
Diverse och oförutsett	—	0,5	1,0	0,4
Summa	39,5	46,8	53,6	46,5

Jag har i princip ej något att erinra mot styrelsens program för förrådsfondens investeringar under nästa budgetår. Vad gäller nya objekt omfattar investeringsplanen bl. a. ett femtontal större och mindre garage- och förrådsbyggnader m. m., påbörjande av ett varv i Karlsuddsviken vid Vaxholm för underhåll av färjor, beställning av åtta nya bilfärjor samt en betydande anskaffning av motorfordon och vägmaskiner. Den begränsning i förhållande till styrelsens förslag som jag föreslagit torde dock medföra att viss maskinanskaffning får uppskjutas.

Anslagsbeloppet för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förrådsfonds anslag till vägmaskiner m. m. har beräknats under hänsynstagande till att en marginal utöver ramen bör finnas för att möjliggöra en av konjunkturmässiga eller andra särskilda skäl påkallad ökning av medelsförbrukningen under nästa budgetår. Anslaget torde böra uppföras med 49 mkr.

Jag förordar vidare att styrelsen erhåller ett beställningsbemyndigande om 24 mkr., gällande leveranser till maskincentralförrådet under budgetåret 1965/66.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vägmaskiner m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett investeringsanslag av 49 000 000 kr.

Vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt bifaller Hans Maj:t Konungen.

Ur protokollet:

Lars Lindahl

Bilaga 1

Tablå över tjänster hos byggnadsstyrelsens byggnadsbyrå och byggnadsavdelningar

(Ordinarie tjänst samt extra ordinarie tjänster i lägst lönegrad A 21)

1 Byggnadschef Bp 4
(Vid uppkommande vakans ändras tjänsten till byggnadsråd i Be 3)

1 Avdelningsdirektör Be 1

Planeringsavdelningen

1 Byrådirektör Ae 25

Upphandlingsavdelningen

1 Byrådirektör Ae 27

2 Byrådirektörer Ae 25

2 Förste byråingenjörer Ae 23

5 Byråingenjörer Ae 21

Inspektions- och besiktningsgruppen

2 Överinspektörer Be 1

3 Byrådirektörer Ae 27

3 Byrådirektörer Ae 25

2 Förste byråingenjörer Ae 23

Lokalorganisationen

5 Byggnadsdirektörer Be 1

Entreprenad

5 Förste byggnadsinspektörer Ae 25

10 Byggnadsinspektörer Ae 23

6 Byggnadsinspektörer Ae 21

Egen regi

1 Byrådirektör Ae 27

4 Arbetschefer Ae 25

Bilaga 2

Geotekniska institutets organisation

Direktion bestående av sex ledamöter

Allmän verksamhet

Uppdragsverksamhet

1 överdirektör Bp 5

Administrativt-kameralt kansli

1 byrådirektör Ae 25

1 kontorsskrivare Ao 13

1 kansliskrivare Ae 11

1 kontorist Ae 9

1 kontorist Ag 9

1 expeditivsvakt Ae 7

2 kanslibiträden Ag 7

1 skriv- och kontors-
biträde Af 2—Ae 5

Tekniskt kansli

1 förste forskningsingenjör ... Ae 25

1 ingenjör Ae 17

1 förste biblioteksassistent ... Ae 13

Forsknings- och konsultationsavdelning A

1 avdelningschef Be 3

1 avdelningsdirektör Be 1

1 statsgeotekniker Ae 27

1 förste forskningsingenjör ... Ae 25

1 forskningsingenjör Ae 21

1 ingenjör Ae 19

1 ingenjör Ag 19

1 ingenjör Ae 17

2 ingenjörer, högst Ag 15

1 kontorist Ag 9

1 ritbiträde, högst Ae 7

Allmän verksamhet

Uppdragsverksamhet

Forsknings- och konsultationsavdelning B

1 avdelningschef	Bo 3		
1 avdelningsdirektör	Be 1		
		1 statsgeotekniker	Ae 27
		2 förste forskningsingenjörer	Ag 25
1 forskningsingenjör	Ae 21		
		1 ingenjör	Ag 19
1 ingenjör	Ae 17		
		1 ingenjör	Ae 17
		4 ingenjörer, högst	Ag 15
		1 kontorist	Ae 9
		1 ritbiträde, högst	Ag 7

Mekanisk avdelning

1 avdelningschef	Bo 3		
		1 kontorist	Ag 9

Mätsektion

1 statsgeotekniker	Ae 27		
1 förste forskningsingenjör ...	Ae 25		
		1 ingenjör, högst	Ag 15
		1 laboratoriebiträde, högst ...	Ae 9

Konstruktionskontor

		1 förste forskningsingenjör ...	Ag 23
1 forskningsingenjör	Ae 21		
1 ingenjör	Ae 19		
1 ingenjör	Ae 17		
		1 ingenjör, högst	Ae 15

Verkstad, förråd m. m.

		1 verkmästare	Ae 15
1 förrådsmästare	Ae 13		
		1 tekniker	Ae 13
		1 tekniker	Ag 11
		1 tekniker	Ag 9
		2 förrådsmän	Ag 7

Allmän verksamhet

Uppdragsverksamhet

Laboratorier

1 laboratoriechef Be 1

1 forskningsingenjör Ae 21

1 laboratorieassistent Ae 11

1 förste forskningsingenjör ... Ae 25

1 ingenjör Ae 17

1 förste laboratorieassistent Ae 13

1 institutionstekniker Ae 9

6 laboratoriebiträden, högst ... Ae 9

Register

Sid.

1 Översikt

DRIFTBUDGETEN

Sjätte huvudtiteln

A. Kommunikationsdepartementet m. m.

	Kommunikationsdepartementet:	Kr.
17	Avlöningar	2 109 000
18	Omkostnader	143 000
19	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga, därav hälften att avräknas mot automobilskattemedlen	1 400 000
19	Extra utgifter	160 000
	Summa för kommunikationsdepartementet m. m.	3 812 000

B. Väg- och vattenbyggnadsväsendet

Väg- och vattenbyggnadsverket

	Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen:	
21	Avlöningar, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	14 111 000
30	Omkostnader, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	2 324 000
	Vägförvaltningarna:	
32	Avlöningar, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	36 610 000
34	Omkostnader, därav nio tiondelar att avräknas mot automobilskattemedlen	5 941 000
36	De lokala vägnämnderna m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen	325 000
36	Reglering av vissa skador inom väg- och vattenbyggnadsstyrelsens ämbetsområde, att avräknas mot automobilskattemedlen	875 000
		60 186 000

Vägunderhåll och vägbyggnader

37	Allmän översikt över beräkningen av väganslagen m. m.	
	Väghållningen på landet samt i städer och stadsliknande samhällen, där kronan är väghållare:	
69	Vägunderhållet, att avräknas mot automobilskattemedlen	440 000 000
70	Byggande av riksvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	275 000 000

440 *Statsverkspropositionen år 1963: Bil. 8: Kommunikationsdepartementet*

Sid.			Kr.
70	Byggnad av länsvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	202 000 000	
70	Byggnad av ödebygdsvägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	5 000 000	
70	Byggnad av storbroar, att avräknas mot automobilskattemedlen	18 000 000	940 000 000
	Väghållningen i städer och stadsliknande samhällen, som är väghållare:		
73	Bidrag till underhåll av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen	68 000 000	
73	Bidrag till byggnad av vägar och gator, att avräknas mot automobilskattemedlen	215 000 000	283 000 000
	Enskild väghållning:		
74	Bidrag till underhåll av enskilda vägar m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen	29 500 000	
76	Bidrag till byggnad av enskilda vägar, att avräknas mot automobilskattemedlen	15 600 000	45 100 000
	Diverse ändamål:		
77	Kostnader för övergång till högertrafik	110 000 000	
77	Uträdningar, att avräknas mot automobilskattemedlen	400 000	
78	Vissa kostnader i samband med internationella vägkongresser, att avräknas mot automobilskattemedlen	25 000	
79	Avsättning till statens automobilskattemedelsfond	1 000	10 426 000
			1 278 526 000

Vatten- och avloppsanläggningar

79	Bidrag till vatten- och avloppsanläggningar	70 000 000
	Summa för väg- och vattenbyggnadsväsendet	1 408 712 000

C. Vägtrafikväsendet

Statens bilinspektion:

81	Avlöningar, att avräknas mot automobilskattemedlen	4 862 000	
85	Omkostnader, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 806 000	
87	Utrustning, att avräknas mot automobilskattemedlen	500 000	7 168 000
88	Registrering av motorfordon		1 000
88	Bidrag till säkerhetsanordningar vid järnvägs korsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen		4 250 000
90	Bidrag till trafiksäkerhetsfrämjande åtgärder vid vissa järnvägs korsningar, att avräknas mot automobilskattemedlen		500 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kr.
	Statens biltrafiknämnd:	
91	Avlöningar, att avräknas mot automobilskatte- medlen	890 000
94	Omkostnader, att avräknas mot automobilskat- temedlen	96 000
		986 000
95	Statens trafiksäkerhetsråd m. m., att avräknas mot automo- bilskattemedlen	228 000
98	Kostnader för vetenskaplig trafiksäkerhetsforskning, att av- räknas mot automobilskattemedlen	900 000
100	Bidrag till nationalföreningen för trafiksäkerhetens främjande, att avräknas mot automobilskattemedlen	1900 000
	Summa för vägtrafikväsendet	14 933 000

D. Sjöfart

Sjöfartsverket

	Sjöfartsstyrelsen:	
102	Avlöningar	6 558 000
106	Omkostnader	1 365 000
		7 923 000
	Lots- och fyrstaten:	
108	Avlöningar	26 948 000
113	Omkostnader	6 582 000
		33 530 000
	Fartygsinspektionen:	
117	Avlöningar	1 718 000
118	Omkostnader	243 000
		1 961 000

Säkerhetsanstalter för sjöfarten m. m.

119	Säkerhetsanstalter för sjöfarten	2 700 000
122	Materielanskaffning till vissa farleder m. m.	300 000
123	Viss omläggning av utprickningssystemet för sjöfarten.....	90 000
123	Driftkostnader för radionavigeringsstationer.....	200 000
124	Anskaffning av lotsbåtar.....	1 500 000
125	Säkerhetsanordningar till ledning för fiskefartyg	30 000
126	Viss utrustning för statlig sjöräddningsverksamhet	80 000
127	Statens isbrytarverksamhet	6 143 000
128	Nytt isbrytarfartyg	11 700 000
129	Mättnings- och rekognosceringsverksamhet	1 850 000
132	Ombyggnad av sjömättningsfartyg	400 000

Hamnar och farleder

132	Bidrag till handelshamnar och farleder	2 000 000
134	Statliga farledsarbeten	200 000
135	Byggande av fiskehamnar.....	3 000 000
136	Underhåll och drift av statens fiskehamnar och farleder.....	175 000
137	Bidrag till byggande och underhåll av mindre hamnar och farleder, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 000 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kr.

Sjöbefälsskolorna**Sjöbefälsskolorna:**

138	Avlöningar	3 211 000	
141	Omkostnader	197 000	
143	Inventarier till nya skollokaler.....	150 000	
143	Utrustning	400 000	
145	Fortbildningskurser m. m.....	50 000	
146	Ersättning åt författare av läroböcker m. m. ..	1 000	4 009 000

Övriga sjöfartsändamål**Handelsflottans pensionsanstalt:**

147	Administrationskostnader		1 000
-----	--------------------------------	--	-------

Statens sjöhistoriska museum:

150	Avlöningar	413 000	
152	Omkostnader	68 000	
153	Underhåll och ökning av samlingarna.....	4 000	485 000
153	Läkarundersökning av sjöfolk		750 000
154	Beredande av lägre biljettkostnader för sjöfolk vid vissa resor		90 000
155	Avsättning till handelsflottans välfärdsfond		370 000
157	Understöd åt skärgårdsrederier m. m.		300 000
Summa för sjöfart			80 787 000

E. Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut**Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut:**

159	Avlöningar	6 336 000	
167	Omkostnader	1 381 000	
170	Underhåll av materiel m. m.....	615 000	
171	Nyanskaffning av instrument m. m.	200 000	
172	Uppdragsverksamhet	2 841 000	
174	Väderlekstjänst för luftfarten	3 787 000	15 160 000
181	Bidrag till väderleksstationer i Nordatlanten och på Grönland m. m.....		950 000
Summa för Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut			16 110 000

F. Byggnadsväsendet**Byggnadsstyrelsen:**

183	Avlöningar	8 250 000	
224	Omkostnader	948 000	9 198 000
226	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.		700 000
Länsarkitektorganisationen:			
227	Avlöningar	6 798 000	
228	Omkostnader	596 000	7 394 000
229	Bidrag till upprättande av regionplaner m. m.		100 000
230	Ersättningar på grund av förbud mot bebyggelse m. m. inom vissa strandområden.....		50 000
Summa för byggnadsväsendet			17 442 000

Sid.		Kr.
G. Tekniska institut		
231	Statens väginstitut, att avräknas mot automobilskattemedlen	1 385 000
236	Statens väginstitut: Utrustning, att avräknas mot automobilskattemedlen	105 000
Statens geotekniska institut:		
237	Avlöningar	982 000
255	Omkostnader	129 000
257	Uppdragsverksamhet	1 444 000
258	Utrustning	100 000
Summa för tekniska institut		4 145 000

H. Statens elektriska inspektion m. m.

Statens elektriska inspektion:		
260	Avlöningar	794 000
262	Omkostnader	62 000
263	Statens prisregleringsnämnd för elektrisk ström	9 000
Summa för statens elektriska inspektion m. m.		865 000

I. Djurgårdsnämnden

Djurgårdsnämnden:		
264	Avlöningar	212 000
265	Omkostnader	17 000
Summa för djurgårdsnämnden		229 000

J. Diverse

Ersättning till statens allmänna fastighetsfond:		
266	Slottsbyggnadernas delfond	2 325 000
266	Byggnadsstyrelsens delfond	6 260 000
266	Sjöfartsstyrelsens delfond	957 000
267	Driftbidrag till statens järnvägar	180 000 000
268	Bidrag till viss busstrafik m. m., att avräknas mot automobilskattemedlen	3 000 000
277	Ersättning till postverket för befordran av tjänsteförsändelser	60 700 000
278	Kostnader för vissa nämnder m. m.	20 000
278	Bidrag till vissa internationella sammanslutningar m. m.	511 000
282	Geotekniska undersökningar i Götaälvdalen m. m.	50 000
285	Viss beredskapsutrustning	100 000
Summa för diverse		153 923 000
Summa för huvudtiteln		1 700 958 000

Statens affärsverksfonder

286	Underskott å statens järnvägars fond	150 000 000
-----	--	-------------

Luftfartsfonden

287	Underskott å luftfartsfonden	12 300 000
-----	------------------------------------	------------

Summa för driftbudgeten 1 763 258 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.

Kr.

KAPITALBUDGETEN**297 Investeringsplan för kommunikationsverken m. m.****Statens affärsverksfonder****A. Postverket**

305	Posthus m. m.	7 000 000
313	Departementschefen	

B. Televerket

315	Teleanläggningar m. m.	402 000 000
333	Rundradioanläggningar	35 000 000
348	Departementschefen	
Summa för televerket		437 000 000

C. Statens järnvägar

353	Järnvägar m. m.	312 000 000
371	Departementschefen	

D. Statens vattenfallsverk

374	Kraftstationer m. m.	430 000 000
394	Borgensförbindelser	
396	Departementschefen	

Luftfartsfonden

401	Flygplatser m. m.	7 500 000
410	Departementschefen	

Statens allmänna fastighetsfond

414	Sanering m. m. inom Djurgårdsstaden i Stockholm	300 000
415	Radiohus	12 000 000
417	Televisionshus	11 900 000
418	Kontorshus i kvarteret Murmästaren i Stockholm	10 000 000
419	Byggnadsarbeten för statens bilinspektion	2 100 000
421	Merkostnader för vissa byggnadsarbeten	180 000
422	Säkerhetsanstalter för sjöfarten	1 450 000
Summa för statens allmänna fastighetsfond		37 930 000

Statens utlåningsfonder

424	Statens lånefond för den mindre skeppsarten	1 000
-----	---	-------

Sid.

Kr.

Fonden för låneunderstöd

426 Garanti till Aktiebolaget Aerotransport för 1962/63 7 500 000

Fonden för förlag till statsverket

427 Förskott till vissa plankostnader m. m. 300 000

Diverse kapitalfonder

Väg- och vattenbyggnadsverkets förrådsfond

429 Vägmaskiner m. m. 49 000 000

433 Departementschefen

Summa för kapitalbudgeten 1 288 231 000

Totalt för kommunikationsdepartementet 3 051 489 000

BILAGA 9 TILL STATSVERKSPROPOSITIONEN 1963

FINANSDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet å Stockholms slott den 3 jan-
uari 1963.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden STRÄNG, ANDERSSON, LINDSTRÖM, LANGE, LINDHOLM, KLING, SKOGLUND, EDENMAN, JOHANSSON, AF GEIJERSTAM, HERMANSSON, HOLMQVIST, ASPLING.

Chefen för finansdepartementet, statsrådet Sträng, anmäler de frågor som gäller utgifterna för budgetåret 1963/64 inom finansdepartementets verksamhetsområde och anför därvid följande.

ÖVERSIKT

Utgiftsutvecklingen under finansdepartementets huvudtitel har de senaste åren helt dominerats av skatteersättning till kommunerna. Denna ersättning är ett led i fullföljandet av 1957 och 1961 års skattereformer, innebärande bl. a. sänkningar av kommunalskatten genom ortsavdragens höjning. Statsverkets utgifter för denna kompensation till kommunerna uppgår för nästa budgetår till drygt två tredjedelar av huvudtitelns totalsumma. En kraftig förstärkning av skattelindringsbidragen till kommunerna har också genomförts.

Betydande organisatoriska förändringar har vidtagits för att effektivisera rationaliserings- och revisionsverksamheten inom statsförvaltningen. Dessamma gäller i fråga om den statliga statistikproduktionen. Ett omfattande utredningsarbete har gjorts för att tillvarata de möjligheter som den automatiska databehandlingen ger till rationaliseringar inom förvaltningen.

De ekonomiska planeringsfrågorna har ägnats ökad uppmärksamhet. Bl. a. har ett ekonomiskt planeringsråd tillkallats såsom ett organ för samråd mellan regeringen, näringslivet, arbetsmarknadsorganisationerna och den samhällsekonomiska forskningen.

De ökade insatserna i fråga om bistandsverksamheten för u-länderna har också kommit till uttryck i finansdepartementets huvudtitel i form av anslag till finansiellt bistånd.

Bidrag och ersättningar till kommunerna

Enligt beslut av 1957 och 1961 års riksdagar har ortsavdragen vid beskattningen höjts. För att kompensera kommunerna för den inkomstminskning, som ortsavdragsreformerna medför, utgår statsbidrag i form av skatteersättning. Denna ersättning är utformad som ett av staten tillskjutet skatteunderlag, som i vanlig ordning deltagar i den kommunala utdebiteringen. För 1957 års ortsavdragshöjning utgår skatteersättning under åren 1958—1965 och för 1961 års ortsavdragsreform under åren 1962—1965. Statsverkets kostnader för denna kompensation till kommunerna har, inräknat anslaget för innevarande budgetår, uppgått till närmare 3 600 milj. kr. Det av staten tillskjutna skatteunderlaget i anledning av 1961 års ortsavdragsreform bibehålles oförändrat fram t. o. m. år 1965. Bidraget för 1957 års ortsavdragshöjning minskas däremot successivt sedan år 1961 efter en i förhållande till kommunernas olika skattekraft graderad skala.

För innevarande budgetår uppgår anslagen för skatteersättningen till sammanlagt 900 milj. kr. Här i ligger dock ett medelsbehov motsvarande 1 1/2 års skatteersättning enligt 1961 års reform. På grund härav minskar anslagsbehovet för nästa budgetår med 130 milj. kr. Vidare medför den plan- enliga reduceringen av ersättningen enligt 1957 års reform en minskning med 70 milj. kr. Totalt kommer alltså anslagsbehovet för nästa budgetår att minska med 200 milj. kr. Anslagsbeloppet kommer således att utgöra 700 milj. kr.

Skattelindringsbidragen till kommunerna har kraftigt förstärkts fr. o. m. kalenderåret 1963. Jämfört med föregående år stiger antalet bidragsberättigade kommuner från 111 till 206 och bidragsbeloppet ökar från 15 milj. kr. till 52 milj. kr. Av det sistnämnda beloppet belöper 45 milj. kr. på de fyra nordligaste länen. Anslagsbehovet för budgetåret 1963/64 beräknas till 56 milj. kr., vilket innebär en ökning med 16 milj. kr. i förhållande till anslaget för innevarande budgetår.

Förstärkningen av skattelindringsbidragen har vidtagits som en provisorisk åtgärd i avvaktan på en mera allsidig prövning av frågan om den kommunala skatteutjämningen. Denna fråga utredes f. n. av 1958 års skatteutjämningskommitté.

Rationalisering och revision

Enligt beslut av 1960 års riksdag har fr. o. m. budgetåret 1961/62 genomförts en effektivisering av den statliga rationaliserings- och revisionsverksamheten. Den kamerala revisionen och den sakrevisionella verksamheten har sammanförts till riksrevisionsverket. Vidare har statskontoret omändrats till ett centralt rationaliseringsorgan för statsförvaltningen. Anslagsbehovet för statskontoret för nästa budgetår kommer senare att redovisas i särskild proposition.

Den allt mer utvecklade tekniken i fråga om automatisk databehandling ger nya möjligheter till rationaliseringar. Hela frågan om databehandlingen inom statsförvaltningen har presenterats i ett betänkande av kommittén för maskinell databehandling. En särskild proposition i denna fråga är avsedd att föreläggas 1963 års riksdag. I avbidan härpå bör anslagen till matematikmaskinnämnden och statistiska centralbyråns maskincentral uppföras med endast preliminärt beräknade belopp.

Förslag till införande av automatisk databehandling inom folkbokförings- och uppbördsväsendet har efter ett omfattande utredningsarbete framlagts av uppbördsorganisationskommittén. En proposition med förslag till principbeslut i denna fråga är avsedd att föreläggas 1963 års riksdag.

Statistikproduktion och ekonomisk analys

Inom praktiskt taget alla områden av det moderna samhället föreligger behov av statistiska uppgifter för att följa samhällsutvecklingen och erhålla underlag för bedömning av tidigare vidtagna åtgärder, för prognoser av olika slag samt för nya beslut och åtgärder. I syfte att effektivisera och förbättra den statliga statistikproduktionen fattades vid 1960 års riksdag principbeslut om en långtgående centralisering av denna verksamhet till statistiska centralbyrån. En första etapp i centraliseringen har genomförts fr. o. m. innevarande budgetår. Andra etappen i denna omorganisation avses genomföras under nästa budgetår. I denna etapp kommer till statistiska centralbyrån att överföras från socialstyrelsen löne- och sysselsättningsstatistiken samt socialvårdsstatistiken, från arbetsmarknadsstyrelsen dess sysselsättningsstatistik m. m. samt från konjunkturinstitutet arbetet med nationalräkenskaperna. Centralbyråns organisation ändras i samband härmed, varvid bl. a. inrättas en särskild byrå för arbetsmarknadsstatistik. Centraliseringen kan beräknas successivt medföra minskade kostnader för den statliga statistikproduktionen och möjliggöra en väsentlig kvalitetsförbättring av det statistiska materialet. Liksom för innevarande budgetår beräknas särskilda medel för utvecklingsarbeten på statistikens område, dels i statistiska centralbyråns regi och dels genom den särskilt tillkallade delegationen för statistikfrågor.

Beträffande statistikverksamheten i övrigt upptages bl. a. 1,5 milj. kr. för specialredogörelser på grundval av 1960 års folk- och bostadsräkningar och vidare ett särskilt anslag till förberedelser för en eventuell folkräkning år 1965.

Den ekonomiska planeringen inom skilda områden ställer ökade krav på utredningsresurser. Inledningsvis har berörts tillkallandet av ett särskilt ekonomiskt planeringsråd. I samband härmed har även det till finansdepartementets ekonomiska avdelning knutna utredningsrådet fått vidgade uppgifter. Konjunkturinstitutet får ökade möjligheter för den verksamhet som avser bl. a. konjunkturbevakningen.

Skatte- och kontrollväsen m. m.

Beträffande flera av departementets myndigheter vidtages löpande åtgärder för att rationalisera och effektivisera verksamheten. Detta gäller bl. a. tullverket. Under den senaste tioårsperioden har antalet varuanmälningar till direkt förtullning ökat från 714 000 till 1 354 000 per år och antalet varuposter från 955 000 till 2 385 000. Den årliga uppbörden av tullmedel har samtidigt stigit från 397 milj. kr. till 928 milj. kr. Trots den ökade trafiken har den sammanlagda personalstyrkan i tullverket under samma tid genom olika rationaliseringsåtgärder minskats med 280 tjänstemän, varav 90 enbart under år 1961. En ytterligare personalreducering med omkring 75 tjänstemän har beräknats under år 1962. En betydande del av de nämnda personalminskningarna har möjliggjorts genom det svensk-norska gränstullsamarbetet och genom en ny bemanningsplan för kustbevakningen. För budgetåret 1963/64 beräknas fortsatta rationaliseringsåtgärder medföra besparingar under tullverkets avlöningsanslag med omkring 1 milj. kr.

Tullverket liksom även mynt- och justeringsverket föreslås få ökade anslag till materielanskaffning. För tullverkets del gäller det en väsentlig upprustning av båtbeståndet och för mynt- och justeringsverket bl. a. nyanskaffning av präglingsmaskiner.

Bland övriga förslag beträffande finansdepartementets myndigheter må nämnas en förstärkning av kammarrättens organisation.

Internationell biståndsverksamhet

Den finansiella biståndsgivningen till u-länderna ökas. För innevarande budgetår har uppförts 20 milj. kr. för bilateralt finansiellt bistånd och 40,2 milj. kr. för bidrag till Internationella utvecklingsfonden. Av det förstnämnda anslaget har omkring 14 milj. kr. tagits i anspråk för en gåva i form av skolboks-papper till Burma, Indien, Indonesien och Pakistan. Av bidraget till Internationella utvecklingsfonden avser cirka 10 milj. kr. Sveriges ordinarie andel i utvecklingsfondens kapital och cirka 30 milj. kr. ett av 1962 års riksdag beslutat särskilt bidrag till fonden.

För den fortsatta finansiella biståndsgivningen beräknas för nästa budgetår totalt 82,1 milj. kr. Detta innebär en höjning med 21,9 milj. kr. i förhållande till innevarande budgetår. Av totalbeloppet avser 32,1 milj. kr. bidrag till Internationella utvecklingsfonden. Härav utgör cirka 22 milj. kr. en ytterligare extra kapitalinsats. Därmed skulle de svenska extrabidragen totalt uppgå till samma belopp som Sveriges andel av fondens grundkapital. Vidare föreslås ett nytt anslag å 30 milj. kr. till kreditgivning m. m. för utvecklingsändamål. Beloppet beräknas täcka de behov som under nästa bud-

getår kan komma att aktualiseras i fråga om finansiellt bistånd i första hand i anslutning till internationella konsortiers och nationella utvecklingsbankers verksamhet liksom för speciella utvecklingsprojekt. För en fortsättning av de nyssnämnda pappersleveranserna och för det ytterligare varubistånd som kan komma att aktualiseras föreslås ett oförändrat anslag av 20 milj. kr.

Sammanfattning

Förändringarna inom finansdepartementets verksamhetsområde i förhållande till riksstaten för budgetåret 1962/63 framgår av följande sammanställning. Beloppen anges i milj. kr.

	Anvisat 1962/63	Förslag 1963/64	Ökning eller minskning
Driftbudgeten			
A. Finansdepartementet m. m.	7,7	9,4	+ 1,7
B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m. ..	46,3	48,6	+ 2,3
C. Skatte- och kontrollväsen.....	129,2	146,4	+ 17,2
D. Ersättningar för särskilda förmåner och rättigheter m. m.	980,0	797,0	— 183,0
E. Diverse	23,4	23,2	— 0,2
Summa för driftbudgeten	1 186,6	1 024,6	— 162,0
Kapitalbudgeten			
A. Statens allmänna fastighetsfond.....	0,0	0,1	+ 0,1
B. Fonden för låneunderstöd	40,6	62,1	+ 21,5
C. Fonden för statens aktier	52,0	—	— 52,0
D. Fonden för förlag till statsverket	10,0	25,0	+ 15,0
Summa för kapitalbudgeten	102,6	87,2	— 15,4
Totalt för finansdepartementet	1 289,2	1 111,8	— 177,4

De förslag som framlägges innebär alltså på driftbudgeten en anslagsminskning med 162 milj. kr. Anslaget till skatteersättning till kommunerna på grund av 1961 års ortsavdragsreform minskar med 130 milj. kr. till följd av att anslaget för innevarande budgetår avser 1 1/2 års bidrag. Den planerliga reduktionen av kommunernas skatteersättning enligt 1957 års ortsavdragshöjning utgör 70 milj. kr. Anslaget för skattelinndringsbidrag till kommunerna ökar med 16 milj. kr. genom att de nya bidragsgrunderna tillämpas fr. o. m. kalenderåret 1963. Beträffande huvudtiteln i övrigt är anslags-

ökningen sammanlagt 22 milj. kr. Av detta belopp avser omkring 19 milj. kr. automatiska utgiftsstegringar.

På kapitalbudgeten innebär förslagen en medelsanvisning av sammanlagt cirka 87 milj. kr. Beloppet avser i huvudsak anslag till internationell biståndsverksamhet och till förskottering av projekteringskostnader för statliga husbyggnadsföretag.

DRIFTBUDGETEN

Sjunde huvudtiteln

A. Finansdepartementet m. m.

[1] 1. Finansdepartementet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	4 219 000	3 852 147
1962/63	4 360 000	
1963/64 (förslag)	5 336 000	

Med hänsyn till den ökade arbetsbelastningen på statsdepartementens kassakontor föreslår jag att biträdespersonalen förstärkes med två kansli-biträdestjänster i Ae 7. Vidare föreslår jag att från finansdepartementets personalförteckning avföres en kanslisekreterartjänst i Ao 19 och två kontorsbiträdestjänster i Ao 5.

Medelsbehovet under departementets anslagspost till ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft har blivit större än tidigare beräknats. Detta sammanhänger bl. a. med ökat behov av att anlita tillfällig arbetskraft i samband med propositionsarbete m. m. Även andra faktorer bidrager till att behovet av extra arbetskraft torde komma att öka. Jag vill sålunda erinra om att det numera tillkallade ekonomiska planeringsrådet för sitt arbete kommer att ställa anspråk på utredningar, för vilka tillfällig expertis behövs anlitas. De för departementet nytillkomna uppgifterna med den finansiella biståndsverksamheten för u-länderna medför även behov av medel för extra arbetskraft. Jag förordar därför, att nu ifrågavarande anslagspost uppräknas med 350 000 kr.

Med hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av en tjänst som kamrerare i Ae 21 till Ao 23 samt av en assistenttjänst i Ae 12 till Ae 13.

Under följande punkt kommer jag att föreslå att medel beräknas för inköp av en ny tjänstebil för statsråden. I anslutning härtill förordar jag, att en tjänst som bilförare i Ae 8 inrättas.

De automatiska utgiftsökningarna under anslaget uppskattar jag till 576 000 kr.

Anslaget torde totalt böra uppföras med (4 360 000 + 976 000) 5 336 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för finansdepartementet som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för finansdepartementet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöning till departementschefen	53 700
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 450 000
3. Ersättningar till expertis och tillfällig arbetskraft, <i>förslagsvis</i>	775 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 672 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 323 300
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	62 000
	Summa kr. 5 336 000

c) till *Finansdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 5 336 000 kr.

[2] 2. Finansdepartementet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	1 161 000	1 214 072
1962/63	1 262 000	
1963/64 (förslag)	1 433 000	

Medelsanvisningen till *expenser för eget behov* torde för nästa budgetår böra uppräknas med 25 000 kr.

Under delposten till *kostnader för tjänstebilar* föreslår jag att medel beräknas för inköp av en ny tjänstebil för statsråden. Inräknat automatiska kostnadsökningar torde delposten böra höjas med 32 000 kr.

Beträffande delposten till *övriga expenser för annat än eget behov* vill jag först erinra om att ett för innevarande budgetår anvisat engångsbelopp av 62 300 kr. för utökning av kanslihusets telefonväxel bortfaller för budgetåret 1963/64. Å andra sidan beräknas de löpande telefonkostnaderna öka med omkring 54 000 kr. För renhållning och städning, nattbevakning och andra ändamål under delposten beräknar jag en höjning med sammanlagt 100 000 kr. Totalt torde delposten böra uppräknas med 92 000 kr.

Med hänsyn till inträffade kostnadsökningar och med beaktande av anslagsbelastningen under de senaste åren beräknar jag vidare en höjning av anslagsposten till *publikationstryck* med 22 000 kr.

Övriga poster i omkostnadsstaten synes böra upptagas med samma belopp som de för innevarande budgetår anvisade.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (1 262 000 + 171 000) 1 433 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Finansdepartementet*: *Omkostnader* för budget-
året 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 433 000 kr.

[3] 3. Kommittéer och utredningar genom sakkunniga

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	1 900 000	1 869 370
1962/63	2 000 000	
1963/64 (förslag)	2 500 000	

Under anslaget har för innevarande budgetår anvisats 2 000 000 kr. Reservationen den 30 juni 1962 utgjorde 143 867 kr. Sammanlagt disponeras alltså cirka 2 140 000 kr. Kostnaderna för innevarande budgetår kan uppskattas till omkring 2 400 000 kr. En förstärkning av anslaget med i runt tal 300 000 kr. synes sålunda bli erforderlig. Till denna fråga torde jag få återkomma i annat sammanhang.

För budgetåret 1963/64 kan kommittéverksamheten beräknas bli av minst samma omfattning som under innevarande budgetår. Anslaget för nästa budgetår torde böra uppföras med 2 500 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga*
för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av
2 500 000 kr.

[4] 4. Extra utgifter

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	50 000	63 555
1962/63	50 000	
1963/64 (förslag)	125 000	

För budgetåret 1962/63 har under anslaget anvisats 50 000 kr. Reservationen den 30 juni 1962 utgjorde 42 367 kr. Sammanlagt disponeras alltså i runt tal 90 000 kr. Detta belopp beräknas bli helt förbrukat under innevarande budgetår. Medelsåtgången påverkas bl. a. av ett ökat behov av utländska resor till följd av de internationella frågornas allt större betydelse och Sveriges deltagande i olika internationella organisationer. Anslaget torde för nästa budgetår böra uppföras med 125 000 kr.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1963/64 anvisa ett
reservationsanslag av 125 000 kr.

B. Allmänna centrala ämbetsverk m. m.**[5] 1. Kammarkollegiet: Avlöningar**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	1 383 000	1 241 817
1962/63	1 363 000	
1963/64 (förslag)	1 550 000	

Kammarkollegiet hemställer, att anslaget höjes med 194 600 kr.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar	
1 kanslist Ae 13 i stället för 1 amanuens	— 6 890
2. Tjänsteförändring	
lönegradsuppflyttning	+ 3 115
3. Automatiska förändringar	+ 198 375
	+ 194 600

Motiv

1. Kammarkollegiet anser det möjligt att överföra vissa arbetsuppgifter från juridiskt utbildad tjänsteman till befattningshavare med lägre kompetens. Kollegiet föreslår därför, att en tjänst som amanuens i reglerad befordringsgång utbytes mot en befattning som kanslist i Ae 13.

2. Kollegiets förslag avser uppflyttning av en tjänst som fiskal i Ao 21 till Ao 23.

Kollegiet anmäler vidare, att det även under nästa budgetår föreligger behov av en särskild förste advokatfiskal för bevakande av kronans talan i fiskeersättningsmål enligt 1950 års fiskelagstiftning. Till kollegiet hade intill den 1 september 1962 inkommit 1 507 sådana mål, varav endast 848 slutligen avgjorts. Åtskilliga år torde krävas innan de återstående målen avarbetats. Kollegiet utgår från att vikariatslön till den tjänsteman, som förordnas att i förste advokatfiskalens ställe handlägga ifrågavarande mål, må som hitintills bestridas från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän (jfr 1952: VII ht s. 6). Beträffande arbetet med fiskeersättningsmålen anmäler kollegiet även ett fortsatt behov av att under nästa budgetår förordna en befattningshavare att bestrida göromål som eljest ankommer på advokatfiskal. Kollegiet anser att förordnandet bör vara vikariatslöneförordnande och att vikariatslönen bör få bestridas från anslagsposten till avlöningar till ordinarie tjänstemän.

Liksom för innevarande budgetår torde enligt kollegiet böra upptagas ett belopp av 75 000 kr. för ersättning till expertis i mål angående ersättning för mistad fiskerätt.

Departementschefen

Förslaget om inrättande av en kanslisttjänst i högst Ae 13 i utbyte mot en amanuens tjänst kan jag biträda. Däremot anser jag mig inte kunna tillstyrka den föreslagna tjänsteförändringen.

Med godtagande av kollegiets medelsberäkning i övrigt förordar jag, att anslaget uppföres med avrundat (1 363 000 + 187 000) 1 550 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för kammarkollegiet, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	716 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	600
3. Ersättning till expertis	75 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	304 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	434 000
6. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	20 400
Summa kr. 1 550 000	

b) till Kammarkollegiet: Avlöningar för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 550 000 kr.

[6] 2. Kammarkollegiet: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	105 000	103 596
1962/63	111 000	
1963/64 (förslag)	125 000	

Kammarkollegiet hemställer, att anslaget höjes med 16 800 kr.

	Ökning
1. Reseersättningar	3 000
2. Expenser	
övriga expenser	13 800
16 800	

Motiv

1. *Reseersättningar*. Utgift 1961/62 29 285; anslag 1962/63 32 000 kr. — Med hänsyn till höjningen av priset på färdbiljetter föreslår kollegiet en uppräknig av anslagsposten med 3 000 kr.

2. *Övriga expenser.* Utgift 1961/62 58 494; anslag 1962/63 61 500 kr. — Kollegiet räknar med att medelsbehovet ökar med 4 000 kr. på grund av höjda kostnader för städning och med 2 000 kr. för telegram, telefon och annonsering. För upprustning av inventariebeståndet och anskaffning av vissa kontorstekniska hjälpmedel begär kollegiet 12 900 kr. Vidare begäres 1 000 kr. för inbindning av ekonomiska kartverket.

Det ökade medelsbehovet under anslagsposten uppgår sålunda till 19 900 kr. Å andra sidan bortfaller ett för innevarande budgetår beräknat engångsbelopp av 6 100 kr. Nettoökningen beräknas alltså till 13 800 kr.

Departementschefen

Anslagsposten till reseersättningar torde böra höjas med 2 000 kr. Till övriga expenser beräknar jag ytterligare 12 000 kr. Jag har därvid inräknat ett engångsbelopp av denna storlek för nyanskaffning av inventarier och kontorstekniska hjälpmedel m. m. Anslaget torde böra uppföras med (111 000 + 14 000) 125 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kammarkollegiet: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kr.

[7] 3. *Kammarrätten: Avlöningar*

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	3 312 000	3 142 968
1962/63	3 335 000	
1963/64 (förslag)	4 192 000	

Kammarrätten hemställer, att anslaget höjes med 856 700 kr.

	Ökning eller minskning
1. Personalförändringar	
a) 8 assessorer Ae 27, varvid 8 tjänster som kammarrättsfiskal Ae 21 indrages	+ 61 802
b) indragning av 2 tjänster som förste byråsekreterare Ao 21	— 13 721
c) 4 kanslister (divisionsassistenter) Ae 13, varvid en byråsekreterartjänst Ao 19 och 4 kansliskrivartjänster Ae 11 indrages	+ 665
d) 1 kanslist Ae 13	+ 18 653
indragning av en skrivbiträddestjänst Ag 3	— 11 137
2. Tjänsteförändringar	
a) lönegradsuppflyttning	+ 3 776
b) ordinariesättningar	—
3. Automatiska förändringar	+ 796 662
	+ 856 700

Motiv

1. a) Kammarrätten arbetar enligt gällande föreskrifter på åtta divisioner. Varje division består av fem dömande ledamöter, nämligen divisionsordföranden, ytterligare tre kammarrättsråd, varav en med uppgift såsom vice ordförande, samt en assessor. Vidare skall på varje division finnas två fiskaler såsom föredragande. En division tjänstgör tidvis såsom fastighets-taxeringsdivision med speciell sammansättning.

Divisionernas nuvarande sammansättning och gällande ordning för arbetet inom desamma röner invändningar från rättssäkerhetssynpunkter. Sålunda måste en forcering ske av den dömande verksamheten. Detta innebär inte endast en stor arbetsbörda för personalen utan även viss risk för att verksamheten inte genomgående grundas på tillräckliga överväganden. Dessa synpunkter är särskilt vägande, då kammarrätten under senare år i ökad omfattning tillagts uppgifter såsom sista instans. Av kammarrättens utslag i vanliga taxeringsmål kan sålunda ca hälften inte bli föremål för omprövning i högre instans utan särskilt prövningstillstånd.

Arbetsbelastningen har även påverkat balansen av oavgjorda mål, som ökat från 8 654 år 1959 till 9 109 år 1960 och till 9 949 år 1961. Vidare innebär nuvarande ordning att arbetskraften inte alltid kan utnyttjas rationellt.

En viss förstärkning av kammarrättens divisioner genomfördes år 1959. Ytterligare åtgärder anses dock erforderliga. Med hänsyn till arbetsbördan för ledamöterna och då ordningen med två fiskaler på varje division visat sig mindre rationell, anser kammarrätten att en av fiskaltjänsterna på varje division bör utbytas mot en tjänst som extra ordinarie assessor. Genom att en ytterligare ledamot tillföres varje division, kommer denna att bestå av divisionsordföranden, vice ordföranden och fyra ledamöter, av vilka två är ordinarie kammarrättsråd och två extra ordinarie assessorer. Detta anses innebära en acceptabel avvägning mellan ledamöter med ordinarie domar-ämbeten och ledamöter med ställning såsom extra ordinarie assessorer.

Kostnaden för reformen inskränker sig alltså till skillnaden i lön mellan åtta assessorstjänster och lika många fiskaltjänster. På något längre sikt reduceras dock denna kostnad. Genom tillkomsten av de nya assessorstjänsterna minskas nämligen behovet av extra assessorer för fastighets-taxeringsdivisionen.

b) Under budgetåret 1962/63 avgår två förste byråsekreterare i Ao 21 med pension. Ifrågavarande tjänster får inte återbesättas. Tjänsterna bör alltså utgå ur personalförteckningen.

c) I sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 föreslog kammarrätten, att nuvarande system med byråsekreterare i kammarrätten skulle avlösas av en organisation med en kanslist (divisionsassistent) på envar av de åtta divisionerna. Av utbildningsskäl hemställde kammarrätten emellertid att endast fyra kanslisttjänster skulle inrättas under innevarande budgetår (se 1962: VII ht s. 11). Förslaget godtogs av statsmakterna. Kammarrätten föreslår nu att de återstående fyra kanslisttjänsterna inrättas fr. o. m. den 1 juli 1963. De nya tjänsterna ersätter fyra kansliskrivartjänster, vilka varit inrät-

tade som ett provisorium. Vidare kan en byråsekreterartjänst å övergångsstat indragas, när dess innehavare under budgetåret 1963/64 avgår.

d) På kammarrättens hemställan har statskontoret igångsatt en undersökning rörande arbetsrutinerna och organisationen inom olika områden av kammarrättens kansli. Undersökningen har i ett första skede inriktats på aktuariekontoret. På detta tjänstgör f. n. en förste byråsekreterare i Ao 21 som aktuarie, en kontorsskrivare i Ao 13, två kontorister i Ao 9 samt ett kanslibitråde i Ao 7. Härjämte anlitas extra arbetskraft och övertidstjänstgöring. En omläggning av arbetsrutinerna synes enligt statskontoret möjliggöra att kanslibiträdet friställes samt att behovet av extra arbetskraft och övertidstjänstgöring bortfaller. Vidare uttalar statskontoret, att kontorsskrivartjänsten bör utbytas mot en kanslisttjänst. Följaktligen skulle personalen på aktuariekontoret komma att utgöras av en chef, en kanslist och två biträden. Kammarrätten anser sig ännu inte kunna slutligt bedöma omorganisationsförslaget. Det anses dock uppenbart att det åsyftade resultatet kan uppnås först efter en övergångstid.

I samförstånd med statskontoret finner kammarrätten det ändamålsenligt att snarast inrätta en kanslisttjänst. Härigenom möjliggöres en successiv avveckling av anordningen med extratjänstgöring och övertidsarbete. Kammarrätten bedömer det även möjligt att därvid kunna anlita kanslibiträdet i Ao 7 för halvtidstjänstgöring inom andra områden av kansliet. I samband härmed beräknas en skrivbiträdestjänst kunna indragas.

2. a) Förslaget avser uppflyttning av en byrådirektörstjänst i Ao 25 till Ao 27.

b) Två kontorsbiträden beräknas uppnå den tjänstetid som erfordras för ordinarie anställning. Antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 bör därför ökas från 6 till 8.

3. I anslutning till beräkningen av de automatiska utgiftsförändringarna erinrar kammarrätten om att fiskalsaspirant efter godkännande som fiskal placeras i lönegrad 21. Under budgetåret 1963/64 beräknas antalet fiskaler komma att uppgå till 40. Kammarrätten hemställer därför om medgivande, att i mån av behov utöka antalet fiskalsbefattningar i Ae 21 med 32 utöver de åtta som förutsättes upptagna å personalförteckningen.

Yttranden

Över kammarrättens förslag till organisatoriska förändringar inom divisionerna (1. a) har yttranden avgivits av statskontoret, Sveriges advokatsamfund och Sveriges akademikers centralorganisation.

Statskontoret anser förslaget väl avvägt från såväl rättssäkerhets- som effektivitets- och ekonomisk synpunkt. Ämbetsverket tillstyrker därför förslaget. *Sveriges advokatsamfund* har ur de synpunkter förbundet har att beakta ingen erinran mot förslaget. *Sveriges akademikers centralorganisation* åberopar som eget yttrande ett av Sveriges juristförbund avgivet utlåtande, vari förslaget tillstyrkes.

Departementschefen

Kammarrättens förslag till förstärkning av den dömande personalen kan jag biträda. Jag förordar således att åtta assessorstjänster i Ae 27 inrättas mot att samma antal fiskaltjänster i Ae 21 indrages. Fr. o. m. innevarande budgetår har inrättats kanslisttjänster på fyra av kammarrättens divisioner. Jag biträder förslaget om att ytterligare fyra sådana tjänster inrättas för de återstående divisionerna. I samband därmed bör fyra kansliskrivartjänster i Ae 11 indragas. Av förslagen till personal- och tjänsteförändringar i övrigt tillstyrker jag inrättandet av en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång, utökningen av antalet kontorsbiträdestjänster i Ao 5 med två samt minskningen av organisationen med två tjänster som förste byråsekreterare i Ao 21 och en biträdestjänst. Därjämte torde arvudet till organisationsföredraganden böra uppräknas med 600 kr.

Med godtagande av vad kammarrätten föreslagit i fråga om automatiska förändringar beräknar jag anslaget till avrundat (3 335 000 + 857 000) 4 192 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för kammarrätten som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

b) godkänna följande avlöningsstat för kammarrätten, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 450 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	21 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ..	1 430 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 232 500
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	57 600
Summa kr. 4 192 000	

c) till Kammarrätten: *Avlöningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 4 192 000 kr.

[8] 4. Kammarrätten: Omkostnader

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	134 000	161 006
1962/63	149 000	
1963/64 (förslag)	157 000	

Kammarrätten hemställer, att anslaget höjes med 8 200 kr.

	Ökning
1. <i>Expenser</i>	
övriga <i>expenser</i>	7 000
2. <i>Kammarrättens årsbok</i>	1 200
	8 200

Motiv

1. *Övriga expenser.* Utgift 1961/62 127 579; anslag 1962/63 109 000. — Kostnaderna för städning beräknas öka med 2 000 kr. Vidare äskas 3 000 kr. med hänsyn till ökat behov av kontorsmateriel samt viss eftersläpning med bindingsarbeten. För inköp och underhåll av möbler m. m. beräknas ytterligare 2 000 kr. för att täcka inträdd kostnadsfördyring. Totalt föreslås delposten således uppräknad med 7 000 kr.

2. *Kammarrättens årsbok.* Utgift 1961/62 6 453; anslag 1962/63 9 000. — Redaktörsarvodet för *Kammarrättens årsbok* anses böra höjas från nuvarande 2 400 kr. till minst 3 200 kr. Vidare föreslås ersättningen för referat ändrad från nuvarande 20 eller 17 kr. för referat till 15 kr. för sida, dock minst 20 kr. för varje referat. Merkostnaden för arvodeshöjningarna beräknas till 1 200 kr.

Departementschefen

Kammarrättens beräkning av medelsbehovet under anslaget kan jag godtaga. Anslaget torde böra uppföras med avrundat (149 000 + 8 000) 157 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kammarrätten: Omkostnader* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 157 000 kr.

[9] 5. *Kammarrätten: Anskaffning av vissa inventarier m. m.*

	Anslag
1962/63	182 000
1963/64 (förslag)	105 000

Kammarrätten hemställer, att till anskaffning av vissa inventarier m. m. anvisas ett reservationsanslag av 105 000 kr.

Motiv

Kammarrätten har för innevarande budgetår erhållit 182 000 kr. för en första etapp i en upprustning av inventariebeståndet i enlighet med ett av statskontoret utarbetat förslag.

Statskontoret har numera fullföljt en andra etapp i den pågående översynen av inventariebeståndet. Denna har avsett lokalteter som inte hann genomgå i den första etappen, nämligen divisions- och ledamotsrum, vidare

armatur, gardiner o. d. samt slutligen vissa kompletteringar till de preliminära bedömandena i den första etappen. Statskontorets kostnadsberäkning för denna andra etapp slutar på ett belopp av 105 000 kr. Kammarrätten hemställer att för denna andra etapp i den påbörjade inventarieupprustningen för budgetåret 1963/64 anvisas ett reservationsanslag å 105 000 kr. Kammarrätten framhåller i anslutning härtill — såsom även statskontoret understrukit — att upprustningen därmed inte avslutats. Ytterligare etapper i upprustningen beräknas därför bli erforderliga.

Departementschefen

För innevarande budgetår har medel anvisats för en första etapp av en upprustning av kammarrättens inventariebestånd. Den nu föreslagna medelsanvisningen för andra etappen av denna upprustning kan jag tillstyrka. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Kammarrätten: *Anskaffning av vissa inventarier m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 105 000 kr.

[10] 6. Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	4 459 000	4 376 431
1962/63	7 363 000	
1963/64 (förslag)	9 715 000	

I. Statistiska centralbyråns anslagsframställning

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget höjes med 1 189 700 kr.

1. Personalförändringar m. m.

a) Byrån för jordbruksstatistik

1 assistent Ae 17, varvid en kontoristtjänst Ae 9 indrages	+ 5 232
1 kontorist Ae 9	+ 15 204
1 kontorsbiträde Ag 5	+ 12 372

b) Byrån för industristatistik

1 kanslist Ae 13	+ 18 696
------------------------	----------

c) Byrån för befolkningsstatistik

minskning med 1 amanuens i reglerad befordringsgång och 2 1/2 kontorsbiträdestjänster Ag 5	— 59 190
1 kontorsskrivare Ae 13, varvid 1 kontoristtjänst Ae 9 indrages	+ 1 812
1 förste aktuarie Ae 23	+ 31 320
minskning med 2 kontorsbiträden Ag 5	— 24 744

Ökning
eller
minskning

	Ökning eller minskning
d) Byrån för rättsstatistik	
1 1/2 kontorsbiträdestjänst Ag 5, varvid medel motsvarande 1/2 kontoristtjänst Ag 9 indrages	— 1 830
e) Byrån för undervisningsstatistik	
minskning med 1 1/2 kontorsbiträdestjänster Ag 5	— 18 558
f) Folkbokföringsbyrån	
1 1/2 kontorsbiträdestjänster Ag 5	+ 18 558
g) Administrativa byrån (med dokumentationsenheten)	
4 biträden högst kontorist Ae 9	+ 60 816
1 arkivarie Ae 23	+ 31 320
1 expeditiönsvakt Ae 7	+ 13 716
h) Planerings- och samordningsavdelningen	
1 byrådirektör Ae 27	+ 38 520
i) 1 vetenskaplig rådgivare	—
j) vissa medel för konsumentprisindex	+ 1 500
2. Tjänsteförändringar m. m.	
a) lönegradsupplyftningar	+ 44 964
b) ordinariesättningar	—
c) vissa arvoden	+ 8 000
3. Automatiska förändringar	+ 991 992
	+ 1 189 700

Motiv

1. a) Huvuddelen av den löpande jordbruksstatistiken har varit föremål för översyn. Resultatet härav redovisar centralbyrån i en särskild promemoria. Beträffande arealinventeringar, husdjursräkningar och arbetskraftsundersökningar innebär de framlagda förslagen i huvudsak, att nuvarande undersökningar ersättes av ett system med tre fasta jordbruksinventeringar på representativ basis den 1 juni, den 15 oktober och den 1 mars. Statistiken över strukturomvandlingen i jordbruket utvidgas. Detsamma gäller höst- och vårinventeringarna, vilka utsträcker till att omfatta hela landet. I tekniskt avseende genomföres en rad förändringar. Bl. a. utnyttjas elektronisk datamaskin för utsändning och avprickning av blanketter samt för bearbetning. Preliminära resultat redovisas i avvaktan på materialets slutliga komplettering.

Förslagen har framlagts efter samråd med lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden samt efter överläggningar med representanter för olika statistikkonsumenter. Alla viktigare önskemål från konsumenthåll har enligt centralbyrån blivit beaktade i förslagen, dock med vissa undantag beträffande redovisningen av fjäderfä där en mer omfattande statistik önskas. Centralbyrån förutsätter, att beslut i definitions- och klassificeringsfrågor-

na liksom hittills kan fattas av verket i samråd med lantbruksstyrelsen och jordbruksnämnden.

De redovisade ändringsförslagen har tillsammans bedömts medföra en väsentlig höjning av statistikens kvalitet. Med undantag för omläggningskostnaderna och kostnaderna för eventuella fältkontroller har denna kvalitetshöjning ansetts möjlig att uppnå utan någon egentlig ökning av totalkostnaderna. En tjänst som assistent i högst Ae 17 föreslås dock bli inrättad i utbyte mot en kontoristtjänst i Ae 9. Assistenten skall främst medverka vid kompletteringen och expertgranskningen av inventeringarnas primärmaterial. Detta arbete ställer stora krav på jordbrukstekniskt kunnande. Arbetet skall utföras under ledning av en förste aktuarie med agronomutbildning.

Vissa av de nu regelbundet utförda delundersökningarna bekostas från det under statens jordbruksnämnds omkostnadsanslag uppförda beloppet för särskilda undersökningar. Vallfröinventeringen i oktober samt nötkreatursräkningarna i oktober och april har nu ansetts böra hänföras till centralbyråns fasta arbetsuppgifter. Behovet av dessa undersökningar har starkt understrukits vid centralbyråns kontakter med statistikkonsumenter. För att möjliggöra överflyttningen erfordras viss förstärkning av biträdespersonalen.

I och med att de objektiva skördeuppskattningarna blivit mer permanenta har en omläggning av årsväxt- och skörderapporteringen framstått som nödvändig. Centralbyrån föreslår, att omläggningen genomföres från och med 1963 års skörd. Någon erinran häremot har inte framförts vid de kontakter centralbyrån haft med lantbruksstyrelsen, jordbruksnämnden, sködestatistiska nämnden och Hushållningssällskapens förbund.

Omläggningen innebär i huvudsak att alla uppgifter om skörd i kilogram utgår. Detta medför att den nuvarande s. k. definitiva rapporten i januari slopas och att oktoberrapporten begränsas. Rapporten i maj om övervintringen samt rapporterna i juli och oktober om skördeutsikterna bibehålles. Dessa baseras enbart på s. k. konditionstal och är av värde främst ur prognossynpunkt. I tekniskt avseende genomföres vidare vissa förändringar. Bl. a. avses bearbetningen ske med utnyttjande av elektronisk datamaskin. Ändringarna har bedömts möjliggöra viss minskning av biträdespersonalen.

Centralbyrån framlägger vidare förslag om en jordbruksstatistisk årsbok. Vid kontakter med representanter för olika institutioner på jordbrukets område har värdet av en dylik årsbok bekräftats. Årsboken skulle utkomma första gången år 1964 och innehålla redogörelser för den inom centralbyrån utarbetade jordbruksstatistiken, sammanfattningar av på annat håll utarbetad jordbrukstatistik samt kompletterande statistiska uppgifter och bibliografiska notiser. De nuvarande publikationerna Jordbruk och boskapskötsel samt Årsväxten skulle därvid nedläggas. Årsboken beräknas medföra vissa kostnader utöver de besparingar som skulle göras genom nedläggningen av nuvarande årspublikationer.

De nu redovisade förslagen har tillsammans beräknats erfordra en ökning

av biträdespersonalen med en kontorist i Ae 9 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång.

Kostnaderna för den elektroniska databehandlingen beräknas bli kompenserade av motsvarande reduceringar i personalkostnaderna. Då storleken av det för budgetåret 1963/64 aktuella beloppet inte nu kan preciseras, har någon överföring från löne- till omkostnadsanslaget inte gjorts.

b) Enligt statsmakternas beslut skall statistiska centralbyrån övertaga beräkningen av den månatliga produktionsvolymindexen för industrin från Industriens utredningsinstitut. För innevarande budgetår har medel endast beräknats för ett halvår. Huvuddelen av arbetet är av kvalificerad statistisk natur men kräver endast i begränsad utsträckning akademisk utbildning. Med hänsyn härtill föreslås att medelsanvisningen uppräknas till helt budgetår och att medlen får utnyttjas för inrättande av en kanslisttjänst i Ae 9/13.

c) F. n. pågår en omläggning av den löpande befolkningsstatistiken till elektronisk databehandling. Denna omläggning medför ökning av ersättningen till maskincentralen och minskning av personalkostnaderna. För innevarande budgetår har personalen för dessa arbetsuppgifter kunnat reduceras med tre biträden i reglerad befordringsgång. En ytterligare minskning har beräknats kunna ske under budgetåret med en amanuens i reglerad befordringsgång och 2 1/2 biträden. Omläggningen innebär dock, att andra krav kommer att ställas på den arbetsledande personalen vid byrån. Centralbyrån föreslår därför, att en tjänst som kontorsskrivare i Ae 13 inrättas och att en kontoristtjänst i Ae 9 indrages.

Genom omläggning av befolkningsstatistiken har möjligheterna till demografisk analys och beskrivning ökat väsentligt. Vidare kommer övergången till elektronisk databehandling att medföra ökade möjligheter att använda befolkningsregistret. Mot bakgrunden härav hemställer centralbyrån, att ytterligare en tjänst som förste aktuarie i högst Ae 23 inrättas. Då rationaliseringen medfört, att en akademikertjänst kunnat indragas, innebär detta förslag inte någon ökning av antalet akademikertjänster.

Rationaliseringen av bilregistret har medfört, att biträdespersonalen kunnat minskas. För budgetåret 1963/64 beräknas en ytterligare reduktion med två biträden.

d) Kostnaden för en kontoristtjänst i Ag 9 för den s. k. snabbstatistiken rörande vägtrafikolyckor bestrides f. n. till hälften vardera av anslag under sjätte huvudtiteln och av statistiska centralbyråns avlöningsanslag. Enligt centralbyrån bör lönekostnaden i sin helhet bestridas från anslag under sjätte huvudtiteln. I stället skulle från denna huvudtitel till centralbyråns avlöningsanslag överföras kostnaden för en halv kontorsbiträdestjänst i Ag 5.

e) För innevarande budgetår har byrån för undervisningsstatistik erhållit en tillfällig förstärkning med ett biträde i reglerad befordringsgång. Denna förstärkning bortfaller budgetåret 1963/64. Dessutom räknar centralbyrån med att biträdesbehovet för den löpande statistiken över högre studier i

samband med omläggning till elektronisk databehandling skall komma att minska med ett kontorsbiträde. Då den årliga tillväxten i arbetsmaterialet utgör ungefär tio procent, måste man dock räkna med en ökning av biträdesbehovet av denna anledning med en halv tjänst. Nettominskningen blir således 1 1/2 biträdestjänst.

f) För att kunna möta en ökning av arbetsuppgifterna på grund av ökat antal personaktsrekvisitioner föreslås en personalförstärkning vid folkbokföringsbyrån med 1 1/2 biträdestjänst i reglerad befordringsgång.

g) I sina anslagsäskanden för budgetåret 1962/63 hemställde centralbyrån om medel till bestridande av kostnader för offsettryck och till utrustning av offsettryckeri. Förslagen, som förelades riksdagen av Kungl. Maj:t, avslogs dock av riksdagen, som i skrivelse till Kungl. Maj:t anhöll om vissa undersökningar i denna fråga. I sitt utlåtande förutsatte härvid statsutskottet, att eventuellt uppkommande särskilda kostnader på grund av offsettryckning hos utomstående tryckerier tills vidare skulle kunna bestridas av medel som anvisats för centralbyrån (prop. 1962: 113; SU 92; rskr 223). Kungl. Maj:t har sedermera den 28 juni 1962 uppdragit åt statskontoret att i samråd med riksrevisionsverket verkställa vissa utredningar rörande den statliga publikations- och tryckeriverksamheten. I avvaktan på resultaten av nämnda utredning har centralbyrån i sina anslagsäskanden inte vidtagit någon om disposition av berörda anslag. Verket hemställer dock, att fyra nya biträdestjänster i högst Ae 9 inrättas för maskinskriverskor som erfordras för utskrift av offsetmanuskript.

Centralbyrån har vid flera tillfällen framhållit, att dess arkiv måste få personalförstärkning (se senast prop. 1962: 113 s. 11). Ämbetsverket understryker även de speciella arkivproblem som uppstår genom övergången till magnetband. Arkivet omfattade vid det senaste budgetårsskiftet över 4 000 hyllmeter. Dess genomsnittliga årliga nettotillväxt har under senare år utgjort cirka 225 hyllmeter. I samband med centraliseringen av den statliga statistiken får arkivet dessutom ett engångstillskott av minst 2 500 hyllmeter. Personalen vid arkivet utgöres f. n. endast av en halvtidsanställd arkivarie i Ag 19 och en arkivassistent i Ae 11 samt ett växlande antal arkivarbetare. Centralbyrån föreslår att en tjänst som arkivarie i Ae 23 och en expeditivsvaktstjänst i Ae 7 inrättas. Behovet av denna personalförstärkning vitsordas av riksarkivet.

h) Delegationen för statistikfrågor föreslog i sitt betänkande angående centralbyråns organisation och verksamhet, att vid planerings- och samordningsavdelningen skulle finnas en planeringschef i B 4, två tjänster i högst Be 1 och tre tjänster som högst byrådirektör i Ae 26. I Kungl. Maj:ts förslag till riksdagen upptogs dock ett mindre antal tjänster (se prop. 1962: 113 s. 38 samt 102 f.). Vid avdelningen finns nu en tjänst som avdelningsdirektör i Be 1 och två tjänster som högst byrådirektör i Ae 27. Centralbyrån understryker betydelsen av att delegationens tidigare förslag genomföres i hela sin omfattning. Under avlöningsanslaget har ämbetsverket inräknat ytterligare en tjänst som högst byrådirektör i Ae 27.

i) Centralbyrån har i tidigare sammanhang framfört förslag om en professur, vars innehavare skulle vara knuten dels till det centrala statistikverket och dels till en statistisk universitetsinstitution. Verket framför nu ett modifierat förslag om en tjänst som vetenskaplig rådgivare. Innehavaren av denna tjänst skulle även utföra grundforskning på områden, som är relevanta för statistikproduktionen, handlägga frågor rörande praktikant-tjänstgöring och personalens utbildning samt vara kontaktman med olika vetenskapliga institutioner. Centralbyrån föreslår, att tjänsten inrättas som professur i lönegrad B 3. Kostnaderna för tjänsten skulle bestridas av de medel som finns tillgängliga för vetenskaplig expertis.

j) För en mindre komplettering av butiksurvalet begäres 1 500 kr. Kompletteringen företages med hjälp av statens pris- och kartellnämnd.

2. a) Centralbyrån föreslår uppflyttning i lönegrad av följande tjänster, nämligen

på byrån för jordbruksstatistik en byråchef i Bo 1 till Bo 3,

på byrån för finansstatistik ett kanslibitråde i Ae 7 till kontorist i Ae 9,

på byrån för rättsstatistik en byrådirektör i Ae 25 till Ae 27,

på byrån för undervisningsstatistik en byrådirektör i Ae 25 till Ae 27,

på folkbokföringsbyrån två kontorsbiträden i Ag 5 till kanslibiträden i Ag 7,

på administrativa byrån en förste expeditionsvakt i Ao 9 till förman i Ao 11 samt

på planerings- och samordningsavdelningen tre förste aktuarier i Ae 23 till byrådirektörer i Ae 25.

Vidare föreslår ämbetsverket, att tio kanslibiträden i Ae 7, vilka tjänstgör som sekreterare åt byråcheferna och chefen för dokumentationsenheten, uppflyttas till kontorister i Ae 9 samt att generaldirektörens sekreterare, som nu är kansliskrivare i Ae 11, placeras som kontorsskrivare i Ae 13.

b) Cheferna för byråerna för rättsstatistik och undervisningsstatistik är f. n. placerade i Bg 1. Centralbyrån föreslår att dessa tjänster ordinarie-sättes.

c) För arvoden till författare av artiklar och recensioner i Statistisk tidskrift disponerar centralbyrån ett belopp av 6 000 kr. Dessa arvoden anses nu böra justeras. Då det gäller utom tjänsten självständigt utarbetade artiklar och recensioner bör enligt centralbyråns uppfattning verket även kunna bevilja egna tjänstemän arvode enligt samma grunder som gäller för övriga författare. Centralbyrån hemställer därför, att medelsanvisningen höjes med 6 000 kr.

Från centralbyråns avlöningsanslag bestrides kostnader för ersättning åt viss personal vid hovrätterna, som verkställer utdrag ur renovationerna av dagböcker i inskrivningsärenden m. m. för rättsstatistiken. Ersättningsbeloppen höjdes senast för budgetåret 1961/62. Med hänsyn till de allmänna lönehöjningarna anses medelsanvisningen böra uppräknas med 2 000 kr.

Yttranden

Statens lönenämnd, som haft att yttra sig över yrkandena under 1. a) och c) om inrättande av en assistenttjänst i Ae 17 och en kontoristtjänst i Ae 9 resp. en kontorsskrivartjänst i Ae 13, anser att assistenttjänsten bör placeras i lönegrad 13. Beträffande de båda övriga yrkandena har lönenämnden inte funnit handlingarna i ärendet ge tillräckligt underlag för en bedömning av lönegradsplaceringen.

Delegationen för statistikfrågor tillstyrker den föreslagna omläggningen av jordbruksstatistiken liksom de i sammanhanget upptagna personalförändringarna. Delegationen finner även den föreslagna jordbruksstatistiska årsboken motiverad. Tillkomsten av denna bör dock enligt delegationen föranleda en prövning av möjligheterna att begränsa den publicering som på detta område genomföres på annat statligt håll.

Delegationen tillstyrker vidare den föreslagna tjänsten som förste aktuarie i högst Ae 23 samt det förordade utbytet av en kontoristtjänst mot en tjänst som kontorsskrivare.

Inrättandet av en tjänst som högst byrådirektör i Ae 27 vid planerings- och samordningsavdelningen har delegationen förordat i annat sammanhang.

Av de aktualiserade tjänsteförändringarna har delegationen i särskild ordning framfört förslag om ordinariesättning av byråchefstjänsterna på byråerna för rättsstatistik och undervisningsstatistik liksom även om uppflyttning av tjänsterna som högst byrådirektör i Ae 25 till Ae 27 på dessa byråer. Delegationen uttalar sig även för en höjning av byråchefstjänsterna från B 1 till B 3.

Beträffande den föreslagna befattningen som vetenskaplig rådgivare framhåller delegationen, att frågan om formerna för att mera permanent tillgodose centralbyråns behov av sådan expertis ännu inte kan bedömas. Delegationen är därför inte beredd att tillstyrka inrättandet av en professur vid verket.

II. Förslag av delegationen för statistikfrågor:

Delegationen för statistikfrågor föreslår, att anslaget höjes med 1 432 400 kr.

Ökning

1. Personalförändringar m. m.

a) Verksledningen samt planerings- och samordningsavdelningen

1 planeringschef Bp 4	57 564
1 högst byråchef Be 1	49 716
1 högst byrådirektör Ae 27	42 708
1 högst byrådirektör Ae 27	
2 högst förste aktuarier Ae 23	69 480
1 högst förste aktuarie Ae 23	
1 kanslist Ae 9/13	18 696

	Ökning
b) Administrativa byrån	
1 förste byråsekreterare Ae 21	31 320
2 expeditionsvakter Ae 7	30 408
1 kanslibitråde Ae 7	15 204
c) Ämnesbyråerna	
1 byråchef Bo 1	49 716
3 högst byrådirektörer Ae 27	128 124
3 högst förste aktuarier Ae 23	104 220
1 högst förste aktuarie Ag 23	34 740
4 amanuenser A 17/19	101 952
3 kanslister Ae 9/13	56 088
1 kontorsskrivare Ae 13	20 736
1 kansliskrivare Ao 11	18 696
2 kansliskrivare Ae 11	37 392
4 kontorister Ao 9	67 536
2 kontorister Ae 9	33 768
1 kontorist Ag 9	16 884
4 kanslibiträden Ao 7	60 816
8 kanslibiträden Ae 7	121 632
17 kontorsbiträden A 2/5	233 172
d) vikarier m. m.	8 500
2. Tjänsteförändringar	
a) lönegradsuppflyttningar	10 308
b) ordinariesättningar	—
3. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter m. m.	13 024
	1 432 400

Motiv

I överensstämmelse med den av 1960 års riksdag (prop. 104; SU 84; rskr 210) fastställda tidsplanen för den statliga statistikens centralisering föreslår delegationen, att från och med den 1 juli 1963 till statistiska centralbyrån överföres från socialstyrelsen den verksamhet som nu åvilar styrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik samt från arbetsmarknadsstyrelsen dess statistik över sysselsättningen inom skogsbruket och statistiken över skolungdomens yrkesplaner.

Delegationen erinrar om att socialstyrelsen i juni 1962 framlagt förslag rörande den officiella lönestatistikens framtida utformning. I remissyttrandena över detta förslag har framförts genomgripande krav på förändring av lönestatistiken. Det är därför enligt delegationen inte möjligt att utan fortsatt utredningsarbete med mera ingående överläggningar med statistikens intressenter framlägga ett konkret program för statistikens framtida utformning. Kvalitativa förbättringar av väsentlig betydelse anses dock kunna förverkligas även på kort sikt. Delegationen understryker därvid särskilt nöd-

vändigheten av att åtgärder vidtages för att uppnå en förbättring av svarsfrekvensen inom de delar av lönestatistiken som bygger på ett direkt av staten insamlat primärmaterial. Delegationen föreslår med hänsyn härtill, att uppgiftsplikt införes för lönestatistiken liksom även för sysselsättningsstatistiken på samma sätt som för närvarande är fallet inom flertalet andra grenar av företagsstatistiken. Den nuvarande statistiken över frånvaron bland arbetare inom industrin bör enligt delegationen nedläggas.

I avvaktan på resultaten av planerade utvecklingsarbeten och överläggningar angående de framtida formerna för samarbetet inom lönestatistikens område bör samarbetet tills vidare fortsätta i enlighet med tidigare träffade avtal mellan socialstyrelsen och berörda arbetsgivarorganisationer. Delegationen föreslår därför, att dessa avtal förnyas med centralbyrån som representant för staten.

I den verksamhet som skall överföras från socialstyrelsen ingår även den kvartalsvis utarbetade statistiken över omsättningen i detaljhandel m.m. Denna statistik lider för närvarande av väsentliga brister, och det har därför allvarligt övervägts om den borde nedläggas. Delegationen har emellertid stannat för att föreslå att man avvaktar resultaten av en inom centralbyrån pågående utredning rörande möjligheterna att i sammanhanget utnyttja varuskattematerialet. Vid sitt ställningstagande har delegationen även tagit hänsyn till att man på kort sikt kan uppnå vissa förbättringar av omsättningsstatistikens kvalitet. Bl. a. kan åtgärder vidtagas mot det omfattande bortfallet i statistiken. Delegationen anser det härvid nödvändigt att uppgiftsplikt föreskrives och föreslår att så sker i samband med att statistiken överföres till centralbyrån.

Delegationen har vidare i enlighet med sitt uppdrag prövat frågan om den framtida organisationen av vissa statistikgrenar, för vilka principbeslut om centralisering inte föreligger. Delegationen har härvid behandlat socialstyrelsens socialvårdsstatistik, arbetsmarknadsstyrelsens statistik över förhandsanmälningar om planerade högre studier samt konjunkturinstitutets arbete med nationalräkenskaperna.

Socialvårdsstatistiken är f. n. provisoriskt förlagd till en fristående sektion inom socialstyrelsen. Statistiken omfattar främst socialvård, nykterhetsvård samt barna- och ungdomsvård och rör således direkt de områden inom vilka styrelsen är verksam genom sina vårdbyråer. Visst arbete av statistisk karaktär förekommer även vid styrelsens vårdbyråer. Större delen av den fortlöpande årliga socialvårdsstatistiken är av sådan art att den har ett allmänt intresse. Vissa delar av den löpande statistiken får dock närmast anses ha karaktären av driftsstatistik för socialstyrelsen.

Fördelarna med en överföring av socialvårdsstatistiken till centralbyrån består framför allt i de möjligheter det skulle innebära till en förbättrad samordning med den övriga officiella statistiken och då i första hand kriminal- och befolkningsstatistiken. Mot detta står de nackdelar ur socialstyrelsens synpunkt som den mindre intima kontakten med verksamheten skulle kunna innebära. Därtill kommer vissa praktiska problem vid bearbetningen

av de delar av statistiken som på insamlingssidan har anknytning till socialstyrelsens administrativa verksamhet. Delegationen anser att kravet på samordning är av sådan vikt att huvudparten av socialvårdsstatistiken bör överföras till statistiska centralbyrån. Delegationen föreslår därför, att följande grenar överföres, nämligen statistiken över socialhjälp, ålderdomshem, nykterhetsnämndernas verksamhet, nykterhetsvårdsklientelet, barnavårdsnämndernas verksamhet, ungdomsvårdsskolorna samt socialvårdens kostnader och finansiering.

Övriga delar av socialvårdsstatistiken är bearbetningsmässigt av ringa omfång och huvudsakligen av bokföringskaraktär samt genom insamlingsförfarandet nära knutna till den administrativa verksamheten vid socialstyrelsens vårdbyråer. Denna statistik föreslås bli förlagd till vårdbyråerna.

Statistiken över skolungdomens yrkesplaner utnyttjas för närvarande huvudsakligen för att ge en allmän bakgrundsinformation i samband med yrkesvägledning, ungdomsförmedling och studieorientering samt för viss skolplanering. Statistiken över förhandsuppgifterna om högre studier användes som underlag för bedömningen av lärartilldelningen inom de filosofiska fakulteterna. Beträffande dessa statistikgrenar föreligger en betydande oklarhet om syfte och lämplig utformning. Med hänsyn till de behov vissa tillfrågade myndigheter ansett sig ha av dessa statistikgrenar förordar delegationen dock att statistiken tills vidare bibehålles. Behovet att i ett sammanhang allsidigt pröva de frågor som rör statistiken över högre studier motiverar dock en överföring av hela bearbetningen av denna statistik till statistiska centralbyrån.

Konjunkturinstitutet svarar för sammanställandet av nationalräkenskaperna på grundval av statistik som centralbyrån och i viss utsträckning andra statistikproducenter utarbetar. Det torde enligt delegationen vara möjligt att i väsentligt större omfattning än för närvarande genomföra de för nationalräkenskaperna erforderliga statistikbearbetningarna i anslutning till den reguljära statistikproduktionen hos centralbyrån. Delegationen anser det därvid rationellt, att centralbyrån svarar inte endast för delberäkningarna i anslutning till de olika statistikgrenarna utan också för den slutliga sammanställningen av materialet till nationalräkenskaper.

Delegationen föreslår, att ansvaret för sammanställandet av nationalräkenskaperna i sin helhet skall överföras från institutet till statistiska centralbyrån. Överföringen bör ske i etapper men vara slutförd med ingången av budgetåret 1965/66. Statistiska centralbyrån föreslås under budgetåret 1963/64 från konjunkturinstitutet skola övertaga ansvaret dels för sammanställandet av de slutgiltiga årliga nationalräkenskaperna, dels för den internationella rapporteringen, dels även för arbetet med utbyggnaden av de produktionsstatistiska beräkningarna inom ramen för det nya system som förutsättes komma att utarbetas. Konjunkturinstitutet behåller under budgetåret 1963/64 ansvaret för kvartalsberäkningarna och den fortsatta utvecklingen av dessa liksom också för de preliminära årsberäkningarna.

Vid utformningen av förslaget till personal- och tjänsteförändringar vid

statistiska centralbyrån har delegationen utgått från de principer och normer, som godtagits av riksdagen genom antagandet av prop. 1962:113. Detta innebär bl. a. att alla tjänster som byrådirektör och förste aktuarie föreslagits såsom högst-tjänster. Det innebär vidare, att de för ämnesbyråerna avsedda tjänsterna inte knytes till viss byrå.

De olika administrativa och praktiska frågor som måste lösas vid förberedandet och genomförandet av de föreslagna överföringarna är i huvudsak desamma som förelåg vid centraliseringen den 1 juli 1962. De bör enligt delegationen lösas på likartat sätt.

Den av delegationen föreslagna höjningen av statistiska centralbyråns avlöningsanslag med 1 432 400 kr. motsvaras enligt delegationens beräkningar av anslagsminskningar hos socialstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen och konjunkturinstitutet med sammanlagt 1 322 400 kr. Delegationens förslag innebär således en anslagshöjning med 110 000 kr. i förhållande till nuvarande kostnader för den berörda verksamheten hos de avlämnande verken. Denna nettoökning sammanhänger väsentligen med framlagda förslag om inrättande av vissa nya tjänster vid planerings- och samordningsavdelningen samt föreslagna lönegradsuppflyttningar.

1. a) För vissa stabsfunktioner vid centralbyrån finns dels en tjänst som produktionschef i Be 3, dels vid planerings- och samordningsavdelningen en avdelningsdirektör i Be 1, två tjänster som högst byrådirektör i Ae 27, åtta tjänster som högst förste aktuarie i Ae 23 samt en amanuens tjänst. Vidare har inom avlöningsanslaget upptagits en post om 300 000 kr. för expertpersonal i övrigt vid avdelningen samt för biträdespersonal.

Enligt delegationen är arbetsuppgifterna vid planerings- och samordningsavdelningen av sådan omfattning och betydelse att en särskild tjänst som planeringschef i Bp 4 bör inrättas. Delegationen upprepar därför sitt tidigare förslag om en sådan tjänst (se prop. 1962: 113 s. 38). Delegationen föreslår vidare, att vid avdelningen inrättas följande tjänster, nämligen en som högst byråchef i Be 1, en som högst byrådirektör i Ae 27 och två som högst förste aktuarie i Ae 23. En av aktuarietjänsterna motsvaras av tjänst som nu disponeras för utvecklingsarbete vid socialstyrelsens byrå för löne- och selsättningsstatistik. Tjänsten som högst byrådirektör i Ae 27 och en av tjänsterna som högst förste aktuarie i Ae 23 bör enligt delegationen bekostas genom reduktion av de medel inom anslaget för avlöningar till icke-ordinarie personal som är avsedda för expertis m. m.

För de arbetsuppgifter inom nationalräkenskapernas område, som skall övertagas från konjunkturinstitutet, föreslår delegationen en tjänst som högst byrådirektör i Ae 27, en som högst förste aktuarie i Ae 23 och en som kanslist. Dessa tjänster placeras tills vidare vid planerings- och samordningsavdelningen. Denna avdelning bör enligt delegationen svara för utvecklingsarbetet avseende nationalräkenskaperna samt tills vidare även för den slutliga sammanställningen av materialet till nationalräkenskaperna. Ämnesbyråerna skulle dock ombesörja utarbetandet av de delkomponenter som erhålles genom bearbetning av resp. statistikgrenar.

b) För de delar av administrativa byråns verksamhet, som avser personalregistrering och avlöningsuträkning, har personalbehovet dimensionerats med utgångspunkt från den omfattning verksamheten skulle få efter den till budgetåret 1963/64 fastställda centraliseringen. För vissa andra arbetsuppgifter erfordras dock en utökning av personalen i samband med den fortsatta centraliseringen. Delegationen föreslår därför, att byrån tillföres ett kanslibiträde i Ae 7 samt två expeditionsvakter i Ae 7. Delegationen upprepar även sitt tidigare förslag om en tjänst som förste byråsekreterare i Ae 21 (se prop. 1962: 113 s. 13 och 36).

c) Delegationen föreslår, att en särskild byrå för arbetsmarknadsstatistik inrättas. Byrån skall från början svara för den löne- och sysselsättningsstatistik, som skall överföras från socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen. Vidare skall till byrån förläggas statistiken över personal i statlig eller statsunderstödd verksamhet, vilken nu handhas av byrån för finansstatistik, liksom den under planläggning varande statistiken för personal i kommunal tjänst. Från en senare tidpunkt avses till byrån även överföras arbetskraftsundersökningarna, som nu ombesörjes av utredningsinstitutet. Byrån föreslås, i likhet med de andra byråerna vid verket, skola förestås av en byråchef i Bo 1. Inom byrån skulle vidare finnas bl. a. två tjänster som högst byrådirektör i Ae 27.

Statistiken över omsättningen i detaljhandel m. m. föreslås bli överförd till byrån för handels-, samfärdsel- och prisstatistik. Detta bör enligt delegationen inte föranleda någon utökning av det nuvarande antalet tjänster som högst byrådirektör i Ae 27. Den personalökning i övrigt som föranledes av den genom omsättningsstatistiken utökade verksamheten har inräknats i förslaget till personalförändringar för alla ämnesbyråerna gemensamt.

Den nuvarande byrån för rättsstatistik föreslås bli omvandlad till en byrå för rätts- och socialvårdsstatistik. Byrån skall svara för dels de arbetsuppgifter som åvilar den nuvarande byrån för rättsstatistik, dels de uppgifter som föreslagits skola överflyttas från socialstyrelsens sektion för socialvårdsstatistik. Vid byrån föreslås inrättad en ny tjänst som högst byrådirektör i Ae 27.

Statistiken över skolungdomens yrkesplaner samt över förhandsuppgifter om planerade högre studier föreslås bli infogade i arbetsuppgifterna vid byrån för undervisningsstatistik.

2. a) Tjänsten som produktionschef i Be 3 föreslås uppflyttad till Bp 4. Vidare föreslås att två tjänster som högst byrådirektör i Ae 25, avsedda för byrån för undervisningsstatistik resp. den blivande byrån för rätts- och socialvårdsstatistik, ändras till tjänster i högst Ae 27.

b) Byråchefstjänsterna i Bg 1 för byrån för undervisningsstatistik och byrån för rätts- och socialvårdsstatistik föreslås ändrade till byråchefstjänster i Bo 1.

Yttranden

Socialstyrelsen har intet att invända mot att styrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik i sin helhet överflyttas till statistiska centralbyrån. Däremot motsätter sig styrelsen, att socialvårdsstatistiken överföres till centralbyrån. Styrelsen föreslår, att den nuvarande sektionen för socialvårdsstatistiken tills vidare bibehålles i avvaktan på slutligt avgörande av frågan om organisationen av forskningen på det sociala området. En överflyttning skulle enligt styrelsen även föregripa resultaten av den under år 1962 påbörjade utredningen om ämbetsverkets organisation.

Beträffande den beräknade personalen för socialvårdsstatistiken framhåller styrelsen, att denna inte torde vara tillräcklig. Ytterligare en eller två akademikertjänster erfordras därför. I fråga om den statistik som enligt delegationens förslag skulle kvarligga hos socialstyrelsen föreslår styrelsen, att statistiken beträffande barnkolonierna även förläggas till statistiska centralbyrån, därest statistiken i övrigt överflyttas. Mot delegationens beräkning av antalet tjänster som skall överföras har styrelsen ingen erinran.

Arbetsmarknadsstyrelsen finner delegationens förslag om en byrå för arbetsmarknadsstatistik väl motiverat. Styrelsen anser det lämpligt, att det samarbete i frågor rörande arbetsmarknadsstatistiken, som bedrivs inom styrelsens statistikdelegation, fortsättes och knytes till statistiska centralbyrån.

Statistiska centralbyrån biträder i huvudsak delegationens förslag till fortsatt centralisering av den statliga statistiken. Centralbyrån tillstyrker även delegationens förslag om uppgiftsplikt beträffande löne- och sysselsättningsstatistiken. Beträffande de av delegationen föreslagna tjänsterna understryker centralbyrån bl. a. behovet av att planerings- och samordningsavdelningen ges tillräckliga resurser. Centralbyrån föreslår i sammanhanget, att två tjänster som systemmän i högst Ae 23, vilka tidigare föreslagits skola uppflyttas till Ae 25, i stället placeras i högst Ae 27. Behovet av en byråsekreterartjänst för allmänna utrednings- och organisationsärenden har enligt centralbyrån gjort sig starkt gällande. Tjänsten föreslås dock skola placeras i högst Ae 23. Den föreslagna förstärkningen av expeditionsvaktspersonalen betraktas som ett minimum. Centralbyrån tillstyrker även den föreslagna kanslibiträdestjänsten på administrativa byrån samt förordar, att en kanslibiträdestjänst i Ae 7 vid byråns ekonomisektion ersättes med en tjänst i Ae 11. Centralbyrån föreslår vidare, att en tjänst i Ae 9 inrättas vid verkets dokumentationsenhet samt att tjänsten som redaktör uppflyttas från högst Ae 23 till högst Ae 25.

Konjunkturinstitutet tillstyrker i princip förslaget om en överflyttning av nationalräkenskaperna, även om institutet anser det ytterst svårt att för närvarande överblicka konsekvenserna. Som ett alternativ bör man dock enligt institutet överväga att under en övergångstid pröva sig fram utan att nu taga ställning till vid vilken tidpunkt överföringen skall vara slutförd. Institutet framhåller vidare, att överföringen av viss del av arbetet med den internationella rapporteringen samt revideringar av årsberäkningarna skulle

avlasta institutet uppgifter motsvarande uppskattningsvis en person medan delegationen beräknat två personer. Institutet har inget emot att medel motsvarande två personer överföres under förutsättning att ytterligare arbetsuppgifter även överflyttas.

Departementschefen

Vid 1960 års riksdag fattades principbeslut om en långtgående centralisering av den statliga statistikproduktionen (prop. 1960: 104; SU 84; rskr. 210). Beslutet innebar att till statistiska centralbyrån skulle koncentreras all sådan statistik, som inte av administrativa skäl var bunden till annat verk. En första etapp i denna centralisering har genomförts fr. o. m. innevarande budgetår. Denna etapp innebar att till statistiska centralbyrån överfördes från kommerskollegium de arbetsuppgifter som åvilat dess statistiska byrå, från socialstyrelsen utarbetandet av konsumentprisindex och arbetet med levnadskostnadsundersökningar samt från konjunkturinstitutet dess pris- och volymindexberäkningar för utrikeshandeln. I samband därmed omorganiserades centralbyrån fr. o. m. den 1 juli 1962 (prop. 1962: 113; SU 92; rskr 223). Ämbetsverket är i enlighet härmed f.n. organiserat på sju ämnesbyråer för de olika statistikgrenarna, två servicebyråer, nämligen maskincentralen och utredningsinstitutet, en administrativ byrå med en därtill knuten dokumentationsenhet samt en folkbokföringsbyrå. Den löpande statistiska verksamheten ledes under generaldirektören närmast av en produktionschef. För vissa stabsfunktioner finnes därjämte en planerings- och samordningsavdelning.

Enligt de av riksdagen antagna riktlinjerna för statistikens centralisering skall i en andra etapp fr. o. m. nästa budgetår till statistiska centralbyrån överföras de uppgifter som nu åligger socialstyrelsens byrå för löne- och sysselsättningsstatistik liksom även arbetsmarknadsstyrelsens sysselsättningsstatistik. På grundval härav har delegationen för statistikfrågor räknat med att centralbyrån kommer att övertaga socialstyrelsens löne- och sysselsättningsstatistik samt dess statistik över omsättningen i detaljhandeln m. m. och arbetsmarknadsstyrelsens statistik över sysselsättningen inom skogsbruket samt statistiken över skolungdomens yrkesplaner. Delegationen har vidare prövat frågan om den framtida förläggningen av socialstyrelsens socialvårdsstatistik, arbetsmarknadsstyrelsens statistik över förhandsanmälningar om planerade högre studier samt konjunkturinstitutets arbete med nationalräkenskaperna. Beträffande socialvårdsstatistiken har delegationen föreslagit att denna överflyttas till statistiska centralbyrån med undantag för vissa smärre delar, som administrativt hör nära samman med socialstyrelsens vårdbyråer. Statistiken över förhandsanmälningarna anses likaledes böra överföras till centralbyrån. I fråga om nationalräkenskaperna bör enligt delegationen en successiv överflyttning genomföras, vilken bör vara slutförd med ingången av budgetåret 1965/66. Mot den nu föreslagna centraliseringen har erinringar endast gjorts av socialstyrelsen, som ansett att socialvårdsstatistiken alltjämt bör vara förlagd till styrelsen.

De skäl som delegationen åberopat för de föreslagna överflyttningarna av ytterligare statistikgrenar till centralbyrån finner jag övertygande. Jag förordar därför, att centralbyråns personalbehov under nästa budgetår beräknas med utgångspunkt härifrån. Den socialvårdsstatistik som överflyttas till centralbyrån torde, såsom socialstyrelsen framhållit, även böra omfatta statistiken beträffande barnkolonierna.

Mot bakgrunden av sitt förslag till ytterligare centralisering av statistiken har delegationen föreslagit, att vid statistiska centralbyrån skall fr. o. m. nästa budgetår inrättas en byrå för arbetsmarknadsstatistik samt att den nuvarande byrån för rättsstatistik skall omändras till en byrå för rätts- och socialvårdsstatistik. Detta förslag kan jag biträda, liksom även den därav föranledda omfördelningen av uppgifter mellan centralbyråns övriga byråer. Jag kan även tillstyrka det av delegationen föreslagna antalet tjänster, som bör tillföras ämnesbyråerna, dock att jag beträffande några tjänster föreslår annan löneställning. I enlighet härmed förordar jag att följande högre tjänster inrättas för ämnesbyråerna, nämligen en byråchefstjänst i Be 1, tre tjänster som högst byrådirektör i Ae 27, tre tjänster som högst förste aktuarie i Ae 23 och en som högst förste aktuarie i Ag 23 samt fyra amanuens tjänster i reglerad befordringsgång. Vidare beräknar jag för administrativa byrån och ämnesbyråerna följande biträdespersonal, nämligen en kontorsskrivare i Ae 13, tre kanslister i reglerad befordringsgång, en kansliskrivare i Ao 11 och en i Ae 11, fyra kontorister i Ao 9 samt tre kontorister i Ae 9 och en i Ag 9, två expeditivakter i Ae 7, fyra kanslibiträden i Ao 7 och sju i Ae 7 samt 19 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång. Dessa tjänster motsvaras av minskning i personaluppsättningen hos socialstyrelsen och arbetsmarknadsstyrelsen.

Beträffande planerings- och samordningsavdelningen har delegationen föreslagit att för arbetet med nationalräkenskaperna inrättas en tjänst som högst byrådirektör i Ae 27, en tjänst som högst förste aktuarie i Ae 23 och en kanslisttjänst. Jag biträder detta förslag. Tjänsterna bör dock enligt min mening inplaceras inom ramen för ämnesbyråerna. Av de av delegationen i övrigt föreslagna tjänsterna på planerings- och samordningsavdelningen kan jag endast tillstyrka inrättandet av en tjänst som högst förste aktuarie i Ae 23, vilken nu motsvaras av en tjänst hos socialstyrelsen.

I samband med de föreslagna organisationsändringarna torde de nuvarande byråchefstjänsterna i Bg 1 på byrån för rättsstatistik och byrån för undervisningsstatistik böra ändras till byråchefstjänster i Be 1. Vidare bör två för dessa byråer avsedda tjänster som högst byrådirektör i Ae 25 ändras till tjänster som högst byrådirektör i Ae 27.

Statistiska centralbyråns förslag till personalförstärkning för jordbruksstatistiken (I: 1. a) kan jag tillstyrka med den ändringen att i stället för den föreslagna assistenttjänsten inrättas en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång. Av centralbyråns förslag till personalförändringar för ämnesbyråerna tillstyrker jag i övrigt inrättande av en kanslisttjänst i reglerad befordringsgång (I: 1. b) och en kansliskrivartjänst i Ae 11, varvid samtidigt en kontoristtjänst i Ae 9 indrages (I: 1. c). De av ämbetsverket be-

räknade personalminskningarna på byrån för befolkningsstatistik (I: 1. c) och byrån för undervisningsstatistik (I: 1. e) motsvarande en amanuens och sex kontorsbiträdestjänster i Ag 5 föranleder ingen erinran från min sida liksom inte heller den föreslagna personalförändringen på byrån för rättsstatistik (I: 1. d). Jag förordar vidare att för administrativa byrån beräknas fyra kanslibiträdestjänster i Ae 7 (I: 1. g) samt för folkbokföringsbyrån 1 1/2 kontorsbiträdestjänst i högst Ag 5 (I: 1. f).

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet föreslagit vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor beräknar jag medel för uppflyttning av två kontorsbiträdestjänster på folkbokföringsbyrån till kanslibiträdestjänster i Ag 7.

Slutligen har jag under anslaget inräknat en höjning med 8 500 kr. för vikarier m. m. (II: 1. d), sammanlagt 6 000 kr. för vissa arvoden (I: 2. c) samt 1 500 kr. för arbeten avseende konsumentprisindex (I: 1. j).

Byråchefstjänsten i Be 1 vid statistiska centralbyråns maskincentral är f. n. redovisad på centralbyråns personalförteckning. Jag föreslår att denna tjänst, för vilken lönekostnaderna helt bestrides av maskincentralens medel, fr. o. m. nästa budgetår redovisas i särskild ordning. Tjänsten bör alltså avföras från centralbyråns personalförteckning.

Mot den nu föreslagna lönegradsplaceringen av tjänsterna hos centralbyrån har vederbörande personalorganisationer förklarat sig inte ha någon erinran.

Såsom förutsattes vid 1960 års principbeslut bör den till socialstyrelsen knutna lönestatistiska delegationen bibehållas och få samma ställning gentemot centralbyrån som den nu har i förhållande till socialstyrelsen. Jag utgår även från att det samarbete som arbetsmarknadsstyrelsen genom sin statistikdelegation haft i frågor rörande arbetsmarknadsstatistiken kan samordnas med lönestatistikdelegationens verksamhet.

Liksom vid den innevarande budgetår genomförda omorganisationen kan särskilda övergångsanordningar behöva vidtagas, om den personal som beröres av omorganisationen inte kan placeras inom centralbyråns personalorganisation. Bl. a. kan det bli fråga om att innehavare av ordinarie tjänst får placeras på övergångsstat. Jag förordar, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens bemyndigande att i likhet med vad som gäller för innevarande budgetår vidtaga sådana övergångsåtgärder som kan bli erforderliga i samband med centraliseringen.

Med hänsyn till svårigheterna att exakt beräkna lönegradsplaceringen för nyanställd personal m. m. föreslår jag att anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal även för nästa budgetår upptages såsom förslagsvis betecknad post.

Anslaget beräknar jag totalt till (7 363 000 + 2 352 000) 9 715 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna de av mig i det föregående tillstyrkta riktlinjerna för den statliga statistikens organisation under budgetåret 1963/64;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga erforderliga övergångsåtgärder för förslagens genomförande;

c) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för statistiska centralbyrån som föranledes av vad jag föreslagit i det föregående;

d) godkänna följande avlöningsstat för statistiska centralbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1963/64:

Avlöningsstat

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 650 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	5 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	5 060 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	2 866 000
5. Kompensation för höjda folkpensionsavgifter, <i>förslagsvis</i>	134 000
Summa kr. 9 715 000	

e) till Statistiska centralbyrån: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 9 715 000 kr.

[11] 7. Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	1 950 000	2 176 620
1962/63	4 640 000	
1963/64 (förslag)	5 595 000	

I. Statistiska centralbyråns anslagsframställning

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget höjes med 343 000 kr.

	Ökning eller minskning
1. Sjukvård m. m.	+ 1 900
2. Reseersättningar	+ 3 500
3. Expenser	
övriga expenser	— 222 100
4. Publikationstryck	+ 52 000

	Ökning eller minskning
5. Övriga utgifter	
a) bibliotekets underhåll	+ 3 000
b) ersättning till maskincentralen för maskinbearbetningar	+ 564 000
c) ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar m. m.	+ 60 000
d) kostnader för ny telefonväxel	— 119 300
	+ 343 000

Motiv

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1961/62 23 574; anslag 1962/63 33 100. — Inträffade pris- och taxehöjningar motiverar en uppräknig av anslagsposten med 1 900 kr.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1961/62 4 545; anslag 1962/63 11 500. — Tjänstemän från statistiska centralbyrån ingår i flera fall som ordförande i olika organ för det nordiska statistiska samarbetet. Det är angeläget att dessa representanter får tillfälle närvara vid nästa statistiska chefsmöte, som planeras äga rum i Reykjavik sommaren 1963. Centralbyrån hemställer därför om en tillfällig uppräknig av medelsanvisningen till internordiska resor med 3 000 kr. För inrikes resor beräknas en ökning med 500 kr.

3. *Övriga expenser.* Utgift 1961/62 373 500; anslag 1962/63 961 800. — Kostnaderna för städning beräknas öka med 26 300 kr. För blanketter m. m. begäres en uppräknig med 22 600 kr. till följd av större upplagor och höjda tryckningskostnader. Telefonkostnaderna väntas stiga med 5 000 kr. Vidare beräknas utgifterna för inköp och underhåll av möbler m. m. öka med 4 500 kr. på grund av prishöjningar och med 5 000 kr. för hyllinredning till följd av den successiva tillväxten av centralbyråns arkiv och bibliotek. För övriga ändamål under delposten beräknar centralbyrån en utgiftsökning med 2 500 kr. för transporter av arkivmaterial samt med 2 500 kr. för prenumera- tionsavgifter m. m. Totalt föreslås sålunda för löpande utgifter en uppräknig med 68 400 kr.

För engångsutgifter har för innevarande budgetår anvisats tillhoppa 346 500 kr. Detta belopp bortfaller budgetåret 1963/64. Centralbyrån beräknar för nästa budgetår engångsutgifter med 20 000 kr. för tryckning av blanketter i samband med övergång till elektronisk databehandling av industristatistiken samt med 600 kr. för katalogkort till biblioteket. Vidare äskas 5 000 kr. för möbler m. m. i anledning av föreslagna personalförstärkningar, 5 400 kr. för katalogskåp m. m. till biblioteket, 20 000 kr. för en snabbtelefonanläggning samt 5 000 kr. för fotokopieringsutrustning. Totalt begär ämbetsverket således för engångsutgifter 56 000 kr.

4. *Publikationstryck.* Utgift 1961/62 310 996; anslag 1962/63 981 300. — Som förut nämnts i samband med centralbyråns avlöningsanslag avses de

nuvarande publikationerna Jordbruk och boskapsskötsel samt Årsväxten skola ersättas av en jordbruksstatistisk årsbok. Förändringarna beräknas under publikationstrycksposten medföra en kostnadsökning av 11 600 kr. Publikationerna Sjöfart och Handel behöver utvidgas. Kostnaden härför beräknas till 9 000 kr. Publikationerna Tjänstemän inom statlig och statsunderstödd verksamhet samt Sparbankerna föreslås i fortsättningen skola utkomma som löpande publikationer. För ändamålet äskas 14 600 kr. Genom övergång till elektronisk databehandling har produktionstiden för statistiken över kommunernas finanser kunnat minskas. Detta medför att anslagsposten för budgetåret 1963/64 kommer att belastas med kostnaderna för två årgångar av publikationen Kommunernas finanser. På grund härav erfordras en tillfällig medelsökning med 28 000 kr. Delvis såsom ett resultat av rationaliseringsåtgärder kommer nästa budgetår även att belastas med två årgångar av publikationen Skattetaxeringarna samt fördelningen av inkomst och förmögenhet. För detta ändamål kräves en tillfällig uppräkningskostnad av anslaget med 12 000 kr. Publikationen Högre studier planeras i samband med den utvidgade statistiken inom området få ett något större omfång. Kostnadsökningen härför uppskattas till 1 400 kr. Tidskriften Kommersiella meddelanden beräknas bli nedlagd. Anslaget kan till följd härav minskas med 48 600 kr. Vidare kommer Statistisk tidskrift att få minskat omfång, varigenom anslaget kan nedräknas med 26 000 kr. Den statistik som tidigare publicerats i nämnda tidskrifter avser centralbyrån att publicera i form av en serie Statistiska meddelanden. Kostnaderna för dessa beräknas för nästa budgetår till 50 000 kr. Statistisk årsbok planeras budgetåret 1963/64 utkomma i en upplaga om 14 200 exemplar. Kostnadshöjningen till följd av upplageökning beräknas till 25 300 kr. Centralbyrån förutsätter att ämbetsverket utöver anvisat anslag får taga i anspråk så stor del av försäljningsmedlen som svarar mot upplageökning. Kostnaden kommer då inte att medföra någon anslagshöjning. För löpande publikationer beräknar centralbyrån således en ökning med sammanlagt 52 000 kr.

För intermittenta publikationer har för innevarande budgetår anvisats 109 000 kr. Någon motsvarande medelsanvisning äskas inte för nästa budgetår. Anslagsposten kan därför minskas med nämnda belopp.

Centralbyrån anser det angeläget, att information sprides om den statistik som produceras. Inom verket har därför vissa förberedande åtgärder vidtagits med broschyrer i detta syfte. För tryckning av dessa hemställer centralbyrån om 25 000 kr. Därjämte beräknas oförändrat belopp, 5 000 kr., för reklamverksamhet. För oförutsedda utgifter föreslås vidare ett belopp av 40 000 kr., varjämte för prisstegringar beräknas ett belopp av 44 000 kr.

Anslagsposten till publikationstryck föreslås således totalt uppräknad med 52 000 kr. till 1 033 300 kr.

5. a) *Bibliotekets underhåll*. Utgift 1961/62 12 000; anslag 1962/63 17 000. — Av det under delposten för innevarande budgetår anvisade beloppet utgör 5 000 kr. en extra medelsanvisning för bindning. Ett motsvarande

belopp föreslås inräknat även för nästa budgetår. På grund av höjda bokpriser samt centralbyråns utvidgade verksamhet erfordras i övrigt en uppräknings av posten med förslagsvis 3 000 kr.

b) *Ersättning till maskincentralen för maskinbearbetningar.* Utgift 1961/62 981 756; anslag 1962/63 1 786 000. — Inom industristatistikens område har införts vissa stickprovsundersökningar rörande industrins investeringar m. m. För maskinbearbetning av dessa uppgifter beräknas 30 000 kr. För arbetet med utrikeshandelsstatistiken har centralbyrån för innevarande budgetår erhållit 245 000 kr. avseende fem månaders bearbetning av statistiken. För helt budgetår beräknas kostnaderna till 560 000 (+ 315 000) kr. Medelsbehovet för elektronisk databehandling av den kommunala finansstatistiken beräknas öka med 39 000 kr. För en viss utökning av flyttningsstatistiken föreslås ett belopp av 5 700 kr. Övergången till elektronisk databehandling av den löpande befolkningsstatistiken kommer för budgetåret 1963/64 att resultera i en ökning av maskinbearbetningskostnaderna med 55 000 kr. Mot denna kostnadsökning svarar emellertid en besparing på centralbyråns avlöningsanslag. En översyn av rutinerna för årsstatistiken rörande vägtrafikolyckorna har resulterat i en besparing med 15 000 kr. Maskinbearbetningskostnaderna för statistiken över högre studier förutses öka med 18 300 kr. Centralbyrån erinrar dock om att en minskning kunnat ske av antalet biträdestjänster. Sedan samtliga grenar av den nya skolstatistiken varit föremål för maskinell bearbetning har empiriskt underlag erhållits för en mer detaljerad bedömning av kostnaderna. Centralbyrån anser sig därvid böra räkna med en ökning av kostnaderna för den maskinella bearbetningen med tillsammans 19 000 kr. Kvantitativa öknings av materialet i övrigt ger anledning till uppräknings av kostnaderna med 12 000 kr. Vidare beräknas en kostnadsökning med totalt 104 000 kr. för taxehöjning till följd av löneökningar och höjningen av den allmänna varuskatten. Sammanlagt beräknas således för nu angivna ändamål en ökning med 583 000 kr.

Vid införande av elektronisk databehandling i bearbetningsprocessen är det synnerligen angeläget att programmeringen kommer igång så tidigt som möjligt. Det är vidare önskvärt med en fortlöpande översyn av utarbetade program. Därtill kommer att det i många fall finnes utarbetade rutiner som direkt kan »översättas» till motsvarande rutiner inom andra statistikgrenar. Med hänsyn härtill anser centralbyrån, att kostnaderna för programmering inte längre bör redovisas under resp. statistikgren utan i stället föras till ett gemensamt programmeringsbelopp. För budgetåret 1963/64 beräknas 150 000 kr. för ändamålet.

Den snabba utvecklingen på den maskinella databehandlingens område medför stora svårigheter att rekrytera och behålla personal med önskvärd utbildning och erfarenhet. Centralbyrån anser det därför nödvändigt med kraftiga insatser på dessa utbildningsområden. För att kunna hålla den personalstyrka, som är oundgängligen nödvändig vid maskincentralen, erfordras dock att centralbyrån tills vidare i väsentlig grad själv svarar för

och bekostar utbildningen av egen personal. Ämbetsverket hemställer därför, att 50 000 kr. ställes till förfogande för sådan utbildningsverksamhet.

Totalt beräknar centralbyrån sålunda en ökning av kostnaderna under delposten med 783 000 kr. Å andra sidan bortfaller för innevarande budgetår anvisade engångsbelopp med tillhoppa 219 000 kr. Delposten föreslås därför uppförd med 2 350 000 (+ 564 000) kr.

c) *Ersättning till utredningsinstitutet för intervjuundersökningar m. m.* Utgift 1961/62 500 000; anslag 1962/63 715 000. — För arbetskraftsundersökningar äskas ett belopp av 600 000 (+ 50 000) kr. Detta innebär ett anslag av samma storlek som för budgetåret 1962/63, uppräknat med hänsyn till inträdda pris- och lönestegringar. Anslaget möjliggör samma antal arbetskraftsundersökningar som under innevarande budgetår, d. v. s. fyra undersökningar. Genom vissa rationaliseringsvinster vid genomförandet av arbetskraftsundersökningarna har anslaget kunnat lämna utrymme för viss begränsad försöksverksamhet. Centralbyrån förutsätter att eventuella besparingar kan användas både för detta syfte och för en utökning av antalet intervjupersoner.

För den prisinsamling och de bostadsundersökningar som utredningsinstitutet utför för beräkning av konsumentprisindex föreslås 175 000 (+ 10 000) kr. eller samma belopp som för innevarande budgetår efter uppräkning med hänsyn till inträdda pris- och lönestegringar.

Totalt beräknas delposten således till 775 000 (+ 60 000) kr.

Yttrande

Delegationen för statistikfrågor tillstyrker den begärda medelsanvisningen för tryckning av broschyrer med information om centralbyråns verksamhet. Beträffande arbetskraftsundersökningarna framhåller delegationen, att tillräcklig klarhet ännu inte vunnits om konsumenternas behov av information av det slag dessa undersökningar kan tänkas ge. I detta läge kan det ifrågasättas om några ytterligare undersökningar skall göras. I varje fall bör enligt delegationens uppfattning inte någon ökning av antalet undersökningar per år eller någon mera betydande utvidgning av antalet uppgiftslämnare ske.

II. Förslag av delegationen för statistikfrågor

Delegationen för statistikfrågor föreslår, att anslaget höjes med 638 100 kr. med hänvisning till det under föregående anslagspunkt framlagda förslaget till ytterligare centralisering av statistikproduktionen.

	Ökning
1. Sjukvård m. m.	5 500
2. Reseersättningar	1 000

	Ökning
3. Expenser	
a) bränsle, lyse och vatten	8 500
b) övriga expenser	255 700
4. Publikationstryck	39 400
5. Övriga utgifter	
ersättning till maskincentralen för maskinbearbetningar	328 000
	638 100

Motiv

3. a) *Bränsle, lyse och vatten.* För den personal som beräknas komma att tillföras centralbyrån den 1 juli 1963 erfordras cirka 50 rum. Kostnaderna för bränsle, lyse och vatten till dessa rum uppskattas till 8 500 kr.

b) *Övriga expenser.* Utgifterna för städning beräknas öka med 21 000 kr. främst genom tillkomsten av nya städningsområden. För skrivmateriel m. m. beräknas ytterligare 48 500 kr. Till nya telefonapparater samt telefonkostnader i övrigt förutses en medelsökning med 23 000 kr. Vidare beräknas 4 000 kr. för inköp och underhåll av möbler m. m., 700 kr. för bokinköp och andra ändamål samt 32 500 kr. för svarsporton. Sammanlagt beräknas för löpande utgifter en ökning med 129 700 kr.

Delegationen utgår från att nya inventarier skall anskaffas för den personal som tillföres centralbyrån. Kostnaderna för möbler, maskiner och annan utrustning uppskattar delegationen till 120 000 kr. Vidare beräknas för städutrustning samt flyttning av handlingar m. m. 6 000 kr. De totala engångsutgifterna beräknas alltså till 126 000 kr.

4. *Publikationstryck.* I medelsberäkningen har inräknats kostnader för publikationerna Löner I—II, publikationer för socialvårdsstatistik samt viss publicering av den statistik som skall överföras från arbetsmarknadsstyrelsen. Totalt beräknas härför 39 400 kr.

5. *Ersättning till maskincentralen för maskinbearbetningar.* Enligt gjorda beräkningar kommer kostnaderna för de från socialstyrelsen överförda bearbetningarna av socialvårdsstatistiken och statistiken vid byrån för löne- och sysselsättningsstatistik att uppgå till cirka 260 000 kr. Härtill kommer 20 000 kr. för arbeten som utförts vid utomstående maskinanläggningar och 8 000 kr. för vissa granskningsarbeten. För bearbetning av den från arbetsmarknadsstyrelsen överförda statistiken beräknas 40 000 kr. Totalt föreslås delposten sålunda uppräknad med 328 000 kr.

Yttrande

Statistiska centralbyrån har ingen erinran mot de av delegationen framlagda kostnadsberäkningarna.

Departementschefen

Delegationen för statistikfrågor har beräknat, att statistiska centralbyråns omkostnadsanslag till följd av den ytterligare centraliseringen av statisti-

ken behöver höjas med 512 100 kr. för löpande utgifter och med 126 000 kr. för engångsutgifter. Delegationens beräkning av de löpande utgifterna kan jag godtaga. För engångsutgifter beräknar jag 106 000 kr., varav 100 000 kr. för anskaffning av inventarier och kontorsmaskiner m. m.

Vad statistiska centralbyrån föreslagit i fråga om anslagsposterna till sjukvård m. m., reseersättningar och övriga utgifter föranleder ingen erinran från min sida. Under posten till övriga expenser föreslår jag en minskning med 228 100 kr. Jag har därvid under denna post för nästa budgetår beräknat 50 000 kr. för engångsutgifter. Publikationstrycksposten torde böra uppräknas med 77 300 kr. I samband därmed bör även såsom särskilda upp-
bördsmedel beräknas ytterligare 25 400 kr.

Anslaget torde sålunda böra uppföras med (4 640 000 + 955 000) 5 595 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Omkostnader för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 5 595 000 kr.

[12] 8. Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	250 000	78 163
1962/63	1 000 000	
1963/64 (förslag)	1 250 000	

1. Statistiska centralbyråns anslagsframställning

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 1 290 000 kr.

1. Jordbruksstatistik

- a) provverksamhet rörande utformningen av kontrollsystem för statistikproduktionen 50 000
- b) partiell förnyelse av urvalet för arealinventeringarna 10 000
- c) omläggning av deklarationsundersökningarna 75 000
- d) översyn av fiskestatistiken 30 000

2. Industristatistik

- a) balansinhämtning 100 000
- b) omläggning till elektronisk databehandling 60 000
- c) utvidgning av korttidsstatistiken 45 000
- d) utbyggnad av elstatistiken 30 000
- e) utredningar om uppgiftslämnandet 40 000

3. Indexberäkningar 100 000

4. Finansstatistik

- a) kreditmarknadsstatistik 150 000
- b) varuskattestatistik 100 000
- c) kommunal personalstatistik 120 000

5. Befolkningsstatistik	
a) bearbetning av uppgifterna i befolkningsregistret	20 000
b) planläggning av en ny hushållsbudgetundersökning	5 000
6. Rättsstatistik	
utbyggnad av statistiken över fastighetspriser	10 000
7. Undervisningsstatistik	
a) uppläggning av ett akademikerregister	25 000
b) uppläggning av ett lärarregister	30 000
8. Försöksverksamhet rörande hushållens inköpsplaner	95 000
9. Utvecklingsarbete rörande bilregistret	100 000
10. Budgetering och driftkontroll	45 000
11. Basbelopp	50 000
	1 290 000

Motiv

Resurser för planerings- och utvecklingsarbete vid centralbyrån finns dels — i begränsad utsträckning — inom de olika byråerna, dels inom planerings- och samordningsavdelningen, dels genom användning av anslaget till särskilda undersökningar. För ett och samma projekt kan ofta behövas en samordnad användning av alla tre typerna av resurser.

1. a) Centralbyrån disponerar för innevarande budgetår 30 000 kr. för provverksamhet rörande utformningen av kontrollsystem för statistikproduktionen. Verket avser att för ändamålet begära ytterligare 20 000 kr. av hittills inte disponerade medel till särskilda undersökningar. För fortsatt provverksamhet under budgetåret 1963/64 äskas 50 000 kr.

b) För partiell förnyelse av urvalet för de årliga inventeringarna på jordbrukets område har centralbyrån för innevarande budgetår erhållit 10 000 kr. Detta innebär en omläggning från ett tidigare system då hela urvalet byttes vart tredje år till ett system med utbyte av en tredjedel varje år. I enlighet härmed äskar verket även för nästa budgetår 10 000 kr.

c) I samband med översyn av den löpande jordbruksstatistiken har förslag framlagts om viss utvidgning av deklarationsundersökningarna rörande jordbrukare. Förslaget innebär i huvudsak, att undersökningarna utsträcks till att omfatta inte endast självägande jordbrukare utan också arrendatorer. Specifieringen på delposter utvidgas liksom den regionala redovisningen. I begränsad omfattning sker övergång till maskinell bearbetning. Förslaget har framlagts efter överläggningar med representanter för vissa myndigheter och organ på jordbrukets område. Därvid framförda önskemål har enligt centralbyrån i huvudsak tillgodosetts. Utvidgningen av undersökningarna föreslås tills vidare bli av försökskaraktär. För ändamålet beräknas 75 000 kr.

d) Centralbyrån har framlagt en plan för översyn av fiskestatistiken. För en eventuell andra etapp av denna översyn föreslår ämbetsverket att 30 000 kr. reserveras under anslaget.

2. a) I samband med införandet av nya klassificeringsnormer har betydande balanser uppkommit i utarbetandet av den löpande industristatistiken. För att kunna inhämta dessa beräknar centralbyrån för nästa budgetår ett belopp av 100 000 kr.

b) Förberedelser pågår för överföring av stora delar av industristatistiken till elektronisk databehandling. En sådan övergång utgör ett viktigt led vid en rationalisering och kvalitetsförbättring av statistikproduktionen. För ändamålet beräknas 60 000 kr.

c) Under år 1962 har införts ett nytt system för statistiken över industrins investeringar och lagervärdeförändringar. Detta system har ännu inte nått en mer definitiv utformning. Behov föreligger av systematiska studier av investeringsenkäterna i olika avseenden. Delegationen för statistikfrågor beräknade för budgetåret 1962/63 medelsbehovet för en utvidgning av korttidsstatistiken till 85 000 kr. Centralbyrån finner det dock av praktiska skäl nödvändigt med en viss begränsning i utbyggnadstakten. För ändamålet beräknas 45 000 kr.

d) För en utbyggnad av elstatistiken har centralbyrån innevarande budgetår erhållit en utökning av den permanenta personalen. För utvecklingsarbeten på elstatistikens område beräknar verket för nästa budgetår 30 000 kr. på grundval av tidigare förslag av delegationen för statistikfrågor.

e) För att få tillfredsställande kvalitet hos statistik, som grundas på uppgifter från företag, är det av betydelse att datadefinitioner och observationsperioder fastställas med beaktande av hur företagens interna redovisning är utformad. Härigenom underlättas även uppgiftslämnandet för företagen. Centralbyrån avser att bedriva utredningar rörande uppgiftslämnandet och beräknar för fältundersökningar m. m. ett belopp av 40 000 kr.

3. Genom centraliseringen av statistiken har arbetet med följande indexberäkningar förlagts till statistiska centralbyrån, nämligen konsumentprisindex, partiprisindex och den på denna delvis grundade försvarsprisindex, produktionsvolymindex för industrin, volym- och prisindex för utrikeshandeln, råvaruprisindex samt tramp- och tankfraktindex. Genom delegationen för statistikfrågor pågår ett utredningsarbete, som syftar till en omläggning av produktionsvolymindex för industrin. Vidare föreligger behov av en omläggning av partiprisindexberäkningarna. För fortsatta utvecklingsarbeten inom indexområdet beräknar centralbyrån 100 000 kr.

4. a) För kreditmarknadsstatistiken disponerar centralbyrån under innevarande budgetår 70 000 kr. Kostnaderna för denna statistik under budgetåret 1963/64 uppskattas till sammanlagt 150 000 kr. varav cirka 130 000 kr. utgöres av löner.

b) Beträffande varuskattestatistiken har centralbyrån i uppdrag att i samråd med berörda myndigheter verkställa utredning och planläggning av formerna för utnyttjande för ekonomiskt-statistiskt ändamål av det i samband med administrationen av den allmänna varuskatten tillgängliga materialet. I avvaktan på en mera permanent utformning av denna statistik skall centralbyrån för varje uppbördstermin genomföra en statistisk bear-

betning av uppgifterna rörande uppbörden av allmän varuskatt. Kostnaderna för varuskattestatistiken uppskattas för budgetåret 1963/64 till inalles 100 000 kr., varav ungefär hälften utgöres av löner.

c) Arbetet avseende den kommunala personalstatistiken påbörjades år 1961. Den främsta uppgiften är nu att utreda konsumentbehovens angelägenhetsgrad och mot bakgrunden därav framlägga förslag rörande statistikens innehåll, omfattning och uppläggning. För nästa budgetår beräknar centralbyrån kostnaderna för denna statistik till 120 000 kr., varav ungefär hälften utgör lönekostnader.

5. a) Befolkningsregistret, som omfattar 3,3 procent av befolkningen, kommer snart att föreligga på magnetband. Registret bör omedelbart bli bearbetat, så att vissa grundläggande uppgifter blir redovisade. Kostnaderna för en dylik bearbetning har beräknats till 20 000 kr.

b) Den senaste hushållsbudgetundersökningen avsåg år 1958. Enligt tidigare svensk praxis, liksom för övrigt enligt internationella rekommendationer, bör en större dylik undersökning äga rum minst vart tionde år. Under senare tid har intresset för dylika undersökningar varit stort, inte minst på det internationella planet. Centralbyrån anser därför att hithörande problem redan nu bör analyseras och beräknar härför 5 000 kr. under nästa budgetår.

6. Statistiken över fastighetspriser är f. n. ofullständig på vissa betydelsefulla punkter. Bl. a. är det inte möjligt att framräkna prisförändringarna för bostads- och affärsfastigheter mellan taxeringsperioderna. För planering av en utbyggnad av statistiken samt för erforderliga provundersökningar har inräknats ett belopp av 10 000 kr.

7. a) Centralbyrån räknar med att under budgetåret 1962/63 det huvudsakliga arbetet med uppläggning av akademikerregistret skall vara avslutat. Det är verkets avsikt att det upplagda registret under budgetåret 1963/64 skall aktualiseras med hjälp av det löpande statistiska material, som finns tillgängligt inom centralbyrån. För det maskinella arbetet samt planeringsarbete beräknas sammanlagt 25 000 kr.

b) Förutsättningen för skapandet av ett lärarregister har varit att det i allt väsentligt skulle vara självfinansierat. Emellertid har i tidigare kalkyler inte inräknats databehandlingskostnader. På grundval av gjorda överslagsberäkningar har verket nu beräknat 25 000 kr. för detta ändamål budgetåret 1963/64. Härutöver erfordras vissa medel till amanuenspersonal. För att upprätta ett lärarregister beräknas därför sammanlagt 30 000 kr.

8. För innevarande budgetår har under anslaget Konjunkturinstitutet: Särskilda undersökningar anvisats 100 000 kr. för en försöksverksamhet med undersökningar rörande hushållens inköpsplaner med avseende på varaktiga konsumtionsvaror. Det ansågs möjligt att genom intervjuundersökningar söka kartlägga hushållens inköpsplaner och taga hänsyn till dessa vid utarbetandet av prognoser. Försöksverksamheten skulle bedrivas i samarbete mellan konjunkturinstitutet och statistiska centralbyrån. Av det anvisade beloppet disponerar centralbyrån 85 000 kr. Verket anser det nöd-

vändigt att räkna med en försöksverksamhet även nästa budgetår och beräknar härför 95 000 kr.

9. En utredning har gjorts om rationalisering av bilregistret. Fortsatta överväganden och utredningar anses dock erforderliga. Främst skulle härvid beaktas de krav på statistiken som ställes vid forskningen för att minska antalet vägtrafikolyckor. Vidare skulle allmänt undersökas möjligheterna till åtgärder för en integrerad, ekonomiskt lönsam användning av primäruppgifter inom området för fordonsregistreringen. För detta fortsatta utvecklingsarbete, som anses böra ske i samarbete med statskontoret, begär verket 100 000 kr.

10. Försöksverksamhet med driftkontroll har påbörjats inom centralbyrån fr. o. m. den 1 juli 1962. Driftkontrollen består av arbetsrapportering och kostnadsbokföring. Arbetsrapport skall månadsvis föras av verkets samtliga befattningshavare utom viss chefspersonal. Det i driftkontrollen ingående budgeteringsarbetet kommer att genomgående införas först i juli 1963. För att vinna erfarenheter inom detta område kommer dock budgetering i viss utsträckning att förekomma vid några byråer under innevarande budgetår. För nästa budgetår beräknar centralbyrån kostnaderna till 45 000 kr.

11. Förslag av delegationen för statistikfrågor

Delegationen för statistikfrågor föreslår, att under anslaget beräknas 450 000 kr. med hänvisning till det under punkten 10 framlagda förslaget till ytterligare centralisering av statistikproduktionen.

1. Arbetsmarknadsstatistik	60 000
2. Statistiken över inrikes handel	80 000
3. Socialvårdsstatistiken	35 000
4. Statistiken över skolorgdomens yrkesplaner m. m.	40 000
5. Nationalräkenskaperna	110 000
6. Byggnadsstatistiken	125 000
	450 000

Motiv

1. Delegationen anser det angeläget, att de olika behoven av information på lönestatistikens område kan tillgodoses ur ett gemensamt primärmaterial. Oberoende av om staten eller någon av arbetsmarknadens organisationer svarar för insamlingen av primärmaterial skulle detta utnyttjas som en gemensam källa, en »informationsbank» för lönestatistik. Från denna skulle de i samarbetet deltagande parterna efter fasta regler ha möjlighet att tillgodose sitt behov av statistik. Delegationen avser att i det fortsatta utvecklingsarbetet inrikta sig på att söka åstadkomma en lösning i enlighet med dessa principer. Innan förslag framlägges om hur en sådan informationsbank skall utformas organisatoriskt, erfordras dock ingående överläggningar med arbetsmarknadens parter. Delegationen avser att tillkalla

en särskild kommitté för överläggningar om de organisatoriska frågorna. Parallellt härmed skulle genom arbetsgrupper och utredningsmän bedrivas ett utvecklingsarbete i syfte att uppdraga konkreta riktlinjer för lönestatistikens utformning. I detta arbete skulle bl. a. även innefattas en utredning rörande sysselsättningsstatistikens utveckling.

Medelsbehovet för det ifrågavarande utvecklingsarbetet under budgetåret 1963/64 beräknar delegationen till 100 000 kr. Med hänsyn till den föreslagna förstärkningen av planerings- och samordningsavdelningen vid statistiska centralbyrån räknar delegationen dock med att endast 60 000 kr. härav behöver inkalkyleras under anslaget till särskilda undersökningar.

2. Då det gäller handelns område saknas i stor utsträckning information om sådana för den ekonomiska utvecklingen centrala förhållanden som sysselsättning, investeringar och lager. Hittills har behovet av statistik på handelns område inte kunnat tillgodoses på ett effektivt sätt i avsaknad av ett tillfredsställande aktuellt register över handelsföretag. Ett sådant register beräknas komma att föreligga till 1964. Delegationen föreslår därför, att medel beräknas till en planläggning av en utvidgad års- och korttidsstatistik inom detalj- och partihandelns område. Denna bör i första hand inriktas på dels en breddning av underlaget för vinststatistiken, dels en uppläggning av statistik över lager och investeringar. För dessa planläggningsarbeten och för vissa provundersökningar i anslutning härtill beräknar delegationen 80 000 kr.

3. Enligt delegationen kan man räkna med ett ökat behov av att ställa socialvårdsstatistikens uppgifter i relation till data ur annan statistik, främst kriminalstatistiken. Primärmaterialet till sådan statistik hämtas i stor utsträckning ur register hos olika centrala myndigheter och kommunala socialvårdande organ. Delegationen har påbörjat ett kartläggningsarbete i syfte att belysa registrens administrativa funktioner och deras utnyttjande för statistiska ändamål. Skall man uppnå den samordning som är syftet med socialvårdsstatistikens centralisering är det av största betydelse att detta arbete kan fullföljas. Delegationen föreslår därför, att 35 000 kr. beräknas för utredningsarbeten med detta syfte.

4. För utredningsarbete och genomförande av försöksundersökningar i samband med statistiken över skolungdomens yrkesplaner och över förhandsuppgifter om planerade högre studier beräknas sammanlagt 40 000 kr. under budgetåret 1963/64.

5. I samband med att viss del av arbetet med nationalräkenskaperna överföres till centralbyrån föreslår delegationen, att 110 000 kr. upptages för utvecklingsarbeten inom nationalräkenskapens område. Beloppet avser i första hand medel för systemarbete samt för ett fortsättande av det inom konjunkturinstitutet pågående arbetet med sektorsvis utbyggnad av de nuvarande produktionsstatistiska beräkningarna.

6. Under delegationens överinseende bedrives arbete med planering av en produktionsstatistik för byggnadsindustrin. Statistiken skulle vara en ansvarighet inom byggnads- och anläggningsbranschen till den årliga industri-

statistiken. Den skall i första hand omfatta entreprenadföretagen, och uppgifter skall inhämtas från ett slumpurval av sådana företag. Beträffande byggnadsverksamhet som bedrivs av andra företag beräknas uppgifterna till en början insamlas i mera summarisk form.

Avsikten är att denna produktionsstatistik skall kunna ges en mera regeljär form från och med år 1964. Medel för verksamheten anses dock även för budgetåret 1963/64 böra anvisas under förevarande anslag. Delegationen beräknar kostnaderna under budgetåret 1963/64 för förberedelser och genomförande av 1964 års undersökning till 125 000 kr.

I yttrande över statistiska centralbyråns anslagsäskanden erinrar delegationen om att det av centralbyrån och delegationen sammanlagt föreslagna beloppet till särskilda undersökningar utgör 1 740 000 kr. De av centralbyrån upptagna projekten avser till helt övervägande del fortsatt arbete på redan påbörjade utredningar m. m. Såväl dessa som de nu aktualiserade nya projekten är arbeten som syftar antingen till utbyggnader och andra kvalitetsförbättringar av väsentlig betydelse för statistikens användbarhet eller till rationaliseringar som är betydelsefulla för statistikproduktionen. Det är enligt delegationen dock inte möjligt att ännu i detalj överblicka det arbete som för vart och ett av projekten kan bli aktuellt under nästa budgetår. Inriktningen måste i hög grad bli beroende av resultatet av pågående arbeten på de olika områdena liksom av den takt i vilken detta kan drivas. Det finns därför enligt delegationen inte anledning att på nuvarande stadium binda anslagsdispositionen eller i övrigt ange någon prioritetsordning. Delegationen uttalar även tveksamhet mot möjligheterna att genomföra de av centralbyrån och delegationen upptagna projekten. Speciellt kan svårigheter uppstå att rekrytera erforderlig personal. Med hänsyn till bl. a. dessa skäl föreslår delegationen att anslaget för nästa budgetår upptages med sammanlagt 1 300 000 kr.

Departementschefen

Statistiska centralbyrån har under förevarande anslag redovisat ett sammanlagt medelsbehov av 1 290 000 kr. Detta belopp inrymmer bl. a. kostnader för sådana statistikgrenar, som ännu inte ansetts böra tillgodoses inom ramen för centralbyråns permanenta resurser. Det gäller här t. ex. ekonomisk korttidsstatistik och kreditmarknadsstatistik. Vidare beräknas medel för inhämtning av balanser på industristatistikens område. I övrigt gäller medelsbehovet till stor del utredningar, som syftar till rationalisering och kvalitetsförbättring av statistikproduktionen. Till övervägande del är det härvid fråga om fortsättning av redan pågående arbeten.

Delegationen för statistikfrågor har under anslaget föreslagit projekt för en sammanlagd kostnad av 450 000 kr. Större delen av detta belopp hänförs sig till utredningsarbeten avseende de nya statistikgrenar som kommer att överföras till statistiska centralbyrån enligt mitt under centralbyråns avlöningsanslag redovisade förslag till ytterligare centralisering av statistiken.

Det av centralbyrån och delegationen totalt redovisade medelsbehovet uppgår alltså till 1 740 000 kr. Jag anser det väsentligt, att centralbyrån disponerar medel för de ifrågavarande arbetena. Som delegationen framhållit kan man dock inte räkna med att samtliga nu aktualiserade projekt i angiven omfattning kan komma till utförande under nästa budgetår. Jag föreslår därför, att för nu angivna ändamål upptages ett belopp av 1 250 000 kr. I likhet med delegationen anser jag det inte möjligt att nu bestämma den närmare omfattningen av de arbeten som under nästa budgetår bör komma till utförande med anlitande av medel från förevarande anslag. Det torde därför liksom tidigare böra få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera efter förslag av centralbyrån fastställa dispositionsplan för anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Särskilda undersökningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 1 250 000 kr.

[13] 9. Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	25 000	17 827
1962/63	40 000	
1963/64 (förslag)	1 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 1 000 kr. Härvid lämnar ämbetsverket bl. a. följande upplysningar angående utredningsinstitutets verksamhet under budgetåret 1961/62.

Under budgetåret genomförde utredningsinstitutet den etapp av planeringsarbetet för omläggning av urvalsmetodiken som avsetts. Det fortsatta arbetet, för vilket 40 000 kr. anvisats under budgetåret 1962/63, fortskrider planenligt. Den av översynen föranledda omläggningen av institutets basurval beräknas äga rum under år 1963.

Utredningsinstitutet har under året haft 23 uppdrag av starkt varierande storleksordning och art. I tio av dessa uppdrag ingick fältundersökningar. Dessa undersökningar har i sex fall utförts åt statlig beställare, i två fall åt kommunalt organ och i två fall åt privat uppdragsgivare. Av de andra utredningarna och uppdragen har sex gjorts åt statlig, ett åt kommunal och sex åt privat beställare.

Antalet lokalombud har under året ökat från 275 till 300. Cirka 50 lokalombud finns i reserv.

Det gångna budgetårets inkomster av utförda uppdrag har utgjort 1 053 194 kr. Tillsammans har sålunda dessa inkomster och det anvisade förslagsanslaget utgjort 1 078 194 kr. Då utgifterna har uppgått till 1 071 020 kr. har verksamheten lämnat ett kassamässigt överskott på 7 174 kr. Ute-

stående fordringar, som vid ingången av budgetåret 1961/62 utgjorde 54 583 kr., hade vid budgetårets slut ökat till 151 437 kr. Samtidigt ökade utestående skulder och reservationer från 5 897 kr. till 100 453 kr. Årets vinst har alltså uppgått till 9 472 kr.

Departementschefen

Vad statistiska centralbyrån anfört rörande utredningsinstitutets verksamhet föranleder ingen erinran från min sida. Centralbyråns medelsberäkning för nästa budgetår kan jag ävenledes godtaga. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Utredningsinstitutet* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[14] 10. *Statistiska centralbyrån: Maskincentralen.* På riksstaten för innevarande budgetår är uppfört ett förslagsanslag av 1 000 kr. till Statistiska centralbyrån: Maskincentralen. Kommittén för maskinell databehandling har i sitt betänkande »Automatisk databehandling» (SOU 1962: 32) avgivit förslag beträffande handläggningen av vissa databehandlingsfrågor inom statsförvaltningen, varvid bl. a. frågan om maskincentralens verksamhet beröres. Jag avser att senare framlägga förslag om proposition till 1963 års riksdag i detta ämne. Det nu förevarande anslaget torde därför i riksstatsförslaget för budgetåret 1963/64 böra upptagas med preliminärt belopp. Anslaget synes därvid böra uppföras med oförändrat belopp.

Med hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Statistiska centralbyrån: Maskincentralen* för budgetåret 1963/64 beräkna ett förslagsanslag av 1 000 kr.

[15] 11. *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1960 års folkräkning*

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	4 500 000	3 683 683
1962/63	1 900 000	
1963/64 (förslag)	200 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget uppföres med 200 000 kr.

Motiv

Vid ingången av budgetåret 1962/63 fanns på anslaget en reservation av 1 331 189 kr.

I anslagsäskandena för budgetåret 1960/61 uppskattade centralbyrån kostnaderna för 1960 års folkräkning till approximativt 8 500 000 kr. i då rå-

dande pris- och kostnadsläge. Centralbyrån har sedermera anmält utvidgningar innebärande kostnadsökningar om sammanlagt 375 000 kr. Med hänsyn tagen även till därefter inträdda förändringar i pris- och löneläget kan kostnaderna beräknas till 9 700 000 kr.

Kostnaderna för den manuella granskningen och kodsättningen av uppgifterna på folk- och bostadsräkningsblanketten har underskridit den i kalkylen ingående personalkostnaden. Detta sammanhänger till inte oväsentlig del med en överflyttning av arbetsuppgifter från manuell till maskinell bearbetning. Kostnaderna för maskinbearbetningen har därför blivit högre än vad som ursprungligen beräknades.

Flera arbetsuppgifter inom folkräkningens ram kommer att återstå vid ingången av budgetåret 1963/64. I första hand skall totalräkningens tabellarbete avslutas. Vidare skall bl. a. folkräkningens olika specialundersökningar slutföras. Centralbyrån anser det inte möjligt att exakt beräkna kostnaderna för folkräkningens återstående arbetsuppgifter. Detta gäller företrädesvis maskinbearbetningskostnaderna, som totalt uppgår till mycket betydande belopp. Ämbetsverket räknar dock med att de sammanlagda kostnaderna för genomförandet av det egentliga folkräkningsprogrammet skall hålla sig inom den tidigare beräknade ramen eller, efter uppräkningsmed hänsyn till förändringarna i pris- och löneläget, 9 700 000 kr. I enlighet härmed föreslås en anslagsförstärkning med 200 000 kr.

Departementschefen

Statistiska centralbyråns beräkning av anslagsbehovet kan jag godtaga. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1960 års folkräkning* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kr.

[16] 12. Statistiska centralbyrån: Kostnader för specialredogörelser baserade på 1960 års folk- och bostadsräkningar

Nytt anslag (förslag) 1 500 000

Statistiska centralbyrån och bostadsstyrelsen hemställer, att ett anslag på 1 500 000 kr. anvisas till kostnader för specialredogörelser baserade på 1960 års folk- och bostadsräkningar.

Motiv

Resultaten av folk- och bostadsräkningarna framlägges i ett antal publikationer samt i form av råtabeller. Publicering av de demografiska data som folkräkningens första etapp innehåller har skett i fem volymer. Resultat från folkräkningens andra etapp samt från bostadsräkningen kommer att redovisas i ett antal volymer med början under innevarande budgetår.

Folk- och bostadsräkningarnas resultat kan endast i begränsad utsträckning utges av trycket. Mera utförliga redovisningar framlägges i råtabellerna. Dessa framställs i fem exemplar. Varje kommun erhåller kostnadsfritt ett exemplar av de råtabeller som berör kommunen ifråga och varje länsstyrelse råtabellerna för länet och dess kommuner. Råtabellerna kommer även att finnas tillgängliga hos statistiska centralbyrån, när det gäller folkräkningen, och hos bostadsstyrelsen, när det gäller bostadsräkningen.

Under det gemensamma arbetet rörande folk- och bostadsräkningarna har centralbyrån och bostadsstyrelsen behandlat behovet av en mer ingående analys av räkningarnas resultat. Ämbetsverken har därvid tillsatt en kommitté med uppgift att främja den vetenskapliga analysen av räkningsresultaten. Enligt denna kommitté föreligger det ett starkt behov av mer inträngande redogörelser. Dessa skulle utgöras av ett begränsat antal samhällsvetenskapliga analyser av befolknings-, näringslivs- och bostadsförhållanden i Sverige år 1960 och av förändringarna under efterkrigstiden. De skulle bygga direkt på räkningsresultaten och kunna tjäna som utgångspunkt för fortsatta detaljstudier av olika samhällsproblem. Analyserna skulle bli till stor nytta för olika offentliga utredningar, för den politiska debatten och för den löpande verksamheten inom ämbetsverk, länsmyndigheter och kommuner. För genomförandet av undersökningarna skulle i de flesta fallen anlitas andra utredningsorgan, t. ex. näringslivets utredningsinstitut och universitetens vetenskapliga institutioner.

Kommittén har angett tio ämnesområden, som man i första rummet bör söka täcka genom särskilda redogörelser, nämligen

1. Befolkningsutvecklingen och urbaniseringen 1945 (1950)—1960.
2. Förändringar i näringslivets struktur och lokalisering 1945 (1950)—1960.
3. Befolkningsutveckling och befolkningsstruktur på glesbygden.
4. Omflyttningen mellan 1950 och 1960.
5. Befolkningsutvecklingen och arbetsmarknaden.
6. Bostad och arbetsplats — en näringsgeografisk studie av »pendlingens» omfattning och orsaker.
7. Familjen och den yrkesarbetande kvinnan — en statistisk-sociologisk studie.
8. Fruktsamhet, äktenskap och familjestorlek.
9. Bostäder och boendeförhållanden. Lokala och regionala skillnader.
10. Befolkningsutveckling, bostadsbehov och bostadsstandard.

Kommittén har beräknat kostnaderna till i genomsnitt 150 000 kr. per monografi eller till 1 500 000 kr. sammanlagt för tio monografier.

Enligt centralbyrån och bostadsstyrelsen är det angeläget, att de betydande investeringar som statsmakterna redan gjort i 1960 års folk- och bostadsräkningar fullföljes för att säkerställa en riktig användning av räkningsmaterialet. Ämbetsverken har ännu inte hunnit utforma någon orga-

nisationsplan för arbetet. Enligt verken bör man under innevarande budgetår fullfölja kommitténs kontakter med vissa utredningsorgan och universitetsinstitutioner som förklarat sig villiga att ansvara för vissa monografier. I avvaktan på dessa överläggningar bör den föreslagna serien av tio monografier inte betraktas som slutgiltig utan en viss omDispositionering kan tänkas.

Centralbyrån och bostadsstyrelsen anser sig f. n. sakna underlag för en realprövning av kommitténs kostnadskalkyl. Vid de fortsatta överläggningarna om arbetet med specialredogörelserna får därför även kostnadsfrågan upptagas till behandling. I detta sammanhang erinras om att av hittills till bostadsräkningen beviljade medel en reservation på ca 1 milj. kr. beräknas föreligga, när bostadsräkningens ordinarie program är genomfört. Ämbetsverken tillstyrker i princip det av kommittén framlagda förslaget och hemställer sålunda att ett särskilt anslag på 1 500 000 kr., förslagsvis benämnt Statistiska centralbyrån: Kostnader för specialredogörelser baserade på 1960 års folk- och bostadsräkningar. Det anses böra få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera efter förslag av de båda verken fastställa dispositionsplan för anslaget.

Yttranden

Arbetsmarknadsstyrelsen tillstyrker den föreslagna medelsanvisningen. Styrelsen förutsätter därvid, att centralbyrån och bostadsstyrelsen utformar en organisationsplan för arbetet samt att arbetsmarknadsstyrelsen och övriga berörda statliga verk därvid beredes tillfälle framföra närmare synpunkter på vilka ämnesområden som bör utredas och på arbetets uppläggning.

Delegationen för statistikfrågor understryker vikten av att den föreslagna konsumentorienterade analysen av folk- och bostadsräkningarnas resultat även kompletteras med en producentorienterad analys, där bl. a. materialets tillförlitlighet och tillämpade definitioner ses i sitt produktionstekniska sammanhang. Delegationen betonar vidare nödvändigheten av en innehållsmässig samordning mellan de olika monografierna. Det kan enligt delegationen även vara lämpligt att bearbetningarna av materialet för de olika ändamålen göres i ett sammanhang. Med hänsyn till behovet av samordning med och avvägning mot annan utrednings- och forskningsverksamhet kan det enligt delegationens mening som ett alternativ övervägas, att de ifrågavarande projekten finansieras i närmare anslutning till nu gällande former för anslagstilldelning. De statliga organ som skulle svara för analysarbetet skulle erhålla anslag i sedvanliga former, medan anslagstilldelning i övrigt eventuellt kunde ske via statens råd för samhällsforskning.

Konjunkturinstitutet har ingen erinran mot att folk- och bostadsräkningarnas material lägges till grund för ett antal mer analytiskt upplagda arbeten. Institutet kan på nuvarande stadium inte yttra sig om de olika projektens utformning utan förutsätter att tillfälle härtil beredes, när mera detaljerade dispositionsförslag föreligger. Institutet finner det ytterst angeläget, att arbetet planeras så att de olika delprojekten klart blir avgränsade från

varandra. Med hänsyn till tillgängliga arbetskraftsresurser synes det institutet som om genomförandet av det föreslagna programmet bör ske successivt. Institutet ifrågasätter även huruvida det inte vore lämpligt om ansvaret för det vetenskapliga arbetet i större utsträckning än som föreslagits lades på universitetsinstitutioner.

Universitetskanslersämbetet, som även överlämnat yttranden av historisk-filosofiska sektionerna av humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg och Stockholm, tillstyrker likaledes förslaget.

Bostadsbyggnadsutredningen tillstyrker de föreslagna specialbearbetningarna och framhåller bl. a., att vissa av bearbetningarna synes vara av grundläggande betydelse för utformningen av en kontinuerlig bostadsstatistik. Utredningen finner det även önskvärt, att sådana analyser kommer till stånd som är nödvändiga underlag för bostadsbehovsprognoser. Det är också enligt utredningen angeläget, att lokala och regionala behovsprognoser snabbt kan komma till utförande på grundval av analyser av här avsedd art och att underlaget härför blir sådant att fortlöpande uppföljning av dessa prognoser kan göras.

Sveriges industriförbund finner ämnesvalen tillfredsställande och tillstyrker i princip de föreslagna bearbetningarna. Förbundet betonar vikten av att undersökningarna utformas på ett sådant sätt att de kan utgöra underlag för prognoser över utvecklingen inom de berörda ämnesområdena. Förbundet finner det även angeläget att en koordinering av utredningsarbetet sker genom centralbyråns försorg. Det anses vidare väsentligt, att planläggningen av redogörelserna sker i samverkan mellan utredarna och representanter för statistikkonsumenterna.

Sveriges lantbruksförbund tillstyrker likaledes förslaget och finner valet av ämnen i stort sett väl avvägt. Förbundet understryker särskilt angelägenheten av att utredningsarbetet samordnas och förordas, att den kommitté som svarat för utarbetandet av monografiförslagen även medverkar vid planeringen och uppföljandet av arbetet.

Tjänstemännens centralorganisation tillstyrker det föreslagna utredningsprogrammet och uttalar sitt intresse för att medverka vid arbetet.

Landsorganisationen i Sverige anser, att de föreslagna bearbetningarna skulle avsevärt öka värdet av folk- och bostadsräkningarna. Monografierna beräknas vid såväl LO som fackförbunden kunna bli till väsentlig nytta.

Svenska arbetsgivareföreningen framhåller, att snabbheten i den statistiska bearbetningen och den omfattande resultatredovisningen av folk- och bostadsräkningarna gjort önskade uppgifter lättare tillgängliga än tidigare. Detta har varit till stor fördel för det arbete som föreningen bedriver och planerar på längre sikt i fråga om utbildningsverksamhet, industrihälsovård, lokaliseringsrådgivning, industribostäder etc. Föreningen har ingen erinran mot de föreslagna monografierna och framför önskemål om medverkan i någon form vid monografiernas utarbetande.

Departementschefen

Genom 1960 års folk- och bostadsräkningar har ett omfattande statistiskt material insamlats. Det är självfallet angeläget, att detta material effektivt kan utnyttjas. Resultaten av de båda räkningarna framlägges i ett antal publikationer samt i form av råtabeller. Statistiska centralbyrån och bostadsstyrelsen har ansett, att materialet i vissa avseenden bör ägnas en mera ingående analys, och att resultatet härav bör offentliggöras i särskilda specialredogörelser. Värdet av dylika specialbearbetningar har vitsordats av de remissinstanser som uttalat sig i frågan. I likhet med de båda ämbetsverken samt remissorganen anser jag att dylika specialredogörelser skulle utgöra en värdefull komplettering av folk- och bostadsräkningsmaterialet i övrigt. Jag biträder därför förslaget om en särskild medelsanvisning av 1 500 000 kr. för detta ändamål. Såsom ämbetsverken framhållit föreligger ännu inte någon detaljerad plan för specialbearbetningarna. Det torde därför böra få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera fastställa dispositionsplan för anslaget.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för specialredogörelser baserade på 1960 års folk- och bostadsräkningar* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kr.

[17] 13. *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1965 års folkräkning*

Nytt anslag (förslag) 150 000

Statistiska centralbyrån hemställer, att ett reservationsanslag av 150 000 kr. anvisas till kostnader för en folkräkning år 1965.

Motiv

Folkräkning skall författningsenligt äga rum vart femte år. Nästa folkräkning skall sålunda enligt dessa bestämmelser verkställas år 1965.

Under perioden 1930—1950 ägde folkräkning rum vart femte år. Genom statsmakternas beslut inställdes folkräkningen år 1955. Vid förberedelsearbetet inför 1960 års folkräkning underströks av statistikkonsumenter i olika sammanhang olägenheterna av att folkräkningsdata framför allt om yrkesverksamheten saknades från senare år än 1950. Förändringarna i befolkningens sammansättning, yrkesintensiteten och dennas inriktning samt näringslivets struktur är mycket betydande under en tioårsperiod. Detta gör att uppgifter, inhämtade i början av en sådan period, mot slutet av perioden blir alltför osäkra för att lämna erforderlig vägledning vid planeringsarbeten inom skilda områden.

Centralbyrån har under år 1962 haft vissa förberedande kontakter med

myndigheter, arbetsmarknadens organisationer och andra intressenter om behovet av en ny folkräkning. Härvid har framkommit bestämda konsumentönskemål om en folkräkning år 1965. Centralbyrån har för avsikt att under innevarande budgetår ytterligare penetrera frågan. Vid dessa fortsatta överläggningar kommer att prövas i vilken utsträckning det är möjligt att begränsa bearbetningen beträffande vissa folkräkningsdata till urvalsundersökningar och i vilken mån även bostadsdata skall inhämtas.

Centralbyrån är för närvarande inte beredd att framlägga definitivt förslag om en folkräkning 1965. Om en sådan räkning skall äga rum vid detta tillfälle, måste emellertid vissa förberedelsearbeten genomföras redan under budgetåret 1963/64. Centralbyrån hemställer, att för ändamålet anvisas 150 000 kr.

Yttrande

Delegationen för statistikfrågor erinrar om de möjligheter som numera finns — bl. a. genom omläggning av befolkningsregistret — att utan totala folkräkningar erhålla data rörande befolkningen. Dessa ändrade förutsättningar bör enligt delegationen föranleda en omprövning av frågan om folkräkningarnas roll. Delegationen föreslår därför, att frågan om den lämpliga fördelningen av resurser och datainsamling mellan olika slag av intermitenta och löpande undersökningar på befolkningsstatistikens område allmänt prövas. Vad speciellt gäller de behov, som aktualiserar en folkräkning år 1965, bör enligt delegationen allvarligt övervägas, om inte dessa behov kan tillgodoses genom specialbearbetningar av befolkningsregistrets material. Det torde enligt delegationen inte vara dokumenterat, att behovet av lokala redovisningar är av den karaktären att de endast kan tillgodoses genom totalundersökningar.

Departementschefen

Folkräkningar äger normalt rum vart femte år. Nästa folkräkning skulle således genomföras år 1965. Statistiska centralbyrån är dock ännu inte beredd att framlägga ett definitivt förslag härom. Såsom delegationen för statistikfrågor anført föreligger numera även möjligheter att i annan ordning erhålla sådana befolkningsstatistiska uppgifter som tidigare endast framkom genom allmänna folkräkningar. Jag är i likhet med centralbyrån ännu inte beredd att taga slutlig ställning till frågan om en folkräkning år 1965. Medel torde dock för nästa budgetår böra stå till förfogande för erforderliga förberedelser för en sådan räkning liksom för de utredningar som kan behöva göras i anslutning härtill. Mot det av centralbyrån beräknade beloppet för ändamålet har jag ingen erinran.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statistiska centralbyrån: Kostnader för 1965 års folkräkning* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kr.

[18] 14. Delegationen för statistikfrågor

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	220 000	195 266
1962/63	220 000	
1963/64 (förslag)	240 000	

Delegationen för statistikfrågor föreslår, att anslaget uppföres med 240 000 kr.

Motiv

Delegationen kommer under innevarande budgetår att fullfölja eller fortsätta vissa pågående arbeten. Bland dessa nämner delegationen i första hand planeringen av det centrala företagsregistret och utredningsarbeten rörande arbetsmarknadsstatistiken, en eventuell företagsräkning samt byggnadsstatistiken.

En av de centrala uppgifterna i delegationens fortsatta arbete är utarbetandet av förslag till lösning av de framtida organisatoriska formerna för samordningen i stort inom statistikproduktionens område. Delegationen skall i sin fortsatta verksamhet pröva i vilken utsträckning den alltjämt utanför statistiska centralbyrån befintliga statliga statistikproduktionen skall centraliseras eller eljest vara organiserad. Bland de verk vars statistikproduktion delegationen avser att upptaga till prövning nämnes bl. a. kontrollstyrelsen, fångvårdsstyrelsen, arbetsmarknadsstyrelsen, konjunkturinstitutet, bostadsstyrelsen, statens hyresråd, medicinalstyrelsen och lantbruksstyrelsen.

Delegationen anser det väsentligt, att den fortsatta centraliseringen kan ske så tidigt som möjligt. Delegationens avsikt är därför att så långt tillgången på personal medger forcera arbetet och därigenom om möjligt förkorta verksamhetsperioden. Med hänsyn till föreliggande reservation på anslaget anser delegationen en sådan forcering möjlig utan att för den skull erfordras annan ökning av anslaget än som motsvarar inträffade lönestegringar.

Departementschefen

Delegationen för statistikfrågor inrättades fr. o. m. budgetåret 1960/61 för att leda arbetet med den av 1960 års riksdag beslutade centraliseringen av statistikproduktionen. Den tidsplan som uppställts för den ifrågavarande omorganisationen omfattar fem år. Såsom framgår av vad delegationen anfört är det delegationens avsikt att forcera arbetet och därigenom om möjligt förkorta verksamhetsperioden. I fråga om de mera omfattande statistikgrenar, för vilka riksdagen fattat konkreta beslut om överflyttning till statistiska centralbyrån, kommer centraliseringen att vara genomförd under nästa budgetår. Jag anser i likhet med delegationen det angeläget, att arbe-

tet med den fortsatta centraliseringen kan forceras. Jag förutsätter därför, att delegationen skall kunna slutföra sitt uppdrag under nästa budgetår. Mot delegationens beräkning av medelsbehovet har jag ingen erinran.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Delegationen för statistikfrågor* för budgetåret 1963/64 anvisa ett reservationsanslag av 240 000 kr.

[19] 15. Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	49 000	45 591
1962/63	43 000	
1963/64 (förslag)	85 000	

Statistiska centralbyrån föreslår, att anslaget höjes med 64 000 kr.

Motiv

Under anslaget har för innevarande budgetår inte beräknats några medel för en sammankomst med kyrkobokföringsinspektörerna. Ett sådant möte är avsett att komma till stånd under budgetåret 1963/64. För detta ändamål samt för kostnadsökningar på grund av ändrade järnvägstaxor räknar centralbyrån med en höjning av anslaget med 10 000 kr. Härtill kommer en beräknad ökning av expenskostnaderna med 2 000 kr. för ersättning till skrivhjälp.

Arvodet till kyrkobokföringsinspektör har sedan år 1957 utgjort 720 kr. per år. Sveriges kyrkobokföringsinspektörers förening har nu, med hänvisning till den arbetsinsats som uppdraget kräver, begärt höjning av arvodet till 4 000 kr. Centralbyrån har inhämtat yttranden i frågan från fem länsstyrelser och från samtliga domkapitel. För egen del anser centralbyrån det uppenbart, att det nuvarande arvodet är för lågt. Som ett skäligt genomsnittsarvode föreslås 3 000 kr. Förslaget beräknas medföra en kostnadsökning med omkring 52 000 kr.

Departementschefen

För reglering av kyrkobokföringsinspektörernas arvoden beräknar jag en ökning av medelsbehovet med 30 000 kr. I övrigt kan jag biträda centralbyråns förslag till medelsanvisning.

Anslaget torde alltså böra uppföras med (43 000 + 42 000) 85 000 kr. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Ersättningar till kyrkobokföringsinspektörer* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kr.

[20] 16. **Folkbokföringen: Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	147 000	164 100
1962/63	191 000	
1963/64 (förslag)	152 000	

Statistiska centralbyrån föreslår, att anslaget minskas med 39 000 kr.

Motiv

Såsom bidrag till kostnaderna för de tryckande register som föres hos uppbördsverken i Stockholm, Göteborg och Malmö utgår till dessa städer dels årligt statsbidrag, dels gottgörelser för vissa arbeten. Bidragens storlek regleras i särskilda avtal. För budgetåret 1963/64 beräknas medel erfordras endast för utbetalning av årliga statsbidrag med respektive 59 000, 62 000 och 31 000 kr., eller tillhopa 152 000 kr.

Departementschefen

Jag biträder centralbyråns förslag till medelsanvisning och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Ersättningar till Stockholm, Göteborg och Malmö för vissa kostnader för folkbokföringen* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 152 000 kr.

[21] 17. **Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	1 942 000	1 843 373
1962/63	2 109 000	
1963/64 (förslag)	2 358 000	

Statistiska centralbyrån hemställer, att anslaget höjes med 249 000 kr.

Motiv

Beräkningen av anslaget sker med fördelning på kostnader för reparationer och underhåll av maskinparken samt inköp av maskiner m. m., kostnader för maskintransporter samt kostnader för löner till den vid länsstyrelsernas folkbokföringsdetaljer anställda personalen till den del dessa kostnader inte belastar anslag under elfte huvudtiteln.

Under delposten till reparationer och underhåll av maskinparken samt inköp av maskiner m. m. beräknas medelsbehovet totalt till 244 000 kr. Detta innebär en minskning i förhållande till innevarande budgetår med 29 000 kr. Kostnaderna för årlig översyn och löpande reparationer beräknas uppgå till 110 000 kr. Före utgången av innevarande budgetår beräk-

nas samtliga tryckmaskiner vara renoverade. Dessa renoveringar har syftat till att sätta länsstyrelsernas folkbokföringsmaskiner i sådant skick att ersättningsanskaffning i görligaste mån kan undvikas före övergången till ett nytt tekniskt system. Sedan denna upprustning av tryckmaskinerna slutförts, anses de präglingmaskiner som länsstyrelserna förfogar över böra renoveras. För främst renovering av ett femtiotal präglingmaskiner begäres en medelsanvisning av 122 000 kr. Centralbyrån framhåller dock, att möjligheter bör föreligga för ämbetsverket att inom denna kostnadsram inköpa maskiner i stället för att beordra renovering. Inköp förutsättes skola ske endast i sådana fall där renovering inte är lönsam eller då inköp är nödvändigt för länsbyråarbetets behöriga gång. I beloppet på 122 000 kr. ingår 7 000 kr. för maskinparkens underhåll såsom en följd av att motsvarande belopp av anslaget till maskinunderhåll under budgetåret 1962/63 måste tagas i anspråk för inköp av skåp för tryckplåtar. För ytterligare inköp av förvaringsskåp begär centralbyrån 12 000 kr.

Delposten till maskintransporter beräknas till oförändrat 1 000 kr.

Den i anslaget ingående löneposten avser kostnader för årsbiträden för löpande göromål, biträdesmånader såsom förstärkning i samband med mantalsskrivningen samt biträdesmånader för översyn av det tryckande registret. För nästa budgetår har länsstyrelserna begärt en total personalökning motsvarande 87 biträdesmånader. Centralbyrån tillstyrker höjning med totalt 55 biträdesmånader samt dessutom en begärd höjning med 6 971 kr. avseende övertidsersättningar och kallortstillägg. Inklusiva automatiska förändringar beräknas medelsbehovet under löneposten öka med 278 000 kr. till 2 113 000 kr.

Departementschefen

Centralbyråns förslag till medelsanvisning kan jag godtaga. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Folkbokföringen: Viss tillfällig personal vid länsstyrelserna m. m.* för budgetåret 1963/64 anvisa ett förslagsanslag av 2 358 000 kr.

[22] 18. Konjunkturinstitutet: Avlöningar

	Anslag	Nettoutgift
1961/62	648 000	673 324
1962/63	684 000	
1963/64 (förslag)	811 000	

I. Konjunkturinstitutets anslagsframställning

Konjunkturinstitutet hemställer, att anslaget höjes med 315 100 kr.

Ökning

1. Personalförändringar m. m.

a) 1 forskningssekreterare högst Ae 25	34 680
b) 1 förste byråsekreterare Ae 23	31 283

	Ökning
c) 1 förste aktuarie Ae 21	28 211
d) extra personal	94 174
e) vissa arvoden	12 000
2. Tjänsteförändringar	
lönegradsuppflyttningar	3 037
3. Automatiska förändringar	111 715
	315 100

Motiv

1. Fr. o. m. år 1961 har konjunkturinstitutet infört en mera kontinuerlig konjunkturbevakning. Detta har bl. a. tagit sig uttryck i att institutet utgett kvartalsvisa rapporter. Personalen har därigenom i betydligt större utsträckning än tidigare kommit att bli sysselsatt med uppgifter av mera löpande natur. Den tätare konjunkturrapporteringen har också åtföljts av en utbyggnad av korttidsstatistiken. Förskjutningen i arbetsinriktningen har medfört, att mera långsiktiga och djupgående forsknings- och utredningsuppgifter fått en undanskymd plats. Härtill kommer att vissa områden blir allt för knapphändigt uppföljda och analyserade.

Institutet har gjort en genomgång av personalresurserna inom institutets olika arbetsområden. Med den mera intensiva konjunkturrapportering som institutet numera bedriver anses vissa områden klart underbemannade. Detta gäller i första hand de områden som avser den ekonomiska utvecklingen i utlandet, produktionsutvecklingen, priser och löner, den offentliga sektorns verksamhet, kreditmarknaden, investeringsutvecklingen samt den privata konsumtionen. Beträffande den ekonomiska utvecklingen i utlandet anser institutet det nödvändigt, att denna följes mera intensivt än vad som hittills varit möjligt. Med tanke på den svenska ekonomins starka beroende av utrikeshandeln anses det synnerligen viktigt, att alla informationer kontinuerligt beaktas på detta område. I fråga om produktionsutvecklingen finner institutet det erforderligt med mera ingående branschstudier, varvid branscherna även skulle ses i ett internationellt perspektiv. Den mera långsiktiga analysen beräknas bli inriktad på att kartlägga produktivitets- och kapacitetsutvecklingen. Inom området för priser och löner göres f. n. endast statistiskt utvecklings- och beräkningsarbete. Enligt institutet vore det värdefullt om vissa resurser även kunde ägnas till forskning och analys inom detta viktiga område. Beträffande den offentliga sektorn bör man enligt institutet bl. a. fortsätta de analysförsök rörande verkningarna av olika ekonomisk-politiska åtgärder som påbörjades under senare hälften av 1950-talet. Denna analys skulle då vidgas till att omfatta verkningarna av de medel för den ekonomiska politiken som använts under senare tid, t. ex. investeringsfonderna. Inom investeringsområdet anser institutet det viktigt, att man jämsides med det löpande arbetet med bedömningar av investeringsutvecklingen även söker utveckla informationer och